

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Ўзбекистон Республикаси
Олий суди

UNDP

Uzbekistan

СУДНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИНИ ТУЗИШ БҮЙИЧА АМАЛИЙ ҚЎЛЛАНМА

СУДНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВ ҶАРОРИНИ ТУЗИШ БҮЙИЧА АМАЛИЙ ҚҰЛЛАНМА

Baktria press
Тошкент — 2016

УЎК 347.9(575.1)

КБК 67.410(5Ў)

Ё 18

Суднинг ҳал қилув қарорини тузиш [Матн]: амалий қўлланма/

Х. Ёдгоров, М. Гуломова, Г. Парпиева – Тошкент: Baktria press, 2016 – 196 б.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқ ҳар бир шахсга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органларининг, мансабдор шахсларнинг, жамоат бирлашмаларининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Амалдаги фуқаролик процессуал қонунчилик талабига кўра, жисмоний шахслар ўртасидаги, жисмоний шахслар билан юридик шахслар ўртасидаги низолар фуқаролик ишлари бўйича судлари судловига таалуқли бўлиб, кўрилаётган ва ҳал этилаётган масалалар бўйича суд ҳал қилув қарори, ажрим ва буйруқ қабул қиласди.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203-моддаси талабида, биринчи инстанция судининг ишни мазмунан ҳал қиласидиган қарори ҳал қилув қарори шаклида, Ўзбекистон Республикаси номидан чиқарилади.

Мазкур қўлланма, ҳал қилув қарорини тузиш бўйича услубий тавсиялар ва турли тоифадаги фуқаролик ишлари бўйича чиқарилган ҳал қилув қарорларининг шахсизлантирилган намуналарини ўз ичига олиб, ҳал қилув қарорларини тузишнинг ягона амалиётини жорий этиш мақсадида тайёрланган.

Қўлланмада, ҳал қилув қарорларини тузишда эътибор берилиши лозим ҳолатлар, низолар бўйича чиқариладиган ҳал қилув қарорлари намуналари келтирилган бўлиб, у судьялар, адвокатлар, ҳуқуқшунослик соҳасидаги мутахассислар, талабалар ва ҳуқуқшунослика қизиқувчи китобхонларга мўлжалланган.

Қўлланмада Ўзбекистон Республикаси Олий судининг фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати материалларидан фойдаланилди ва унда келтирилган мисоллардаги барча номлар, саналар ва далиллар ўзгарилилган. Ҳар қандай мос келишлар тасодифий ҳисобланади.

КБК 67.410(5Ў)

я7

УЎК 347.9(575.1)

Муаллифлар:

Х. Ёдгоров, М. Гуломова, Г. Парпиева

Тақризчилар:

3. Эсанова ТДЮУ илмий ишлар ва ҳалқаро алоқалар бўйича проректори, юридик фанлари доктори,

Х. Турахужаев, Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар суди раиси

Мазкур нашр Ўзбекистон Республикаси Олий суди, АҚШ Халқаро Тараққиёт Агентлиги (USAID) ва БМТ Тарраққиёт Дастурининг “Ўзбекистонда қонун устуворлиги йўлида ҳамкорлик” қўшма лойиҳаси доирасида тайёрланган. Нашр мазмуни бўйича АҚШ Халқаро Тараққиёт Агентлиги (USAID) ва БМТ Тарраққиёт Дастурининг расмий нуқтаи назарини акс эттирамайди.

Қўлланманинг электрон нусхаси Ўзбекистон Республикаси Олий судининг www.supcourt.uz ва БМТ Тарраққиёт Дастурининг www.uz.undp.org интернет сайтида жойлаштирилган.

Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 1, Телефон: +998 71 239 0267.

ISBN 978-9943-4568-1-5

© Ўзбекистон Республикаси Олий суди, 2016

© Baktria press, 2016

Мундарижа

I-КИСМ. СУД ҚАРОРЛАРИНИ ТУЗИШ БҮЙИЧА УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР

1. ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИНИНГ МАЗМУНИ	6
2. ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ ЧИҚАРИЛИШИДА АМАЛ ҚИЛИНИШИ ЛОЗИМ ҚОНУНДА БЕЛГИЛАНГАН ҲОЛАТЛАР	11
3. СИРТДАН ЧИҚАРИЛГАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ	13

II-КИСМ. СУДНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРЛАРИ

1. ОИЛА НИЗОЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚИШЛАР ЮЗАСИДАН . . . 16	
1.1. Суд тартибида оталикни белгилаш ҳамда оталик фактини белгилаш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.	16
1.2. Ота-она ҳамда болаларнинг алимент ҳуқуқи ва мажбуриятлари ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	24
1.3. Эр-хотинлар ва собиқ эр-хотинларнинг алимент мажбури- ятлари ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	32
1.4. Ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.	39
1.5. Эр ва хотиннинг мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар. .	46
1.6. Эр-хотинни никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишлар бүйича қарор- ларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.	53
1.7. Фарзандликка олиш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	60
2. ҮЙ-ЖОЙ НИЗОЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ ИШЛАР ЮЗАСИДАН. . . 66	
2.1. Хусусийлаштирилган квартирада мулк улушкини белгилаш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	66

2.2. Уйдан фойдаланиш ҳуқуқини йүқотган деб топиш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	78
2.3. Уйдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	88
2.4. Уйга киритиш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	97
2.5. Уйдан күчириш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	107
2.6. Уйни бўлиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	118
2.7. Уйга эгалик ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.	127
3. МЕХНАТ НИЗОЛАРИ БИЛАН БОГЛИҚ ИШЛАР БҮЙИЧА	142
3.1. Ишга тиклаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	142
4. БИТИМЛАР БИЛАН БОГЛИҚ ИШЛАР БҮЙИЧА.	151
4.1. Битимни ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.	151
4.2. Ҳадя шартномасини низолашиши ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.	172
4.3. Қарз ундириш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	178
5. МЕРОС ҲУҚУҚИ БИЛАН БОГЛИҚ ИШЛАР БҮЙИЧА	183
5.1. Меросхўр деб топиш, мерос улушини белгилаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар	183
6. ЗАРАР ЕТКАЗИШДАН КЕЛИБ ЧИҚАДИГАН МАЖБУРИЯТЛАР БИЛАН БОГЛИҚИШЛАР БҮЙИЧА ҚАРОРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ ЮЗАСИДАН УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР	188

І-КИСМ.

СУД ҚАРОРЛАРИНИ ТУЗИШ БҮЙИЧА УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР

1. ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИНИНГ МАЗМУНИ

Суд ҳал қилув қарорини чиқариш билан боғлиқ қонун талаблари Фуқаролик процессуал кодексининг 18-бобида белгиланган.

Бу борада Фуқаролик-процессуал кодекси нормаларининг бир хилда қўлланишини таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми томонидан 1998 йил 17 апрелда “Суднинг ҳал қилув қарори ҳақида”ги 13-сонли қарори қабул қилинган бўлиб, унда суд ҳал қилув қарори борасида судларга тегишли тушунтиришлар берилган.

Биринчи инстанция судининг ишни мазмунан ҳал қиладиган қарори ҳал қилув қарори шаклида чиқарилади.

Суд ҳал қилув қарорини Ўзбекистон Республикаси номидан чиқаради.

Ҳал қилув қарори судья томонидан алоҳида хонада (маслаҳатхонада) қабул қилинади, ёзма равишда тузилади ва судья томонидан имзоланади.

Кодекснинг 206-моддаси талабларига мувофиқ, ҳал қилув қарори кириш, баён, асослантирувчи ва хулоса қисмларидан иборат бўлади.

Қонун нормасида ҳал қилув қарори тузилишининг қатъий тартиби кўрсатилган бўлиб, судлар қарорни баён этишда белгиланган бирин-кетинликка риоя этишлари лозим.

Фуқаролик-процессуал кодексига кўра айрим туркумдаги ишлар бўйича иш кўришнинг турлича тартиби белгиланган бўлсада (даъво ишлари, алоҳида тартибда кўриладиган ишлар, давлат органлари ва бошқа органлари, шунингдек, мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатлари (қарорлари) устидан берилган шикоят ва аризалар бўйича), уларнинг ҳаммаси бўйича ишни мазмунан кўриб ҳал қилиш ҳал қилув қарори шаклидаги қарор чиқариш йўли билан тугалланиши белгиланганлиги сабабли ҳал қилув қарорини ёзишда ФПКнинг 206-моддасида белгиланган бирин-кетинликка риоя қилиниши барча туркумдаги ишлар учун тааллуқлидир.

Ҳал қилув қарорининг кириш қисмида ҳал қилув қарори чиқарилган вақт ва жой, ҳал қилув қарори чиқарган суднинг номи, судьянинг фамилияси (суд таркиби), суд мажлисининг котиби, тарафлар, ишда иштирок этувчи бошқа шахслар кўрсатилади.

Ишда иштирок этувчи бошқа шахслар деганда, Кодекснинг

33-моддасига кўра, учинчи шахслар, тарафлар ва учинчи шахсларнинг вакиллари, процессада бошқа шахсларнинг ҳукуқлари ва қонун билан

кўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилишда иштирок этадиган прокурор, давлат бошқаруви органлари, ташкилотлар ва айрим фуқаролар тан олинади.

Таржимонлар одил судловни амалга оширишга кўмаклашувчи шахслар ҳисобланиб, ҳал қилув қарорининг кириш қисмида кўрсатилишлари қонунда белгиланмаганлигига эътибор қаратиш лозим.

Бундан ташқари, ҳал қилув қарорининг кириш қисмида низо предмети кўрсатилиши лозим. Агар дастлабки арз қилинган талаблар ўзгартирилган бўлса (масалан, уй-жойни бўлиш ҳақидаги талаблар уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш талабларига ўзгартирилган бўлса), ҳал қилув қарорининг кириш қисмида ўзгартирилган талаблар кўрсатилиши лозим.

Шунингдек, ҳал қилув қарорининг кириш қисмида жавобгар томонидан арз қилинган қарши даъво талаблари кўрсатилиши лозим.

Қонунда фуқаролик ишининг қайд рақами ҳал қилув қарорининг кириш қисмида кўрсатилиши белгиланмаганлиги ва мазкур рақам суд фаолияти иш юритувига тааллуқли бўлганлиги сабабли, иш рақамини суд қарорида қайд этиш талаб этилмайди.

Ҳал қилув қарорининг баён қисмида даъвогарнинг талаби, жавобгарнинг эътиrozлари ва ишда иштирок этувчи бошқа шахсларнинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Мазкур қонун талабидан келиб чиққан ҳолда, агар даъвогар даъвонинг предмети ва асосини ўзгартирса, даъво талабларининг миқдорини ошиrsa ёки камайтиrsa, жавобгар даъвогарнинг талабини тўлиқ ёки қисман тан олса, бу ҳақда ҳам ҳал қилув қарорининг баён қисмида кўрсатилиши лозим.

Фуқаролик иши кўрилишида даъвогар ёки жавобгар иштирок этмаган бўлса (ФПКнинг 174-моддаси, 139-моддаси), ҳал қилув қарорининг баён қисмида бу ҳолат акс эттирилиши лозим.

Кодекснинг 206-моддаси 4-қисмига мувофиқ, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида ишнинг суд томонидан аниқланган ҳолатлари, ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хулосаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хулосалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилиши лозим. Агар жавобгар арз қилинган талабни тан олса, асослантириш қисмида фақат арз қилинган талабнинг тан олинганлиги ва унинг суд томонидан қабул қилинганлиги кўрсатилиши мумкин.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида барча далилий материалларнинг таҳлили, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хulosалар, ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хulosаларига асос бўлган далиллар кўрсатилиши лозим.

Ишнинг судда кўрилишининг бевоситалилиги ФПКнинг 11-моддасига кўра унинг асосий принципларидан бири эканлигини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилув қарори ишни кўрган суд томонидан фақат текширилган далилларга кўрагина асослантирилиши лозим. Бунда суд ҳал қилув қарорида иш учун аҳамиятга эга у ёки бу ҳолатлар тасдиқланадиган далилларнинг кўрсатиб ўтилиши билан чегараланмасдан, балки бу далилларнинг мазмунини баён этиши шарт.

Агар суд ҳар бир далилларга алоҳида ва уларнинг йигиндисига баҳо бериб, тақдим этилган у ёки бу ҳужжатлар, гувоҳларнинг кўрсатувлари, бошқа фактик маълумотлар тарафлар ўзларининг талаб ва эътиrozларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларининг тасдиқланмаганигина аниқласа, у ҳал қилув қарорида бу хусусдаги ўзининг хulosасини ишонарли тарзда асослаши лозим.

Бу борада, хусусан, Пленум қарорининг 6-бандида, ФПКнинг 67-моддасига кўра ҳеч қандай далил суд учун олдиндан аниқланган кучга эга эмаслиги сабабли экспертнинг хulosаси алоҳида исботлаш воситаси ҳисобланмай, барча бошқа далиллар билан биргаликда баҳоланиши кераклиги, суднинг эксперт хulosасига қўшилмаганигига ҳал қилув қарорида ёки ажримда асосланиши лозимлиги (ФПКнинг 88-моддаси) кўрсатиб ўтилган.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида низоли муносабатни тартибга солувчи моддий ҳуқуқ меъёрлари келтирилиши, қонуннинг номи, моддаси, банди, бошқа қонун ҳужжатларининг сони ва қабул қилинган санаси, ҳамда процессуал ҳуқуқ меъёрлари кўрсатилиши лозим. Зарур ҳолатларда суд Олий суд Пленумининг тегишли қарорларини қўллаши ва бу ҳақда асослантирувчи қисмда акс эттириши лозим.

Ҳал қилув қарори зарур ҳолларда ўхшаш муносабатларни тартибга солувчи иш муомаласи одатлари, маҳаллий одат ва анъаналарда вужудга келган қонун меъёрлари ёхуд фуқаролик қонунчилигининг умумий асослари ва маъносидан келиб чиққан ҳолда асосланиши мумкин (ФКнинг 5, 6-моддалари, ФПКнинг 12-моддаси).

Суд ишни даъвогарнинг арз қилган талаблари доирасида ҳал қилиши, бироқ суд даъвогарнинг ҳуқуқлари ва қонун билан қўриқланадиган манфа-

атларини ҳимоя қилиш учун зарур деб топса, шунингдек қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда даъвогарнинг арз қилган талаблари доирасидан четга чиқиши мумкинлиги Кодекснинг 207-моддасида белгиланган.

Шу муносабат билан, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд қайд этилган қонун нормаси асосида арз қилинган талаблар доирасидан четга чиқиш хulosасини асослаши лозим.

Бундан ташқари, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд, суд харажатлари, шу жумладан давлат божи билан боғлиқ масалалар юзасидан хulosасини кўрсатиши лозим.

Ҳал қилув қарорининг хulosаси қисмида суднинг арз қилинган талабларни қаноатлантириш ёхуд бутунлай ёки қисман рад этиш тўғрисидаги хulosasi, суд харажатларининг тақсимланиши, ҳал қилув қарори устидан шикоят бериш мuddати ва тартиби кўрсатилиши лозим.

Ҳал қилув қарорининг хulosаси қисмида тарафларнинг фамилияси, исми, отасининг исми ва юридик шахснинг номи тўлиқ келтирилиши, даъво талабларининг қаноатлантирилганлиги (тўлиқ ёки қисман) ёки бутунлай ёхуд қисман рад этиш ҳақидаги суднинг хulosаси аниқ акс эттирилган бўлиши лозим.

Тан олиш (деб топиш) ҳақидаги даъволар бўйича фуқаролик ишида иштирок этаётган тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари ёки ҳуқуқий муносабатларнинг мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги тўғрисида масала ҳал қилинади. Шу муносабат билан суд тан олиш (деб топиш) ҳақидаги даъволарни қаноатлантирганда, зарур ҳолларда ҳал қилув қарорининг хulosаси қисмида келиб чиқувчи ҳуқуқий оқибатларни кўрсатиши лозим.

Масалан, Оила кодексининг 56-моддасига мувофиқ суд никоҳни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисида ҳал қилув қарори чиқаришда шундай никоҳ тузилиши билан ҳуқуқи бузилган эр (хотин) ни (инсофли эр (хотин) ни) ушбу Кодекснинг 118 ва 119-моддаларига мувофиқ хотин ёки эридан таъминот олиш ҳуқуқига эга деб топишга ҳақлиdir, никоҳни ҳақиқий эмас деб топиш вақтига қадар биргаликда ортирилган мол-мулкни бўлишга нисбатан эса, ушбу Кодекснинг 23, 27 ва 28-моддаларида белгиланган қоидаларни татбиқ этишга, шунингдек, никоҳ шартномасини тўла ёки қисман ҳақиқий деб топишга ҳақлиdir.

Шу муносабат билан, суд никоҳни ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги ҳал қилув қарорининг хulosаси қисмида юқорида қайд этилган ҳуқуқ ва ҳуқуқий оқибатларни кўрсатиши лозим.

Фуқаролик процессуал кодекси 203-моддасининг 1-қисмига мувофиқ, ҳал қилув қарори шаклида фақатгина биринчى инстанция судининг ишни мазмунан ҳал қиласидиган қарори чиқарилади.

Шу муносабат билан даъво талабларининг мазмунан қарор қабул қилинмаган қисми бўйича суднинг холосаси ҳал қилув қарорининг холоса қисмига киритилиши мумкин эмас (ФПКнинг 92, 93, 97, 99, 100, 102-моддалари). Бу холосалар ажрим шаклида ифодаланиб (ФПКнинг 237, 238-моддалари), ҳал қилув қароридан алоҳида ҳолда чиқарилиши лозим (Олий суди Пленумининг 1998 йил 17 апрелдаги 13-сонли қарорининг 12-банди).

Шунингдек, суд харажатларининг тақсиланиши, ҳал қилув қарори устидан шикоят бериш муддати ва тартиби кўрсатилиши шарт. Ҳал қилув қарорининг холоса қисми қарорни ижро этиш чоғида тушунмовчиликлар ва низолар вужудга келмаслиги учун тушунарли ва аниқ тарзда ифода этилиши керак.

Пленум юқорида қайд этилган қарорида, ҳал қилув қарори *даъвогарнинг барча даъво талаблари бўйича чиқарилиши лозимлигига* судларнинг этибиори қаратилган.

Бир иш юритишида бир неча даъво талабларини бирлаштирилганда ёки суд қарши даъвони кўриш учун қабул қилганида ёхуд низо предметига нисбатан мустақил талаб билан арз қилувчи учинчى шахснинг даъвосини қабул қилишда ҳал қилув қарорининг холоса қисмида суд ҳар бир даъво юзасидан қабул қилган қарорини аниқ кўрсатиши лозим.

Арз қилинган талаблар қисман қаноатлантирилганда, ҳал қилув қарорининг холоса қисмида қаноатлантирилган даъволар кўрсатилиб, қолган даъво талабларини қаноатлантириш рад этилганини акс эттириш билан чекланмасдан, рад қилинган даъво талабларини ҳам аниқ кўрсатиш лозим.

Масалан, даъвогарнинг уйга киритиш, уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳамда коммунал хизматлари учун тўланган пулни ундириш ҳақидаги даъво қисман қаноатлантирилганда, ҳал қилув қарорининг холоса қисми уйга киритиш қисмини қаноатлантириш, қолган даъво талабларини қаноатлантириш рад этиш кўринишида эмас, балки уйга киритиш қисмини қаноатлантириш, уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳамда коммунал хизматлари учун тўланган пулни ундириш қисмини рад этиш кўринишида тайёрлаш лозим.

Шунингдек, даъво талабларини қаноатлантириш тўлиқ рад қилинганда, ҳал қилув қарорининг холоса қисмида рад қилинган даъво талаблари аниқ кўрсатиши лозим.

2. ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ ЧИҚАРИЛИШИДА АМАЛ ҚИЛИНИШИ ЛОЗИМ ҚОНУНДА БЕЛГИЛАНГАН ҲОЛАТЛАР

Ҳал қилув қарорининг мазмунини акс эттирувчи масалалар ФПКнинг 206-211-моддаларида белгиланган.

Фуқаролик процессуал кодексининг 208-моддасига мувофиқ, суд ҳал қилув қарорини ижро этишнинг муайян тартиби ва муддатини белгиласа ёки ҳал қилув қарори дарҳол ижро этилишини зарур деб топса ёхуд унинг ижросини таъминлаш чораларини кўрса, бу ҳақда ҳал қилув қарорида кўрсатилади.

Юқорида қайд этилган ҳолатлар, яъни ҳал қилув қарорини ижро этишнинг муайян тартиби ва муддатини белгилаш, ҳал қилув қарори дарҳол ижро этилиши ёхуд унинг ижросини таъминлаш чораларини кўриш юзасидан суднинг холосаси ҳал қилув қарорининг холоса қисмida кўрсатилади.

Кодекснинг 209-моддасига кўра, суд ташкилотлардан пул суммалари ундириш тўғрисидаги ҳал қилув қарорида ундириладиган пул суммасининг турини, шунингдек, ундириладиган сумма жавобгарнинг банқдаги қайси ҳисобидан олиниши кераклигини кўрсатади.

Ҳал қилув қарори ижросини таъминлаш мақсадида, суд ташкилотдан ундириладиган пул суммасининг турини конкретлаштириши (иш ҳақи, соғликқа етказилган заар, қурилиш харажатлари ва ҳок.) ва шу суммани қайси ҳисобдан олинишини кўрсатиши лозим.

Кодекснинг 210-моддасига мувофиқ, суд мол-мулкни натура тарзида ундириш тўғрисида чиқарган ҳал қилув қарорида, агар ҳал қилув қарорини ижро этиши вақтида мазкур мулк нақд бўлмаса, жавобгардан ундириб олиниши лозим бўлган мулк қўйматини кўрсатади.

Кодекснинг 211-моддасида жавобгар зиммасига муайян ҳаракатларни бажариш мажбуриятини юклайдиган ҳал қилув қарорига қўйилган талаблар тўғрисида сўз юритилган.

Унга кўра, суд жавобгар зиммасига мол-мулк ёки пул бериш билан боғлиқ бўлмаган муайян ҳаракатларни бажариш мажбуриятини юклайдиган ҳал қилув қарорида, агар жавобгар ҳал қилув қарорини белгиланган муддатда бажармаса, даъвогар бу ҳаракатларни жавобгарнинг ҳисобидан бажариб, қилган харажатларини кейинчалик жавобгардан ундириб олишга ҳақлидир, деб кўрсатиши мумкин. Агар мазкур ҳаракатлар фақат

жавобгар томонидан бажарилиши мумкин бўлса, суд ҳал қилув қарорида уни бажариш лозим бўлган муддатни белгилаб қўяди.

Ҳал қилув қарорларининг дарҳол ижро этилиши масалалари Фуқаролик процессуал кодекснинг 219, 220-моддаларида белгиланган.

Бунда, 219-моддада кўрсатиб ўтилган ҳал қилув қарорлари дарҳол ижро этилиши шартлиги белгиланган бўлиб, мазкур масалани ҳал этиш суднинг ихтиёрига боғлиқ эмас.

Кодекснинг 220-моддасида эса кўрсатиб ўтилган ҳал қилув қарорларининг дарҳол ижро этилишига йўл қўйиш суднинг ҳукуқи эканлиги белгиланган.

Ҳар иккала ҳолатда ҳам ҳал қилув қарорини дарҳол ижро этилиши қарорнинг хулоса қисмида кўрсатилиши лозим.

Бу борада Пленум ўз қарорида тушунтиришлар берган бўлиб, унга кўра ҳал қилув қарори ФПКнинг 219, 220-моддаларида белгиланган ҳолларда дарҳол ижро этилади, бу ҳақда ҳал қилув қарорида тегишли кўрсатма баён қилинади (қарорнинг 11-банди).

3. СИРТДАН ЧИҚАРИЛГАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Фуқаролик процессынг 227-моддасига мувофиқ сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг мазмуни ушбу кодекс 206-моддасининг қоидалари билан белгиланади.

Сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг хулоса қисмида бу ҳал қилув қарорини қайта кўриб чиқиш ҳақида ариза бериш муддати ва тартиби кўрсатилган бўлиши лозим.

Юқорида қайд этилган қонун нормасига кўра, сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарори кириш, баён, асослантирувчи ва хулоса қисмларидан иборат бўлади.

Ҳал қилув қарорининг кириш қисмида ҳал қилув қарори чиқарилган вақт ва жой, ҳал қилув қарори чиқарган суднинг номи, судъянинг фамилияси (суд таркиби), суд мажлисининг котиби, тарафлар, ишда иштирок этувчи бошқа шахслар, шунингдек, низо предмети кўрсатилиди.

Сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг (тузилган ҳужжатнинг) номида ҳал қилув қарори сиртдан чиқарилганлиги кўрсатилиши лозим.

Сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг баён қисмида даъвогарнинг талаби, ишда иштирок этувчи бошқа шахсларнинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Фуқаролик иши кўрилишида жавобгар суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган бўлсада, ҳозир бўлмаганлиги сабабли, ФПКнинг 224-моддасига мувофиқ иш унинг иштирокисиз сиртдан иш юритиш тартибida кўрилиши ҳақида ажрим чиқарилганлиги ҳал қилув қарорининг баён қисмида акс эттирилиши лозим.

Қайд этиш лозимки, ФПКнинг 226-моддаси 2-қисмiga кўра, иш сиртдан иш юритиш тартибida кўрилганида даъвонинг асоси ёки предмети ўзгарилиши ёки даъво талабарининг миқдори кўпайтирилиши мумкин эмас.

Сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг баён қисмида суд мажлисининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган жавобгар суд мажлисига келмаганлиги, даъвогар эса ишни сиртдан иш юритиш тартибida кўришга эътиroz билдиrmaganligi акс эттирилиши лозим.

Сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг асослантируvchi қисмида ишнинг суд томонидан аниқланган ҳолатлари, ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хулосаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад

қилишда асосланган хulosалар, суд амал қилған моддий ва процессуал ҳуқук нормалари күрсатилиши лозим.

Эътиборда тутиш лозимки, Кодекснинг 226-моддасига мувофиқ, иш сиртдан иш юритиш тартибида кўрилганида суд ишда мавжуд далилларни текшириш билан кифояланади, ишда иштирок этувчи шахсларнинг важ ва илтимосларини эътиборга олиб, ҳал қилув қарори чиқаради.

Сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорининг хulosса қисмида суднинг арз қилинган талабларни қаноатлантириш ёхуд бутунлай ёки қисман рад этиш тўғрисидаги хulosаси, суд харажатларининг тақсимланиши, ҳал қилув қарори устидан шикоят бериш мuddати ва тартиби, сиртдан қабул қилинган ҳал қилув қарорини қайта кўриб чиқиш ҳақида ариза бериш мuddати ва тартиби кўрсатилган бўлиши лозим.

Фуқаролик процессуал кодексининг 229-моддасига биноан суд мажлисига келмаган жавобгар сиртдан ҳал қилув қарори чиқарган судга шу ҳал қилув қарори чиқарилгандан кейин ўн беш кун ичida уни қайta кўриш ҳақида ариза беришга ҳақлидир.

Агар сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорини қайta кўриш ҳақидаги ариза юқорида қайд этилган мuddат ўтказиб юборилиб берилган бўлса, ўтказиб юборилган процессуал мuddатни тиклаш тўғрисида ариза тақдим этилиши мумкин.

Кодекснинг 234-моддасига биноан агар сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарорини бекор қилиш тўғрисидаги аризани кўриш вақтида суд тарафнинг суд мажлисига келмаганлигига узрли сабаблар борлигини ва бу ҳақда судни ўз вақтида хабардор қилиш имконияти бўлмаганлигини ҳамда тараф сиртдан қабул қилинган ҳал қилув қарорининг мазмунига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган далилларни тақдим қилаётганини аниқласа, сиртдан чиқарилган ҳал қилув қарори бекор қилиниб, ишни мазмунан кўриш тикланиши лозим.

**II-ҚИСМ.
СУДНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРЛАРИ**

1. ОИЛА НИЗОЛАРИ БИЛАН БОГЛИҚИШЛАР ЮЗАСИДАН

1.1. Суд тартибида оталикни белгилаш ҳамда оталик фактини белгилаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар.

Оталикни белгилаш тўғрисидаги ишларни кўриш жараёнида суд бундай ишларга даъво муддати жорий қилинмаслигига ва даъвогар бола туғилгандан сўнг исталган вақтда судга мурожаат қилиш ҳуқуқига эга эканлигига эътибор қаратиши лозим.

Шунингдек, суд Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 62-моддасига, Олий суди Пленумининг 2011 йил 25 ноябрдаги «Судлар томонидан оталикни белгилашга оид ишларни кўришда қонунчиликнинг қўлланилиши тўғрисида»ги қарорининг талабларига асосланиб, иш бўйича тўгланган далилларга ҳамда суд-тиббий ва одам ДНКси бўйича суд-биологик экспертизасининг хulosасига таянган ҳолда қонуний, асосли ва адолатли ҳал қилув қарорини чиқариши лозим.

Оталикни белгилаш тўғрисидаги ишларни ҳал этишда судлар даъвогар ва жавобгарнинг бола туғилгунига қадар ёки туғилгандан кейин умумий рўзгор юритганлиги, болани биргаликда тарбиялаганликлари, бўлажак фарзанднинг оталигини ёки туғилган фарзанднинг оталигини тан олганлиги ҳақидаги ҳамда унинг томонидан бериб турилган моддий ёрдам ва бошқа далиллар мавжудлигига тегишли ҳуқуқий баҳо беришлари керак.

Оталикни белгилаш шартлари, тартиби ва ҳуқуқий оқибатлари қонун билан белгиланганлиги сабабли, суд бундай иш бўйича келишув битимини тасдиқлашга ҳақли эмас.

Пленум қарорининг 20-бандидаги тушунтиришларига мувофиқ, оталикни, оталикни тан олиш фактини, оталик фактини белгилашга оид ҳал қилув қарорлари суд томонидан ҳар томонлама текширилган ва арз қилинган талабларни тасдиқловчи ёки инкор этувчи маълумотларга асосланган бўлиши лозим.

Ҳал қилув қарорининг хulosаси қисмида фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш органида оталикни белгилашни қайд қилиш учун зарур бўлган маълумотлар (отанинг фамилияси, исми, отасининг исми, унинг туғилган куни, ойи, йили ва туғилган жойи, миллати, доимий яшаш ва иш жойи) кўрсатилиши лозим.

Оталиkn белгилаш ҳақидаги даъво аризаларидан давлат божи Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарори 1-қисми «д» банди талабига мувофиқ белгиланади (энг кам иш ҳақининг 50 фоизи миқдорида тўланади).

Оталиkn белгилаш даъвоси билан бир вақтда алимент ундириш талаби қўйилган бўлса, даъвогар алимент ундириш талаби бўйича давлат божи тўлашдан озод қилинади. Даъво қаноатлантирилганда, жавобгардан давлат даромадига давлат божи бир йиллик тўловларнинг йиғиндисидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарори 1-қисми «а» банди талабига мувофиқ ундирилади, шунингдек, жавобгардан даъвогарнинг фойдасига у томонидан оталиkn белгилаш даъво талаби бўйича тўланган давлат божи ундирилади.

Оила кодекси 62-моддасининг 5-қисмига кўра, оталиkn белгилаш тўғрисидаги суднинг ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан кейин суд шу қарор нусхасини бола тугилганлиги рўйхатга олинган жойдаги фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш органига юборади.

Юқорида қайд этилган норма билан ҳал қилув қарорининг ижро этиши тартиби ва муддати белгиланганилиги сабабли, қарорнинг нусхаси боланинг тугилганлиги давлат томонидан рўйхатга олинган фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш органига юборилиши ҳақида ҳал қилув қарорининг хулоса қисмида кўрсатиб ўтиши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Оталикни белгилаш ва алимент
ундириш тўғрисида ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил январь ойининг 6 қуни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар
Миробод туманларо судининг ёпиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Г. Ибодов,

А. Фозиловнинг котиблигига, прокурор катта ёрдамчиси К. Даминов ва даъво-
гарнинг иштироқида, даъвогар Шохиста Шукуровна Нуралиеванинг жавобгар
Адиз Ражабович Турсуновга нисбатан оталикни белгилаш ва алимент ундириш
тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб,
қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Ш. Нуралиева судга жавобгар А. Турсуновга нисбатан оталикни
белгилаш ва алимент ундириш тўғрисидаги даъво ариза билан мурожаат қилиб,
унда 2009 йил январь ойида жавобгар билан шаръий никоҳдан ўтиб турмуш
қурганлигини, 2010 йил 25 майда туғилган Адиз исмли фарзанди борлигини,
ўртадаги уруш-жанжаллар натижасида жавобгар ҳомиладорлик вақтида
2010 йил январда уни ота-онасининг уйига ташлаб кетганлигини, жавобгар
фарзандини таъминоти учун моддий ёрдам бермаётганлигини кўрсатиб, оталикни
белгилашни ва бола таъминоти учун алимент ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар Ш. Нуралиева даъво талабини қувватлаб, уни тўлиқ
қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар А. Турсуновнинг рўйхатдаги манзилда яшамаётганлиги ва унинг
яшаш манзили номаълумлиги сабабли уни судга чақириш имкони бўлмади. Шу
сабабли, суд ФПКнинг 139-моддасига асосан ишни унинг иштирокисиз кўриб
чиқиши лозим топди.

Суд даъвогарнинг тушунтиришларини, прокурорнинг фикрини, гувоҳнинг
кўрсатувларини тинглаб, иш материалларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга
кўра, даъво талабини қаноатлантириш лозим деб ҳисоблади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 62-моддасининг

1-қисмiga кўра ўзаро никоҳда бўлмаган ота-онадан бола туғилган тақдирда, ота-онанинг биргалиқдаги аризаси ёки бола отасининг аризаси бўлмаса, ушбу Кодекснинг 61-моддасида кўрсатилган ҳолларда оталик суд тартибида белги-ланиши мумкин.

Мазкур модданинг 3-қисмiga кўра, оталикни белгилаётганда суд боланинг онаси бола туғилишига қадар жавобгар билан бирга яшаганлиги ва умумий рўзгор юритганлиги ёки улар болани биргалиқда тарбиялаганликлари ёхуд таъминлаб турганликларини ёки жавобгарнинг оталикни тан олганлигини аниқ тасдиқловчи бошқа далилларни эътиборга олади.

Суд мажлисида аниқланишича, тарафлар 2009 йил 20 январда шаръий никоҳдан ўтиб турмуш қуриб, 2010 йил январига қадар эр-хотин бўлиб бирга яшаб, умумий рўзгор юритиб келганлар.

Ўзаро келишмовчиликлар сабабли Ш. Нуралиева 2010 йилнинг январидан ота-онасининг уйида яшаб келади. 2010 йил 25 майда унинг Адиз исмли фарзанди туғилган.

Иш материалларига қўшилган Миробод туман ФХДЁ бўлими томонидан 2010 йил 28 майда берилган ТО 566311-сонли гувоҳномада 2010 йил 25 майда туғилган Адиз Азизович Нуралиевнинг отаси деб Нуралиев Азиз Ражабович, онаси деб Нуралиева Шохиста Шукурновна қайд этилган.

Жавобгар фарзандини моддий таъминлашдан бош тортаётганлиги сабабли даъвогар оталикни белгилаш ва алимент ундириш тўғрисида судга даъво билан мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган гувоҳ Д. Турсунова даъвогар унинг собиқ келини бўлишини, ўғли 2009 йилда даъвогар билан шаръий никоҳдан ўтиб турмуш қурғанлигини, уларнинг турмушидан бир нафар Адиз исмли фарзандлари борлигини, ўғли 2010 йил февралда Россия давлатига ишлашга кетганлигини, ўғлининг яшаш ва иш жойини аниқ билмаслигини кўрсатди.

Суд иш бўйича тўпланган далилларга, судга тақдим этилган фотосуратлар ҳамда жавобгарнинг онаси гувоҳ Д. Турсунованинг вояга етмаган Адиз Нуралиевни набираси сифатида тан олганлигига хукуқий баҳо бериб, тарафлар 2009 йилда шаръий никоҳ асосида эр-хотин бўлиб яшаганликлари, 2010 йилда туғилган Адиз — Азиз Турсуновнинг фарзанди эканлиги судда ўз тасдини топди деган хулосага келиб, даъвонинг шу қисмини қаноатлантиришни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 96-моддасининг 1, 2-қисмларига кўра, ота-она вояга етмаган болаларига таъминот бериши шарт. Вояга етмаган болаларига таъминот бериш мажбуриятини ихтиёрий равишда бажармаган ота (она) дан суднинг ҳал қилув қарорига асосан алимент ундирилади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 99-моддасига кўра, агар вояга етмаган боласига таъминот бериш ҳақида ота-она ўртасида келишув бўлмаса, унинг таъминоти учун алимент суд томонидан ота-онанинг ҳар ойдаги иш ҳақи ва (ёки) бошқа даромадининг бир бола учун — тўртдан бир қисми миқдорида ундирилади. Ундириладиган алимент миқдори қонун хужжатлари билан белгиланган энг кам иш ҳақининг учдан бир қисмидан кам бўлмаслиги керак.

Мазкур қонун талабларидан келиб чиқиб, жавобгар вояга етмаган фарзандининг таъминоти учун моддий ёрдам бермаётганлиги инобатга олиб, суд даъвогарнинг алимент ундириш ҳақидаги даъвосини ҳам қаноатлантиришни лозим деб топади.

Суд жавобгардан давлат божини ундириш масаласини ҳал этишда унинг иш ҳақи ва даромадини тасдиқловчи хужжатлар тақдим қилинмаганлигини, бундай ҳолатда вилоят статистика бошқармаси томонидан берилган маълумотга кўра ўртача ойлик иш ҳақи миқдори 450.000 сўмни ташкил қилишидан келиб чиқиб, жавобгардан 135.000 сўм давлат божини ундиришни лозим топади. ($450.000 : 4 = 112.500$ алим. $x 12$ ой = $1.350.000 x 10\% = 135.000$ сўм).

Юқоридагиларга асосан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203-206-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Шохиста Шукуровна Нуралиеванинг жавобгар Азиз Ражабович Турсуновга нисбатан оталикни белгилаш ва алимент ундириш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

2010 йил 25 майда туғилган Адиз Азизович Нуралиевга нисбатан 1983 йил 16 октябрда Тошкент шаҳрида туғилган, миллати ўзбек, Тошкент шаҳар, Ҳамза тумани, Фарғона йўли кўчаси, 2-уй, 3-квартирада яшовчи Азиз Ражабович Турсуновнинг оталиги белгилансин.

Жавобгар Азиз Ражабович Турсуновдан 2010 йил 25 майда туғилган фарзанди Адизнинг таъминоти учун Шохиста Шукуровна Нуралиеванинг фойдасига 2012 йил 1 январдан бошлаб, фарзанди вояга етгунига қадар ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даромадларининг 1/4 қисми миқдорида, лекин қонун хужжатлари билан белгиланган энг кам иш ҳақининг учдан бир қисмидан кам бўлмаган миқдорда алимент ундирилсин.

Жавобгар Азиз Ражабович Турсуновдан давлат даромадига 135.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарорининг алимент ундириш қисми дарҳол ижрога қаратилсин.

Хал қилув қарори қонуний қучга киргандан кейин қарор нусхаси бола туғил-
ганлиги рүйхатга олинган жойдаги фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд
этиш органига юборилсін.

Хал қилув қароридан норози тараф 20 күн муддат ичіда шу суд орқали
фуқаролик ишлари бүйіча Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят
бериши, прокурор протест келтириши мүмкін.

Раислик этувчи:

имзо

Г. Ибодов

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Оталик фактини белгилаш
тұғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2013 йил июнь ойининг 7 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят Зангиота туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Д. Самиев,

А. Фузаиловнинг котиблигига, тарафлар иштирокида, аризачи Нина Елисееванинг оталик фактини белгилаш ҳақидаги аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Судга Н. Елисеева ариза билан мурожаат қилиб, Н. Борисов билан никоҳ муносабатда бўлганлигини, биргаликдаги турмушларида 1998 йил 14 октябрда ўғли Сергей туғилганлигини, Н. Борисов фарзандини тан олиб, ғамхўрлик қилиб, оталик мажбуриятларини бажариб келганлигини, 2012 йил 25 ноябрда Н. Борисов вафот этганлигини, ҳозирда фарзандига бокувчисини йўқотганлиги учун нафақа олмоқчилигини билдириб, мархум Н. Борисовнинг ўғли Сергей Борисовга нисбатан оталик фактини белгилашни сўраган.

Суд мажлисида аризачи Н. Елисеева талабларини қувватлаб, мархум Н. Борисов билан 1995 йилдан бошлаб никоҳ муносабатида бўлганлиги, 1998 йил октябрда фарзанди туғилганлиги, турмуш ўртоғи хизмат сафарида бўлганлиги сабабли ўғлининг фамилияси ўзининг фамилияси бўйича ёзилганлиги, Н. Борисов ўғлини тан олиб, ғамхўрлик қилганлиги ҳақида тушунтиришлар берди.

Бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси Зангиота туман бўлими вакили М. Ёқубова, иш бўйича мутахассис сифатида сўроқ қилиниб, оталик факти белгиланган тақдирда Н. Борисовнинг фарзандига бокувчисини йўқотганлик учун нафақа тайинланиши мумкинлигини билдириб, аризанинг ҳал қилинишини суднинг ихтиёрига қолдириди.

Суд тарафларнинг тушунтиришларини, гувоҳларнинг кўрсатувларини тинглаб, иш материалларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра аризани қаноатлантириш лозим деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 62-моддасининг 4-қисмига кўра, боланинг онаси билан никоҳда бўлмаган, лекин ўзини боланинг отаси деб тан олган шахс вафот этган тақдирда унинг оталик факти суд томонидан белгиланиши мумкин.

Судда аниқланишича, аризачи Н. Елисеева Н. Борисов билан 1995 йилдан бўён никоҳ муносабатда бўлиб, Н. Борисовнинг вафотига қадар, юни 2012 йил 5 ноябрга қадар бирга яшашган. Биргалиқдаги турмушларидан 1998 йил 14 октябрда туғилган ўғли Сергей бор. Боланинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномада отаси деб Елисеев Николай Сергеевич қайд этилган.

Аризачининг тушунтиришларига кўра, ўғли туғилганида Н. Борисов хизмат сафарида бўлиб, никоҳлари қайд этилмаганлиги сабабли боланинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома онасининг аризасига асосан онасининг фамилияси бўйича берилган. Бу ҳолат 3666-сонли далолатнома ёзуви билан ҳам тасдиқланади. Бунда далолатнома ёзувининг боланинг отаси сатрида Н. Борисовнинг исми-шарифи, юни “Николай Сергеевич” қайд этилган.

Суд мажлисида сўралган гувоҳлар С. Борисов ва Г. Борисовалар марҳум Н. Борисовнинг ота-онаси бўлишларини, аризачи Н. Елисеева келинлари бўлиб, ўғиллари билан бирга яшаганлигини, уларнинг бир нафар фарзандлари Сергей борлигини, Н. Борисов ўғлини тан олиб, барча оталик мажбуриятларини бажариб келганигини, ўғилларининг бошқа оиласи ёки фарзанди бўлмаганлигини, Сергей уларга невара бўлишини билдириб, кўрсатувлар беришди.

Олий суди Пленумининг 2011 йил 25 ноябрдаги «Судлар томонидан оталикни белгилашга оид ишларни кўришда қонунчиликнинг қўлланилиши тўғрисида»ги қарорининг 18-бандига кўра, 1968 йил 1 октябрдан кейин туғилган болаларга нисбатан оталик факти ОК 62-моддасининг учинчи қисмида кўрсатилган шартлардан ҳеч бўлмаганда биттасини ишончли тасдиқловчи далиллар мавжуд бўлгандагина белгиланиши мумкин.

Бундай ҳолатда, суд гувоҳларнинг кўрсатувлари, иш ҳужжатларига қўшилган фотосуратлар ҳамда бошқа ҳужжатлар билан марҳум Н. Борисовнинг С. Борисовга нисбатан оталиги ўз тасдигини топди деб ҳисоблади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 283-моддасининг 1-қисмига мувофиқ фуқаролар ёки ташкилотларнинг шахсий, мулкий ҳуқуқлари вужудга келиши, ўзгариши ёки тугашига сабаб бўладиган фактларни суд аниқлайди.

Н. Елисеева ўз аризасида ҳамда суд мажлисида оталик фактини белгилаш боласига боқувчисини йўқотганлик учун нафақа олиш учун кераклиги ҳақида тушунтириш берди.

Суд, Н. Борисов фарзанди С. Борисовга нисбатан оталиги тасдиқланганлиги ҳамда мазкур фактни белгилаш С. Борисовнинг мулкий ҳуқуқларини вужудга келишига сабаб бўлишини инобатга олиб, аризачининг важлари асослилиги ҳақида холосага келди.

Баён қилинганларга асосан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206, 285-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Аризачи Нина Елисееванинг аризаси қаноатлантирилсин.

1962 йил 16 октябрда Тошкент шаҳрида туғилган, миллати рус, 2012 йил 25 ноябрда вафот этган Николай Сергеевич Борисовнинг 1998 йил 14 октябряда туғилган ўғли Сергей Николаевич Елисеевга нисбатан оталик факти белгилансин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Д. Самиев

1.2. Ота-она ҳамда болаларнинг алимент ҳуқуқи ва мажбуриятлари ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Ота-онанинг вояга етмаган болаларига алимент ундириш ҳақидаги ишлар юзасидан шуни назарда тутиш керакки, Оила кодексининг 99-моддасига мувофиқ, алимент миқдори ота-онанинг ҳар ойдаги иш ҳақи ва (ёки) бошқа даромадининг муайян қисмида белгиланади, яъни 1/ 4, 1/ 3, 1/ 2 қисмида белгиланади.

Қонун нормасида вояга етмаган болаларга ундирилаётган алимент миқдори тарафларнинг моддий ёки оилавий аҳволини ва бошқа эътиборга лойиқ ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда суд томонидан камайтирилиши ёки кўпайтирилиши мумкинлиги белгиланган бўлиб, бу ҳолатда ҳам камайтирилган ёки кўпайтирилган алимент миқдори иш ҳақи ва (ёки) бошқа даромаднинг муайян қисмида белгиланади (фоизда эмас).

Бундан ташқари, Кодекснинг қатор нормаларида алиментни қатъий суммада белгиланиши назарда тутилган (масалан, ота-онанинг вояга етган болаларига алимент тўлаши, алимент тўлаши шарт бўлган ота-онанинг

иш ҳақи ва (ёки) бошқа даромади доимо бир хилда бўлмай, ўзгариб турса ёхуд даромадининг бир қисмини натура тарзида оладиган бўлса, вояга етган, меҳнатга лаёқатли болаларнинг ота-онасига таъминот бериши ҳолатлари).

Оила кодексининг 144-моддаси 2-қисмига мувофиқ, қатъий суммада ундирилаётган алиментларни индексация қилиш мақсадида алиментнинг миқдори суд томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг муайян қисмига мос равишда пул билан тўланадиган қатъий суммада белгиланади.

Қайд қилингандарга кўра, суд алиментни қатъий суммада ундирилиши ҳақида қарор қабул қилишида, ҳал қилув қарорининг хulosаса қисмида шу суммани аниқ сўм шаклида (масалан, 150.000 сўм, 200.000 сўм) эмас, балки энг кам ойлик иш ҳақининг муайян қисмига мос равишда (масалан, энг кам ойлик иш ҳақининг 1,5 ёки 2,1 бараваридаги миқдорда) ундирилишини кўрсатиши лозим.

Оила кодексининг 136-моддасига мувофиқ, алимент судга мурожаат этилган пайтдан бошлаб ундирилади. Агар, таъминот учун маблағ олиш чоралари судга мурожаат қилингунга қадар кўрилганлиги, аммо алимент тўлаши шарт бўлган шахснинг уни тўлашдан бош тортганлиги оқибатида алимент олинмаганлиги суд томонидан аниқланса, ўтган давр учун алимент судга мурожаат этилган пайтдан бошлаб уч йиллик муддат доирасида ундириб олиниши мумкин.

Шунга кўра, суднинг ҳал қилув қарорининг хulosаса алиментни қайси санадан ундирилиши кўрсатилиши лозим.

Назарда тутиш керакки, мазкур қонун талаби фақатгина алимент ундирилишида қўлланилиши белгиланган. Алимент миқдорини камайтириш, алимент тўлашдан озод қилиш тўғрисидаги талаблар бўйича суд қарорида қайси вақтдан бошлаб алимент миқдори ўзгариши ёки тўлашдан озод қилиниши кўрсатилмайди ва алиментнинг янги миқдорда ундирилиши суднинг ҳал қилув қарори қонуний кучга кирган кундан эътиборан ҳисобланади. Шунингдек, алимент тўлашдан озод қилиш ҳақидаги суднинг ҳал қилув қарори қонуний кучга кирган кундан эътиборан алимент ундирилиши тугатилади.

Алиментлар ундириш тўғрисидаги ҳал қилув қарорлари дарҳол ижро этилиши сабабли, суд ҳал қилув қарорининг хulosаса қисмида алимент ундириш қисми дарҳол ижрога қаратилишини кўрсатиши лозим.

Шуни назарда тутиш керакки, болаларнинг таъминоти учун қилинадиган қўшимча харажатларни ундириш, алимент миқдорини камайтириш, алимент тўлашдан озод қилиш тўғрисидаги ҳал қилув қарорлари дарҳол ижро этилиши ФПҚда белгиланмаган ва бундай қарорлар умумий асосларда ижро қилинади.

Алимент ундириш тўғрисидаги даъво қаноатлантирилганда жавобгардан давлат божи бир йиллик тўловларнинг йиғиндисига қараб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарори 1-қисми «а» банди талабига мувофиқ белгиланади (ЎзР ФПК 105м 46.).

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Бошқа-бошқа ота-онадан
туғилған вояга етмаган болалар
учун суд бир неча қарорларига
асосан ундирилаётган алимент
миқдорини камайтириш тұғри-
сидагы ҳал қылув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚЫЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2011 йил октябрь ойининг 10 куни фуқаролик ишлари бүйича Тошкент шаҳар Миробод туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Н. Алиев,

Ф. Алиқуловнинг котиблигига, тарафлар иштироқида, даъвогар Рашид Абдуғаниевич Хакимовнинг жавобгарлар Нодира Равшановна Авазова ва Гулсара Омоновна Султановаларга нисбатан алимент миқдорини камайтириш ҳақидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилған фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қуидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Р. Хакимов жавобгарлар Н. Авазова ва Г. Султановаларга нисбатан алимент миқдорини камайтириш ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилиб, унда фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2005 йил 15 августдаги суд буйруғига асосан 2005 йил 20 июнда туғилған фарзанди Нигорахоннинг таъминоти учун жавобгар Н. Авазованинг фойдасига ойлик маошининг 1/4 қисми миқдорида алимент ундирилаётганлигини, бундан ташқари фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2011 йил 7 февралдаги суд буйруғига асосан Г. Султанова фойдасига 2006 йил 1 майда туғилған қизи Райхона ва 2010 йил 4 июлда туғилған қизи Олияларнинг таъминоти учун ойлик иш ҳақининг 1/3 қисми миқдорида алимент ундирилганлигини, ундан ундирилаётган алименттинг умумий миқдори ҳар ойлик иш ҳақининг ярмидан кўп қисмини ташкил қилаётганлигини кўрсатиб, ўзидан ундирилаётган алимент миқдорини камайтиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар Р. Хакимов даъво аризасини қувватлаб, суддан даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар Н. Авазова даъвони тан олмасдан, даъвогар Р. Хакимов собиқ турмуш ўртоғи бўлишини, қизи Нигораҳоннинг таъминоти учун 2005 йилдан бошлаб даъвогарнинг ойлик иш ҳақининг 1/4 қисми миқдорида алимент олиб келаётганигини, охирги маротаба 796.090 сўм алимент олганлигини, фарзандига ҳар ой 700.000 сўмга яқин ҳаражат қилишигини, алимент миқдорини камайтиришга қарши эканлигини, сабаби тўлаётган алимент миқдори камайтирилса боласининг эҳтиёжлари учун етмаслигини кўрсатиб, суддан даъво аризани рад этишни сўради.

Жавобгар Г. Султанова ҳам даъвони тан олмасдан, икки нафар фарзанди таъминоти учун ундирилиши лозим бўлган алимент миқдори камайтирилишига қарши эканлигини баён қилиб, даъвони рад этишни сўради.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра даъво талабини қаноатлантириш лозим деб ҳисоблайди.

Аниқланишича, фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2005 йил 15 августандаги суд буйруғи билан даъвогар Р. Хакимовдан Н. Авазованинг фойдасига 2005 йил 20 июня туғилган Нигораҳон исмли фарзанди вояга етгунга қадар ҳар ойлик даромадларининг 1/4 қисми миқдорида алимент ундирилган.

Шунингдек, фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2011 йил 7 февралдаги суд буйруғига асосан Г. Султанованинг фойдасига 2006 йил 1 майда туғилган Райхона ва 2010 йил 4 июля туғилган Олия исмли фарзандларининг таъминоти учун улар вояга етгунга қадар ҳар ойлик даромадларининг 1/3 қисми миқдорида алимент ундирилган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 115-моддасининг 1, 2-қисмларига кўра, бошқа-бошқа ота-онадан туғилган вояга етмаган болалар учун суднинг бир неча ҳал қилув қарорларига асосан бир ота (она) дан ундирилаётган алиментнинг умумий миқдори ушбу Кодекснинг 99-моддасида назарда тутилган миқдордан ошиб кетса, алимент тўловчи ота (она) алимент тўлаш ҳақидаги суднинг ҳал қилув қарори ёки суднинг буйруғи кимнинг фойдасига чиққан бўлса, ўша шахсларнинг ҳар бирига нисбатан алиментнинг миқдорини тегишинча камайтириш тўғрисида даъво тақдим этишиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 99-моддасининг 1-қисмiga кўра, агар вояга етмаган болаларига таъминот бериш ҳақида ота-она ўртасида келишув бўлмаса, уларнинг таъминоти учун алимент суд томонидан ота-онанинг ҳар ойдаги иш ҳақи ва (ёки) бошқа даромадининг бир бола учун — тўртдан бир қисми, икки бола учун — учдан бир қисми, уч ва ундан ортиқ бола учун — ярмиси миқдорида ундирилади.

Суд судларнинг барча қарорларига биноан тўланиши лозим бўлган, ушбу Кодекснинг 99-моддасида белгиланган алимент миқдоридан келиб чиқсан ҳолда, болаларнинг ҳар бирига тегишли бўлган алиментнинг teng улушдаги янги миқдорини белгилайди.

Суд Р.Ҳакимов суд буйруқларига асосан жавобгарларнинг фойдасига ҳар ойда ойлик иш ҳақи ва бошқа даромадларининг жами ($1/4 + 1/3$) $7/12$ қисми миқдорида алимент тўлаши белгиланганлигига, алимент миқдори Оила кодексининг 99-моддасида кўрсатилган миқдордан, яъни иш ҳақининг ярмидан ошиб кетганингига ҳуқуқий баҳо берган ҳолда даъво талабини қаноатлантиришни ва Р.Ҳакимовдан ҳар бир фарзанд учун ундирилаётган алимент миқдорини унинг ойлик иш ҳақи ва бошқа даромадларининг ($1/2 : 3$ фарзанд) $1/6$ қисми миқдоригача камайтириш лозим деб хисоблайди.

Бунда Н.Авазованинг фойдасига ундириладиган алимент миқдори $1/4$ қисмдан $1/6$ қисмга камайтирилади ҳамда Г. Султанованинг фойдасига ундириладиган алимент миқдори ўзгартмаган ҳолда ($1/6 \times 2$ фарзанд) $1/3$ қисмда қолади.

Баён этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206-моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Рашид Абдуғаниевич Ҳакимовнинг жавобгарлар Нодира Равшановна Авазова ва Гулсара Омоновна Султановаларга нисбатан алимент миқдорини камайтириш тўғрисидаги даъво аризаси қаноатлантирилсін.

Рашид Абдуғаниевич Ҳакимовдан Наргиза Равшановна Авазованинг фойдасига фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2005 йил 15 августдаги суд буйруғига асосан 2005 йил 20 июнда туғилган Нигораҳон исмли фарзандининг таъминоти учун ундирилаётган алимент миқдори иш ҳақининг $1/6$ қисм миқдорига камайтирилсін.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун мuddat ичиди шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Н. Алиев

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Фарзанд таъминоти учун
қилинган қўшимча харажат-
ларни ундиришни рад
этиш тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2011 йил июль ойининг 12 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Миробод туманлараро судининг очик суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья И. Акромов,

Ф. Азизларходжаевнинг котиблигига, тарафлар иштироқида, даъвогар Адила Жўраевна Мирхакимованинг жавобгар Жўра Қаҳромонович Абдуллаевга нисбатан қўшимча харажатлар учун пул маблағини ундириш ҳақидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини қўриб чиқиб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар А. Мирхакимова жавобгар Ж. Абдуллаевга нисбатан қўшимча харажатлар учун пул маблағини ундириш тўғрисидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилиб, фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2009 йил 10 августдаги ҳал қилув қарорига асосан 2008 йил 3 сентябрда туғилган фарзанди Маликанинг таъминоти учун Ж. Абдуллаевдан ўзининг фойдасига 2009 йил 29 июлдан бошлаб фарзанди вояга етгунига қадар ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даромадларининг 1/4 қисми миқдорида алимент ундирилганлигини, Ж. Абдуллаевдан 2009 йил 10 августдан 2009 йил ноябрь ойигача алимент олганлигини, 2009 йил декабрь ойидан жавобгар алимент тўламай қўйганлигини, шунингдек, фарзанди Малика учун бир ойда 91.000 сўмга қўшимча овқат ва гигиена предметини сотиб олишини, қайнонаси ўзига тегишли мол-мулкларни бермаётганлигини, шу сабабли ўзи ва фарзанди учун фаслга қараб кийим-кечак ва оёқ кийим учун 200.000 сўм сарфлашини, ҳозирги кунда ҳеч қаерда ишламаётганлиги, бир ойда ўртacha 300.000 сўм харажат қилишини кўрсатган.

Кейинчалик даъвогар А. Мирхакимова судга ариза билан мурожаат қилиб, унда даъво талабларини ўзгартиришини, фарзандига озиқ-овқат, кийим-кечак ва

бошқа харажатларни 400.000 сўм деб баҳолашини кўрсатиб, ушбу харажатларни жавобгардан ундириб беришни сўраган.

Суд мажлисида А. Мирхакимова даъво талабини тўлиқ қувватлаб, жавобгардан ҳар ойда 400.000 сўмдан фарзанди таъминоти учун пул ундиришни сўраб тушунтириш берди.

Суд мажлисида жавобгар Ж. Абдуллаев даъвони тан олмасдан, даъвогар билан 2007 йил 22 марта қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлигини, бир нафар вояга етмаган фарзанди борлигини, оиласвий муносабатлари тўғри келмаганлиги сабабли 2009 йилдан бирга яшамасликларини, ҳозирги кунда суднинг қарорига асосан фарзанди ва даъвогарнинг таъминоти учун алимент тўлаб келаётганигини, даъвогар фарзандини кўрсатмаганлиги сабабли ундан хабар олмаётганигини кўрсатиб, даъвони рад этишни сўради.

Суд тарафларнинг тушунтиришларини тинглаб, фуқаролик иши материаларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра даъво талабини рад этиш лозим деб ҳисоблади.

Аниқланишича, даъвогар А. Мирхакимова жавобгар Ж. Абдуллаев билан 2007 йил 22 марта қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурган, биргалиқдаги турмушларидан 2008 йил 3 сентябрда туғилган Малика исмли қизлари бор.

Ўзаро келишмовчиликлар сабабли тарафлар алоҳида-алоҳида яшайдилар ва вояга етмаган Малика онаси А. Мирхакимованинг қарамоғида.

Фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судининг 2009 йил 10 августдаги ҳал қилув қарорига асосан Ж. Абдуллаевдан 2008 йил 3 сентябрда туғилган Малика исмли фарзандининг таъминоти учун А. Мирхакимованинг фойдасига 2009 йил 29 июлдан бошлаб фарзанди вояга етгунига қадар ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даромадларининг 1/4 қисми миқдорида ҳамда Ж. Абдуллаевдан А. Мирхакимованинг таъминоти учун фарзанди уч ёшга тўлгунига қадар ҳар ойда энг кам иш ҳақининг 1 баравари миқдорида алимент ундирилган.

Жавобгар фарзанди ва даъвогарнинг таъминоти учун алимент тўлаб келган бўлиб, буни тасдиқловчи хужжатлар судга тақдим этилган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 103-моддасига кўра, ота-она фавқулодда ҳолатлар (боланинг оғир шикастланиши, касал бўлиши ва бошқалар) тифайли келиб чиқсан, боланинг таъминоти учун зарур бўлган қўшимча харажатларда иштирок этиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 57-моддасига кўра, ҳар бир тараф ўзининг талаблари ва эътиrozларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт. Ушбу кодексининг 59-моддасига кўра, қонун бўйича

ишнинг муайян исботлаш воситалари билан тасдиқланиши лозим бўлган ҳолатларни бошқа ўеч қандай исботлаш воситалари билан тасдиқлаш мумкин эмас.

Судга даъвогар А. Мирхакимова фарзанди Маликанинг таъминоти учун фавқулодда ҳолатлардан келиб чиқадиган харажатларни қилганлигини тасдиқловчи далилларни тақдим эта олмади.

Шунингдек, суд жавобгар суднинг қарорига асосан алимент мажбуриятларини бажараётганлигига, ҳозирги кунда фарзанднинг таъминоти учун қўшимча харажатлар қилинмаганлигини инобатга олиб даъво талабини рад этиш лозим деб топади.

Баён этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206-моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъвогар Адила Жўраевна Мирхакимованинг жавобгар Жўра Қаҳромонович Абдуллаевга нисбатан фарзанднинг таъминоти учун қўшимча харажатларни ундириш тўғрисидаги даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

И. Акромов

1.3. Эр-хотинлар ва собиқ эр-хотинларнинг алимент мажбуриятлари ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Оила кодексининг 117, 118-моддаларида эр-хотиннинг бир-бирига таъминот бериш мажбуриятлари, никоҳдан ажралганидан кейин собиқ эр (хотин) нинг таъминот олиш хуқуки ҳолатлари белгиланган.

Кодекснинг 119-моддасига мувофиқ, эр-хотин (собиқ эр-хотин) ўртасида алимент тўлаш тўғрисида келишув мавжуд бўлмаган ҳолларда эр ёки хотинга (собиқ эр ёки хотинга) суд тартибида ундириб бериладиган алимент миқдори суд томонидан эр ёки хотиннинг (собиқ эр ёки хотиннинг) моддий ва оиласиай аҳволини ҳамда тарафларнинг эътиборга лойиқ бошқа манфаатларини эътиборга олиб, ҳар ойда пул билан тўланадиган қатъий суммада белгиланади, бироқ бу сумма қонун

хужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақининг учдан бир қисмидан кам бўлмаслиги лозим.

Бунда, Оила кодексининг 144-моддаси 2-қисмига мувофиқ, қатъий суммада ундирилаётган алиментларни индексация қилиш мақсадида алиментнинг миқдори суд томонидан қонун хужжатларида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг муайян қисмига мос равишда пул билан тўланадиган қатъий суммада белгиланади.

Қайд қилингандарга кўра, суд алиментни қатъий суммада ундирилиши ҳақида қарор қабул қилишида, ҳал қилув қарорининг хulosса қисмида шу суммани аниқ сўм шаклида (масалан, 150.000 сўм, 200.000 сўм) эмас, балки энг кам ойлик иш ҳақининг муайян қисмига мос равишда (масалан, энг кам ойлик иш ҳақининг 1,5 ёки 2,1 бараваридаги миқдорда) ундирилишини кўрсатиши лозим.

Оила кодексининг 136-моддасига мувофиқ, алимент судга мурожаат этилган пайтдан бошлаб ундирилади. Агар таъминот учун маблағ олиш чоралари судга мурожаат қилингунга қадар кўрилганлиги, аммо алимент тўлаши шарт бўлган шахснинг уни тўлашдан бош тортганлиги оқибатида алимент олинмаганлиги суд томонидан аниқланса, ўтган давр учун алимент судга мурожаат этилган пайтдан бошлаб уч йиллик муддат доирасида ундириб олиниши мумкин.

Шунга кўра, суднинг ҳал қилув қарорининг хulosса қисмида алиментни қайси санадан ундирилиши кўрсатилиши лозим.

Назарда тутиш лозимки, Кодекснинг 120-моддасига кўра, моддада белгиланган ҳолатларда суд таъминот бериш мажбуриятини муайян муддат билан чеклаб қўйиши мумкин.

Бундай ҳолатларда суднинг ҳал қилув қарорининг хulosса қисмида алиментни қайси санагача ундирилиши кўрсатилиши лозим.

Алиментлар ундириш тўғрисидаги ҳал қилув қарорлари дарҳол ижро этилиши сабабли, суд ҳал қилув қарорининг хulosса қисмида алимент ундириш қисми дарҳол ижрога қаратилишини кўрсатиши лозим.

Алимент ундириш тўғрисидаги даъво қаноатлантирилганда жавобгардан давлат божи бир йиллик тўловларнинг йиғиндисига қараб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарори 1-қисми «а» банди талабига мувофиқ белгиланади (ЎзР ФПК 105м 46.).

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Фарзанд таъминоти учун
қилинган қўшимча харажат-
ларни ундиришни рад
этиш тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил январь ойининг 17 қуни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар
Миробод туманлараро судининг очик суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья А.Г. Иброҳимов,

А. Базаровнинг котиблигига, тарафларнинг иштирокида даъвогар Хуршида
Иминжон қизи Абдурахмонованинг жавобгар Баҳтиёр Тахирович Абдурахмоновга
нисбатан бола уч ёшга тўлгунига қадар ўзининг таъминоти учун алимент ундириш
тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини қўриб чиқиб,
қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Х. Абдурахмонова жавобгар Б. Абдурахмоновга нисбатан бола уч
ёшга тўлгунга қадар ўзининг таъминоти учун алимент ундириш тўғрисидаги
даъво билан судга мурожаат қилиб, жавобгар Б. Абдурахмонов билан 2010 йилда
қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурғанлигини, биргаликдаги турмушларидан
бир нафар 2011 йил 29 июнда туғилган Асадбек исмли фарзандлари борлигини,
тарафлар ўзаро келишмовчиликлар сабабли 2011 йил сентябрдан буён бирга
яшамаётганликларини, жавобгар фарзандига моддий ёрдам бермаслигини,
фарзандини соғлиги яхши эмаслигини, моддий жиҳатдан қийналганини билдириб,
даъво талабларини қаноатлантиришни ҳамда жавобгар Б. Абдурахмоновдан
2011 йилда туғилган Асадбек исмли фарзанди уч ёшга тўлгунига қадар ҳар ойда
қатъий суммада 300.000 сўм миқдорида алимент ундириб беришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар Х. Абдурахмонова даъво аризасини қувватлаб,
даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар Б. Абдурахмонов даъвони қисман тан олиб, ҳақиқатан
даъвогар Х. Абдурахмонова билан 2010 йил 28 сентябрда қонуний никоҳдан
ўтиб, оила қурғанликларини ва ўзаро турмушларидан бир нафар фарзандлари

борлигини, ўзаро келишмовчиликлар сабабли бирга яшамасликларини, даъвогарнинг таъминоти учун ҳар ойда 60.000 сўмдан алимент тўлай олишини кўрсатиб, суддан даъвони қисман қаноатлантиришни сўради.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қуидаги асосларга қўра даъво талабини қисман қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

Аниқланишича, Б. Абдурахмонов ва Х. Худайбердиева 2010 йил 28 сентябрда Тошкент шаҳар Бектемир тумани ФХДЁ бўлимида 172-сон билан қайд қилинган далолатнома ёзувига асосан қонуний никоҳдан ўтиб, оила қурғанлар.

Биргалиқдаги турмушларидан 2011 йил 29 июнда туғилган Асадбек Тахиров исмли фарзандлари бор.

Ўзаро келишмовчиликлар сабабли тарафлар бугунги кунда бирга яшамайдилар ва умумий рўзгор юритмайдилар. Жавобгар Б. Абдурахмонов оиласининг таъминоти учун моддий ёрдам кўрсатмаганлиги боис, даъвогар судга мурожаат қилишга мажбур бўлган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 117-моддасига қўра, эр-хотин бир-бирига моддий ёрдам бериши шарт. Бундай ёрдам беришдан бош тортилган тақдирда, ёрдамга муҳтож, меҳнатга лаёқатсиз эр ёки хотин, шунингдек хотин ҳомиладорлик даврида ва ўртада бола туғилган кундан бошлаб уч йил давомида, ўртадаги ногирон бола ўн саккиз ёшга тўлгунча ёки болалиқдан 1 груҳ ногирони бўлган ўртадаги болага қараган ёрдамга муҳтож эр (хотин) ёрдам беришга қодир бўлган хотин (эр) дан суд тартибида таъминот (алимент) олиш ҳуқуқига эга.

Б. Абдурахмоновнинг иш жойи “Оловдан кучли” МЧЖдан талаб қилиб олинган маълумотномага қўра, унинг ўртача ойлик иш ҳақи 400.000 сўмни ташкил қилади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 144-моддасининг 2-қисмига мувофиқ, қатъий суммада ундирилаётган алиментларни индексация қилиш мақсадида алиментнинг миқдори суд томонидан қонун хужжатларида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг муайян қисмига мос равишда пул билан тўланадиган қатъий суммада белгиланади.

Суд жавобгарнинг ўртача ойлик иш ҳақи миқдори, боланинг моддий таъминоти учун тўланадиган алимент миқдори иш ҳақининг 1/4 миқдорини ташкил қилишини инобатга олиб, даъво аризани қисман қаноатлантиришни ҳамда Б. Абдурахмоновдан Х. Абдурахмонова фойдасига 2011 йил 29 июнда туғилган А. Тахиров исмли фарзанди уч ёшга тўлгунига қадар 2011 йил 16 декабрдан бошлаб ҳар ойда қонун хужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақининг 1,5 баравари миқдорида алимент ундиришни лозим деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 120-моддасига асосан ишни кўриш билан боғлиқ бўлган ва даъвогар тўлашдан озод қилинган суд чиқимлари ҳамда давлат божи жавобгардан арз қилинган талабларнинг қаноатлантирилган қисмига мутаносиб равишда ундирилади, ушбу Кодекс 105-моддасининг 4-бандига кўра, алимент ундириш тўғрисидаги даъволар бўйича бир йиллик тўловларнинг йиғин-дисига қараб белгиланади ва даъво баҳоси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сонли қарори билан тасдиқланган “Давлат божи ставкалари” 1-қисмининг “а” бандига кўра даъво баҳоси энг кам иш ҳақининг 20 бараваригача бўлганда даъво баҳосининг 5 фоизи миқдорида давлат божи ундирилади.

Ушбу қонун талабига кўра, Б. Абдурахмоновдан ундириладиган давлат божи миқдори 56.628 сўмни ташкил қиласи ($94.380 \text{ сўм} \times 12 \text{ ой} = 1.132.560 \times 5\% = 56.628$).

Юқоридагиларга кўра ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206-моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Хуршида Иминжон қизи Абдурахмонованинг жавобгар Бахтиёр Тахирович Абдурахмоновга нисбатан бола уч ёшга тўлгунга қадар ўз таъминоти учун алимент ундириш тўғрисидаги даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар 1985 йилда туғилган Бахтиёр Тахирович Абдурахмоновдан даъвогар Хуршида Иминжон қизи Абдурахмонова фойдасига 2011 йил 29 июнда туғилган Асадбек Тахиров Бахтиёр ўғли исмли фарзанди уч ёшга тўлгунига қадар 2011 йил 16 декабрдан ҳар ойда қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақининг 1,5 баравари миқдорида алимент ундирилсин.

Жавобгар Абдурахмонов Бахтиёр Тахировичдан давлат даромадига 56.628 сўм миқдорида давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарорининг алимент ундириш қисми дарҳол ижро этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

А.Г. Иброҳимов

СУД ҚАРОЛЛАРИ НАМУНАСИ

Қатъий суммада белгиланган
алимент миқдорини камай-
тириш тұғрисидаги ҳал қылув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚЫЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил май ойининг 4 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят
Бекобод туманлараро судининг очик суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья X. Хошимов,

Д. Абдуқодировнинг котиблигида, тарафларнинг иштирокида, дাъвогар Азиз
Рустамович Азимовнинг жавобгар Ниғора Юлдашевна Азимовага нисбатан
алимент миқдорини камайтириш тұғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган
фуқаролик ишини қўриб чиқиб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар А. Азимов жавобгар Н. Азимовага нисбатан алимент миқдорини
камайтириш тұғрисидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилиб, унда
фуқаролик ишлари бўйича Бекобод туманлараро судининг 2011 йил 15 ноябрдаги
суд буйруғига асосан 2011 йил 10 майда туғилган фарзанди Асадбекнинг
таъминоти учун жавобгар Н. Азимованинг фойдасига ойлик маошининг 1/4
қисми миқдорида алимент ундирилаётгандыгини, бундан ташқари фуқаролик
ишлари бўйича Бекобод туманлараро судининг 2011 йил 24 ноябрдаги ҳал қылув
қарорига асосан Н. Азимованинг фойдасига фарзанди уч ёшга тўлгунга қадар
ҳар ой энг кам иш ҳақининг 3 баравари миқдорида алимент ундирилаётгандыгини,
ҳозирда иш жойи ўзгариб, иш ҳақидан 280.000 сўм нафақа ундирилаётгандыгини,
ундирилаётган алиментнинг умумий миқдори ҳар ойлик иш ҳақининг ярмидан кўп
қисмини ташкил қилаётгандыгини кўрсатиб, ундирилаётган алимент миқдорини
камайтиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар А. Азимов даъво аризасини қувватлаб, суддан
даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар Н. Азимова даъвони тан олмасдан, даъвогар
А. Азимов собиқ турмуш ўртоғи бўлишини, ўғли Асадбекнинг таъминоти учун
2011 йилдан бошлаб даъвогарнинг ойлик иш ҳақининг 1/4 қисми миқдорида

алимент олиб келаётганлигини, охирги маротаба 280.000 сўм алимент олганлигини, фарзандига ҳар ой 400.000 сўмга яқин харажат қилишligини, алимент миқдорини камайтиришга қарши эканлигини, чунки тўлаётган алимент миқдори камайтириши билан боласининг таъминоти ёмонлашишини кўрсатиб, суддан даъво аризани рад этишни сўради.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра даъво талабини қаноатлантириш лозим деб хисоблади.

Аниқланишича, фуқаролик ишлари бўйича Бекобод туманлараро судининг 2011 йил 15 ноябрдаги суд буйруғи билан даъвогар А. Азимовдан Н. Азимованинг фойдасига 2011 йил 10 майда туғилган Асадбек исмли фарзанди вояга етгунга қадар ҳар ойлик иш ҳақи ва бошқа даромадларининг 1/ 4 қисми миқдорида алимент ундирилган.

Шунингдек, фуқаролик ишлари бўйича Бекобод туманлараро судининг 2011 йил 24 ноябрдаги ҳал қилув қарорига асосан А. Азимовдан Н. Азимованинг фойдасига фарзанди уч ёшга тўлгунга қадар ҳар ой энг кам иш ҳақининг 3 баравари миқдорида алимент ундирилган. Ҳозирда даъвогарнинг иш ҳақидан 280.000 сўм алимент ундирилмоқда.

Даъвогарнинг иш жойи ўзгариб, тақдим қилган ойлик иш ҳақи ҳақидаги маълумотномага кўра, у январь ва февраль ойларида 408.729 сўмдан, март ойида эса 483.898 сўм ойлик иш ҳақи олган.

Бундан кўринадики, унинг ойлик иш ҳақидан 50 фоизидан қўпроқ қисми алимент учун ундирилмоқда.

Шунингдек, судда даъвогарнинг оилани ягона бокувчиси эканлиги, ёлғиз онаси ва икки нафар вояга етмаган укаси борлиги аниқланди.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 146-моддасига кўра, алимент миқдори суд тартибида белгиланганидан кейин тарафлардан бирининг моддий ёки оилавий аҳволи ўзгарса, суд улардан ҳар бирининг талабига кўра алиментнинг белгиланган миқдорини ўзgartiriшга ёки алимент тўлаши шарт бўлган шахсни алимент тўлашдан озод қилишга ҳақли. Алимент миқдорини ўзgartiriшда ёки уни тўлашдан озод қилишда суд тарафларнинг эътиборга лойиқ бошқа манфаатларини хисобга олишга ҳақли.

Суд юқорида қайд этилган ҳолатларни инобатга олган ҳолда, даъвогарнинг даъво талабини асосли деб хисоблаб, алимент миқдорини камайтиришни лозим топади.

Оила кодекси 144-моддасининг 2-қисмига мувофиқ, индексация қилиш мақсадида алиментнинг миқдори суд томонидан қонун хужжатларида белгиланган

Энг кам ойлик иш ҳақининг муайян қисмига мос равишда пул билан тўланадиган қатъий суммада белгиланади.

Мазкур қонун талабларидан келиб чиқиб, суд энг кам иш ҳақи 62.920 сўмни ташкил этишини эътиборга олиб, А. Азимовдан Н. Азимованинг фойдасига 2011 йил 10 майда туғилган Асадбек исмли фарзанди уч ёшга тўлгунига қадар ундирилаётган алимент миқдори камайтирилиб, энг кам иш ҳақининг 1,2 баравари миқдорида белгилаш лозим ҳисоблайди.

Баён этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206-моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Азиз Рустамович Азимовнинг жавобгар Нигора Юлдашевна Азимовага нисбатан алимент миқдорини камайтириш тўғрисидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

Азиз Рустамович Азимовдан Нигора Юлдашевна Азимованинг фойдасига 2011 йил 10 майда туғилган Асадбек исмли фарзанди уч ёшга тўлгунига қадар ундирилаётган алимент миқдори камайтирилиб, энг кам иш ҳақининг 1,2 баравари миқдорида ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи

имзо

Х. Хошимов

1.4. Ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Оила кодекси 80-моддасининг 3-қисмига мувофиқ ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш тўғрисидаги ишлар прокурор ҳамда васийлик ва ҳомийлик органи иштироқида кўриб чиқиласди.

Суднинг ҳал қилув қарорининг баён қисмида прокурор ҳамда васийлик ва ҳомийлик организининг тушунтиришлари ва фикри кўрсатилиши керак.

Олий суд Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги “Болалар тарбияси билан боғлиқ бўлган низоларни ҳал қилишда судлар томонидан қонунларни қўллаш амалиёти тўғрисида”ги 23-сонли қарорининг 17-бандига мувофиқ, суднинг ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш тўғрисидаги ҳал

қилув қарорида болани тарбиялаш учун кимга: бошқа турадиган отаси ёки онасига, васийлик ва ҳомийлик органига ёки у қонунда белгиланган тартибда тайинланган бўлса, васийга (ҳомийга) берилаётганлиги кўрсатилган бўлиши лозим.

Болани бошқа турадиган отаси ёки онасига бериш мумкин бўлмаганида ёки отаси ва онасининг ҳар иккаласи ота-оналиқ ҳуқуқидан маҳрум қилинган ҳолларда (агарда васий ҳали тайинланмаган бўлса) бола васийлик ва ҳомийлик органининг қарамоғига топширилиши керак.

Болани қариндошлари ва бошқа шахсларниң тарбиясига беришга, агар улар унинг васийлари ёки ҳомийлари қилиб тайинланган бўлсалар йўл қўйилади.

Болани васийлик ва ҳомийлик органларининг қарамоғига топшира туриб, судлар болани жойлаштиришнинг муайян тартибини белгилашга ҳақли эмаслар, чунки бу масала фақат кўрсатилган органларниң ваколатларига тааллуқлидир.

Оила кодекси 80-моддасининг 4-қисмига мувофиқ, суд ота-оналиқ ҳуқуқидан маҳрум қилиш тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиша боланинг таъминоти учун ота-оналиқ ҳуқуқидан маҳрум қилинган ота-онадан (уларниң биридан) алимент ундириш масаласини ҳал қиласди.

Шу модданинг б-қисмига кўра, суд ота-оналиқ ҳуқуқидан маҳрум қилиш ҳақидаги суднинг ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан кейин уч кун ичida ушбу қарорниң кўчирмасини боланинг тугилганлиги давлат томонидан рўйхатга олинган фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиши органига юбориши шарт.

Юқорида қайд этилган норма билан ҳал қилув қарорининг ижро этиши тартиби ва муддати белгиланганлиги сабабли қарорниң кўчирмасини боланинг тугилганлиги давлат томонидан рўйхатга олинган фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиши органига уч кун ичida юборилиши ҳақида ҳал қилув қарорининг холоса қисмида кўрсатиб ўтиши лозим.

СУД ҚАРОЛЛАРИ НАМУНАСИ

Оталик ҳуқуқидан маҳрум
қилиш ва алимент ундириш
тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил август ойининг 22 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Миробод туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья А. А. Рустамов,

К. Исламовнинг котиблигига, Яшнобод туман прокурорининг катта ёрдамчиси О. Умиров, тарафлар иштирокида, даъвогар Яшнобод туман халқ таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими Васийлик ва ҳомийлик органининг Умида Анваровна Валентинованинг манфаатида жавобгар Анвар Ахрорович Валентиновга нисбатан оталик ҳуқуқидан маҳрум қилиш ва алимент ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини қўриб чиқиб, қуйидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Яшнобод туман халқ таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими (ТХТМФМТТЭБ) Васийлик ва ҳомийлик органи Умида Анваровна Валентинованинг манфаатида жавобгар Анвар Ахрорович Валентиновга нисбатан оталик ҳуқуқидан маҳрум қилиш ва алимент ундириш тўғрисидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилиб, унда фуқаро М. Исхакова уларга ариза бериб, вояга етмаган невараси У. Валентиновани туғилганидан бўён боқиб катта қилаётганлигини, унинг онаси О. Валентинова 2005 йил 30 апрелда вафот этганлигини, күёви А. Валентинов эса неварасидан хабар олмаслигини, моддий-маънавий ёрдам кўрсатмаслигини маълум қилганлигини, шундан сўнг жавобгар васийлик ва ҳомийлик органига, маҳаллага чақирилганлигини, бироқ жавобгар вояга етмаган қизининг тақдири билан қизиқмаганлиги сабабли келмаганлигини, ҳозирги кунда 1998 йилда туғилган У. Валентинова отасининг қаровисиз қолганлигини, отаси А. Валентинов эса қизининг тарбияси билан шуғулланмасдан келсада, болага васий тайинлашга ҳам розилик бермаётганлигини баён этганлигини, шу муносабат билан бўлим судга даъво билан мурожаат қилиб,

Анвар Ахрорович Валентиновни 1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентиновага нисбатан оталик ҳуқуқидан маҳрум қилишни ҳамда ундан вояга етмаган фарзандининг таъминоти учун алимент ундириш сўраган.

Суд мажлисида Яшнобод ТХТМФМТТЭБ Васийлик ва ҳомийлик органи вакили даъвони қувватлаб, суддан даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар А. Валентинов даъво талабини тан олмасдан, Ойша Музариковна Валентинова билан 1997 йилда конуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлигини, ўрталарида бир нафар вояга етмаган 1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентинова исмли фарзанди туғилганлигини, 2005 йил 30 апрелда турмуш ўртоғи вафот этганлигини, шундан кейин фарзандини олиб кетмоқчи бўлганлигини, лекин қайноаси М. М. Исҳакова йиглаб болани унда қолдиришни сўраганидан кейин фарзандини олиб кетмаганлигини, 2006 йилдан бўён фарзандини умуман кўрмаганлигини, уни тарбияси билан шуғулланмаганлигини, моддий ёрдам бермаганлигини, байрам ва туғилган кунида бориб хабар олмаганлигини, ҳар-хил гап-сўзлар сабабли фарзандидан хабар олмай қўйганлигини, боланинг таъминоти учун пул маблағларини турмуш ўртоғи вафот этгунга қадар уни кўлига берганлигини, буни тасдиқловчи ҳужжатлари йўқолганлигини, ҳозирги кунда бу фарзандига моддий ёрдам бера олмаслигининг, сабаби 2003 йилда бошқа оила қурганлигини, ҳозирги кунда шу оиласидан бир ўғли ва бир қизи борлигини, топган маблағини иккинчи турмушига ҳаражат қилишини, келажакда фарзандига ўзи қараб, оталик қилиб, уни ўз тарбиясига олмоқчи эканлигини кўрсатиб, суддан даъво талабини рад этишни сўради.

Суд мажлисида учинчи шахс сифатида сўралган М. М. Исҳакова даъво талабини қувватлаб, болани васийликка олмоқчи эканлигини, қизи 2005 йилда вафот этганлигини, жавобгар бундан олдин ҳам фарзандидан хабар олмаганлигини, жавобгар 2001 йилдан бўён фарзандидан хабар олмаслигини, фақатгина қизи вафот этган вақтда келганлигини кўрсатиб, суддан даъво талабини қаноатлантиришни сўради.

Тегишли тартибда фикри олинган вояга етмаган У. Валентинова, отаси билан муносабат йўқлигини, унинг ҳаёти ва саломатлиги билан отаси умуман қизиқ маслигини билдириб, отасини оталик ҳуқуқидан маҳрум қилинишига қарши эмаслигини таъкидлади.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини, Яшнобод туман прокурори катта ёрдамчиси О. Умировнинг фикрини тинглаб, фуқаролик иш материалларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга қўра даъвони қаноатлантиришни лозим деб топади.

Суд мажлисида аниқланишича, Анвар Ахорович Валентинов Ойша Музафаровна Валентинова билан 1997 йил 25 октябрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурган ва уларнинг турмушларидан 1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентинова исмли фарзандлари бор.

Ўртадаги ўзаро келишмовчиликлар сабабли А. Валентинов О. Валентинова билан суднинг 2001 йил 17 сентябрдаги ҳал қилув қарори билан никоҳдан ажратилган. Мазкур ҳал қилув қарори кўрсатилишича, тарафлар 1998 йилдан буён бирга яшамаганлар ва вояга етмаган фарзанд онасининг тарбиясида бўлган.

Ойша Музафаровна Валентинова 2005 йил 30 апрелда вафот этган ва унинг вояга етмаган фарзанди бувиси М.М. Исҳакованинг қарамоғида қолган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 79-моддасига асосан, ота-она ота-оналиқ мажбуриятини бажаришдан бош тортса, шу жумладан алимент тўлашдан бўйин товласа, ота-оналиқ ҳуқуқидан маҳрум қилиниши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги “Болалар тарбияси билан боғлиқ бўлган низоларни ҳал қилишда судлар томонидан қонунларни қўллаш амалиёти тўғрисида”ги 23-сонли қарорининг 15-бандида, ота-оналиқ мажбуриятларини бажаришдан бўйин товлашлик деганда, ота-оналиқ бурчларини узлуксиз равишда бажармаслик, ўз болаларига қандай бўлмасин ғамхўрлик қиласлиқ тушунилади. Болаларнинг ёшларига қараб ота(она) нинг ҳар бир аниқ ҳолатдаги ҳаракати (ҳаракатсизлиги) бола учун уни ҳалокатта олиб келиши тушунирилган.

Ота-онанинг ўз мажбуриятларини бажаришдан бўйин товлаганликлари уларнинг болаларининг маънавий тарбияси, жисмоний ривожланиши, таълими, ижтимоий фойдали меҳнатга тайёргарлиги тўғрисида ғамхўрлик қилмаганлигига намоён бўлади.

Суд томонидан аниқланишича, жавобгар А. Валентинов 1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентинова исмли фарзандидан 2006 йилдан бошлаб умуман хабар олмайди, моддий ёрдам бермайди, фарзандининг тарбиясида иштирок этмайди, унинг маънавий тарбияси, жисмоний ривожланиши, таълими, соғлиги ва тақдирни билан умуман қизиқмайди, унга ғамхўрлик қилмайди.

Мазкур ҳолатлар иш хужжатларида далиллар, хусусан «А. Навоий» маҳалла фуқаролар йиғинининг 2014 йил 13 августдаги далолатномаси, 2013 йил 14 декабрдаги маълумотномаси, Яшнобод ТХТМФМТЭБнинг 2014 йил 27 июлдаги хулосаси билан ҳамда тарафларнинг, хусусан жавобгар А. Валентиновнинг судда берган кўрсатмалари билан ўз исботини топди.

Қайд этилган ҳолатлар А. Валентинов фарзанди 1998 йил 31 августда туғилган у. Валентинованинг олдида ўз оталик мажбуриятларини бажармаганлигидан, унинг иккинчи турмуш қуриб, бир ўғил ва бир қиз фарзандлик бўлиб, шу оиласи билан бўлиб қолганлигидан ва биринчи турмушидаги фарзанди ҳаёти билан қизиқиши умуман йўқолганлигидан далолат беради.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 80-моддасининг 1-қисмига кўра, ота-оналиқ ҳукуқидан маҳрум қилиш суд тартибида амалга оширилади.

Суд юқорида қайд этилган ҳолатларни, А. Валентинов фарзанди олдидаги оталик мажбуриятини бажаришдан бош тортганлиги ҳолатларини баҳолаб, оталиқдан маҳрум қилиш охирги чора ҳисоблансада, бироқ жавобгар узоқ муддат давомида фарзандига нисбатан оталик бурчларини узлуксиз равища бажармасдан келаётганлигига ҳукукий баҳо бериб, даъво аризани асосли деб ҳисблайди ҳамда уни қаноатлантириш лозим деган хulosага келади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 81-моддасининг 2-қисмига кўра, ота-оналиқ ҳукуқидан маҳрум қилиниши ота-онани ўз боласига таъминот бериш мажбуриятидан озод қилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 99-моддасининг 1-қисмига кўра, агар вояга етмаган болаларига таъминот бериш ҳақида ота-она ўртасида келишув бўймаса, уларнинг таъминоти учун алимент суд томонидан ота-онанинг ҳар ойдаги иш ҳақи ва (ёки) бошқа даромадининг бир бола учун — тўртдан бир қисми, икки бола учун — учдан бир қисми, уч ва ундан ортиқ бола учун — ярмиси миқдорида ундирилади.

Хозирги кунда вояга етмаган фарзанд бувиси М. Исҳакованинг қарамоғида бўлганлиги ва жавобгар фарзандининг таъминоти учун моддий ёрдам бермаёт-ганлиги сабабли суд ундан фарзанди таъминоти учун 2014 йил 6 апрелдан бошлаб жавобгарнинг ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даромадларидан 1/4 миқдорда алимент ундириш лозим деган хulosага келади. Бунда М. Исҳакова боланинг ҳомийси деб тайинланмаганлиги сабабли суд бола номига ҳисоб варағи очилиши ва ундириладиган алимент шу ҳисоб варағида жамланиши лозим ҳисблайди.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 120-моддасига асосан ишни қўриш билан боғлиқ бўлган ва даъвогар тўлашдан озод қилинган суд чиқимлари ҳамда давлат божи жавобгардан арз қилинган талабларнинг қаноатлантирилган қисмига мутаносиб равища ундирилади, ушбу Кодекс 105-моддасининг 4-бандига кўра, алимент ундириш тўғрисидаги даъволар бўйича бир йиллик тўловларнинг йиғин-дисига қараб белгиланади ва даъво баҳоси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сонли қарори билан тасдиқланган

“Давлат божи ставкалари” 1-қисмининг “а” бандига қўра даъво баҳоси энг кам иш ҳақининг 20 бараваригача бўлганда даъво баҳосининг 5 фоизи миқдорида давлат божи ундирилади.

Ушбу қонун талабига қўра, жавобгарнинг ўртача ойлик иш ҳақи 480.000 сўмни ташкил қилиши муносабати билан, ундан ундириладиган давлат божи миқдори 72.000 сўмни ташкил қиласи. ($480.000 : 4 + 120.000 \times 12 \text{ ой} = 1.440.000 \text{ сўм} \times 5\% = 72.000$)

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206-моддаларига кўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Яшнобод туман халқ таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими Васийлик ва ҳомийлик органининг Умида Анваровна Валентинованинг манфаатида жавобгар Анвар Ахрорович Валентиновга нисбатан оталик ҳуқуқидан маҳрум қилиш ва алимент ундириш тўғрисидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

1971 йилда туғилган Анвар Ахрорович Валентиновни 1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентиновага нисбатан оталик ҳуқуқидан маҳрум қилинсин.

1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентинова Яшнобод туман халқ таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими Васийлик ва ҳомийлик органи қарамоғига топширилсин.

1971 йилда туғилган Анвар Ахрорович Валентиновдан 1998 йил 31 августда туғилган Умида Анваровна Валентинованинг таъминоти учун 2014 йил 6 апрелдан бошлаб вояга етгунига қадар ҳар ойдаги иш ҳақи ва бошқа даромадларининг 1/4 қисми миқдорида алимент ундирилсин. Ундирилган алиментлар У. Валентинованинг номига очилган банк ҳисоб варагида жамлансин.

Ҳал қилув қарорининг алимент ундириш қисми дарҳол ижро этилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан кейин уч кун ичida қарорининг кўчирмаси Умида Анваровна Валентинова туғилганилиги давлат томонидан рўйхатга олинган Яшнобод туман ФХДЁ бўлимига юборилсин.

Жавобгар Анвар Ахрорович Валентиновдан давлат фойдасига 72.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

А.А. Рустамов

1.5. Эр ва хотиннинг мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Эр ва хотиннинг мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятларига доир ишларни кўришда, суд мазкур муносабатлар Оила кодексининг 23–28-моддалари билан тартибга солинганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Шунингдек, эр ва хотиннинг мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятлари Олий суд Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги «Судлар томонидан никоҳдан ажратишга оид ишлар бўйича қонунчилликни кўллаш амалиёти тўғрисида»ги 06-сонли қарорининг 19–26-бандларида ёритилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Эр-хотиннинг умумий мол-мулкини бўлишда, суд айрим ҳолларда ОК 28-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ вояга етмаган болалар манфаатларидан ёки эр-хотиндан бирининг эътиборга молик манфаатидан келиб чиқиб, эр ва хотин ҳиссалари тенглиги принципидан чекинишга ҳақли.

Бунда, Пленум қарорининг 24-бандидаги кўрсатмаларига мувофиқ, суд ҳал қилув қарорида умумий мулқда эр ва хотин ҳиссалари тенглиги қоидасидан чекиниш сабабларини баён этиши шарт.

Шуни назарда тутиш керакки, суд мол-мулкни натура тарзида ундириш (мол-мулкни бўлиш) тўғрисида чиқарган ҳал қилув қарорида, агар ҳал қилув қарорини ижро этиш вақтида мазкур мулк нақд бўлмаса, жавобгардан ундириб олиниши лозим бўлган мулк қийматини кўрсатади.

Бўлиниши лозим бўлган мол-мулк қиймати ҳал қилув қарори чиқариладиган кундаги бозор нархларидан келиб чиқсан ҳолда белгиланади. Уйнинг қиймати низоли уй турган жойдаги нархдан келиб чиқсан ҳолда белгиланади.

Эр-хотиндан бирига у ёки бу мулкни асл ҳолида бериш, эр-хотиндан ҳар бирига тегишли бўлган мулкни биргаликдаги умумий мулк деб топиш, вояга етмаган болалар эҳтиёжи учун олинган нарсаларни эр-хотиннинг умумий мол-мулкини бўлишда ҳисобга олмаслик, эр ва хотин алоҳида яшаган даврда топилган мол-мулкни улардан ҳар бирининг мулки деб топиш тўғрисидаги масалар бўйича суднинг хulosаси ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида кўрсатилиши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойдан улуш белгилаш
тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил ноябрь ойининг 20 куни фуқаролик ишлари бўйича Бекобод туман-лараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Л. Алиева,

Х. Маматов котиблигига, Бекобод шаҳар прокурорининг ёрдамчиси А. Фозилов, ишончли вакил Ш. Исмоилова ҳамда тарафларнинг иштирокида, даъвогар Ирода Қодировна Мирзаеванинг жавобгар Умид Шокирович Мирзаевга нисбатан уй-жойдан улуш белгилаш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини қўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар И. Мирзаева судга жавобгар У. Мирзаевга нисбатан даъво аризаси билан мурожаат қилиб, унда жавобгар билан 2002 йил 12 октябрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлигини, биргаликдаги турмушларидан икки нафар фарзандлари борлигини, Бекобод шаҳар, Олмазор кўргони, 12-йи, 14-квартирада эри билан яшаб келганлигини, ўзаро келишмовчиликлар сабабли жавобгар ушбу квартирадан чиқиб кетганлигини, ҳозирги вақтда фарзандлари билан шу квартирада яшаб келаётганлигини, ушбу квартира биргаликдаги умумий мулк сифатида эрининг номига сотиб олинганлигини кўрсатиб, мазкур квартирадан улушкини белгилаб беришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар И. Мирзаеванинг ишончли вакили Ш. Исмоилова даъво талабини қувватлаб, уни қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар У.Ш. Мирзаев даъво талабларини қисман тан олиб, даъво талабларини қонун доирасида ҳал қилишни сўради.

Суд даъвогар вакили, жавобгарнинг тушунтиришларини, Бекобод шаҳар прокурорининг ёрдамчиси А. Н. Фозиловнинг даъво талабини қаноатлантириш тўғрисидаги фикрини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қуйидаги асосларга кўра даъво талабини қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблади.

Аниқланишича, даъвогар И. Мирзаева жавобгар У. Мирзаев билан 2002 йил 12 октябрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурган ва биргалиқдаги турмушларидан 2 нафар фарзандлари бор.

Уч хонали, яшаш майдони 37.76 кв. метрдан иборат Бекобод шаҳар, Олмазор қўрғони, 12-йининг низоли 14-квартираси 2008 йил 2 октябрдаги олди-сотди шартномасига кўра жавобгар У. Мирзаевга тегишли бўлиб, давлат рўйхатидан ўтказилган.

Тарафлар оилавий келишмовчиликлар сабабли 2012 йил 12 январдаги суднинг қарорига кўра никоҳдан ажратилганлар.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 23-моддасининг 1-қисмига мувофиқ, эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари, шунингдек, никоҳ қайд этилгунга қадар, бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол кўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргалиқдаги умумий мулки ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 28-моддасининг 1-қисмига кўра, эр ва хотиннинг умумий мол-мулкини бўлишда ҳамда уларнинг шу мол-мулқдаги улушларини аниқлашда, агар эр ва хотин ўртасидаги никоҳ шартномасида бошқача ҳол назарда тутилмаган бўлса, эр ва хотиннинг улушлари тенг деб ҳисобланади.

Бундай ҳолатда, суд юкоридаги қонун талабига асосан даъвони қаноатлантиришни, эр-хотин ўртасидаги умумий мулк ҳисобланган низоли квартирадан даъвогар И. Мирзаевага унинг ушбу квартирадан 1/2 қисми миқдоридаги улушкини белгилаб беришни лозим топади.

Суд, квартирадан даъвогарнинг улуси белгилаб берилиши ва унинг мулк ҳуқуқи ТЖБКХда рўйхатдан ўтиши муносабати билан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 207-моддасини қўллаб, даъвогарнинг арз қилган талаблари доирасидан четга чиқишини ва жавобгарнинг ҳам квартирадаги унга тегишли 1/2 қисми миқдоридаги улушкини белгилаб беришни лозим топади.

Суд ҳаражатлари масаласини муҳокама қилиб, суд Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 120-моддасининг 1-қисмига мувофиқ, жавобгардан давлат божини давлат даромадига ундиришни лозим топади. Бунда, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги “Давлат божи ставкалари тўғрисида”ги қарорининг 1-бандига кўра, У. Мирзаевдан квартирининг РСЭМ эксперти томонидан баҳоланган нархи 34.984.050 сўмнинг 1/2 қисми 17.492.025 сўмни ташкил қилишини, ушбу суммадан 20 фоиз — 3.498.405 сўмни ташкил қилишини, жавобгарнинг мулкий аҳволини, ногиронлигини, икки нафар фарзандининг таъминоти учун алимент тўлаб келишини ҳисобга олиб, жавоб-

гардан тұланиши лозим бўлган суд ҳаражатларини Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 111-моддасига қўра камайтиришни ва ундан 1.000.000 сўм давлат божини давлат даромадига ундиришни лозим деб топади.

Бинобарин Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар И. Мирзаеванинг даъво талаби қаноатлантирилсин.

Бекобод шаҳар, Олмазор қўргони, 12-уй 14-квартирага нисбатан И. Мирзаеванинг ½ улуши ва У. Мирзаевнинг ½ улуши белгилансин.

Жавобгар У. Мирзаевдан давлат даромадига 1.000.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Л. Алиева

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Мол-мulkни бўлиш тўғрисидаги ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил март ойининг 22 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Миробод туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья А. А. Рустамов,

К. Исламовнинг котиблигига, Ҳамза туман прокурорининг катта ёрдамчиси О. Умировнинг, тарафларнинг иштироқида, даъвогар Изатулло Аликулович Худойкуловнинг жавобгар Рухшона Ильхамовна Худойкуловага нисбатан мол-мulkни бўлиш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар И. Худойкулов судга жавобгар Р. Худойкуловага нисбатан мол-мulkни бўлиш тўғрисидаги даъво билан мурожаат қилиб, унда жавобгар билан 2008 йил 29 марта қонуний никоҳдан ўтиб, бир нафар фарзандли бўлишганлигини, 2009 йилда улар «Нексия» русумли автомашинасини сотиб олганлигини, ушбу автомашина турмуш ўртоғи номига расмийлаштирилганлигини, суднинг 2011 йил 23 майдаги ҳал қилув қарори билан никоҳдан ажратилганликларини, уй-жой бўйича низолари мавжуд эмаслигини кўрсатиб, низоли автомашинанинг жавобгарга тегишли бўлган қисмини ўзидан пул шаклида ундириб, собиқ турмуш ўртоғини ушбу автомашинага нисбатан эгалик ҳуқуқини тутгатишни сўради.

Суд мажлисида сўралган даъвогар И. Худойкулов даъвони қувватлаб, унда келтирилган важларини такрорлаб, қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида сўралган жавобгар Р. Худойкулова даъвони қисман тан олиб, ҳақиқатдан ҳам низоли автомашина даъвогар билан турмушлари давомида сотиб олинганлигини, низоли автомашинани даъвогар бошқариб юришини, шунингдек, автомашинанинг техник ҳолатига ҳам собиқ турмуш ўртоғи қараганлигини, ўзининг ҳайдовчилик гувоҳномаси йўқлигини, уй-жой борасида ўрталарида низо мавжуд эмаслигини кўрсатиб, низони қонуний ҳал қилишни сўради.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини, Ҳамза туман прокурори ёрдамчисининг даъвони қаноатлантириш ҳақидаги фикрини тинглаб, фуқаролик иши материаларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра даъво талабини қаноатлантириш лозим деб ҳисоблади.

Аниқланишича, И. Худойқулов билан Р. Худойқурова 2008 йил 29 марта қонуний никоҳдан ўтган. Биргаликдаги турмушларидан бир нафар 2009 йилда туғилган Алимардан исмли фарзанди бор.

2009 йил 4 январдаги олди-сотди шартномасига асосан Р. Худойқулованинг номига «Нексия» русумли автомашинаси сотиб олинган.

Суднинг 2011 йил 23 майдаги ҳал қилув қарори билан тарафлар никоҳдан ажратилган.

Шунингдек, суднинг 2011 йил 23 майдаги буйруғи билан Р. Худойқулованинг фойдасига вояга етмаган фарзандининг моддий таъминоти учун алимент ундириш белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 23-моддасининг 1 қисмига мувофиқ эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари, шунингдек никоҳ қайд этилгунга қадар, бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол кўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргаликдаги умумий мулки ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги «Судлар томонидан никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишларни кўришда қонунларни кўллаш амалиёти тўғрисида»ги қарорининг 25-бандига мувофиқ, эр-хотиндан бирига у ёки бу мулкни асл ҳолида бериш масаласини ҳал этишда суд мулкнинг хусусияти ва нима учун мўлжалланганлигини, уни сотиб олиш шартлари ва бошқа эътиборга молик ҳолатларни инобат олиши лозим. Чунончи, автомобилни бўлишда суд эр-хотиндан қайси бири ундан амалда фойдаланганлигини, техник ҳолатига қараб келганлигини, уни бошқариш учун хуқуқи борлигини ва ҳ. к. ларни эътиборга олади.

Суд томонидан тайинланган суд-автотехник экспертизасининг хulosасига кўра, низоли «Нексия» русумли автомашинанинг ўртacha бозор нархи 28.600.000 сўм, автомашинанинг $\frac{1}{2}$ қисми 14.300.000 сўм ташкил қилиши қайд этилган.

Суд, қайд этилган қонун ҳамда раҳбарий кўрсатмаларнинг талабларидан келиб чиқсан ҳолда, шунингдек, суд-автотехник экспертизасининг хulosасини инобатга олиб, низоли автомашинани тарафларнинг турмушлари давомида, шунингдек, никоҳлари бекор бўлгандан кейин ҳам даъвогарнинг фойдаланувида бўлганлигини, жавобгарнинг хайдовчилик гувохномаси мавжуд

эмаслигини ва автомашинага муҳтоҷ эмаслигини инобатга олиб, жавобгарнинг ½ қисмини пул тариқасида даъвогардан жавобгарнинг фойдасига ундиришни, жавобгарнинг ушбу автомашинага нисбатан эгалик ҳуқуқини тугатишни лозим топади.

Суд давлат божини ундириш масаласини ҳал этишда Фуқаролик процессуал кодекси 116-моддасининг 1-қисмига мувофиқ жавобгардан даъвогар томонидан тўланган 2.860.000 сўм давлат божини даъвогарнинг фойдасига ундиришни лозим топади.

Шунингдек, суд-автотехник экспертизаси ўтказилиши учун тўланиши лозим бўлган 120.000 сўм чиқим тарафлар томонидан тенг баробар тўланганилигини ҳамда даъвогар даъво аризасида улуш эвазига тўланиши лозим бўлган пулнинг миқдорини кўрсатмаганлигини инобатга олиб, шу чиқимни тарафлар ўртасида тақсимлашни лозим топмади.

Бинобарин суд Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекснинг 203–206-моддалари талаблари асосида,

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар И.Худойкуловнинг жавобгар Р.Худойкуловага нисбатан мол-мулкни бўлиш тўғрисидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

И.Худойкуловдан Р.Худойкулованинг фойдасига «Нексия» русумли давлат рақами 01 V 488 ЙY автомашинанинг нархидан 14.300.000 сўм ундирилсин.

Р.Худойкулованинг «Нексия» русумли давлат рақами 01 V 488 ЙY автомашинага нисбатан эгалик ҳуқуқи тугатилсин.

«Нексия» русумли давлат рақами 01 V 488 ЙY автомашина И.Худойкуловнинг эгалигида қолдирилсин.

Р.Худойкуловадан И.Худойкуловнинг фойдасига 2.860.000 сўм тўланган давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун мuddат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

А. Рустамов

1.6. Эр-хотинни никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишларни кўришда, суд мазкур низолар Оила кодексининг 38–46-моддалари билан тартибга солингланлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Шунингдек, мазкур низолар Олий суд Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги «Судлар томонидан никоҳдан ажратишга оид ишлар бўйича қонунчиликни кўллаш амалиёти тўғрисида»ги 06-сонли қарорининг 19–26-бандларида ёритилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Ҳал қилув қарорининг асослантириш қисмида суд томонидан аниқланган эр-хотин ўртасидаги келишмовчилик сабаблари, суднинг оилани сақлаб қолиш имконияти борлиги ёки унинг узил-кесил барҳам топганлиги тўғрисидаги хуносасига асос бўлган далиллар, суд томонидан у ёки бу далилларни рад этиш учун асос бўлган важлар, шунингдек суд кўллаган қонунлар кўрсатилади.

Никоҳдан ажратиш ҳақидаги даъвони қаноатлантириш тўғрисидаги ҳал қилув қарорининг хуроса қисми қўйидагиларни ўз ичига олиши лозим:

- тарафларнинг барча талаблари бўйича, шу жумладан биргаликда кўриш учун бирлаштирилган талаблари бўйича ҳам суд хуносаларини;
- фуқаролик ҳолатларини қайд этиш дафтарида никоҳдан ажратишни рўйхатдан ўтказиш учун зарур бўлган маълумотлар (никоҳ қайд қилинган сана, далолатнома ёзувининг рақами, никоҳни қайд қилган органнинг номи);
- эр-хотиннинг фамилиялари-никоҳ тузилганлиги тўғрисидаги гувоҳномага мувофиқ (никоҳга кириш вақтида фамилия ўзгартирилган бўлса-никоҳгача бўлган фамилия ҳам);
- эр-хотиннинг ҳар биридан ундирилиши лозим бўлган давлат божи миқдори ёки улардан қайси бири уни тўлашдан озод қилинганлиги ҳақида кўрсатма (давлат божи миқдорини белгилашда суд улардан ҳар бирининг моддий ахволини, оиланинг бузилишида айби даражасини ва бошқа муайян ҳолатларни, жумладан вояга етмаган болалар эр-хотиндан қайси бири билан яшаш учун қолаётганлигини ҳисобга олади);
- мол-мулк қиймати — эр-хотиндан бирига мол-мулк асл ҳолида берилганда.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Никоҳдан ажратишни рад
этиш тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил апрель ойининг 13 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманларо судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья К. Исраилов,

Р. Махмудовнинг котиблигига, тарафларнинг иштирокида даъвогар Олимма Ферузовна Олимжонованинг жавобгар Шавкат Обидович Олимжоновга нисбатан никоҳдан ажратиш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, куйидагилар

АНИҚЛАНДИ:

Даъвогар О. Олимжонова жавобгар Ш. Олимжоновга нисбатан никоҳдан ажратиш тўғрисида даъво аризаси билан судга мурожаат қилиб, 2010 йил 16 июнда Ш. Олимжонов билан қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурғанлигини, биргаликдаги турмушларидан 2011 йил 20 апрелда туғилган Фарангиз Олимжонова исмли фарзандлари борлигини, турмушлари бошида яхши яшаганликларини, лекин кейинчалик характерлари тўғри келмай, келиша олмай қолганликларини, оилани сақлаб қолиш учун кўп ҳаракат қилғанлигини, лекин бунинг имкони бўлмаганлигини, 2011 йил июль ойидан бирга яшамасликларини, оилани сақлаб қолиш имкони йўқлигини кўрсатиб, жавобгар билан никоҳдан ажратишни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар О. Олимжонова даъво аризасини қувватлаб, суддан даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар Ш. Олимжонов даъвони тан олмасдан, даъвогар билан қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурғанликларини, биргаликдаги турмушларидан вояга етмаган бир нафар фарзандлари борлигини, турмушлари яхши бўлғанлигини, охирги вақтларда келишмай қолганликларини, оиласини тиклашга ҳаракат қилишини, даъвогар билан ярашиш нияти бўлиб, оилани тиклаш имкони борлигини, фарзандини отасиз қолишини хоҳламаслигини кўрсатиб, суддан даъвони рад этишни сўради.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қуидаги асосларга кўра даъво талабини рад этиш лозим деб ҳисоблайди.

Аниқланишича, О. Олимжонова ва Ш. Олимжоновлар 2010 йил 16 июнда Тошкент шаҳар Олмазор тумани ФХД ё бўлимида қонуний никоҳдан ўтиб турмуш кўрганлар, бу ҳақда никоҳ тузиш далолатномасини қайд қилиш дафтарида 576-сонли ёзув киритилган.

Тарафларнинг турмушларидан 2011 йил 20 апрелда туғилган Фарангиз Олимжонова исмли фарзандлари бор, ўзаро келишмовчиликлар натижасида тарафлар 2011 йил июль ойидан буён бирга яшамайдилар, умумий рўзгор юритмайдилар.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 41-моддасига мувофиқ, агар суд эр ва хотиннинг бундан буён биргаликда яшашига ва оилани сақлаб қолишга имконият йўқ деб топса, уларни никоҳдан ажратади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги “Судлар томонидан никоҳдан ажратишга оид ишлар бўйича қонунчиликни қўллаш амалиёти тўғрисида”ги 06-сонли қарорининг 16-бандига кўра, турмушда кечадиган вақтинчалик келишмовчиликлар ва тасодифий сабабларга кўра эр-хотин ўртасида келиб чиққан ихтилофлар, шунингдек эр-хотиндан бирининг ёки ҳар иккаласининг жиддий важлар келтирмаган ҳолда никоҳ муносабатларини давом эттиришни хоҳламаслиги никоҳдан ажратиш учун етарли асос бўла олмайди. Никоҳдан ажратишга асослар бўлмаганда, суд даъвони рад этади.

Суд иш ҳолатини мухокама қилиб, тарафлар ўртасида вужудга келган келишмовчиликлар вақтинчалик бўлиб, уларни никоҳдан ажратиш учун асос бўла олмайди деб ҳисоблайди.

Бундай ҳолатда, суд иш ҳолатларини ҳар тарафлама кўриб чиқиб ҳамда юқоридаги қонун нормасига асосланиб, тарафлар ўзаро тушунмовчиликлар туфайли келиша олмаётганликлари, оилада юзага келган келишмовчиликлар эса вақтинчалик эканлиги, уларнинг ажрашишлари учун жиддий сабаблар йўқлиги, даъвогарнинг келтирган асослари никоҳдан ажратиш учун етарли асос бўла олмаслиги, жавобгар оилани тикиш истаги борлигини билдирганлигини инобатга олиб, оилани сақлаб қолиш имконияти бор деган хulosага келади ва даъво аризани рад этишни лозим топади.

Баён этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛДАИ:

Даъвогар Олима Ферузовна Олимжонованинг жавобгар Шавкат Обидович Олимжоновга нисбатан никоҳдан ажратиш ҳақидаги даъво аризасини қаноат-лантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

К. Исраилов

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Никоҳдан ажратиш тўғри-
сидаги ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил август ойининг 17 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Шайхонтохур туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья К. Исраилов,

Д. Рауповнинг котиблигига, тарафларнинг иштирокида даъвогар Абдулла Нуридинович Исматовнинг жавобгар Дилором Абдурахмановна Исматовага нисбатан никоҳдан ажратиш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича юритилган фуқаролик ишини қўриб чиқиб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар А. Исматов судга жавобгар Д. Исматовага нисбатан никоҳдан ажратиш тўғрисидаги даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар Д. Исматова билан 1997 йил 19 сентябрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлигини, турмушларидан икки нафар вояга етмаган 1999 йил 15 майда туғилган Азиза исмли ва 2002 йил 16 октябрда туғилган Давлат исмли фарзандлари борлигини, турмушларининг бошида яхши яшашганлигини, кейинчалик оиласи муносабатлари тўғри келмай, келишмовчиликлар келиб чиқсанлигини, оиласи тиклашнинг иложиси йўқлигини, 2009 йил февраль ойидан бери бирга яшамасликларини, оиласи барбод бўлганлигини, ҳозирда бошқа оила қуриб яшаётганлигини кўрсатиб, никоҳдан ажратишни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар А. Исматов, фарзандларининг турар жойи жавобгарнинг турар жойи бўйича белгилашга қаршилиги йўқлигини кўрсатиб, даъво аризасини қувватлаб, суддан даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар Д. Исматова даъво аризани тан олиб, даъвогар А. Исматов билан биргаликдаги турмушларидан икки нафар вояга етмаган фарзандлари борлигини, турмушларининг дастлабки йиллари яхши кечганлигини, лекин кейинчалик оиласи муносабатлари тўғри келмаганлигини, даъвогар спиртли ичимлик ичиб, арзимаган нарсалардан уруш-жанжал чиқарганлигини, даъвогарнинг бошқа оиласи борлигини, оиласини сақлаб

қолишга бир неча маротаба ҳаракат қилғанлигини, аммо натижә бўлмаганлигини, оиласи барбод бўлғанлигини, 2009 йил февраль ойидан бери бирга яшамасликларини, ярашиш учун берилган муддатда ярашмаганликларини, фарзандларини ўзини тарбиясида қолдиришни қўрсатиб, суддан даъво аризасини қаноатлантиришни сўради.

Суд тарафларнинг кўрсатмаларини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра даъво талабини қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 41-моддасига кўра, агар суд эр ва хотиннинг бундан буён биргалиқда яшашига ва оилани сақлаб қолишга имконият йўқдеб топса, уларни никоҳдан ажратади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги "Судлар томонидан никоҳдан ажратишга оид ишлар бўйича қонунчиликни қўллаш амалиёти тўғрисида"ги 06-сонли қарорининг 16-бандига кўра, никоҳдан ажратиш тўғрисидаги талаб фақат эр-хотин бундан буён бирга ҳаёт кечиришларининг ва оила батамом бузилғанлиги сабабли уни сақлаб қолишнинг иложи йўқлиги аниқланган ҳоллардагина қаноатлантирилиши лозим.

Мазкур қарорнинг 15-бандига кўра, никоҳдан ажратиш тўғрисидаги ишни кўришда суд оилани сақлаб қолиш юзасидан чоралар кўриши лозим. Шу мақсадда, суд мажлисида оилани сақлаб қолиш мумкинлигини тасдиқловчи ҳолатлар (болалар борлиги, никоҳнинг давомийлиги, оиладаги муносабатларнинг хусусиятлари ва бошқа ҳолатлар) аниқланса, суд ҳар иккала тарафнинг ёки улардан бирининг илтимосига биноан ёхуд ўз ташабbusи билан никоҳдан ажратиш тўғрисидаги иш кўрилишини кейинга қолдиришга ҳақли.

Аниқланишича, А. Исматов ва Д. Исматовалар 1997 йил 19 сентябрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурғанлар, бу ҳақда Тошкент шаҳар 2-сон "Шодлик" никоҳ уйида 1435-сонли далолатнома ёзуви қайд этилган.

Тарафларнинг турмушларидан 1999 йил 15 майда туғилган Азиза исмли ва 2002 йил 16 октябрда туғилган Давлат исмли икки нафар фарзандлари бор. Тарафлар ўзаро муносабатлари тўғри келмай 2009 йил февраль ойидан буён бирга яшамайдилар, эр-хотинлик муносабатлари ҳам шу даврдан тугаган.

Суд томонидан тарафларга ярашишлари учун олти ойлик мухлат тайинланган, аммо тарафлар оилани тиклаш чораларини кўрмаганлар, оилани тиклашга қаршиликларини билдирганлар. Бундай ҳолда суд эр-хотиннинг бундан буён бирга ҳаёт кечиришларининг имкони қолмаган деган хulosага келади.

Суд иш ҳолатларини ҳар томонлама муҳокама қилиб, тарафлар ўртасида эр-хотинлик муносабатлари 2009 йил февралда тугаганлиги, улар бирга яшамаётганлиги, оиласи муносабатлар барбод бўлганлиги, тарафлар оиласини тиклашга қаршиликларини инобатга олиб, уларнинг оиласини сақлаб қолиш имконияти йўқ деган хуносага келади ва даъво талабини қаноатлантириб, тарафларни никоҳдан ажратишни лозим топади.

Суд, жавобгар Д. Исматованинг никоҳга қадар бўлган фамилиясини қайтаришни сўраганлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ОКнинг 46-моддасига асосланиб, унга никоҳгача бўлган “Абдусаматова” фамилиясини қайтаришни лозим топади.

Суд мазкур фуқаролик иши юзасидан давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилишда Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 45-моддаси, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги 533-сонли қарорига асосланиб, даъвогар А. Исматовдан давлат фойдасига 217.065 сўм давлат божи ундиришни, жавобгар Д. Исматовани давлат божи тўловидан озод қилишни лозим топади.

Баён этилганларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206-моддаларига қўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Абдулла Нуриддинович Исматовнинг жавобгар Дибором Абдурахмановна Исматовага нисбатан никоҳдан ажратиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

Абдулла Нуриддинович Исматов ва Дибором Абдурахмановна Исматова (никоҳгача фамилияси Абдусаматова) 1997 йил 19 сентябрда Тошкент шаҳар 2-сон “Шодлик” никоҳ уйида тузилган 1435-сонли далолатнома ёзуви билан қайд этилган никоҳдан ажратилсинлар.

Дибором Абдурахмановна Исматовага никоҳгача бўлган “Абдусаматова” фамилияси қайтарилсин.

Тарафларнинг 1999 йил 15 майда туғилган Азиза Абдулла қизи Исматова ва 2002 йил 16 октябрда туғилган Даъват Абдулла ўғли Исматов исмли фарзандлари жавобгар Д. Исматованинг тарбиясида қолдирилсинлар.

Никоҳдан ажратиш ҳақида гувоҳнома берилаётганида даъвогар Абдулла Нуриддинович Исматовдан давлат фойдасига 217.065 сўм давлат божи ундирилсин, жавобгар Дибором Абдурахмановна Исматова давлат божи тўловидан озод қилинсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидә шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериси, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

К. Исраилов

1.7. Фарзандликка олиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Фарзандликка олиш ҳақидаги ишларни кўришда, суд бундай аризаларни ҳал этиш Оила кодексининг 151-моддаси ҳамда Фуқаролик процессуал кодексининг 285¹⁻²⁸⁵⁷-моддалари билан тартибга солинганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Шунингдек, фарзандликка олиш ҳақидаги ишлар юзасидан келиб чиқаётган саволларга тушунтиришлар Олий суд Пленумининг 2013 йил 11 декабрдаги «Судлар томонидан фарзандликка олиш ҳақидаги ишлар бўйича қонунчиликни қўллаш амалиёти тўғрисида»²ги 21-сонли қарорида берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Фарзандликка олиш ҳақидаги ариза қаноатлантирилганда ҳал қилув қарорининг хulosи қисмида фарзандликка олинган боланинг туғилиши ёзилган дафтарга ўзgartеришлар киритиш учун зарур бўлган фарзандликка олинган ва фарзандликка оловчилар (оловчи) тўғрисидаги барча маълумотлар кўрсатилади.

Бола битта шахс томонидан фарзандликка олинаётганда унинг манфаатларини кўзлаб, агар фарзандликка оловчи эркак бўлса, онасининг хоҳишига кўра ёки агар фарзандликка оловчи аёл бўлса, отасининг хоҳишига кўра, шунингдек агар фарзандликка олинаётган боланинг отаси ёки онаси вафот этган бўлса, вафот этган ота ёки она ота-онасининг (буванинг ёки бувининг) илтимосига кўра суднинг фарзандликка олиш тўғрисидаги қарорида фарзандликка олинган боланинг отаси ёки онаси билан ёхуд вафот этган отасининг ёки онасининг қариндошлари билан ҳуқуқий муносабатлари сақлаб қолиниши кўрсатиб ўтилади.

Алоҳида ҳолатлар натижасида ҳал қилув қарорининг ижросини кечикириш уни бажариб бўлмайдиган қилиб қўйса (масалан фарзандликка

олинаётган бола зудлик билан даволаш курсини ўташи лозимлиги), ФПК 220-моддаси 1-қисмининг 3-бандига кўра суд ҳал қилув қарорини дарҳол ижро этилишига йўл қўйишга ҳақли (қарорнинг 24-банди).

Шу муносабат билан, ҳал қилув қарорини дарҳол ижро этилиши тўғрисидаги суднинг хulosаси қарорнинг асослантирувчи қисмида баён этилиб, ҳал қилув қарорининг хулоса қисмида қўрсатилади.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Болани фарзандликка олиш
тұғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил октябрь ойининг 20 куни фуқаролик ишлари бүйича Тошкент шаҳар Шайхонтохур туманлараро судининг ёпік суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья М. Исматов,

С. Гаиповнинг котиблигига, Олмазор тумани прокурори ёрдамчиси Д. Назаровнинг иштирокида, тарафларнинг иштирокида аризачилар Раим Шодиев ва Адолат Шодиеваларнинг болани фарзандликка олиш ҳақидаги аризаси бүйича юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қуидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Судга аризачилар Р. Шодиев ва А. Шодиевалар болани фарзандликка олиш ҳақидаги ариза билан мурожаат этишган.

Суд мажлисида аризачи Р. Шодиев аризасини қувватлаб, Олмазор тумани, Сағбон кўчаси, 43-йда истиқомат қилишини, А. Шодиева билан 2003 йил 24 декабрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурғанлигини, биргалиқдаги турмушларидан фарзанди йўқлигини, ўрталаридағи никоҳни сақлаб қолиш ниятида вояга етмаган 2014 йил 9 августда туғилган Абдураззаков Алибек Наимовични фарзандликка олишга қарор қилишганини, болани фарзандликка олишларига биологик ота-онаси Н. Қосимов ва Ф. Қосимовалар 2014 йил 15 сентябрда нотариал тасдиқланган ариза беришганлигини, фарзандликка олинаётган бола туғилганидан бери улар билан бирга яшаб келаётганини, улар болани ўз фарзандидек тарбиялаб, меҳрларини бериб келаётганини, болани фарзандликка олиб тарбия қилиш учун уларнинг уйида шарт-шароитлар етарли эканлигини баён қилиб, суддан аризани қаноатлантиришни, вояга етмаган Абдураззаков Алибек Наимовични фарзандликка беришни ва унинг фамилиясини “Шодиев” ва ота исмини “Раимович” деб ўзгартиришни сўради.

Суд мажлисида аризачи А. Шодиева аризани қувватлаб, аризачи Р. Шодиевнинг кўрсатмаларини тасдиқлаб, аризани қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида Олмазор тумани Васийлик ва ҳомийлик органи вакили О. Исмаилова, аризачиларнинг турар-жой шароитини ўрганиб чиққанлигини,

уй санитария-гигиена талабларига жавоб беришини, боланинг улғайиши учун уйда барча шароитлар яратилганлигини билдириб, суддан аризани қонуний ҳал қилишни сўради.

Суд, аризачилар ва Васийлик ва ҳомийлик органи вакилининг тушунтиришларини, Олмазор тумани прокурорининг ёрдамчисининг аризани қаноатлантириш ҳақидаги фикрини тинглаб, Олмазор тумани Васийлик ва ҳомийлик органининг хulosаси билан танишиб чиқиб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қуйидаги асосларга кўра аризани қаноатлантиришни лозим деб топади.

Аризачилар Р. Шодиев ва А. Шодиева 2003 йил 24 декабрда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурғанлар. Уларнинг биргаликдаги ўзаро турмушларидан фарзандлари йўқ.

Аризачиларнинг ўзаро турмушлари давомида фарзандлари бўлмаганлиги сабабли, Н. Қосимов ва Ф. Қосимоваларнинг 2014 йил 9 августда туғилган Абдураззаков Алибек Наимович исмли фарзандини туғилганидан буён тарбиялаб келмоқда.

Вояга етмаган 2014 йил 9 августда туғилган Абдураззаков Алибек Наимовични аризачиларга фарзандликка беришга биологик ота-онаси Н. Қосимов ва Ф. Қосимоваларнинг нотариал тартибда 2014 йил 15 сентябрда тасдиқданган аризаси мавжуд.

Фуқаролик иши материаллари ва тарафларнинг кўрсатмаларидан қўринишича, фарзандликка олинувчи А. Абдураззаков ҳозирда аризачилар Р. Шодиев ва А. Шодиева билан биргалиқда Тошкент шаҳар, Олмазор тумани. Сағбон кўчаси, 43-йда яшаб келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 285-1-моддасига кўра, фарзандликка олиш тўғрисидаги ариза болани фарзандликка олишни истаган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан фарзандликка олинаётган боланинг яаш (турган) жойидаги фуқаролик ишлари бўйича туманлараро, туман (шаҳар) судига берилади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 152-моддасига асосан, вояга етган эркак ёки аёл фуқаролар фарзандликка оловчилар бўлиши мумкин, қуйидаги шахслар бундан мустасно: ота-оналиқ ҳуқуқидан маҳрум қилинган ёки ота-оналиқ ҳуқуқи чекланганлар; қонун билан белгиланган тартибда муомалага лаёқатсиз ёки муомала лаёқати чекланган деб топилганлар; асаб касалликлари ёки наркология муассасаларида рўйхатда турувчилар; ушбу кодекс 169-моддаси биринчи қисмида кўрсатилган асослар бўйича фарзандликка олинганлиги бекор қилинган собиқ

фарзандликка олувчилар; қасдан содир қылган жиноятлари учун илгари ҳукм қилингандар.

Тошкент шаҳар Олмазор тумани Васийлик ва ҳомийлик органининг хulosаси ва фуқаролик иши бўйича тўплланган маълумотларга кўра, аризачилар силга қарши кураш, наркология, руҳий асаб қасалликлари ва тери-таносил қасалликлари диспансерларида ҳисобда турмайдилар, муқаддам қасдан жиноят содир қилишмаган.

Бундан ташқари, Васийлик ва ҳомийлик органининг хulosасига кўра, аризачилар Р. Шодиев ва А. Шодиевалар томонидан А. Абдураззаковни фарзандликка олишга ҳеч қандай тўсқинлик аниқланмаган.

Ушбу ҳолатда суд аризани қаноатлантиришни ва Тошкент шаҳар Олмазор тумани ФХДЁ бўлими томонидан 2014 йил 14 августда 6547-сон билан қайд этилган 2014 йил 9 августда туғилган Абдураззаков Алибек Наимовичнинг туғилганлик ҳақидаги далолатнома ёзувининг боланинг фамилияси, исми ва отасининг исми графасига "Шодиев Алибек Раимович", отаси графасига "Шодиев Раим Суванович 16.10.1978 йилда туғилган, миллати ўзбек, манзили Тошкент шаҳар, Олмазор тумани, Сағбон кўчаси, 43-уй", деб ва онаси графасига "Шодиева Адолат Рустамовна 04.12.1982 йилда туғилган, миллати ўзбек, манзили Тошкент шаҳар, Олмазор тумани, Сағбон кўчаси, 43-уй" деб ўзгартириш киритишини, вояга етмаганинг туғилган вақти ва жойини ўзгаришсиз қолдириши лозим деб топади.

Юқоридагиларга кўра ва Ўзбекистан Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206, 2856-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Аризачи Р. Шодиев ва А. Шодиеваларнинг болани фарзандликка олиш ҳақидаги аризаси қаноатлантирилсин.

Аризачилар 1978 йил 16 октябрда туғилган Шодиев Раим Суванович ва 1982 йил 4 декабрда туғилган Шодиева Адолат Рустамовналарга 2014 йил 9 августда туғилган Абдураззаков Алибек Наимович фарзандликка берилсин.

Тошкент шаҳар Олмазор тумани ФХДЁ бўлими томонидан 2014 йил 14 августда 6547-сон билан қайд этилган 2014 йил 9 августда туғилган Абдураззаков Алибек Наимовичнинг туғилганлик ҳақидаги далолатнома ёзувидаги боланинг фамилияси "Абдураззаков"дан "Шодиев"га, отасининг исми "Наимович"дан "Раимович"га, отаси графасига "16.10.1978 йилда туғилган Шодиев Раим Суванович, миллати ўзбек, манзили Тошкент шаҳар, Олмазор тумани, Сағбон кўчаси, 43-уй" деб, онаси

графасига “04.12.1982 йилда туғилган Шодиева Адолат Рустамовна, миллати ўзбек, манзили Тошкент шаҳар, Олмазор тумани, Сағбон қўчаси, 43-уй” деб ўзгартириш киритилсин, боланинг туғилган вақти ва жойи ўзгаришсиз қолдирилсин.

Ҳал қилув қарори ижро қилиш учун Тошкент шаҳар Олмазор туман ФХДЁ бўлимига юборилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичида шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

М. Исматов

2. УЙ-ЖОЙ НИЗОЛАРИ БИЛАН БОГЛИҚИШЛАР ЮЗАСИДАН

2.1. Хусусийлаштирилган квартирада мулк улушкини белгилаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Хусусийлаштирилган квартирада мулк улушкини белгилаш ҳақидаги ишларни кўришда, суд бундай низолар Фуқаролик ва Уй-жой кодекси мезонлари, «Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонун билан, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 4 апрелдаги 180-сонли қарори билан, кўшимча ва ўзгартиришлар киритилган «Ўзбекистон Республикасида давлат уй-жой фондини хусусийлаштиришни давом этириш тўғрисида»ги қарори билан, Вазирлар Маҳкамасининг юқорида қайд этилган 180-сонли қарорига қўра тасдиқланган «Хусусийлаштирилган квартиralарни, уйларни (уйларнинг бир қисмини) олиш-сотиш шартномаларини расмийлаштириш тўғрисида»ги, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг «Уй-жой фондини хусусийлаштириш тартиби тўғрисида»ги Низомлар билан тартибга солинишини назарда тутмоқлари лозим.

Шунингдек, хусусийлаштирилган квартирада мулк улушкини белгилаш ҳақидаги ишлар юзасидан келиб чиқётган саволларга тушунтиришлар Олий суд Пленумининг 1997 йил 2 майдаги (киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) “Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида” 3-сонли қарорида берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Назарда тутиш лозимки, хусусийлаштирилган квартирада эр-хотиннинг мулк улушкини белгилаш ҳақидаги низоларни ҳал қилишда судлар Оила қонунчилиги мезонларини, яни Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 23, 24-моддаларини эмас, балки «Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонуннинг 13-моддаси 4-банди ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 4 апрелдаги 180-сонли қарори билан тасдиқланган «Хусусийлаштирилган квартира ва уйлар (уйларнинг бир қисми) нинг олиш-сотиш шартномаларини расмийлаштириш тартиби тўғрисида»ги Низомнинг 8-бандини қўлламоқлари лозим.

Агар даъвогар хусусийлаштирилган квартирада ўзининг мулк улушини белгилашни сўраган бўлса, ФКнинг 216, 217-моддалари асосида ҳамда кўчмас мулкка мулк ҳукуқи Ермулккадастр хизматида рўйхатга олинишини инобатга олиб, суд ФПКнинг 207-моддаси талабларига мувофиқ даъвагарнинг арз қилган талаблари доирасидан четга чиқиб, хусусийлаштирилган квартира барча мулқдорларининг улушларини белгилаши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Хусусийлаштирилган уй-жой
улушларини белгилаш тұғри-
сидағы ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2013 йил май ойининг 22 куни фуқаролик ишлари бүйича Яккасарой туман-
ларапо судининг очиқ мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья: А. Валиев,

А. Салимовнинг котиблигига, Яккасарой туман прокурорининг ёрдамчиси
Э. Каримов, адвокатлар Н. Шодиева ва О. Аширов, тарафлар иштирокида, дъявогар
Нарзуллаева Наргиза Алишеровна, Рустамова Ирода Акбар қизи, Рустамов Дониёр
Акбарович ва Рустамова Насиба Акбар қизининг жавобгар Рустамов Акбар
Каримович ва Рустамова Малика Жаббаровналарга нисбатан хусусийлашти-
рилган уй-жойдаги улушни белгилаш, уйга киритиш ва фойдаланиш ҳуқуқини
белгилаш ҳақидаги дъявоси ҳамда Рустамова Малика Жаббаровнанинг жавобгар
Нарзуллаева Наргиза Алишеровна ва бошқаларга нисбатан хусусийлаштирилган
хонадондаги улушини белгилаш, васиятнома ва қонун бүйича меросхўр деб
топиш ҳақидаги қарши даъво аризаси бўйича юритилган фуқаролик ишини
куриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Н. Нарзуллаева, И. Рустамова, Д. Рустамов ва Н. Рустамова жавобгар
А. Рустамов ва М. Рустамоваларга нисбатан хусусийлаштирилган уй-жойдаги
улушни белгилаш, уйга киритиш ва фойдаланиш ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги
даъво аризаси билан судга мурожаат қилганлар.

Суд мажлиси жараённан М. Рустамова жавобгар Н. Нарзуллаева ва бошқаларга
нисбатан хусусийлаштирилган хонадондаги улушни белгилаш, васиятнома
ва қонун бўйича меросхўр деб топиш ҳақидаги қарши даъво аризаси билан
мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Н. Нарзуллаева даъво талабларини
тўлиқ қувватлаб, қарши даъво талабини қисман тан олиб, 1986 йил 8 апрель
куни жавобгар А. Рустамов билан қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлиги,

биргалиқдаги турмушларидан уч нафар — 1987 йил 10 августда туғилган Д. Рустамов, 1989 йил 3 июля туғилган И. Рустамова ва 1997 йил 31 декабрда туғилган Н. Рустамова исмли фарзандлари борлығи, фуқаролик ишлари бүйіча Яккасарой туманлараро судининг 2001 йил 5 декабрдаги ҳал қилув қарорига асосан жавобгар А. Рустамов билан ўтталаридан қайд этилган никохдан ажратылғанلىктер, 1988 йилда Р. Рустамов билан турмуш қурган вақтида Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Құшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадонга келин бўлиб тушганлиги ва мазкур уйда яшаганлиги, улар яшаган хонадон 1991–1993-йилларда қайнотаси К. Рустамов номига хусусийлаштирилган бўлиб, хусусийлаштиришда, қайнонаси Д. Рустамова, сабиқ турмуш ўртоғи А. Рустамов, ўзи ва қайнукаси Р. Рустамовлар иштирок этганлиги, ўша вақтда низоли уйнинг доимий рўйхатида вояга етмаган фарзандлари Д. Рустамов ва И. Рустамова ҳам бўлганлиги, қайнонаси Д. Рустамова 2003 йилда, қайнукаси Р. Рустамов 2008 йил 1 июнда ва қайнотаси К. Рустамов 2011 йил 12 февралда вафот этган бўлиб, ҳозирги кунда низоли хонадонда сабиқ турмуш ўртоғи А. Рустамов ва қайнукасининг турмуш ўртоғи М. Рустамова фарзандлари билан бирга истиқомат қилиб келаётганлиги, даъвогарнинг бошқа тураг жойи йўқлиги, у фарзандлари билан биргалиқда ижарада яшаб келаётганлиги ҳақида кўрсатма бериб, даъво талабини қаноатлантириб, ўзи ва фарзандлари Д. Рустамов ва И. Рустамованинг низоли Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Құшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадондаги улушларини белгилаб, низоли хонадонга фарзандлари билан бирга киритиб қўйишни ҳамда мазкур хонадондан фойдаланиш ҳуқуқини белгилаб беришни, қарши даъво талабини қонуний ҳал қилишни сўради.

Суд мажлисида сўралган даъвогарлар Д. Рустамов, Н. Рустамова ва И. Рустамоваларнинг ишончли вакили адвокат Ш. Шодиева даъвогарларнинг даъво талабини қувватлаб, қарши даъво талабини қисман тан олиб, даъвогар Н. Нарзуллаевага ўхшаш кўсатма бериб, даъвогарларнинг даъво талабларини қаноатлантириб, даъвогар Н. Нарзуллаева ва уни фарзандлари Д. Рустамов, И. Рустамовани низоли Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Құшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадондаги улушларини белгилаб, низоли хонадонга даъвогарнинг фарзандлари билан бирга киритиб қўйишни ҳамда мазкур хонадондан фойдаланиш ҳуқуқини белгилаб беришни, қарши даъво талабини қонуний ҳал қилишни сўради.

Суд мажлисида сўралган жавобгар М. Рустамова (айни пайтда А. Рустамовнинг ишончли вакили) даъвогарларнинг даъво талабини қисман тан олиб, ўзининг қарши даъво талабини қувватлаб, у Р. Рустамов билан 1995 йилда қонуний никохдан ўтиб турмуш қурганлиги, биргалиқдаги

турмушларидан икки нафар 1997 йилда туғилган Рустамов Рахимберди ва 2006 йилда туғилган Рустамова Мадина исмли фарзандлари борлиги, у турмуш қургандан сўнг низоли хонадонга келин бўлиб тушганлиги ва ҳозирги кунга қадар мазкур хонадонда истиқомат қилиб келишлиги, 2008 йилда турмуш ўртоғи Р. Рустамов вафот этганлиги, турмуш ўртоғи ҳам низоли хонадонни хусусийлаштиришда иштирок этганлиги, шу сабабли уни ҳам низоли хонадонда улуши борлиги, қайнонаси Д. Рустамова 2003 йилда вафот этганлиги ва уларнинг хонадонни хусусийлаштиришдаги улушларига нисбатан турмуш ўртоғи Р. Рустамов ва қайнотаси К. Рустамовлар меросхўр ҳисобланишлиги, бироқ улар ҳозирги кунга қадар меросни қабул қилишмаганликлари, қайнотаси К. Рустамов 2011 йилда вафот этганлиги, вафот этишидан олдин низоли хонадонни 1997 йил 29 сентябрда туғилган набираси Рахимбердига васият қилиб қолдирганлиги ҳақида кўрсатма бериб, марҳум турмуш ўртоғи Р. Рустамовни низоли Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Қушбеги мавзеси, 6-йй, 33-хонадонни хусусийлаштиришдаги улушкини белгилашни, турмуш ўртоғи ва қайнотасини 2003 йилда вафот этган Д. Рустамованинг қонун бўйича меросхўрлари деб топишни ҳамда уларни меросдаги улушларини белгилашни, фарзанди Рустамов Рахимбердини васиятнома бўйича буваси К. Рустамовнинг меросхўри деб топиб мерос улушкини белгилашни ҳамда ўзини ва икки нафар фарзандини марҳум турмуш ўртоғи Р. Рустамовнинг меросхўри деб топиб, меросни белгилашни, даъвогарларнинг асосий даъво талабини қонуний ҳал қилишни сўрадилар.

Суд мажлисида сўралган учинчи шахслар М. Рахимова (Рустамова) ва В. Маджидова (Рустамова) лар асосий даъвони қисман тан олиб, қарши даъвони қувватлаб, низони қонуний ҳал қилишни сўрадилар.

Учинчи шахслар М. Рахимова (Рустамова) ва В. Маджидова (Рустамова) лар судга ариза билан мурожаат қилиб, фуқаролик ишини ўзларининг иштирокисиз кўриб чиқишини сўрадилар.

Мазкур ҳолатда суд, фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 174-моддасига асосан учинчи шахс М. Рахимова (Рустамова) ва В. Маджидова (Рустамова) ларнинг иштирокисиз кўриб чиқиши лозим деб топади.

Суд тарафларнинг кўрсатмалари, Яккасарой туман прокурори ёрдамчиси Э. Каримовнинг фикрини тинглаб, иш материаллари билан танишиб чиқиб, уларга ҳуқуқий баҳо бергани ҳолда қуйидаги хуносага келади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга қараганда, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Қушбеги мавзеси, 6-йй, 33-хонадон 1993 йил 22 марта К. Рустамов номига

хусусийлаштирилган ва 01-01/ 7738-сонли уй-жойни шахсий мулк эканлигини тасдиқловчи давлат далолатномаси берилган.

Хонадонни хусусийлаштиришда фуқаролар 1935 йилда туғилган Д. Рустамова, 1962 йилда туғилган А. Рустамов, 1964 йилда туғилган Н. Рустамова (Нарзуллаева) ва 1966 йилда туғилган Р. Рустамовлар иштирок этганлар.

Уй-жойни хусусийлаштириш вақтида вояга етмаган — 1987 йил 10 август куни туғилган Рустамов Дониёр Акбарович, 1989 йил 03 июль куни туғилган Рустамова Ирода Акбар қизи низоли хонадоннинг доимий рўйхатида бўлиб, шу хонадонда ўз ота-оналари билан бирга яшаганлар.

Рустамов Карим Рустамова (Газиханова) Дилбар Ислямовна билан 1959 йил 16 октябрь куни қонуний никоҳдан ўтиб оила қуришган ва бу ҳақда 111-сонли далолатнома ёзуви қайд этилган.

Уларнинг биргаликдаги турмушларидан тўрт нафар — 1962 йил 11 октябрь куни туғилган Рустамов Акбар Каримович, 1964 йил 11 август куни туғилган Рустамова (Рахимова) Мунира Каримовна, 1965 йил 15 август куни туғилган Рустамова (Маджидова) Васила Каримовна ва 1966 йил 10 ноябрь куни туғилган Рустамов Рустам Каримович исмли фарзандлари бўлган.

Рустамова (Газиханова) Дилбар Ислямовна 2003 йил 03 октябрь куни вафот этган ва бу ҳақда 2003 йил 05 октябрь куни 1238-сонли ўлим ҳақида далолатнома ёзуви қайд этилган.

Рустамов Карим 2011 йил 13 февраль куни вафот этган ва бу ҳақда 211-сонли ўлим ҳақида далолатнома ёзуви қайд этилган.

Даъвогар Рустамова Наргиза Алишеровна жавобгар Рустамов Акбар Каримович билан 1986 йил 08 апрель куни қонуний никоҳдан ўтиб турмуш курган ва ҳақда 667-сонли далолатнома ёзуви қайд этилган.

Уларнинг биргаликдаги турмушларидан уч нафар — 1987 йил 10 август куни туғилган Рустамов Дониёр Акбарович, 1989 йил 03 июль куни туғилган Рустамова Ирода Акбар қизи ва 1997 йил 31 декабрь куни туғилган Рустамова Насиба Акбар қизи исмли фарзандлари бор.

Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар, Яккасарой туманлараро судининг 2001 йил 05 декабрь кунги ҳал қилув қарорига асосан Рустамова Наргиза Алишеровна ва Рустамов Акбар Каримович ўрталарида қайд этилган никоҳларидан ажратилганлар.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 32-моддасига асосан хусусийлаштирилган хонадон ёки уй мулқдорининг вояга етган оила аъзолари ва уй-жойнинг хусусийлаштирилишига розилик берган шахслар ҳам уларнинг

умумий мулки бўлмиш хусусийлаштирилган хонадон ёки уйга нисбатан қонунда белгиланган тартибда тенг ҳуқуқларга эга бўладилар ва тенг мажбуриятларни бажарадилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг “Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти” ҳақидаги 1997 йил 2 май кунги 3-сонли қарорининг 16 бандида “Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида”ги Қонуннинг 13-моддасига мувофиқ хусусийлаштирилган турар жойда уни хусусийлаштирилишига розилик берган уй эгасининг бошқа оила аъзолари яшаётган бўлсалар, уларнинг ҳаммаси шу турар жойнинг эгаси ҳисобланадилар, эгаллаб келинаётган турар жой эса хусусийлаштириш натижасида умумий мулкка айланади. Бу қоида турар жой эгасининг вақтинча бу ерда яшамаётган оила аъзоларига ҳам татбиқ қилинади деб таъкидланган.

Мазкур қонун нормаси ва Пленум қарорига асосан Рустамова Дилбар Исламовна, Рустамов Акбар Каримович, Рустамова (Нарзуллаева) Наргиза Алишеровна ва Рустамов Рустам Каримовичлар ҳамда хусусийлаштириш вақтида низоли уйнинг доимий рўйхатида бўлган 1987 йил 10 август куни туғилган Рустамов Дониёр Акбарович, 1989 йил 03 июль куни туғилган Рустамова Ирода Акбар қизи хусусийлаштириш иштирокчиси бўлганилги сабабли, низоли Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Қушбеги мавзеси, 6-уй, 33-хонадонга нисбатан Рустамов Карим билан тенг ҳуқуқли мулқдор ҳисобланадилар.

Суд юқоридаги қонун нормалари талабидан келиб чиқиб, даъвогар Нарзуллаева Наргиза Алишеровна, Рустамова Ирода Акбар қизи, Рустамов Дониёр Акбарович жавобгар Рустамов Акбар Каримович ва Рустамова Малика Жаббаровналарга нисбатан хусусийлаштирилган уй-жойдаги улушини белгилаш ҳақидаги талабини ҳамда даъвогар Рустамова Малика Жаббаровнанинг жавобгар Нарзуллаева Наргиза Алишеровна ва бошқаларга нисбатан хусусийлаштирилган хонадондаги улушини белгилаш ҳақидаги қарши даъво талабини муҳокама қилиб, ҳар иккала даъвони қаноатлантириб, Рустамов Карим, Рустамова Дилбар Исламовна, Рустамов Акбар Каримович, Рустамова (Нарзуллаева) Наргиза Мирабитовна, Рустамов Рустам Каримович, Рустамов Дониёр Акбарович ва Рустамова Ирода Акбар қизини низоли уйни хусусийлаштириш иштирокчиси деб топишни ҳамда уларни ҳар бирини низоли уйдаги улушини 1/ 7 деб белгилашни лозим деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 164-моддасига мувофиқ, мулк ҳуқуқи шахснинг ўзига қарашли мол-мулкка ўз хоҳиши билан ва ўз манфаатларини қўзлаб эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш, шунингдек

ўзининг мулк ҳуқуқини, ким томонидан бўлмасин, ҳар қандай бузишни бартараф этиши талаб қилишдан иборат.

Суд мазкур қонун нормалари талабидан қелиб чиқиб, даъвогарларнинг низоли уй-жойга киритиш ва фойдаланиш ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги талабини муҳокама қилиб, даъвогар Нарзуллаева Наргиза Алишеровна, Рустамов Дониёр Акбарович ва Рустамова Ирода Акбар қизини низоли хонадоннинг мулқдори эканликларини инобатга олиб, даъвогарларнинг мазкур даъво талабларини ҳам қаноатлантиришни ҳамда даъвогар Н. А. Нарзуллаевани фарзандлари Д. А. Рустамов, Н. А. Рустамова ва И. А. Рустамовалар билан биргаликда Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Қушбеги мавзеси, 6-уй, 333-хонадонга фойдаланиш ҳуқуқи билан киритиб қўйишни лозим деб топади.

Аниқланишича, Рустамова Малика Жаббаровна Рустамов Рустам Каримович билан 1995 йилда қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурган.

Уларнинг биргаликдаги турмушларидан икки нафар — 1997 йил 26 сентябрь куни туғилган Рустамов Раҳимберди Рустам ўғли ва 2006 йил 24 январь куни туғилган Рустамова Мадина Рустам қизи исмли фарзандлари бор.

Рустамов Рустам Каримович 2008 йил 01 июнь куни вафот этган ва бу ҳақда 994-сонли далолатнома ёзуви қайд этилган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2011 йил 20 июль кунги “Судлар томонидан мерос ҳуқуқига оид қонунчиликнинг қўлланилиши тўғрисида”ги № 05-сонли қарорининг 3-бандига асосан Фуқаролик кодексининг 1113-моддасига мувофиқ, мерос таркибига мерос очилган пайтда мерос қолдирувчига тегишли бўлган кўчар ва кўчмас мулқ, ашёлар, шу жумладан, унинг ўлимидан кейин ҳам бекор бўлмайдиган барча мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятлар, чунончи, хусусий мулк ҳуқуқи, кредит муассасаларида сақланаётган омонатларга бўлган ҳуқуқ ва ҳ. к. лар киради.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 1135-моддасига мувофиқ, мерос қолдирувчининг болалари (шу жумладан фарзандликка олинган болалари), эри (хотини) ва ота-онаси (фарзандликка оловчилар) тенг улушларда қонун бўйича биринчи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўладилар. Мерос қолдирувчининг вафотидан кейин туғилган болалари ҳам биринчи навбатдаги ворислар жумласига кирадилар.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 11401-моддасига асосан агар васиятнома бўйича ёки қонун бўйича ворисликка чақирилган меросхўр мерос очилганидан кейин уни қабул қилиб олишга улгурмасдан вафот этган бўлса, унга тегиши керак бўлган меросни қабул қилиб олиш ҳуқуқи унинг қонун бўйича меросхўрларига, агар барча мерос мол-мулк васият қилинган бўлса, унинг васият бўйича

меросхўрларига ўтади (мерос трансмиссияси). Мерос трансмиссияси тартибида меросни қабул қилиб олиш ҳуқуқи бундай меросхўрнинг вафотидан кейин очилган мерос таркибиға кирмайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2011 йил 20 июль кунги “Судлар томонидан мерос ҳуқуқига оид қонунчиликнинг қўлланилиши тўғрисида”ги № 05-сонли қарорининг 15 бандига асосан мерос трансмиссияси тартибида ворислик васиятнома ёки қонун бўйича ворисликка чақирилган меросхўр (трансмитtent) мерос очилганидан кейин, лекин уни қабул қилиб олишга улгурмасдан вафот этган ҳолларда амалга оширилади. Бундай ҳолларда унга тегиши керак бўлган меросни қабул қилиб олиш ҳуқуқи унинг қонун бўйича меросхўрларига, агар барча мерос мол-мулк васият қилинган бўлса, унинг васият бўйича меросхўрларига (трансмискарларига) ўтади.

Мерос трансмиссияси қўйидаги шартларда вужудга келади:

Мерос очилган пайтда ворислик ҳуқуқига эга бўлган васият ёки қонун бўйича меросхўрнинг борлиги;

Васият ёки қонун бўйича меросхўр меросни қабул қилиб олишга улгурмасдан вафот этганлиги сабабли унинг меросдаги улуши тақдирини ҳал қилиш зарурати пайдо бўлганлиги;

Вафот этган меросхўр унинг меросхўрлари билан алмаштирилиши мумкинлиги.

Суд мазкур қонун нормалари талабидан келиб чиқиб, даъвогар М.Ж. Рустамованинг қонун бўйича меросхўр деб топиш ҳақидаги қарши даъво талабини қаноатлантириб, 2003 йил 03 октябрь куни вафот этган Рустамова (Газиханова) Дилбар Исламовнанинг низоли хонадоннинг 1/7 қисмидаги улушига нисбатан уни турмуш ўртоғи-Рустамов Карим, фарзандлари-Рустамов Акбар Каримович, Рустамова (Рахимова) Мунира Каримовна, Рустамова (Маджидова) Васила Каримовна ва Рустамов Рустам Каримовичларни тенг улушларда, яъни уларни ҳар бирини низоли уйнинг 1/35 қисмига нисбатан меросхўр деб топиш ҳақидаги хуросага келади.

Суд Рустамов Карим низоли уйнинг 1/7 қисмига нисбатан мулқдор эканлиги ва 1/35 қисмига меросхўр деб топилганлигини инобатга олиб, унинг низоли уйдаги улушини 6/35 деб белгилашни лозим топади.

Суд Рустамов Акбар Каримович низоли уйнинг 1/7 қисмига нисбатан мулқдор эканлиги ва 1/35 қисмига меросхўр деб топилганлигини инобатга олиб, унинг низоли уйдаги улушини 6/35 деб белгилашни лозим топади.

Суд Рустамов Рустам Каримович низоли уйнинг 1/7 қисмига нисбатан мулқдор эканлиги ва 1/35 қисмига меросхўр деб топилганлигини инобатга олиб, унинг

низоли уйдаги улушкини 6/ 35 деб белгилашни ҳамда унинг вафотидан сўнг, низоли хонадоннинг 6/ 35 қисмидаги улушкига нисбатан турмуш ўртоғи Рустамова Малика Жаббаровна, фарзандлари Рустамов Рахимберди Рустам ўғли ва Рустамова Мадина Рустам қизи ҳамда отаси Рустамов Каримни тенг улушларда, яъни Рустамова Малика Жаббаровна, Рустамов Рахимберди Рустам ўғли ва Рустамова Мадина Рустам қизи ҳар бирининг низоли уйнинг 3/ 70 қисмига, Рустамов Карим эса 3/ 14 (6/ 35 + 3/ 70) қисмига нисбатан меросхўр деб топиш ҳақидаги хуносага келади.

Фуқаролик кодексининг 1120-моддасига асосан фуқаронинг ўзига тегишли мол-мулкни ёки бу мол-мулкка нисбатан хукуқини вафот этган тақдирда тасарруф этиш хусусидаги хоҳиш-иродаси васият деб эътироф қилинади.

Васиятнома шахсан тузилиши лозим. Васиятноманинг вакил орқали тузилишига йўл қўйилмайди.

Фуқаро ўзининг барча мол-мулкини ёки унинг муайян қисмини қонун бўйича меросхўрлар доирасига кирадиган, шунингдек кирмайдиган бир ёки бир неча шахста, шу билан бирга юридик шахсларга, давлатта ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига васият қилиши мумкин.

Васият қилувчи қонун бўйича меросхўрлардан биттасини, бир нечасини ёки ҳаммасини изоҳ бермаган ҳолда меросдан маҳрум қилишга ҳақли. Қонун бўйича меросхўрни меросдан маҳрум этиш, агар васиятномадан бошқа ҳол келиб чиқмаса, бу васият қилувчининг тақдим этиш хукуқи бўйича ворислик қиладиган авлодларига нисбатан татбиқ этилмайди.

Мерос қолдирувчи ҳар қандай мол-мулк тўғрисидаги фармойишни ўз ичига оладиган васиятнома тузишга ҳақли.

Мерос қолдирувчи васият қилаётган пайтида ўзига тегишли бўлмаган мол-мулк тўғрисидаги фармойишни ўз ичига оладиган васиятнома тузишга ҳақли. Агар мерос очилган пайтга келиб, бундай мол-мулк унга тегишли бўлиб қолса, тегишли фармойиш ҳақиқий ҳисобланади.

Мазкур қонун нормаси талабидан келиб чиқиб, суд М.Ж. Рустамованинг васиятнома бўйича меросхўр деб топиш ҳақидаги қарши даъво талабини муҳокама қилиб, Рустамов Карим вафот этишидан олдин ўзига тегиши керак бўлган Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Күшбеги мавзеси, 6-йй, 33-хонадонни 2009 йил 28 август куни Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани 2-сонли Давлат нотариал идораси нотариуси М.М. Ниёзова томонидан тасдиқланган, 2894-сонли реестр рақами билан қайд этилган васиятномага асосан Рустамов Рахимберди Рустам ўғлига васият қилиб қолдирганлигини, К. Рустамовнинг низоли уйдаги улуси 3/ 14 қисмини ташкил қилишлигини инобатга олиб, 2011 йил 12 февраль куни вафот

этган Рустамов Каримнинг низоли хонадоннинг 3/ 14 қисмидаги улушига нисбатан Рустамов Рахимберди Рустам ўғлини васиятнома бўйича меросхўр деб топиш ҳақида холосага келади.

Суд Р.Рустамовнинг низоли уйнинг 3/ 70 қисмига қонун бўйича меросхўр эканлиги ва 3/ 14 қисмига васиятнома бўйича меросхўр деб топилгандигини инобатга олиб, унинг низоли уйдаги улушкини 9/ 35 деб белгилашни лозим деб топади.

Олий суд Пленумининг 2009 йил 24 ноябрдаги “Фуқаролик ишлари бўйича суд харажатларини ундириш амалиёти тўғрисидаги 14-сонли қарорининг 22-бандидаги тушунтиришларига кўра, мулкка нисбатан ворислик ҳукуки тўғрисида ҳал қилув қарори чиқарилганда, давлат божи суд томонидан мол-мulkнинг умумий қийматидан келиб чиқсан ҳолда ҳисобланади ва ворисларнинг ҳар биридан унинг улушига мутаносиб равишда ундирилади.

Бунда мол-мulkнинг умумий қийматига, хусусан, уй-жой (квартира) ёки уй-жой қурилиш ширкатидаги пай, башарти ворислар шу уй-жой (квартира) да мерос қолдирувчи билан бирга яшаб келишган, у вафот этган кунга қадар рўйхатдан (пропискадан) ўтишган ва мерос қолдирувчи вафотидан сўнг ҳам яшашни давом эттиришаётган бўлсалар кирмайди.

Суд меросхўрлар Рустамов Акбар, Рустамова Малика, Рустамов Рахимберди ва Рустамова Мадина низоли уй-жойда мерос қолдирувчилар билан бирга рўйхатдан ўтган ҳолда яшаб келишганлигини ва уларнинг вафотидан сўнг ҳам яшашни давом эттиришаётганлигини инобатга олиб, меросхўр деб топишда давлат божини тўлашдан озод қилишни лозим топади.

Низоли хонадоннинг инвентар баҳоси 3.678.693 сўмни ташкил қилишлиги, М.Р. Рустамова эса қарши даъво ариза тақдим қилишда суднинг ажрими билан давлат божи тўловидан озод қилинганлиги ҳамда даъвогар Н. Нарзуллаева, И. Рустамова ва Д. Рустамовлар даъво ариза тақдим қилишда 398.000 сўм давлат божи тўлашганлигини инобатга олиб, давлат божи етарли миқдорда тўланган деган холосага келади.

Меросхўрлар Рустамова (Рахимова) Мунира Каримовна, Рустамова (Маджидова) Васила Каримовнадан ҳар биридан 5255 сўм давлат божини ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Нарзуллаева Наргиза Алишеровна, Рустамова Ирода Акбар қизи, Рустамов Дониёр Акбарович ва Рустамова Насиба Акбар қизининг жавобгар

Рустамов Акбар Каримович ва Рустамова Малика Жаббаровналарга нисбатан хусусийлаштирилган уй-жойдаги улушини белгилаш, уйга киритиш ва фойдаланиш ҳуқукини белгилаш ҳақидағи дағво талаби қаноатлантирилсін.

Рустамова Малика Жаббаровна жавобгар Нарзуллаева Наргиза Алишеровна ва бошқаларга нисбатан хусусийлаштирилган хонадондаги улушини белгилаш, васиятнома ва қонун бүйічә меросхұр деб топиш ҳақидағи қарши дағво талаблари қаноатлантирилсін.

Рустамов Карим, Рустамова Дилбар Исламовна, Рустамов Акбар Каримович, Нарзуллаева Наргиза Алишеровна, Рустамов Рустам Каримович, Рустамов Дониёр Акбарович ва Рустамова Ирода Акбар қызы Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани, Қүшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадонни хусусийлаштириш иштирокчиси деб топилсін ва уларни ҳар бирининг низоли уйдаги улуши 1/ 7 деб белгилансин.

Нарзуллаева Наргиза Алишеровна фарзандлари Рустамов Дониёр Акбарович, Рустамова Ирода Акбар қызы ва Рустамова Насиба Акбар қызы билан биргалиқда Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани, Қүшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадонга фойдаланиш ҳуқуқи билан киритиб қўйилсін.

2003 йил 03 октябрь куни вафот этган Рустамова (Газиханова) Дилбар Исламовнанинг низоли Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани, Қүшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадондаги 1/ 7 қисмидаги улушига нисбатан Рустамов Карим, Рустамов Акбар Каримович, Рахимова (Рустамова) Мунира Каримовна, Маджидова (Рустамова) Васила Каримовна ва Рустамов Рустам Каримовичлар тенг улушларда, яғни уларни ҳар бири низоли уйнинг 1/ 35 қисмига нисбатан меросхұр деб топилсінлар.

2008 йил 01 июнь куни вафот этган Рустамов Рустам Каримовичнинг низоли Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани, Қүшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадондаги 6/ 35 қисмидаги улушига нисбатан Рустамова Малика Жаббаровна, Рустамов Рахимберди Рустам ўғлы ва Рустамова Мадина Рустам қызы ҳамда отаси Рустамов Каримни тенг улушларда, яғни уларни ҳар бирини низоли уйнинг 3/ 70 қисмига нисбатан, меросхұр деб топилсінлар.

Рустамов Каримнинг хонадондаги жами улуши 3/ 14 деб белгилансин.

2011 йил 12 февралда вафот этган Рустамов Каримнинг низоли Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани, Қүшбеги мавзеси, 6-үй, 33-хонадондаги 3/ 14 улушига 2010 йил 28 август куни Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани 2-сонли Давлат нотариал идораси нотариуси М.М. Ниёзова томонидан тасдиқланған, 2894-сонли реестр рақами билан қайд этилған васиятномага асосан Рустамов Рахимберди Рустам ўғлы меросхұр деб топилсін.

Тошкент шаҳар, Яққасарой тумани, Қушбеги мавзеси, б-уй, 33-хонадоннинг 6/35 қисмига-Рустамов Акбар Каримович, 1/ 7-қисмига Нарзуллаева (Рустамова) Наргиза Алишеровна, 1/ 7 қисмига — Рустамов Дониёр Акбарович, 1/ 7-қисмига — Рустамова Ирода Акбар қизи, 1/ 35 қисмига — Рахимова (Рустамова) Мунира Каримовна, 1/ 35 қисмига — Маджидова (Рустамова) Васила Каримовна, 3/70 қисмига-Рустамова Малика Жаббаровна, 3/ 70-қисмига Рустамова Мадина Рустам қизининг ва 9/ 35 қисмига-Рустамов Рахимберди Рустам ўғлининг эгалик ҳуқуқлари белгилансин.

Рустамова (Рахимова) Мунира Каримовна ва Рустамова (Маджидова) Васила Каримовнадан ҳар биридан давлат даромадига 5255 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

А. Валиев

2.2. Уйдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёrlаш юзасидан услубий тавсиялар

Тураг жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги ишларни кўришда, суд мазкур муносабатлар Уй-жой кодексининг 52–54-моддалари билан тартибига солинганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Қайд этиш лозим-ки, Кодекснинг 52–54-моддалари муниципал, идоравий уй-жой фонди ва аниқ мақсадли коммунал уй-жой фондининг уйларидаги тураг жой қайд этилган фондларнинг уйларига қарашли бўлмаса (масалан хусусий уй-жой), суд Фуқаролик кодекснинг 5-моддаси 1-қисмiga мувофиқ қонун ўхшашлигини қўллаган ҳолда қўрсатиб ўтилган моддаларини қўллаши ва бу ҳақда ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида қўрсатиши лозим.

Тураг жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги

"Уй-жой низолари буйича суд амалиёти ҳақида"ги 22-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2004 йил 21 майдаги б-сонли ва 2006 йил 3 февралдаги 5-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан), 1997 йил 2 май даги "Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида"ги 3-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги 24-сонли қарорига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) қарорларида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги 22-сонли қарорининг 5-бандига кўра, мулқдор, унинг оила аъзолари, ижарабчи ва унинг оила аъзолари ўртасида уй-жой масаласида келиб чиқсан низолар (уйга киритиш, уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш, уйдан кўчириб чиқариш) суд тартибида ҳал қилинади ва мазкур тоифадаги ишларни кўришда низоли уйда яшовчи вояга етган барча шахслар тегишлилигича ишга жалб қилиниши лозим.

Юқорида қайд этилган тушунтиришларга кўра, низоли уйда яшовчи вояга етган барча шахслар мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар сифатида ишга жалб қилиниб, ҳал қилув қарорининг баён қисмида уларнинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган жавобгарнинг уйдан фойдаланмаслик сабаблари узрли ёки узрсиз эканлиги, шахснинг йўқлиги даврида Уй-жой кодексининг 52-моддасида белгиланган турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқи унда сақланиши ёки сақланмаслиги тўғрисидаги холосаси, шу холосага асос бўлган далиллар, суд томонидан у ёки бу далилларни рад этиш учун асос бўлган важлар, суд қўллаган қонунлар кўрсатилади.

Шунингдек, агарда уйдан фойдаланиш ҳуқуқи мулк ҳуқуқидан келиб чиқсан бўлса, жавобгарда мулк ҳуқуқи мавжудлиги ёки тугатилганлиги тўғрисида холоса ва қўлланган қонун кўрсатилиши лозим.

Олий суд Пленумининг «Уй-жой буйича суд амалиёти ҳақида»ги қарори 5-бандининг 6-кичик бандига кўра нотариал тартибида тузилган уй-жой шартномасида сотувчи ва унинг оила аъзоларининг турар жой рўйхатидан чиқиб кетиш муддати кўрсатилган бўлса, шу муддат тугаган кундан, муддат

күрсатилмаган бўлса шартнома тузилган кундан эътиборан улар турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб ҳисобланади.

Баён этилганларга кўра, сотиб олинган уй-жойдан сотувчи ва унинг оила аъзоларининг турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги ишлар бўйича суд ҳал қилув қарорининг хулоса қисмida мазкур шахслар қайси санадан турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топилганликларини кўрсатиши лозим.

СУД ҚАРОЛЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойдан фойдаланиш
хуқуқини йўқотган деб
топиш тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил июнъ ойининг 30 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В. Т. Валиев,

З. Бекназарованинг котиблигида, даъвогарнинг иштирокида,

даъвогар Шамшиева Рахима Каримовнанинг жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориева Гузал Рустамовна ва Чориев Рахим Рустамовичларга нисбатан уй-жойдан фойдаланиш хуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги фуқаролик ишини кўриб, қўйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Даъвогар Р.К. Шамшиева жавобгарлар Ф.Э. Чориева, Р.Т. Чориев, Р.Р. Чориев, Г.Р. Чориева ва Р.Р. Чориевларга нисбатан уй-жойдан фойдаланиш хуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида даъвогар Р.К. Шамшиева даъво талабларни тўлиқ қувватлаб, Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Спутник мавзеси, 9-йдаги 56-хонадон Тошкент шаҳар, Сергели туман ҳокимининг 2013 йил 29 апрелдаги 196-сонли қарорига биноан унга ҳамда унинг турмуш ўртоғи билан фарзандларига ажратилганлиги, хонадонни хусусийлаштириш жараёнида жавобгарлар низоли хонадон рўйхатида туриб, 2007 йилнинг май ойидан бўён ушбу манзилда яшамасликларини билганлиги ҳақида кўрсатув бериб, юқоридагиларни инобатга олган ҳолда даъво талабларни қаноатлантиришни сўраган.

Суд, жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориева Гузал Рустамовна, Чориев Рахим Рустамовичларнинг амалдаги яшаш жойи номаълум бўлганлиги сабабли, уларнинг рўйхатда турган манзилига суд чақирув қофози юборилганда, «Бирдамлик» маҳалла фуқаролар йиғини раисининг жавобгарлар мазкур манзилда яшамаётганлиги сабабли уларга суд чақирув қофозларини топширишнинг имконияти бўлма-

ганлиги ҳақидаги маълумотларини инобатга олиб, фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 139-моддасига асосан жавобгарларнинг иштирокисиз кўришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди.

Суд мажлисига мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган Сергели туман ҳокимиятининг вакили З.В. Шокирова 1994 йил 01 январдаги хусусийлаштириш ордери бўйича Сергели тумани, Спутник мавзеси, 9-йудаги 56-хонадон Ф.Э. Чориевага тегишли бўлганлиги, 2007 йил 17 октябрь куни Ф. Чориева ушбу низоли хонадонни А.И. Алиевга сотганлиги, лекин шу кунга қадар оила аъзолари билан хонадон рўйхатида қолиб кетганлигини, А.И. Алиев эса низоли хонадон рўйхатига ўтмай, А.И. Алимовга сотган, у эса ўз навбатида ушбу хонадонни ер участкаси олиш учун Тошкент шаҳар ҳокимиятига топширганлигини, ҳокимият А.И. Алимов томонидан топширилган хонадонни уй-жой шарт-шароитларини яхшилаш учун Чиланзор ҳокимиятида рўйхатда турган шахслар учун ажратганлигини, даъвогар оиласи билан шундай рўйхатда турганлиги сабабли шу хонадон даъвогарнинг оила аъзолари учун ажратилганлиги кўрсатиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд даъвогар, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс вакили ва гувоҳларнинг кўргазмасини, тинглаб ва иш материаллари билан танишиб, қуидагиларга асосан даъвони қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Спутник мавзеси, 9-йудаги 56-хонадон Ўзбекистон Республикаси Тошкент шаҳар ҳокими маҳкамасининг коммунал мулкчилик ва хусусийлаштириш бош бошқармаси томонидан 1994 йил 01 февралдаги 06-21/ 1349-сонли уй-жойни шахсий мулк эканлигини тасдиқловчи давлат далолатномасига асосан ва 2007 йил 03 октябрда берилган ТС №0400882 серияли гувоҳномасига асосан Чориева Феруза Эргашевнага тегишли бўлган.

Ф. Чориева 2007 йил 17 октябрь куни шу хонадонни А.И. Алиевга сотган ва мазкур олди-сотди шартномаси Тошкент шаҳар хусусий нотариал идорасининг нотариуси томонидан тасдиқланиб, расмий рўйхат китобида 6142-сон билан қайд қилинган.

Мазкур олди-сотди шартномасининг б-бандига кўра сотувчи низоли хонадонда яшаш ҳуқуқига эга бўлган шахслар ва рўйхатдагилар билан шартнома расмийлаштирилган кундан бошлаб, 30 кун муддат ичida рўйхатдан ўчиш ва ушбу муддатда хонадонни бўшатиб бериш мажбуриятини ўз зиммаларга олганлар.

А.Н. Алиев номидан нотариал тартибида тасдиқланган ишончнома асосида ҳаракат қилувчи Б. Самигов 2007 йил 29 декабрь куни низоли хонадонни

А.И. Алимовга сотган ва мазкур олди-сотди шартномаси Тошкент шаҳар хусусий нотариал идорасининг нотариуси томонидан тасдиқланиб, расмий рўйхат китобида 1-15324-сон билан қайд қилинган.

Шартноманинг 13-бандига кўра, сотувчи уй эгаси ва уй рўйхатида бўлган оила аъзоларини шартнома имзолангандан кейин бир ой муддат ичидан уй рўйхатидан ўчириш ва уйни бўшатиш мажбуриятини олган. Ушбу шартнома расмийлаштирилишида ҳам жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориева Гузал Рустамовналар нотариал идорага ариза билан мурожаат қилиб, хонадонни сотилишига ўз розиликларини билдириб, шартномада кўрсатилган муддат ичидан уй рўйхатидан ўчиш мажбуриятини олганлар.

Тошкент шаҳар ҳокимининг 2008 йил 19 февралдаги 98-сонли «Ер бўлакларини ажратиш тўғрисида»ги қарори билан Сергели тумани, 77-йдаги 2 хонали 20-хонадонни ва Сергели тумани, Спутник мавзеси, 9-йдаги 4-хонали 56-хонадонни топширувчи А.И. Алимовга 600 кв.м. 29 а-сонли ер бўлаги ажратилган.

Тошкент шаҳар, Сергели туман ҳокимининг 2008 йил 24 марта даги 115-сонли қарори билан Тошкент шаҳар ҳокимининг 2008 йил 19 февралдаги «Ер бўлакларини ажратиш тўғрисида»ги 98-сонли қарори ва иловаси ижро учун қабул қилинган. Иловада келтирилган бўшатилган хонадонлар маҳаллий ҳокимият тасарруфига қабул қилинган. Туман уй-жойларни ҳисобга олиш ва тақсимлаш бўлими ушбу бўшаган хонадонларни рўйхатга олиш, қабул қилиш ва ўрнатилган тартибда шаҳар бошқармасига топширилиши таъминланган ҳамда хусусийлаштирилиши бекор қилинган. Сергели туман ҳокимининг 2013 йил 29 апрелдаги 196-сонли қарорига асосан Спутник мавзеси 9-йдаги 4-хонали 56-хонадон маҳаллий ҳокимият тасарруфига қабул қилинган.

Чилонзор туман ҳокимиятининг 2008 йил 28 апрелдаги 196-сонли қарорига асосан 2008 йил 1 майдаги 001434-сонли 006 серияли ордер асосида Сергели тумани, Спутник мавзеси, 9-йдаги 4-хонали 56-хонадон Шамшиева Рахима Каримовнага 5 кишидан иборат оила аъзоси билан эгаллаш учун берилган.

Мазкур фуқаролик иши ҳужжатларига илова қилинган «Форма 17» маълумотномасига кўра жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориев Рахим Рустамович ва Чориева Гузал Рустамовналар 12 марта 1993 йилдан то ҳозирги кунга қадар низоли хонадонда рўйхатда турибдилар.

Сайёр суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган А.Т. Жалилов даъво-гарнинг қўшниси эканлиги, у ушбу уйда бир неча йилдан бўён истиқомат

қилиши, жавобгарлар низоли хонадонни 2007 йил сотиб кетишганлигини эшитганлиги, бирор муддат хонадонда ҳеч ким яшамаганлиги, кейин даъвогар оила аъзолари билан кўчиб келиб, низоли хонадонда истиқомат қилаёт-ганликлари, жавобгарнинг ҳозирги кунда қаердалигидан хабари йўқлиги ҳақида кўрсатув берган.

Сайёр суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган З.З. Маматова Чориевлар оиласи низоли хонадондан кўчиб кетганликларига анча бўлганлиги, шундан сўнг хонадонда ҳеч ким яшамаганлиги, кейинчалик низоли хонадон ҳокимият томонидан даъвогарга берилганлиги, жавобгарларнинг ҳозирги вақтдаги яаш манзилларини билмаслиги ҳақида кўрсатув берган.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой Кодексининг 52-моддасига кўра муниципал, идоравий уй-жой фонди ва аниқ мақсадли коммуналуй-жой фондининг уйларидаги турар жойни ижарага оловучи, унинг оила аъзолари еки ижарага оловучи билан доимий яшаетган фуқаролар вақтинча бўлмаганида, турар жой олти ой муддат давомида уларнинг ҳисобида сақланиб туради.

Юқорида қайд этилган кодекснинг 54-моддасига мувофиқ фуқароларни белгиланган муддатдан ортиқ бўлмаганлари оқибатида муниципал, идоравий уй-жой фонди ва аниқ мақсадли коммунал уй-жой фондининг уйлардаги турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ижарага берувчининг ёки ушбу турар жойда яшаб қолган бошқа доимий фойдаланувчиларнинг даъво аризасига биноан суд тартибида амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг «Уй-жой бўйича суд амалиёти ҳақида»ги қарори 5-бандининг 6-кичик бандига кўра нотариал тартибида тузилган уй-жой шартномасида сотувчи ва унинг оила аъзоларининг турар жой рўйхатидан чиқиб кетиш муддати кўрсатилган бўлса, шу муддат тугаган кундан, муддат кўрсатилмаган бўлса шартнома тузилган кундан эътиборан улар турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб ҳисбланади.

Суд, низоли хонадоннинг олди-сотди шартномалари расмийлаштиришда жавобгарларнинг нотариал тартибида расмийлаштирилган розиликлари олинганлиги, сотувчи ва уй рўйхатида турувчилар ҳар бир шартнома расмийлаштирилишида шартномада кўрсатилган муддат ичida уйни бўшатиш ва уй рўйхатидан ўчиш мажбуриятини ўз зиммаларига олганликлари, шунингдек, жавобгарлар низоли хонадонни сотганларидан бўён яшамаётганликлари қўшнилар иштирокида тузилган ва «Бирдамлик» маҳалла фуқаролар йигини раиси томонидан тасдиқланган далолатномадан ташқари, судда сўралган гувоҳларнинг кўрсатувлари билан тўлиқ тасдиқланганлигини инобатга олиб, юқоридаги қонун

талаблари ва Олий суд Пленумининг раҳбарий кўрсатмаларига асосан, даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантириш ҳақидаги хуросага келади.

Шунингдек, суд Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 104-моддаси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарорига асосан давлат божи ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъвогар Р.К. Шамшиева даъво ариза тақдим қилишда 48.052 сўм давлат божи тўлаганлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПК нинг 116-моддасига мувофиқ ушбу давлат божи суммасини жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориева Гузал Рустамовна ва Чориев Рахим Рустамовичлардан солидар тартибида даъвогар Шамшиева Рахима Каримовнанинг фойдасига ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Шамшиева Рахима Каримовнанинг жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориева Гузал Рустамовна ва Чориев Рахим Рустамовичларга нисбатан уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

Жавобгарлар 1965 йилда туғилган Чориева Феруза Эргашевна, 1963 йилда туғилган Чориев Рустам Тельмонович, 1988 йилда туғилган Чориев Рашид Рустамович, 1986 йилда туғилган Чориева Гузал Рустамовна ва 1990 йилда туғилган Чориев Рахим Рустамович Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Спутник мавзеси, 9-йидаги 56-хонадондан 2008 йил 28 январдан бошлаб фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топилсинлар.

Жавобгарлар Чориева Феруза Эргашевна, Чориев Рустам Тельмонович, Чориев Рашид Рустамович, Чориева Гузал Рустамовна ва Чориев Рахим Рустамовичлардан солидар тартибида даъво ариза тақдим қилишда тўланган 48.052 сўм давлат божи суммаси даъвогар Шамшиева Рахима Каримовнанинг фойдасига ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят берини, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойдан фойдаланиш
хуқуқини йўқотган деб топишни
рад қилиш тўғрисидаги ҳал
қилув қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил июнъ 30 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В.Т. Валиев,

З. Бекназарованинг котиблигида, Яккасарой туман прокурорининг катта ёрдамчиси С.К. Жалолованинг иштироқида даъвогар Муродова Эътибор Ганиевнанинг жавобгар Муродов Наим Шамсиевичга нисбатан уй-жойдан фойдаланиш хуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги фуқаролик ишини кўриб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Э.Г. Муродова жавобгар Н.Ш. Муродовга нисбатан уй-жойдан фойдаланиш хуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Э.Г. Муродова даъво аризасини қувватлаб, 1990 йил 15 апрель куни жавобгар билан қонуний никоҳдан ўтиб, оила қурганиклари, 1994 йил 30 август куни улар Яккасарой тумани, Олмазор кўчасидаги низоли 41-сонли уйни ўзининг номига сотиб олганликлари, турмушлари яхши бўлмаганлиги сабабли, фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой туманлараро судининг 2014 йил 20 январдаги қарорига асосан улар никоҳдан ажратилганликлари, 2013 йилдан буён жавобгар билан биргаликда яшамаётганликлари, лекин жавобгар низоли уйда рўйхатда бўлганлиги сабабли, жавобгар учун ҳам коммунал тўловларни ўзи тўлашга мажбур эканлиги, ҳозирги кунда коммунал тўловлар ошиб кетганлиги сабабли қийналиб қолганлиги ҳақида қўрсатма бериб, даъво талабларини қаноатлантиришни сўради.

Суд, жавобгар Н.Ш. Муродовнинг амалдаги яшаш жойи номаълум бўлганлиги, унинг рўйхатда турган манзилига суд чақирув қофози юборганда, «Олмазор» маҳалла фуқаролар йиғинининг раиси жавобгар мазкур манзилда яшамаётганлиги

сабабли унга суд чақирув қоғозини топширишнинг имконияти бўлмаганлиги ҳақидаги маълумотини инобатга олиб, фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 139-моддасига асосан жавобгарнинг иштирокисиз кўришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблади.

Суд даъвогарнинг кўрсатмасини, Яккасарой туман прокурорининг катта ёрдамчиси С.К. Жалолованинг даъвони рад этиш ҳақидаги фикрини тинглаб, иш материаллари билан танишиб, қўйидагиларга асосан даъвони рад этишни лозим деб ҳисоблади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, даъвогар Э.Г. Муродова билан жавобгар Н.Ш. Муродов 1990 йил 15 апрель куни Тошкент шаҳар 1-сонли Никоҳ уйи орқали қонуний никоҳдан ўтиб, турмуш қурганлар.

Фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой туманлараро судининг 2014 йил 20 январдаги ҳал қўйув қарори билан Э.Г. Муродова ва Н.Ш. Муродовлар никоҳдан ажратилган.

Даъвогар Э.Г. Муродова 1994 йил 30 август куни Тошкент шаҳар Олмазор кўчасидаги низоли 41-уйни И.Д. Саломовдан сотиб олган ва мазкур олди-сотди шартномаси Яккасарой туман 1-сонли нотариал идораси реестрида 1-5830-сон билан қайд этилган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 23-моддасининг 1-қисмига кўра эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари, шунингдек, никоҳ қайд этилгунга қадар бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол кўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргалиқдаги умумий мулки ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 164-моддасига мувофиқ мулк ҳуқуки шахснинг ўзига қарашли мол-мулкка ўз хоҳиши билан ва ўз манфаатларини кўзлаб эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш, шунингдек, ўзининг мулк ҳуқуқини, ким томонидан бўлмасин, ҳар қандай бузишни бартараф этишин талаб қилиш ҳуқуқидан иборатdir. Мулк ҳуқуқи муддатсизdir.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг «Уй-жой низолари бўйича суд амалиёти ҳақида»ги қарорининг 5-бандида мулқдорга нисбатан уй-жойда яшаш ҳуқуқини йўқотган деб топишга йўл қўйилмаслиги кўрсатилган.

Суд низоли уй Э.Г. Муродова ва Н.Ш. Муродовларнинг турмуш даврида ортирилган мулк бўлганлиги сабабли Оила кодексининг 23-моддасига мувофиқ тарафларнинг биргалиқдаги умумий мулки ҳисбланишлигини ва тарафлар ФКнинг 164-моддасига асосан мазкур уй-жойга эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва тасарруф этишда teng ҳуқуқقا эга эканликларини инобатга олиб, Олий

суд Пленумининг юқоридаги раҳбарий кўрсатмаларига асосланиб, даъвогар Э.Г. Муродованинг даъво талабларини рад қилиш лозим ҳисоблайди.

Шунингдек суд, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 104-моддаси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарорига асосан давлат божи ундириш масаласини мухокама қилиб, даъвогар Э.Г. Муродова даъво ариза тақдим қилишда 48.052 сўм давлат божи тўлаганлигини инобатга олади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–06 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Муродова Эътибор Ганиевнанинг жавобгар Муродов Наим Шамсиевичга нисбатан уй-жойдан фойдаланиш хуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги даъво талаблари рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

2.3. Уйдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Уйдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги ишларни қўришда, суд мазкур муносабатлар иккиламчи бўлиб, мулк хуқуқи ва турар жойдан фойдаланиш хуқуқидан келиб чиқишини инобатга олиши лозим ва бу ҳақда ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Турар жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги “Уй-жой низолари бўйича суд амалиёти ҳақида”ги 22-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2004 йил 21 майдаги 6-сонли ва 2006 йил 3 февралдаги 5-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириши ва қўшимчалар билан), 1997 йил 2 май даги “Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида”ги 3-сонли (Ўзбекистон Республикаси

Олий суди Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги 24-сонли қарорига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан), 2004 йил 24 сентябрдаги “Якка тартибда қурилган уйга бўлган мулк ҳукуқи билан боғлик низолар бўйича суд амалиёти тўғрисида”ги 14-сонли қарорларида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тарикасида кўрсатишии лозим бўлади.

Амалиётда асосан уй-жойни бўлиш имконияти мавжуд бўлмаганида суд турар жойдан фойдаланиш тартибини белгилаб бериши мумкин (Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги 22-сонли қарорининг 6-банди, 1997 йил 2 майдаги 3-сонли қарорининг 24-банди).

Уй-жойдан фойдаланиш тартиби шу уй-жой улушли мулк бўлиб, мулқдорлар ўртасида белгиланади.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида низоли уй-жойда мавжуд бўлган хоналар ва фойдаланишда бўлган умумий майдонни ҳисобга олиб, ҳисса бўйича teng ёки ҳиссадан унча қўп, унча кам бўлмаган ҳолда фойдаланиш тартибини белгилаш имконияти мавжудлигини ёки мавжуд эмаслиги, бу ҳақда олинган тегишли экспертиза хulosasi, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилиши лозим.

Даъво қаноатлантирилганида ҳал қилув қарорининг хуоса қисмида тарафларга фойдаланиши белгиланган хоналар ва ёрдамчи хоналар, шу жумладан умумий фойдаланишда қолдирилган ёрдамчи хоналар аниқ кўрсатилиши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойдан фойдаланиш
тартибини белгилаш түғри-
сидаги ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил июнь ойининг 02 куни фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой туман-
лааро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В.Т. Валиев

З. Бекназарованинг котиблигида, Сергели туман прокурорининг катта
ёрдамчиси А. Шарипов, тарафлар, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган
учинчи шахснинг иштирокида, даъвогар Мажидова Зарина Ражабовнанинг
жавобгарлар Фаридова Тожинисо Зокировна ва Шакарова Зулфия Агзамовнага
нисбатан уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги даъво аризаси
бўйича юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, куйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар З.Р. Мажидова жавобгарлар Т.З. Фаридова ва З.А. Шакаровага
нисбатан уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги даъво аризаси
билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар З.Р. Мажидова даъво талабарини қувватлаб,
1995 йилда Мажидов Самир Агзамовичга турмушга чиқиб, Сергели тумани,
Шодлик кўчаси, 163-уйга келин бўлиб тушганлиги, турмушлари давомида З
нафар фарзандлари туғилганлиги, турмуш ўртоғи 2005 йилда вафот этганлиги,
шундан кейин қайнонаси Т.З. Фаридова билан юқорида кўрсатилган манзилдаги
З хона ва 1 айвондан иборат ҳовлида яшаб келганлиги, қайнонаси билан муносабатлари
2007 йилдан бузилганлиги, қайнинглиси З.А. Шакарова ўз оиласи
билан 2009 йилда улар яшаб турган ҳовлига рўйхатдан ўтишганлиги, шундан сўнг
жавобгарлар билан мунтазам оиласи келишмовчиликлар келиб чиқа бошлиганлиги, 2014
йил 2 январь куни ишда бўлган пайтида жавобгарлар фарзандлари
билан яшайдиган хоналарининг эшигини бузиб, унинг уй жиҳозларини ҳовлига
чиқариб ташлаганликлари, ҳовлининг қуий қисмидаги бўлган санитария талабларига
жавоб бермайдиган бир хонадан иборат хонага киритиб қўйишганлиги кўрсатиб,

уй-жойнинг келин бўлиб тушган хонасидан фойдаланиш тартибини белгилаб беришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар Т.З. Фариева даъвога норози бўлиб, низоли уй-жой муқаддам турмуш ўртоғи А. Мажидовга тегишли бўлганлиги, ўрталарида уч нафар фарзандлари борлиги, ўғли С. Мажидов 2005 йилда ва қизи С. Нурова 2010 йилда вафот этганлиги, учинчи фарзанди З.А. Шакарова эканлиги, низоли уй-жойда 45 йилдан бўён яшаб келаётганлиги, даъвогар 1996 йилда низоли уй-жойга келин бўлиб тушганлиги, у ҳозирги кунга қадар низоли уй-жойда яшаб келаётганлиги, унинг яашаш учун барча шароитлари борлиги, лекин уни келин бўлиб тушган хонасига кириб яшашига қарши эканлигини кўрсатиб, даъвони рад қилишни сўради.

Суд мажлисида жавобгар З.А. Шакарова даъво талабига норози бўлиб, Т.З. Фаридовани кўрсатмаларини тўлиқ қувватлаб, қўшимча равища 2007 йилдан бўён низоли уй-жойда яшаб келишини, низоли уй-жойга яшашига келганида коммунал ва бошқа тўловлардан қарздорлик мавжуд бўлганлиги, даъвогар З. Мажидованинг акаси С. Мажидов билан турмуши яхши бўлмаганлиги, улар ўртасида доимо низо бўлганлиги, ҳозирги кунда низоли уй-жойда онаси Т.Фариева, даъвогар З. Мажидова, унинг фарзандлари Агзамова Захида, Агзамов Хикматилла, Агзамов Хасан, ўзи, фарзандлари Шакаров Аъзам ва Шакаров Авазлар доимий рўйхатда туриб яшаб келишларини кўрсатиб, суддан даъвони рад этишни сўради.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс Ф.Д. Нуров С. Нурова (Фариева) билан қонуний никоҳдан ўтиб турмуш курганлиги ва жавобгар Т.З. Фаридовани күёви бўлишини, турмуш ўртоғи 2010 йилда вафот этганлигини, мархума хотинининг ҳам низоли бўлаётган Сергели тумани, Шодлик кўчаси, 163-йда улуши борлигини, низоли уй-жойга кириб яшаши нияти йўқлиги, шунга қарамасдан даъвогарни келин бўлиб тушган хонасидан фойдаланишига қарши эканлиги, сабаби у қайноаси билан келиша олмаганлиги, қайноасининг тинч яашини хоҳлашлагини кўрсатиб, суддан даъво талабини рад қилишни сўради.

Суд тарафларнинг, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахснинг кўрсатмаларини ҳамда Сергели туман прокурорининг катта ёрдамчиси А. Шариповнинг иш бўйича фикрини тинглаб, фуқаролик иши материалларини таҳлил қилиб, қуидаги асосларга кўра даъво аризани рад қилиш ҳақидаги хуносага келади.

Фуқаролик иши ҳужжатларидан кўринишича, Сергели туман З-сонли давлат нотариал идораси нотариусининг 2002 йил 6 ноябрдаги реестр рақами 1-1952-сон

билан қайд қилинган қонун бўйича меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисида гувоҳнома ҳамда 2002 йил 6 ноябрдаги реестр рақами 1-1951-сон билан қайд қилинган мулк ҳуқуқи тўғрисида гувоҳномага асосан Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Шодлик кўчасидаги низоли 163-уй-жойнинг 5/ 8 қисми Т.3. Фаридовага, 1/ 8 қисми З.А. Шакаровага, 1/ 8 қисми С. Нуровага, 1/ 8 қисми даъвогарнинг эри С. Мажидовга мулк ҳуқуқи асосида тегишли.

Сергели туман 3-сонли давлат нотариал идораси нотариусининг 2009 йил 3 январдаги реестр рақами 1-27-сон билан қайд қилинган қонун бўйича меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисида гувоҳнома асосан даъвогар З.Р. Мажидова ва унинг 3 нафар фарзандлари Санжар Мажидов, Ситора Мажидова ҳамда Собир Мажидовлар мархум С. Мажидовнинг вафотидан кейин очилган мерос мулки — низоли уй-жойнинг 1/ 8 қисмига тенг улушда меросхўр деб топилганлар.

Уй-жой умумий 405,00 кв.м. ер майдонида жойлашган бўлиб, инвентар ҳужжатларида литер А, А1, А2, Б, в, б остида белгиланган 4 та яшаш хонаси, ойнали айвон, ошхона, бостирма, хожатхона, дарвоза ва девордан иборат.

Юқорида қайд этилган ҳолатлардан тарафларнинг низоли уй-жойга нисбатан умумий улушли мулк ҳуқуқи мавжудлиги кўринади.

Суд томонидан мулқдорларнинг улушкига мутаносиб равишда тенг ёки тенглиқдан чекинган ҳолда низоли уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш имкониятлари бор ёки йўқлиги тўғрисида суд-қурилиш экспертизаси тайинланди.

Х. Сулаймонова номидаги Республика суд экспертиза марказининг 2014 йил 25 майдаги 5097/ 16 сонли хulosасига қараганда, мулқдорларнинг улушкига мутаносиб равишда тенг ёки тенглиқдан чекинган ҳолда Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Шодлик кўчаси, 163-уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш мумкин эмас.

Олий суд Пленумининг 2004 йил 24 сентябрдаги "Якка тартибда қурилган уйга бўлган мулк ҳуқуқи билан боғлиқ низолар бўйича суд амалиёти тўғрисида"ги 14-сонли қарорининг 19-бандидаги тушунтиришларига кўра, умумий улушли мулк бўлган уйдан улушки асл ҳолида ажратиб бериш (уйни бўлиш) мумкин эмаслиги умумий улушли мулк иштирокчисининг уйдан фойдаланиш тартибини белгилаб бериш ҳақидаги талаб билан арз қилиш ҳуқуқидан маҳрум этмайди.

Бундай талабни ҳал этаётганда судлар, уйдан фойдаланишнинг амалда шаклланган ва умумий мулқдаги улушларга батамом мутаносиб келмаслиги ҳам мумкин бўлган тартибини, мулқдорлардан ҳар бирининг уйдан фойдаланишга бўлган эҳтиёжини ҳамда биргалиқда фойдаланишнинг реал имкониятини инобатга олишлари зарур.

Баён этилганларни инобатга олиб, суд даъвогар З. Мажидова Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Шодлик кӯчаси, 163-уй-жойнинг А-литеридаги 2-сонли яшаш хонасида келин бўлиб тушганидан бери, яъни 1995 йилдан бери яшаб келганлигини, бошқа тураг жои йўқлигини, тарафлар ўртасида уйдан фойдаланиш тартиби амалда шаклланганлигини, шунингдек, қурилиш экспертизасининг хulosасига асосан мулқдорларнинг улушига мутаносиб равишда фойдаланиш тартибини белгилаш имкони йўқлиги ҳақидаги хulosани эътиборга олиб, З. Мажидованинг низоли уйдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги даъво талабини қаноатлантириб, А-литеридаги 2-сонли яшаш хонасидан фойдаланиш, ёрдамчи иморатлар ва қурилмалардан бошқа мулқдорлар билан умумий фойдаланиш тартибини белгилашни лозим топади.

Шунингдек, суд даъвогар З.Р. Мажидова 48.052 сўм давлат божи ҳамда экспертиза ўтказиш учун 140.000 сўм тўлаганлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПКси 116-моддасининг 1-қисмидағи талабларига қўра жавобгарлардан даъвогар фойдасига ушбу харажатларни ундириб беришни лозим топади.

Юқорида қайд этилганларни инобатган олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларига кўлланиб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Мажидова Зарина Ражабовнанинг жавобгар Фаридова Тожинисо Зокировна ва Шакарова Зулфия Агзамовнага нисбатан уй-жойдан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳақидаги даъво талаби қаноатлантирилсин.

Даъвогар Мажидова Зарина Ражабовнанинг Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Шодлик кӯчаси, 163-уй-жойнинг А-литеридаги 2-сонли яшаш хонасидан фойдаланиш, ёрдамчи иморатлар ва қурилмалардан, яъни ошхона, ҳаммом, ҳожатхона, ертўла ва бостиридан бошқа мулқдорлар билан умумий фойдаланиш тартиби белгилансин.

Жавобгарлар Фаридова Тожинисо Зокировна ва Шакарова Зулфия Агзамовналардан солидар тартибда даъвогар Мажидова Зарина Ражабовнанинг фойдасига тўланган давлат божи 48.052 сўм ва 140.000 сўм чиқим, жами 188.052 сўм ундирилсин.

Хал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойдан фойдаланиш
тартибини белгилаш түғри-
сидаги ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил октябрь ойининг 6 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Т. Алиев

З. Бекназарованинг котиблигида, тарафларнинг иштирокида, даъвогарлар Рустам ва Дониёр Бердиевлар ҳамда Сожида Бердиеванинг жавобгар Фарида Бердиевага нисбатан уйга киритиш ва уйдан фойдаланиш тартибини белгилаш хакидаги даъво аризаси бўйича юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогарлар Р. Бердиев, С. Бердиева ва Д. Бердиевлар жавобгар Ф. Бердиевага нисбатан судга даъво билан мурожаат қилиб, 1990 йилда ўзлари ва жавобгарга З хонадан иборат Қорасу-б мавзеси, Иркутская қўчасидаги 22-уйнинг 15-квартираси берилганлигини, мазкур хонадон хусусийлаштирилишида иштирок этганликларини, ҳозирда жавобгар ўзларини уйга киритмаётганлигини кўрсатиб, уйга киритишни ва уйдан фойдаланиш тартибини белгилаб беришни сўрашган.

Судда даъвогар Р. Бердиев даъво талабарини қувватлаб, Тошкент трактор заводида ишлаганлигини, 1990 йилда низоли хонадон оиласи билан яшаш учун берилганлигини, ордерда 4 нафар оила аъзолари кўрсатилганлигини, кейинчалик мазкур хонадонни хусусийлаштирганликларини, ҳозирда хонадонда ўғли И. Бердиевнинг хотини иш бўйича жавобгар Ф. Бердиева фарзандлари ва турмуш ўртоғи билан яшашини кўрсатиб, хонадонга киритишни ва яшаш учун хона белгилаб беришни сўради.

Даъвогарлар С. Бердиева ва Д. Бердиев даъво талабарини қувватлаб, юқоридагига ўхшаш кўрсатмалар бериб, уйга киритишни ва фойдаланиш тартибини белгилаб беришни сўрашди.

Жавобгар Ф. Бердиева даъвога норози бўлиб, хонадонга келин бўлиб тушганлигини, даъвогарлар хонадон турмуш ўртоғи И. Бердиевга қолишилигидан гапириб келишганлигини, ҳозирда низоли хонадонда 4 нафар шахсадан иборат оиласи яшаб келаётганлигини, даъвогарларнинг кириб яшашларига шароит йўқлигини кўрсатди.

Мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишга жалб қилинган И. Бердиев, А. Бердиев ва Х. Бердиева даъвони тан олиб, қаноатлантиришни сўрашди.

Суд тарафларнинг, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахсларнинг тушунтиришларини тинглаб, иш материалларини ўрганиб ва таҳлил қилиб чиқиб, қуйидаги хуросага келади.

Судда аникланган ҳолатларга қараганда, низоли бўлган Мирзо Улуғбек тумани, Қорасу-6, Иркутская кўчасидаги 22-йнинг 15-квартираси Тошкент шаҳар Куйбишев район ижроия қўмитасининг 1988 йил 5 августдаги 034626-сонли 03-серияли ордерга асосан Р. Бердиевга берилган. Мазкур ордерда оила аъзолари Р. Бердиев, Ф. Бердиева, С. Бердиева, Д. Бердиев ва И. Бердиев кўрсатилган.

Кейинчалик низоли хонадон 04-01/ 3977-сонли 1993 йил 11 январдаги давлат далолатномасига асосан Р. Бердиев номига хусусийлаштирилган. Хонадонни хусусийлаштирилишида С. Бердиева, Д. Бердиев, И. Бердиев ва Ф. Бердиева иштирок этган.

И. Бердиев ва Ф. Бердиева 1986 йил 28 августа қонуний никоҳдан ўтиб бирга яшашган ва турмушларидан 1988 йил 15 октябрда туғилган Хилола, 1992 йил 21 июля туғилган Азамат исмли фарзандлари бўлиб, улар ҳам низоли хонадонни хусусийлаштириш даврида хонадонда яшаб келишган.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой Кодексининг 32-моддасига кўра, хусусийлаштирилган квартира ёки уй мулқорининг вояга етган оила аъзолари ва уй-жойнинг хусусийлаштирилишига розилик берган шахслар уларнинг умумий мулки бўлмиш хусусийлаштирилган квартира ёки уйга нисбатан қонунда белгиланган тартибда teng ҳуқуқларга эга бўладилар ва teng мажбуриятларни бажарадилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Суди Пленумининг «Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлик ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида»ги қарорининг 16-бандидаги тушунтиришларига кўра, ижарачи билан бирга яшаётган ва унинг оила аъзоси ёки собиқ оила аъзоси бўлиб ҳисобланган вояга етмаган шахслар ижарага олиш шартномасидан келиб чиқадиган барча ҳуқуқлардан teng фойдаланишлари

сабабли улар эгаллаб турган турар жойлари хусусийлаштирилган тақдирда вояга етган фойдаланувчилар билан тенг равища шу турар жойга нисбатан умумий эгалик ҳуқуқига эга бўладилар.

Баён этилганларга қўра, Р. Бердиев, С. Бердиева, Д. Бердиев, И. Бердиев, Ф. Бердиева, Х. Бердиева ва А. Бердиевнинг ҳар бири низоли хонадоннинг 1/7 қисми миқдорида мулк ҳуқуқига эга.

Фуқаролик кодексининг 164-моддасига қўра мулқдор ўзига қарашли мол-мулкка ўз хоҳиши билан ва ўз манфаатларини қўзлаб эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш, шунингдек ўзининг мулк ҳуқуқини, ким томонидан бўлмасин, ҳар қандай бузишни бартараф этишни талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Бундай ҳолатларда суд даъвогарларнинг уйга киритиш ҳақидаги даъвоси асосли эканлиги ҳақидаги хulosага келади.

Тарафлар икки оилани ташкил қилишларини, яъни Ф. Бердиева, И. Бердиев ва уларнинг фарзандлари Х. Бердиева ҳамда А. Бердиев — бир оилани, Р. Бердиев, унинг турмуш ўртоғи С. Бердиева ва фарзандлари Д. Бердиев — иккинчи оилани ташкил қилишини, даъвогарлар жами улушларини ҳисобга олиб фойдаланиш тартибини белгилашни сўрашганлигини, низоли хонадон 3 та яшаш хонадан иборат бўлиб ҳар бир мулқдорнинг ўзига тегишли бўлган 1/7 улушкига мутаносиб равища фойдаланиш тартибини белгилашнинг иложи йўқлигини инобатга олиб, суд хонадонни икки оилага мўлжаллаб уларнинг таркибидан келиб чиқиб 3/7 ва 4/7 улушларга мувофиқ фойдаланиш тартибини белгилаш масаласини кўриб чиқишни лозим топади.

Суд техник-қурилиш экспертизасининг хulosасига қўра, 3/7 ва 4/7 қисмлардан келиб чиққан ҳолда низоли хонадондан фойдаланиш қўйидаги тартибда амалга оширилмоғи мумкин: 4/7 қисмга эга бўлган тарафга 2, 3-сонли хоналар, 1-сонли айвон, 3/7 қисмга эга бўлган тарафга 1-сонли хона, 3-сонли айвон, 2-сонли хужра ажратилиши мумкин. Ёрдамчи хоналар ошхона, ҳаммом, хожатхона, коридор умумий фойдаланишга қолдирилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 116-моддасининг 1-қисмига мувофиқ, ҳал қилув қарори қайси тарафнинг фойдасига чиқарилган бўлса, суд шу тарафга иккинчи тарафдан, гарчи бу тараф давлат даромадига тушадиган суд харажатларини тўлашдан озод этилган бўлса-да, иш бўйича қилинган ҳамма харажатларни ундириб беради.

Даъво талаблари қаноатлантирилиши муносабати билан суд техник-қурилиш экспертизаси ўтказилиши учун тўланиши лозим бўлган 160.000 сўм чиқим даъвогар

Р. Бердиев томонидан тўланганлигини, шунингдек Р. Бердиев томонидан даъво аризани тақдим қилишда 288.315 сўм давлат божи тўланганлигини инобатга олиб, барча суд харажатларини даъвогарга жавобгар Ф. Бердиевадан ундиришни лозим топади.

Бинобарин юқоридагиларга қўра, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини кўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогарлар Р. Бердиев, С. Бердиева ва Д. Бердиевнинг даъвоси қаноат-лантирилсин.

Рустам Бердиев, Соҳида Бердиева, Дониёр Бердиев Мирзо Улуғбек тумани, Қорасу-б мавзеси, Иркутская кўчасидаги 22-йнинг 15-квартирасига киритилсин.

Даъвогарлар Р. Бердиев, С. Бердиева С. ва Д. Бердиевга Мирзо Улуғбек тумани, Қорасу-б мавзеси, Иркутская кўчасидаги 22-йнинг 15-квартирасининг 1-сонли хонаси, 3-сонли айвон, 2-сонли ҳужрадан;

жавобгар Ф. Бердиева, И. Бердиев, Х. Бердиева ва А. Бердиевга шу хонадоннинг 2, 3-сонли хоналари, 1-сонли айвонидан фойдаланиш тартибини белгилансин.

Ошхона, ҳаммом, хожатхона, коридор тарафларнинг умумий фойдаланишга қолдирилсин.

Жавобгар Фарида Бердиевадан даъвогар Рустам Бердиевнинг фойдасига суд харажатлари, яъни экспертиза ўтказилиши учун тўланган 160.000 сўм чиқим ҳамда 288.315 сўм давлат божи, жами 448.315 сўм ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Т. Алиев

2.4. Уйга киритиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Уй-жойга яшаш учун киритиб қўйиш тўғрисидаги даъволар юзасидан қўзғатилган ишларни кўришда суд Уй-жой кодексининг 32, 51–55-моддаларини, бундан ташқари даъво мулқдор томонидан қўзғатилган бўлса Фуқаролик кодексининг 164-моддасини, Уй-жой кодексининг 11-моддаси 3-қисмини раҳбарликка олиши ва ҳал қилув

қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Уйга киритиш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги "Уй-жой низолари буйича суд амалиёти ҳақида"ги 22-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2004 йил 21 майдаги 6-сонли ва 2006 йил 3 февралдаги 5-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан), 1997 йил 2 майдаги "Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида"ги 3-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги 24-сонли қарорига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) қарорларида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги 22-сонли қарорининг 5-бандига кўра, мулқдор, унинг оила аъзолари, ижарачи ва унинг оила аъзолари ўртасида уй-жой масаласида келиб чиққан низолар (уйга киритиш, уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш, уйдан қўчириб чиқариш) суд тартибида ҳал қилинади ва мазкур тоифадаги ишларни кўришда низоли уйда яшовчи вояга етган барча шахслар тегишилигича ишга жалб қилиниши лозим.

Юқорида қайд этилган тушунтиришларга кўра, низоли уйда яшовчи вояга етган барча шахслар мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар сифатида ишга жалб қилиниб, ҳал қилув қарорининг баён қисмида уларнинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Суд бундай тоифадаги ишларни даъвогарнинг низоли уйга кириб фойдаланиш ҳуқуқига эга эканлигидан келиб чиққан ҳолда ҳал этади. Шу муносабат билан ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд даъвогарни уйга киритиш асослари (мулк ҳуқуқи, турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқи) ва мазкур муносабатни тартибга солувчи моддий қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Даъво қаноатлантирилганида ҳал қилув қарорининг хулоса қисмида даъвогар ва унинг оила аъзолари, шу жумладан вояга етмаган оила аъзолари ҳар бири кўрсатилиши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уйга киритишни рад қилиш
тұғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил июнь ойининг 2 қуни фуқаролик ишлари бүйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В.Т. Валиев,

З. Бекназаровнинг котиблигига, Яккасарой туман прокурорининг катта ёрдамчиси А. Шарипов, тарафлар, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчى шахс иштирокида, даъвогар Кодирова Нодира Қобиловнанинг жавобгар Давронова Малика Мухтаровнага нисбатан уйга киритиш ҳақидаги даъво аризаси бүйича юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Н. Кодирова жавобгар М. Давроновага нисбатан уйга киритиш ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Н. Кодирова ўз даъво талабарини кувватлаб, жавобгар М. Давронованинг ўғли К. Кодиров билан 2001 йил 10 декабрда қонуний никоҳдан ўтганлиги, ўрталарида уч нафар 2002 йил 21 ноябрда туғилган Кодиров Санжар Камолиддинович, 2004 йил 01 майда туғилган Кодирова Дилнурда Камолиддин қизи ва 2007 йил 18 ноябряда туғилган Кодиров Самандар Камолиддинович исмли фарзандлари борлиги, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нукус кўчаси, 4-йй, 37-хонадонга келин бўлиб тушганлиги, турмушининг бошида яхши яшаганлиги, ҳаётига қайнонаси аралашиб, турмуш ўртоғи ва Санжар, Дилнурда исмли фарзандлари билан 2006 йил август ойида низоли хонадондан чиқиб кетганликлари, шундан кейин ижарада 5 йил давомида Нукус кўчаси, 5-йй, 13-хонадонда яшаганликлари, фарзанди Самандар шу уйда туғилганлиги, 2011 йил август ойида турмуш ўртоғи ижара пулинин тўлай олмайман деганидан кейин катта опасини уйига кетишга мажбур бўлганлиги, шу пайтда низоли хонадонга киришга ҳаракат қилмаганлиги, рўйхатда катта опасининг уйида туриши, фуқаролик ишлари бүйича Яккасарой туманлараро судининг 2014 йил 6 январдаги ҳал қилув қарори билан никоҳдан ажратилганликлари, лекин мазкур

қарордан норози эканлиги, шикоят бермоқчилеги, низоли хонадонда қайноаси, қайнотаси, уларни түрт нафар фарзандлари, овсини иккى нафар фарзанди билан яшашлиги, бу уй қайнотасига тегишли эканлиги, низоли хонадон б 6 хонадан иборат бўлиб, низоли хонадонга кириб яшаш нияти борлиги, қайнотаси 2006 йилда ҳайдаб юборганилиги, ўша вақтдан буён хонадонда ижарада яшаганлиги, шу вақтгача уйга киришга ҳаракат қилмаганлиги, чунки турмуш ўртоғи билан бирга яшаганлиги, турмуш ўртоғи билан 2012 йил февраль ойидан бирга яшамаслигини, низоли уйда мол-мулки йўқлигини кўрсатиб, низоли хонадонга вояга етмаган фарзандлари билан киритиб қўйишни сўради.

Суд мажлисида сўралган жавобгар М. Давронова даъвога норози бўлиб, ҳақиқатдан ҳам даъвогар келини бўлиши, ўғли Камолиддин билан 2001 йилда қонуний никоҳдан ўтганлиги, ўрталарида уч нафар фарзандлари борлиги, даъвогар Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нукус кўчаси, 4-уй, 37-хонадонга келин бўлиб тушганлиги, даъвогар билан ўғли турмушининг бошидан яхши яшамаганлиги, улар ўртасида доимий равишда жанжал бўлиб турганлиги, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нукус кўчаси, 4-уй, 37-хонадондан даъвогарни ва ўғлини ҳайдамаганлиги, даъвогарни катта опаси келиб алоҳида яшаса, балки яхши яшаб кетар деб айтганлиги, шу сабабли улар 2006 йилда ижара уйда яшаш учун чиқиб кетишганлиги, шундан кейин даъвогар бирор марта ҳам низоли хонадонга киришга ҳаракат қилмаганлиги, низоли уй ўзига тегишли эканлиги, бу уйда даъвогар рўйхатда турмаганлиги, низоли уй б 6 хонадан иборат бўлиб, унда 9 киши яшашликлари, даъвогар билан ўғли ўртасидаги никоҳ бекор бўлганлиги, даъвогарни низоли уйга киришига қарши эканлигини кўрсатиб, суддан даъвони рад этишни сўради.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган С. Кодиров даъвогар билан 2001 йил 10 декабрда қонуний никоҳдан ўтганлиги, ўрталарида уч нафар фарзандлари борлиги, даъвогар Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нукус кўчаси, 4-уй, 37-хонадонга келин бўлиб тушганлиги, 2006 йилдан ижарага олинган хонадонда яшаганликларини, кейинчалик турмуши бузилиб, даъвогар ўз хоҳиши билан 2012 йил бошида хонадондан чиқиб кетганлиги, шундан кейин бирга яшамаганлиги, фарзандлари даъвогар билан яшашлиги, даъвогар низоли хонадон рўйхатида турмаганлиги, фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой тумнлараро судининг 2014 йил б 6 январдаги ҳал қилув қарори билан никоҳ бекор бўлганлиги, ҳозирги кунда даъвогарни низоли хонадонга кириб яшшига қарши эканлигини кўрсатиб, суддан даъво аризасини рад қилишни сўради.

Ишга мустақил талаблар билан арз құлмайдыган учинчи шахс сифатида жалб қилингандықтан Қ. Кодиров, Ш. Кодиров, А. Кодирова, Н. Кодиров ва Р. Кодиров судға ариза билан мурожаат қылиб, даъвога қаршиликларини билдириб, ишни уларнинг иштирокисиз кўришни сўрашди. Шу боис суд ишни мазкур шахсларнинг иштирокисиз ФПКнинг 174-моддасига биноан кўришни ажрим қилди.

Суд тарафларнинг мустақил талаблар билан арз құлмайдыган учинчи шахснинг кўрсатмалари, гувоҳларнинг тушунтиришлари ҳамда Яккасарой туман прокурори катта ёрдамчиси А. Шариповнинг даъвони рад этиш ҳақидаги фикрини тинглаб, фуқаролик иши хужжатлари билан танишиб чиқиб, қўйидагиларга кўра даъво аризасини рад этишни лозим топади.

Фуқаролик иши хужжатларидан кўринишича, 1993 йил 20 январдаги 07-02/1978-сонли давлат ордерига асосан Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нукус кўчаси, 4-ййдаги низоли 37-хонадон жавобгар М. Давроновага мулк ҳуқуқи асосида тегишли.

Даъвогар Н. Кодирова жавобгарнинг ўғли С. Кодиров билан 2001 йил 10 декабрь куни қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурган ва Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нукус кўчаси, 4-ййдаги низоли 37-хонадонга келин бўлиб тушган.

Уларнинг турмушларидан уч нафар 2002 йил 21 ноябрда туғилган Кодиров Санжар Камолиддинович, 2004 йил 01 майда туғилган Кодирова Дилнурда Камолиддин қизи ва 2007 йил 18 ноябрда туғилган Кодиров Самандар Камолиддинович исмли фарзандлари бор.

Судда аниқланишича, 2006 йил 18 июнда Н. Кодирова ва С. Кодиров икки нафар фарзанди билан бошқа хонадонда ижарада алоҳида яшаш учун низоли хонадондан чиқиб кетганлар.

Фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой туманлараро судининг 2014 йил 6 январдаги ҳал қилув қарори билан тарафлар никоҳдан ажратилган.

Даъвогар Н. Кодирова судға уйга киритиш ҳақидаги даъво ариза билан мурожаат қылиб, унда 2001 йилда низоли хонадонга келин бўлиб тушганлиги, турмуш ўртоғи билан 2006 йилда бошқа хонадонга ижарада яшаш учун чиқиб кетганликлари, турмуш ўртоғи билан ижара пулини тўлай олмасдан жанжаллашиб қолганлиги, 2011 йилда «Ташсельмаш» корхонасида ишга кирганлиги сабабли корхона ётоқхонасида яшаб келганлиги, бироқ корхона директорининг 2012 йил январдаги буйруғига асосан болалари билан ётоқхонадан чиқариб юборилганлиги, опасининг икки хонали уйида тўқиз киши яшаб келаётганликлари, ота-онаси вафот этиб кетганлиги сабабли бошқа борадиган жойи йўқлигини асос қилиб кўрсатган.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 32-моддасига кўра, уй, хонадон мулқорининг оила аъзолари, шунингдек, у билан доимий яшётган фуқаролар, агар уларни кўчириб келган пайтда ёзма равища бошқа ҳол қайд этилган бўлмаса, уйдаги, хонадондаги хоналардан мулқор билан тенг фойдаланишга ҳақлидирлар. Улар мулқор берган турар жойга ўзларининг вояга етмаган фарзандларини кўчириб киритишига ҳақлидирлар, оиланинг бошқа бошқа аъзоларини эса уй, хонадон мулқорининг розилиги билангина кўчириб киритишлари мумкин.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 5-моддаси бўйича суд қонун ўхшашлигини қўллаганда, Уй-жой кодексининг 52-моддаси асосан мулқор бўлмаган фуқаролар вақтинча бўлмаганида турар-жой олти ой муддат давомида уларнинг ҳисобида сақланади.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган X. Жамилова Кодировлар билан 1990 йилдан бўён қўшни бўлиб яшашлиги, шу пайтдан уларни танишлиги, даъвогар уларни уйига 2001 йилда келин бўлиб тушганлиги, унга эшиқдан кирганда ўнг томондан хона ажратилганлиги, даъвогар низоли хонадондан тахминан 2005–2006 йилда чиқиб кетганлигини кўрсатиб ўтди.

Суд мажлисида гувоҳлар Н. Зоитова ва М. Маликовалар ҳам X. Жамиловага ўхшаш кўрсатма беришиди.

Суд даъвогар низоли уйга келин бўлиб тушган бўлсада, бироқ шу уйда 2006 йилдан бўён яшамаётганлиги, шу вақтга қадар уйга киришга ҳаракат ҳам қўлмаганлиги, низоли хонадон рўйхатидан ўтмаганлиги, шу сабабли унинг низоли уйдан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам йўқолганлиги, унинг ҳозирги кунда низоли хонадонга кириб яшашига бирор бир қонуний асос мавжуд эмаслиги, даъво аризада келтирилган ҳолатлар эса даъвони қаноатлантиришга асос бўла олмаслигига ҳуқуқий баҳо бериб, даъво аризани рад этишини лозим деб топади.

Шунингдек, суд Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 104-моддаси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарорига асосан давлат божи ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъвогар Н. Кодирова 48.052 сўм давлат божи тўлаганлигини инобатга олади.

Юқорида қайд этилганларни инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларига асосан, суд

ҚАРОР ҚИЛADI:

Даъвогар Кодирова Нодира Қобиловнанинг жавобгар Давронова Малика Мухтаровнага нисбатан уйга киритиш ҳақидаги даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал қилув қароридан норози тараф 20 күн муддат ичидә шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б.Т. Валиев

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уйга киритиш тұғрисидаги ҳал
қилув қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2013 йил июнь ойининг 10 куни фуқаролик ишлари бүйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси, ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В.Т. Валиев,

З. Бекназаровнинг котиблигига, Яккасарой туман прокурори ёрдамчиси И. Ботиров, адвокатлар Ж. Эшбўриев ва Т. Баҳромов, тарафларнинг иштирокида даъвогар Алаева Карима Хасановнанинг жавобгарлар Алаева Мукаррам, Алаев Акромхўжа Абролходжаевичларга нисбатан уйга киритиш ҳақидаги фуқаролик ишини кўриб, қуидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар К. Алаева жавобгарлар М. Алаева, А. Алаевга нисбатан уйга киритиш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган К. Алаева ўз даъво талабларини қувватлаб, ўзи ва вояга етмаган фарзандлари манфаатларини кўзлаб, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Д. Собирова кўчаси, 60-уйга киритиш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилганлиги, у фарзандлари билан 2013 йил март ойидан низоли уйда яшамаслиги, бошқа турар жойга эга эмаслиги, уйга киритмаган жавобгарларнинг ноқонуний хатти-ҳаракатлари учун ҳукуқни муҳофаза қилиш органларига ва маҳалла қумитасига шу масала бўйича ёрдам беришларини сўраб мурожаат қилганлиги, лекин натижа бўлмаганлиги кўрсатиб, уни фарзандлари билан биргаликда низоли уйга киритиб қўйишни сўради.

Суд мажлисида сўралган жавобгар М. Алаева даъвони тан олиб, даъвогар унинг келини эканлиги, ҳозирги кунда уларнинг муросалари келишмай қолганлиги, даъвогарни ҳеч ким уйдан ҳайдамаганлиги, келин бўлиб тушган хоналарида яшашига эътирози йўқлиги, даъвогар уйга киритиш учун маҳаллага борганда уйнинг эшиги қулф бўлганлиги, сабаби у қўшнисини уйида ифторда бўлганлиги, уйда ҳеч ким йўқлиги сабабли эшикни қулфлаб чиққанлигини кўрсатиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида сўралган жавобгар А. Алаев даъвони тан олиб, даъвогар унинг хотини эканлиги, мазкур низоли хонадондан даъвогарни ҳеч ким ҳайдамаганлиги, унга З хона уй ажратилганлиги, шу хоналарда даъвогар фарзандлари билан яшаб келиши, унинг бунга ҳеч қандай эътирози йўқлигини кўрсатиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд тарафларнинг тушунтиришлари, Яккасарой туман прокурори ёрдамчи-сининг даъвони қаноатлантириш ҳақидаги фикрини тинглаб, иш ҳужжатларини тафтиш этиб, қўйидаги асосларга кўра, даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантиришни лозим топади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Д. Собирова кўчаси, 60-уй 2007 йил 14 августдаги реестр рақам 34-936-сонли қонун бўйича мерос ҳақида гувоҳномага ва 2007 йил 14 ноябрдаги реестр рақами 11060-сонли ҳадя шарномасига асосан жавобгар М. Алаевага тегишли.

Даъвогар К. Алаева ва М. Алаеванинг ўғли А. Алаев 1996 йил 9 августда қонуний никоҳдан ўтиб, турмуш қурғанлар. Биргаликдаги турмушларидан икки нафар вояган етмаган 1998 йил 14 январда туғилган Абролхўжаев Икромхўжа Акромхўжа ўғли ва 2000 йил 2 ноября туғилган Абролходжаев Асрорхўжа Акромхўжа ўғли исмли фарзандлари бор.

Даъвогар К. Алаева жавобгар М. Алаеванинг эгалигига бўлган Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Д. Собирова кўчаси, 60-уйга келин бўлиб тушган ва шу уй рўйхатига қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 180-моддасининг 4-қисмига кўра, жавобгар арз қилинган талабларни тан олса ва суд тан олишни қабул қиласа, арз қилинган талабларни қаноатлантириш ҳақида ҳал қилув қарори чиқарилади.

Суд жавобгарлар М. Алаева ва А. Алаев даъво талабларини тан олишганлигини қабул қилишни лозим топади.

Бунда қўйидагиларни ҳисобга олади.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 32-моддасига мувофиқ уй, квартира мулқдорининг оила аъзолари, шунингдек, у билан доимий яшаётган фуқаролар, агар уларни қўчириб келган пайтда ёзма равишда бошқа ҳол қайд этилган бўлмаса, уйдаги, квартирадаги хоналардан мулқдор билан тенг фойдаланашига ҳақлидирлар. Улар мулқдор берган турар жойга ўзларининг вояга етмаган фарзандларини қўчириб киритишга ҳақлидирлар, оиланинг бошқа аъзоларини эса, уй, квартира мулқорининг розилиги билангина қўчириб киритишлари мумкин. Бу шахслар уй, квартиранинг мулқдори билан оилавий муносабатларни

тутатган тақдирда ҳам уларда турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқи сақланиб қолади. Уй, квартирининг мулқори билан унинг собиқ оила аъзолари, шунингдек, у билан доимий яшаётган фуқаролар ўртасида турар жойдан фойдаланиш тартиби тарафлар келишуви билан белгиланади.

Турар жой мулқорининг оила аъзолари деб у билан доимий бирга яшаётган хотини (эри) ва уларнинг фарзандлари тан олиниади. Эр-хотиннинг ота-онаси, шунингдек, мулқор билан доимий яшаётган оиласи фарзандлари, агар илгари бу ҳуқуқа эга бўлмаган бўлсалар, фақат ўзаро келишувга биноан мулқорнинг оила аъзоси деб тан олинишлари мумкин.

Бундай ҳолатда суд, даъвогар К. Алаева жавобгар А. Алаевга турмушга чиққанидан сўнг низоли хонадонга киритилганлиги ва мазкур уй-жойдан уй эгасининг розилиги билан унинг оила аъзоси сифатида фойдаланганлигини, даъвогар низоли хонадондан фойдаланиш ҳуқуқини қўлга киритганлигини, низоли хонадон рўйхатида эканлиги инобатга олиб, бундан ташқари жавобгарлар даъвони тан олганликларини ҳамда суд жавобгарлар арз қилинган талабни тан олганликларини қабул қилганлиги муносабати билан даъвогар К. Алаеванинг уйга киритиш ҳақидаги даъво талабини қаноатлантириб, вояга етмаган фарзандлари Абролхўжаев Икромхўжа Акромхўжа ўғли, Абролхўжаев Асрорхўжа Акромхўжа ўғли исмли фарзандлари билан биргаликда Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Д. Собирова кўчаси, 60-уйга киритишни лозим топади.

Суд давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъвогар томонидан даъво ариза судга тақдим қилинган пайтда тўлаган 39.800 сўм давлат божини ФПКнинг 116-моддаси 1-қисмига мувофиқ жавобгарлардан К. Алаеванинг фойдасига ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Алаева Карима Хасановнанинг жавобгарлар Алаева Мукаррам ва Алаев Акромхўжа Абролходжаевичга нисбатан уй-жойга киритиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

Даъвогар Алаева Карима Хасановна ва унинг вояга етмаган фарзандлари 1998 йил 14 январда туғилган Абролхўжаев Икромхўжа Акромхўжа ўғли, 2000 йил 2 ноябрда туғилган Абролхўжаев Асрорхўжа Акромхўжа ўғли Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Д. Собирова кўчаси, 60-уйга киритилсин.

Жавобгарлар Алаева Мукаррам ва Алаев Акромхўжа Абролходжаевичдан даъвогар Алаева Карима Хасановнанинг фойдасига тўланган давлат божи 39.800 сўм солидар тартибда ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

2.5. Уйдан кўчириш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Уй-жойдан кўчириш ҳақидаги ишларни кўришда, суд мазкур муносабатлар Уй-жой кодексининг 27–28, 71–74, 79–80, 85-моддалари билан тартибга солинганлигини инобатта олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Уй-жойдан кўчириш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги “Уй-жой низолари буйича суд амалиёти ҳақида”ги 22-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2004 йил 21 майдаги 6-сонли ва 2006 йил 3 февралдаги 5-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириши ва қўшимчалар билан), 1997 йил 2 май даги “Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида”ги 3-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги 24-сонли қарорига асосан киритилган ўзгартириши ва қўшимчалар билан) қарорларида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги 22-сонли қарорининг 5-бандига кўра, мулқдор, унинг оила аъзолари, ижарачи ва унинг оила аъзолари ўртасида уй-жой масаласида келиб чиқсан низолар (уйга киритиш, уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш, уйдан кўчириб чиқариш) суд тартибида ҳал қилинади ва мазкур тоифадаги ишларни кўришда низоли уйда яшовчи вояга етган барча шахслар тегишилигича ишга жалб қилиниши лозим.

Юқорида қайд этилган тушунтиришларга кўра, низоли уйда яшовчи вояга етган барча шахслар мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар сифатида ишга жалб қилиниб, ҳал қилув қарорининг баён қисмида уларнинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Бошқа турар жой берган ҳолда кўчириш ҳақидаги даъво қаноатлантирилганда ҳал қилув қарорининг хулоса қисмида тақдим қилинаётган уй-жойнинг аниқ манзили кўрсатилиши лозим.

Уй-жойдан кўчириш тўғрисидаги ҳал қилув қарорининг хулоса қисмида жавобгар ва унинг оила аъзолари, шу жумладан вояга етмаган оила аъзоларининг ҳар бири аниқ кўрсатилиши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уйдан кўчириш тўғрисидаги ҳал
қилув қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ Ўзбекистон Республикаси номидан

2014 йил февраль ойининг 6 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманларо судининг очик суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В.Т. Валиев,

3. Бекназаровнинг котиблигига, Сергели туман прокурорининг ёрдамчиси Р. Тимуров, адвокат А. Шамшиев, тарафларнинг иштирокида даъвогар Шокиров Дилмурод Нурахмадовичнинг жавобгарлар Хасанов Абдулла Махкамович, Хасанова Зарнигор Арифжановнага нисбатан уйдан кўчириш ҳақидаги фуқаролик ишини кўриб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Д. Шокиров судга жавобгар А. Хасанов, З. Хасановаларга нисбатан уйдан кўчириш ҳақидаги даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган Д. Шокиров даъво талабларини қувватлаб, 2013 йил 4 октябрда М. Құдратовдан унинг қонуний вакили С. Носиров орқали Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Сергели-3 мавзеси, 33-уй, 46-хонадонни сотиб олганлиги, олди-сотди шартномаси Сергели туман 3-сонли давлат нотариал идорасида тасдиқланганлиги, хонадонни сотиб олганидан сунг хонадонга борганида у ерда ҳеч қандай асоссиз жавобгарлар А. Хасанов ва З. Хасанова яшаб келаётганлигини билганлиги, уларга уйни сотиб олганлигини айтиб, хонадонни бўшатиб беришни талаб қилганида, жавобгарлар бундан бош тортишганлиги, жавобгарлар бу уйда ҳатто рўйхатда ҳам турмасликларини кўрсатиб, жавобгарларни низоли хонадондан кўчиришни сўради.

Суд мажлисида даъвогарнинг вакили А. Шамшиев даъвогарга ўхшаш кўрсатмалар бериб, даъво талабларини тўлиқ қувватлаб, жавобгарларнинг мазкур хонадонга бўлган эгалик ёки фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқловчи ҳеч қандай хужжатлари йўқлиги, улар хонадонга ноқонуний кириб олиб, Д. Шокировнинг мулк эгаси сифатида ҳуқуқларини поймол қилишаётганлигини кўрсатиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Дастлабки суд мажлисида сўралган жавобгар А. Хасанов, даъво талабларини тан олмасдан, низоли хонадонда 2009 йилдан бери оила аъзолари билан яшаб келаёт-гандилиги, хонадонга маҳалла қўмитаси томонидан киритиб қўйилиб, далолатнома тузилганлиги, ушбу хонадонни унга М. Кудратов сотганлиги, бу ҳақда унга тилхат ёзib берганлиги, шу давр мобайнида уни уйига бир марта С. Носиров ва "Ихтиёр" исмли шахслар келиб, ушбу хонадонни уларга ҳокимииятдан беришганлигини айтишганлиги, туман ҳокимииятига бориб ҳеч қандай уйга ордер берилмаганлигини билишганлиги, шундан кейин С. Носировга буни суд орқали ҳал қилишини айтганлигини, низоли хонадонни 2000 АҚШ долларига сотиб олганлигини кўрсатиб, ҳимоячи олишни муносабати билан ишни бошқа кунга қолдиришни сўради.

Дастлабки суд мажлисида сўралган жавобгар З. Хасанова А. Хасановни кўрсатмаларига ўхшаш кўрсатмалар бериб, ҳимоячи олиши муносабати билан ишни бошқа кунга қолдиришни сўради.

Жавобгарлар А. Хасанов ва З. Хасановалар кейинги суд мажлисларининг вақти ва жойи ҳақида тегишли тартибда огоҳлантирилган бўлишига қарамасдан, суд мажлисларига келмадилар ва келмаслик сабабларини судга маълум қиласдилар. Шу сабабли, суд жавобгарларнинг ҳаракатларини иш юритишни қасдан чўзиш борасида амалга оширилаётган ҳаракатлар деб ҳисоблаб, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 174-моддасининг талабларига асосан ишни жавобгарларнинг иштирокисиз кўришни лозим деб ҳисоблади.

Суд тарафларнинг тушунтиришлари, гувоҳларнинг кўрсатмалари, Сергели туман прокурорининг ёрдамчиси Р. Тимуровнинг фикрини тинглаб, иш ҳужжатларини муҳокама этиб қуйидаги хulosага келади.

Фуқаролик иши ҳужжатларидан кўринишича, Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Сергели-5 мавзеси, 33-йдаги 46-хонадон ИЧТФ «ФАРОИС» томонидан 1995 йил 16 февралдаги 617-сонли маълумотномага асосан 2007 йил 24 сентябрда Тошкент шаҳар ер ресурслари ва давлат кадастр бошқармаси Сергели туман тураг-жой бинолар ва кадастр хизмати томонидан берилган ТА серияли 0403558-сонли гувоҳномага асосан Кудратов Мансур Фирдановичга тегишли.

2013 йил 4 октябрда Сергели туман 3-сонли давлат нотариал идорасида расмийлаштирилган олди-сотди шартномасига асосан низоли хонадонни М. Кудратов номидан нотариал тартибда расмийлаштирилган ишончнома асосида ҳаракат қилувчи С. Носиров Д. Шокировга сотган, олди-сотди шартномаси расмий контрактни 1-1411-сон билан қайд қилинган. Олди-сотди шартномаси расмийлаштирилишида М. Кудратовнинг турмуш ўртоғи А. Олимованинг нотариал тартибда расмийлаштирилган розилиги олинган.

Форма №17 маълумотномасига кўра, М. Ф. Қудратов, А. А. Олимова низоли хонадон рўйхатида бўлиб, жавобгарлар низоли уй хонадон рўйхатида турмайдилар.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган С. Носиров, ҳақиқатдан ҳам ушбу Сергели-3 мавзеси, 33-уй, 46-хонадонни эгаси бўлган Қудратов Мансур унинг таниши бўлиб, М. Қудратов ундан 1994 йилда 3700 АҚШ доллари қарз олганлиги, кейин Россия Федерациясига кетиб қолганлиги, 1997 йилда, 2000 йилда, 2003 йилларда Ўзбекистонга қайтиб келганида ҳар сафар “пулингни қайтариб бераман ёки ўзимга тегишли Сергели 3-33-46-хонадонни сени номинга расмийлаштириб бераман”, деб алдаб келганлиги, аммо талаб қилаверганидан кейин, фақат 2013 йил баҳор ойларида М. Қудратов унга шу хонадонни сотиш ҳуқуқини берувчи нотариал тасдиқланган ишонч қофозини Россия Федерациясидан бир таниши орқали бериб юборганлиги, кейин у хонадонга тегишли ҳужжатларни тиклаганлиги, хонадонга борганида эса у ерда Хасанов Абдулла исмли фуқаро яашалигини билганлиги, А. Хасановни ўзи билан ва унинг отаси билан гаплашганида, уларни бу хонадонга маҳалла киритиб қўйганлиги, агар унда уйни ҳужжатлари бўлса, бироз вақт берса бўшатиб беришлигини айтган, кейинчалик уйни сотгандан кейин борганида, А. Хасанов уйни ихтиёрий равища бўшатишдан бош тортганлиги, уйни сотиша коммунал муассасалардан маълумотларни тўплаётганида, бу хонадонга бир неча йиллардан бери тўловлар умуман амалга оширилмаганлигини билганлиги, барча тўловларни ўзи тўлаганлиги, уйни Д. Шокировга сотганлиги, уй учун пулни тўлиқ олганлиги, А. Хасанов эса хонадонда яашаша ҳуқуқ берувчи ҳеч қандай ҳужжат тақдим қилмаганлиги ҳақида кўрсатма берди.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган Х. Парманов, даъвогар Д. Шокировнинг амакиси бўлишилиги, жияни унга уй олмоқчилигини айтганлиги, шунда улар уй қидириб, уй олиб сотиш билан шуғулланадиган “маклер”лар орқали Сергели 3-33-46 хонадонни топишганлиги, уйни эгаси бўлган С. Носиров билан бирга шу уйни бориб биргалиқда қўришганлиги, боришганида уйда ҳеч ким бўлмаганлигини, уйни сотаётган С. Носиров уларга ижарада турувчилар вақтинча туришганлигини, уйни сотилганидан кейин бўшатишликларини айтганлиги, шундан кейин уйни ичкариси ойнадан ҳам бемалол қўринишлiği сабабли, уйни ташқаридан қўриб кетишганлиги, С. Носиров билан уйни нархини келишиб, сотиб олишганлиги, олди-сотди шартномаси нотариал тартибида тасдиқланганлиги, уйни сотиб олгандан кейин Д. Шокиров билан хонадонга боришганида, у ерда яшовчи А. Хасанов уйни бўшатиб беришдан бош тортганлиги, аммо уйнинг эгаси эканлигини тасдиқловчи ҳеч қандай ҳужжат кўрсатмаганлиги, шундан

сўнг профилактика нозирига учрашганида, уларга бу масалада судга мурожаат қилиш хуқуқи тушунтирганлиги ҳақида кўрсатма берди.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 166-моддасига асосан мулк хуқуки дахлсиздир ва қонун билан қўриқланади.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 164-моддасига кўра мулк хуқуки шахснинг ўзига қарашли мол-мулкка ўз хоҳиши билан ва ўз манфаатларини кўзлаб эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш, шунингдек, ўзининг мулк хуқуқини, ким томонидан бўлмасин, ҳар қандай бузишни бартараф этишни талаб қилиш хуқуқидан иборатлиги белгиланган.

Суд, низоли хонадон юқорида қайд этилган олди-сотди шартномасига асосан Д. Шокировнинг эгалигига ўтганилиги, Д. Хасанов, З. Хасанова ва уларнинг вояга етмаган фарзандлари Ш. Хасанова ва С. Хасановнинг мазкур хонадондан фойдаланиш хуқуқи мавжуд эмаслигини инобатга олиб, Д. Шокировнинг даъво талабарини қаноатлантириш ҳақидаги хulosага келади.

Шунингдек, суд Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 104-моддаси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мажкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги қарорига асосан давлат божи ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъвогар Д. Шокиров 48.052 сўм давлат божи тўлаганлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 116-моддасига мувофиқ, ушбу давлат божи суммасини жавобгарлар А. Хасанов ва З. Хасановадан солидар тартибда даъвогар Д. Шокировнинг фойдасига ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддадарини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Шокиров Дилмурод Нурахмадовичнинг жавобгарлар Хасанов Абдулла Махкамович, Хасанова Зарнигор Арифжановнага нисбатан уйдан кўчириш ҳақидаги даъво талаби қаноатлантирилсин.

Жавобгарлар 1968 йилда туғилган Хасанов Абдулла Махкамович, 1971 йилда туғилган Хасанова Зарнигор Арифжановна, 1999 йилда туғилган Хасанова Шоира Абдуллаевна ва 2002 йилдан туғилган Хасанов Санжар Абдуллаевичлар Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Сергели-3 мавзе, 33-йдаги 46-хонадондан бошқа турар жой бермасдан кўчирилсинлар.

Жавобгарлар Хасанов Абдулла Махкамович ва Хасанова Зарнигор Арифжановналардан солидар тартибда даъво ариза тақдим қилишда тўланган

48.052 сўм давлат божи суммаси даъвогар Шокиров Дилмурод Нурахмадовичнинг фойдасига ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичида шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б.Т. Валиев

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уйдан кўчиришни рад қилиш
тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил июнь ойининг 16 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар
Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В.Т. Валиев,

3. Бекназаровнинг котиблигига, Сергели туман прокурорининг ёрдамчиси
Р.А. Жалолов ҳамда адвокат И.М. Каримованинг, тарафларнинг иштироқида
даъвогар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг жавобгар
Султонов Баҳром Валишеровичга нисбатан бошқа турар жой бермасдан турар
жойдан кўчириш ва уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш
ҳақидаги фуқаролик ишини кўриб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси жавобгар
Б.В. Султоновга нисбатан Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Спутник даҳаси,
5-мавзе, 48-уйнинг 18-хизмат хонасидан бошқа уй-жой билан таъминламасдан
кўчириш ҳамда мазкур уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш
ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона
қўмитасининг вакили Р.М. Собиров даъво талабларни қувватлаб, 1999 йил
10 февраль куни Тошкент вилоят божхона бошқармасининг собиқ ходими
Б.В. Султоновга низоли хонадон хизмат уй сифатида оила аъзолари билан
фойдаланишга берилганлиги, жавобгар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона
қўмитаси Тошкент вилоят божхона бошқармасининг 2008 йил 5 октябрдаги
153-сонли буйруғига асосан Ўзбекистон Республикаси ДБҚ Интизомий уставининг
16-банди «Ж»-кичик бандига биноан божхона органларидан бўшатилганлиги,
ДБҚ томонидан 2013 йил 9 февралда 04-05/ 5-159-сонли, 2013 йил 3 марта
04-05/ 5-264-сонли ҳамда 2013 йил 18 марта 04-1/ 5-0072-М-сонли хатлари
билан жавобгарга турар жойни бўшатиш тўғрисида мурожаат этилганлиги,
шунга қарамасдан жавобгар томонидан уй бўшатилмаганлиги, низоли хонадон

хусусийлаштирилмаганлиги ва ДБҚнинг балансидан чиқарилмаганлиги, низоли хонадон жавобгарга хизмат турар жой сифатида ДБҚда хизмат қилиш вақтида вақтингчалик фойдаланиш учун берилганлиги ва жавобгар 2008 йил 5 октябрь куни божхона органларидан ишдан бўшатилганлиги сабабли уни низоли уй-жойдан фойдаланиш ҳукуқини йўқотган деб топиб, уйдан чиқаришни сўраган.

Суд мажлисида жавобгар Б. В. Султонов даъво талабларни тан олмасдан, божхона органларида яхши ишлаганлиги сабабли 1999 йил февраль ойида низоли хонадон унга хизмат турар жой сифатида ажратилганлиги ва шу вақтдан бошлаб у мазкур хонадонда барча коммунал тўловларни тўлаб, оила аъзолари билан яшаётганлиги, божхона органларида 1999 йил январь ойидан 2008 йил октябрь ойига қадар ишлаганлиги, 2013 йилдан бошлаб ДБҚдан унинг номига хатлар кела бошлаганлиги, лекин бунгача ундан ҳеч ким уйдан чиқиб кетишни талаб қилмаганлиги, 2013 йилда низоли хонадонни хусусийлаштириш учун ҳужжатларни топширганлиги, Тошкент вилоятида хизмат қилганлиги сабабли унинг 1 йиллик хизмати 1,5 йилга тенг эканлиги, ҳозирги вақтда низоли хонадонда ундан ташқари унинг турмуш ўртоғи, ўғли Ихтиёр ва келини Дилфузалар рўйхатда туриб яшашликлари ҳақида қўрсатув бериб, унинг иш стажи ишдан бўшатилганда 12 йил 2 ой 22 кунни ташкил қилинишини ҳамда у божхона органларида ишлаб ўз соғлигини йўқотиб, ҳозирги вақтда 2-гуруҳ ногирони бўлиб қолганлигини инобатга олиб, даъвогарнинг даъво талабларини рад этишни сўради.

Суд мажлисида сўралган қўшимча жавобгар М. М. Султонова даъво талабларни тан олмасдан, жавобгарнинг турмуш ўртоғи эканлиги, улар мазкур уй-жойга 1999 йилда кўчиб келганларни, ушбу уй унинг турмуш ўртоғига Давлат божхона қўмитаси томонидан хизмат турар жой сифатида берилганлиги, турмуш ўртоғи 2008 йилда божхона органларидан ишдан бўшатилганлиги, 2008 йилдан 2014 йилгача улардан низоли уйни бўшатиш талаби билан ҳеч ким мурожаат қилмаганлиги ҳақида қўрсатув бериб, даъво талабларини рад қилишни сўради.

Суд мажлисида қўшимча жавобгарлар Б. Б. Султонов ва Д. Қ. Султонова даъво талабларини тан олмасдан, жавобгар Б. В. Султоновнинг қўрсатувларини тўлиқ қувватлашликларини баён қилиб, унга ўхшаш қўрсатма бериб, даъво талабларини рад этишни сўрадилар.

Суд тарафларнинг қўрсатмаси, Сергели туман прокурори ёрдамчисининг фикрини тинглаб, иш материаллари билан танишиб, қуйидаги хulosага келади.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 75-моддасига кўра, хусусий, муниципал, идоравий уй-жой фонди ёки аниқ мақсадли коммунал уй-жой

фондининг уйларида жойлашган, ўз меҳнат муносабатлари хусусиятига кўра иш жойига бевосита яқин ерда яшashi керак бўлган фуқаролар қўчиб киришига мўлжалланган турар жойлар хизмат турар жойлари деб ҳисобланади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, Ўзбекистон Республикаси собиқ Давлат Солиқ қўмитаси Божхона Бош бошқармасининг (ҳозирги Ўзбекистон Республикаси Давлат Божхона қўмитаси) 1998 йил 26 июнданги 120-сонли буйруғи билан низоли 18-хонадон жойлашган Тошкент шаҳар, Сергели тумани, Спутник даҳаси, 5-мавзедаги 18-та квартиралардан иборат бўлган 48-уй Божхона Бош бошқармасининг ҳисобига (балансига) олинган.

Тошкент шаҳар Сергели туман ҳокимининг 1999 йил 9 февралдаги 60-2 сонли қарорига асосан жавобгар Ўзбекистон Республикаси божхона органларида хизмат ўтётган Султонов Баходир Вахабовичнинг номига 006-серияли 018764-ракамли яшаш ордери расмийлаштириб берилган ва шу вақтдан бошлаб жавобгар оила аъзолари билан шу низоли хонадон рўйхатида туриб, яшашни бошлаган.

Суд, даъвогар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг жавобгар божхона органларидан 2008 йил 5 октябрь куни бўшатилганлиги сабабли уни низоли хизмат турар жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиб, жавобгарни бошқа уй-жой билан таъминламасдан уй-жойдан қўчириш ҳақидаги даъво талабларини муҳокама қилиб, қўйидаги асосларга кўра ушбу даъво талабларни рад этишни лозим деб ҳисоблади.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 79-моддасига кўра корхона, муассаса, ташкилот билан меҳнат муносабатларини узган ходимлар, шунингдек, сайлаб қўйиладиган лавозимларни эгаллаб турган шахслар, ҳарбий хизматчилар қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда улар билан бирга яшаётган барча шахслар билан биргаликда бошқа турар жой бермасдан хизмат турар жойидан қўчириладилар.

Агар хизмат турар жойи ижара шартномаси мuddati тугагач, ижарага оловчи, унинг оила аъзолари ва у билан доимий яшаётган фуқаролар шу турар жойни бўшатиб беришдан бош тортсалар, уларга бошқа турар жой бермасдан суд тартибида қўчириладилар, ушбу Кодекснинг 80-моддасида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Суд, Б. Султоновнинг божхона органларидаги иш стажи шаҳардан ташқаридаги жойларда ишлаганлиги сабабли 12,5 йилни ташкил қилиши ҳақидаги важларини муҳокама қилиб, ушбу важларни эътиборга молик эмас деб ҳисоблади. Чунки, иш бўйича тўпланган ҳужжатларга кўра жавобгар 1999 йил 22 январдан 2008 йил 5 октябрь кунига қадар божхона органларида, яъни 10 йилдан камроқ ишлаган.

Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодекси 80-моддаси 1-қисмининг 1-бандига мувофиқ 1 ва 2 гуруҳ ногиронлари бошқа турар жой берган ҳолда хизмат турар жойлардан кўчириладилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг «Уй-жой низолари бўйича суд амалиёти ҳақида»ги Қарорининг 26-бандига кўра Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодексининг 80-моддаси талабига мувофиқ хизмат турар жойларда истиқомат қиливчи айрим тоифадаги фуқаролар бошқа турар жой ажратилмасдан кўчирилиши мумкин бўлмаганлигидан келиб чиқиб, суд, бундай фуқаролар мазкур моддада кўзда тутилган имтиёзларга эга эканликларини аниқлаши зарур. Бундай имтиёзга эга бўлган фуқаролар хизмат турар жойларидан фақат бошқа санитария, ёнғинга қарши, техник талабларга жавоб берадиган, шу аҳоли пункти чегараси доирасида бўлган турар жой берилиши билан кўчирилиши мумкин.

Жавобгар Б. Султонов томонидан ўзининг 2-гуруҳ ногирони бўлганлиги сабабли Уй-жой кодексининг 80-моддасига мувофиқ бошқа турар жой бермасдан хизмат турар жойидан кўчирилиши мумкин эмаслиги ҳақидаги важларини асос қилиб кўрсатган 06Б серияли №2893 сонли ТМЭК томонидан 2014 йил 7 март куни берилган маълумотномага кўра Султонов Баҳром Валишеровичга умумий қасаллик бўйича 2015 йил 7 март кунигача 2 гуруҳ ногиронлиги белгиланган.

Тошкент шаҳар 19-сонли тиббий меҳнат экспертиза комиссиясининг 2014 йил 13 апрелдаги 7-сонли суднинг сўровномасига асосан олинган хати билан жавобгар Б.В. Султоновга бир йил муддатга 2-гуруҳ ногиронлиги белгиланганлиги ва унга 06Б серияли №2893-сонли маълумотнома берилганлиги тасдиқланган.

Бундай ҳолатда суд, даъвогар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси жавобгар Б. Султоновни низоли хонадондан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиб, уни бошқа турар жой бермасдан низоли уйдан кўчиришни сўраётганлиги сабабли, жавобгар 2-гуруҳ ногирони эканлигини, у оила аъзолари билан узлуксиз ушбу хизмат турар жойда 1999 йилдан бўён рўйхатда туриб, яшаётганлигини инобатга олиб, юқорида қайд этилган қонун талабларидан келиб чиқиб, даъвогарнинг даъво талабларини рад этиш ҳақидаги хulosага келади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг жавобгар Султонов Баҳром Валишеровичга нисбатан турар жойдан бошқа турар жой

бермасдан кўчириш ва уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги даъво талаблари рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

2.6. Уйни бўлиш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Уйни бўлиш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2001 йил 14 сентябрдаги "Уй-жой низолари буйича суд амалиёти ҳақида"ги 22-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2004 йил 21 майдаги 6-сонли ва 2006 йил 3 февралдаги 5-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириши ва қўшимчалар билан), 1997 йил 2 майдаги "Хусусийлаштирилган турар жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида"ги 3-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 11 сентябрдаги 24-сонли қарорига асосан киритилган ўзгартириши ва қўшимчалар билан) қарорларида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Улушли мулқдаги уй-жойларни бўлишда мулқдорлар ўзаро келиша олмагандагина суд тартибида ҳал қилинади.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд низоли уй тарафларга улушли мулк ҳуқуқи асосида тегишлилигини, улушли мулк ҳуқуқи юзага келганилиги ҳолатларини, моддий ҳуқуқ нормасини (масалан, Оила кодекснининг 23-моддаси) кўрсатиши лозим.

Улушли ёки умумий мулқда бўлган уй-жойларни бўлишда судлар, низоли уй-жойда мавжуд бўлган хоналар ва фойдаланишда бўлган умумий майдонни ҳисобга олиб, ҳисса бўйича тенг ёки ҳиссадан унча кўп, унча кам бўлмаган ҳолда бўлишни, ёхуд айрим хоналарни қайта қуриш ҳисобидан уй-жойни бўлиш имконияти мавжудлиги тўғрисида тегишли экспертиза хulosаларини инобатга олишлари ва ҳал қилув

қарорининг асослантирувчи қисмида юқорида қайд этилган ҳолатлар юзасидан суднинг хulosаси кўрсатилиши лозим.

Суд ҳал қилув қарорининг хulosаси қисмида уй-жойларни бўлишда тарафларга ажратилган барча хона ҳамда қўшимча ва ёрдамчи иморатларни ўз қарорида аниқ кўрсатиши лозим.

Улушли мулк сифатида бўлган турар жойлар мулқдорларга уларнинг улушкини асл ҳолда ажратиб бериш ўрнига бошқа мулқдор томонидан компенсация тўланишига мулқдорларнинг розилиги билан йўл қўйилади. Мулқдорларнинг улуси шу турар жойга нисбатан бошқа мулқдорнинг улушкидан анча кам бўлса, улушга teng тақсимлашнинг имкони бўлмаса, мулқдор низоли уйда яшамаётган бўлса, у бошқа уй-жой билан таъминланган бўлса, мулқдан фойдаланишда катта манфаатга эга бўлмаган ҳолларда суд ушбу мулқдор розилик бермаган тақдирда ҳам улушли мулкнинг қолган иштирокчилари зиммасига мазкур мулқоргага компенсация тўлаш мажбуриятини юклаши мумкин.

Турар жойни умумий эгалик иштирокчилари ўртасида уларнинг ҳиссаси бўйича бўлишда алоҳида яшаш хонасидан ташқари ёрдамчи хоналарни, алоҳида кириш-чиқиш йўллари мавжудлигини ёки уларни жиҳозлаш йўли билан бўлишга имконият бўлган тақдирдагина даъво қаноатлантирилиши лозим. Бундай имконият бўлмаган тақдирда, суд даъвогарнинг илтимосига кўра, тарафларга турар жойдан фойдаланиш тартибини белгилаб бериши ёки ушбу турар жойни тарафлар тегишли тартибда алмаштириш ёхуд иккинчи тарафга ҳиссасига teng бошқа турар жой олиб бериш ҳукуқига эга эканликларини **тушунтириши лозим**.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойни бўлиш тўғрисидаги
ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2010 йил январь ойининг 5 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В. Т. Валиев,

З. Бекназарованинг котиблигига, адвокатлар М. Шарипов ва М. Ботировларнинг, тарафлар ҳамда мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар иштирокида, даъвогар Толипов Ахад Мелибоевичнинг жавобгар Толипова Манзура Закировнага нисбатан биргаликдаги мол-мулкни бўлиш ҳақидаги фуқаролик ишини қўриб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар А. Толипов жавобгар М. Толиповага нисбатан биргаликдаги мол-мулкни бўлиш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида даъвогар А. Толипов даъво талабларни қувватлаб, жавобгар билан 1982 йил 17 октябрь куни қонуний никоҳдан ўтиб, турмуш қурганлиги, биргаликдаги турмушларидан икки нафар Акром, Садуллажон исмли фарзандлари борлиги, турмушлари аввалидан яхши бўлмаганлиги, турмушлари даврида Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Нафис кўчаси 24-йини олганлиги, унга 1986 йилда колхозда ишлаганида қишлоқ советининг қарори билан низоли уй жойлашган ер майдони берилганлиги, у шу ерда низоли уйни қуриб битказганлиги, фарзандларидан бири у билан яшашига қаршилиги йўқлиги, низоли уй саккиз хонадан иборатлиги, бундан ташқари ҳамном, молхона, ҳожатхона, ошхона қурилганлиги, уйнинг кириш эшиги иккита эканлиги, низоли уй қурилганда икки оила яшашига мўлжаллаб қурилганлиги, ҳовлининг ўртасидан девор тортилганлиги, уйнинг ярмида жавобгар фарзандлари ва келини билан яшаб келаётганлиги, катта ўғли 2008 йилнинг июнь ойида уйланганлиги, ҳовлида ўзбошимчалик билан қурилган қурилмалар мавжудлиги, унга ер ажратилганда 4 та яшаш хонаси, ҳожатхона ва ошхона қурган хоналар расмийлаштирилганлиги, кейинчалик бошқа хоналарни ҳам қурганлиги, 2002 йилдан бери жавобгар

билан бирга яшамаётганлиги, ҳозирда бошқа бир аёл билан шаръий никоҳда яшаб келаётганлиги, у билан биргалиқдаги турмушларидан бир нафар қизи борлиги, жавобгар билан биргалиқдаги оилани сақлаб қолишнинг имкони йўқлиги, низоли уйни қуришда унга укаси ёрдам берганлиги, уйда укасининг ҳам ҳаққи борлиги, суддан низоли уйни тенг иккига бўлишни сўраётганлиги, жавобгар билан муносабатларини ёмонлашишининг сабаби жавобгарнинг бўлар-бўлмасга жанжал чиқариши, уни турмуш ўртоғи сифатида кўрмаслиги, буларнинг натижасида жавобгар билан муносабатлари бузилиб, алоҳида алоҳида яшашига сабаб бўлганлиги, у фарзандларига қўлидан келган ёрдамини берганлиги, ундан маслаҳат сўрамасдан фарзандларининг тўйи бўлганлиги, у аввалдан низоли хонадонни унга тегишли қисмини сотиб, уйдан тушган пулларни савдога қўйиб олган фойдасидан ўғилларини уйлантиришини айтганлиги, ўзига тегишли ҳиссасини қонуний равишда бўлиб берилишини сўраётганлиги ҳақида тушунтириш бериб, суддан даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар М. Толипова даъво талабларни тан олмасдан, даъвогар унинг турмуш ўртоғи эканлиги, даъвогар билан 1982 йил 17 октябрь куни қонуний никоҳдан ўтиб, турмуш қурганлиги, биргалиқдаги турмушларидан икки нафар фарзандлари борлиги, 2006 йил май ойидан буён даъвогар билан бирга яшамаётганлиги, у хотин сифатида ҳамма вазифаларини бажарганлиги, жавобгар ҳозирда бошқа аёл билан яшаётганлиги, даъвогар 1983 йилда фабрикада ишлаганлиги, кейинчалик даъвогар колхозга ишга ўтганлиги, ўша ердан унга низоли уй жойлашган ер майдони берилганлиги, биргалиқда низоли уйни қурганликлари, фарзандлари низоли хонадонни ярмида у билан яшаётганлиги, ўй-жойни бўленишига қарши эканлиги, даъвогар билан бирга яшашга қўзи етиши, даъвогар фарзандларининг отаси эканлиги, даъвогар билан келишмовчиликларни асосий сабаби, даъвогар ҳеч қаерда ишламаганлиги, гоҳида спиртли ичимликларни ичиб келиб, жанжал чиқарганлиги, буларнинг натижасида оилаларида жанжал бўлганлиги, 2006 йилнинг май ойида даъвогар уйдан чиқиб кетганлиги, шунча вақтнинг ичидаги оилани сақлаб қолишга ҳаракат бўлмаганлиги, ҳозирда жавобгар бошқа бир аёл билан яшаб, ўрталарида бир нафар фарзандлари борлиги, у турмушга чиққанидан сўнг даъвогар уни ишлатмаганлиги, низоли хонадоннинг 4 та хонаси қайнотасининг бошчилигига қурилганлиги, қолган хоналарни қурилишида даъвогар билан фарзандларининг меҳнати синганлиги, низоли хонадон даъвогарнинг номидалиги, 2006 йилда уй ўртасидаги деворнинг бир қисми қурилганлиги, кейинчалик деворнинг қолган қисми битказилиб, уй ўртасидан девор тортилганлиги, даъвогар «фарзандларим

бүлак яшайди» деб уйнинг ўртасидан девор тортишни бошлаганлиги, у уйни бўлинишига қарши эканлиги, у яшаб турган уйнинг қисмига эри катта қилиб «уй сотилади» деб ёзиб қўйганлиги, у ўзи уй тўловларини тўлаб келаётганлиги, даъвогар келиб бемалол уйда яшаши мумкинлиги ҳақида кўрсатма бериб, даъвони рад этишини сўради.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида сўралган А. А. Толипов даъво талабларини тан олмасдан, низоли хонадон Яккасарой тумани Нафис кўчасида жойлашганлиги, уйнинг ўртасидан девор тортилганлиги, уйнинг ярмида у, аёли, онаси ва укаси билан яшаёт-ганлиги, ота-онаси 2006 йилдан бери бирга яшамаётганликлари, шу вақт давомида низоли хонадонда яшаб келишаётганликлари, уйнинг ўртасидан девор тортилганлиги, уйнинг иккинчи қисмида алоҳида эшик очилганлиги, уй-жойнинг бўлинишига қарши эканлиги, отаси улар билан бирга бир оила бўлиб яшашини хоҳлаши ҳақида кўрсатув бериб, қонуний қарор қабул қилишни сўраган.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида сўралган С. А. Толипов даъво талабларини тан олмасдан, низоли хонадон Яккасарой тумани Нафис кўчасида жойлашганлиги, уйнинг ўртасидан девор тортилганлиги, уйнинг ярмида у, акаси, келинойиси, онаси билан яшаёт-ганлиги, уй икки хона ва айвондан иборатлиги, уларнинг яшашига хоналар етишмаслиги, шу сабабли уйни бўлинишига қарши эканликлари, уй иккига девор билан ажратилганлиги, уйнинг иккинчи томонида алоҳида эшик очилганлиги, уйнинг иккинчи томонида тўртта яшаш хонаси борлиги, низоли уй уларнинг ёшлигига қурилганлиги, уйни буваси қурганлиги, кейинчалик бузиб, қайта қурилганлиги, қурилишда улар ҳам иштирок этганликлари, низоли хонадонда битта ҳаммом ва ҳожатхона борлиги, уй-жойнинг бўлинишига қарши эканлиги, отаси билан бирга бир оила бўлиб яшашини хоҳлаши ҳақида кўрсатув бериб, қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида сўралган Яккасарой туман ҳокимиятининг вакили С. Тайиров Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, А. Нифис кўчасидаги 24-уй Толипов Аҳад Мелибоевич номига берилганлиги, 1992 йилдаги ҳокимият қарорига асосан планлаштирилган уйлар бўйича қурилган уйларни бўлиб бериш мумкинлиги, ноқонуний қурилган иморатлар бўлиб берилмаслиги, улар ҳокимиятга ариза билан мурожат қилмаганликлари, улар ўз уйларида қуриб қўйилган ноқонуний қурилмаларга эгалик сўраб мурожаат қилишлари кераклиги, қонуний қурилган иморат билан ноқонуний

курилмаларни ажратиш мумкинлиги, томонлар ўзлари келиша олмаса, ҳокимият томонидан судга даъво ариза киритилиб, ноқонуний курилган курилмалар бузиб ташланиши ҳақида тушунтириш берди.

Суд тарафларнинг тушунтиришларини, мутахассисларнинг, иш бўйича иштирок этган адвокатларнинг фикрини тинглаб, иш материаллари билан танишиб, қўйидаги хулосага келади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, даъвогар Толипов Ахад Мелибоевич ва жавобгар Толипова Манзура Закировналар 1982 йил 17 октябрь куни Яккасарой ФХДЁ бўлимида никоҳдан ўтганлар ва бу ҳақда никоҳ тузиш актларини қайд қилиш дафтарида 4910-сонли ёзув қайд қилинган.

Тарафларнинг ўрталаридаги турмушларидан икки нафар вояга етган фарзандлари бор.

Ҳозирги вақтда тарафлар никоҳдан ажратилмаган, лекин 2006 йил май ойидан бери улар алоҳида яшамоқдалар ва суднинг иш юритувида уларни никоҳдан ажратиш ҳақидаги фуқаролик иши мавжуд.

Иш ҳужжатларига қараганда, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, А. Нафис кўчасидаги 24-үй жойлашган 800 кв.м. ер майдони 1992 йил 22 июндаги Тошкент шаҳар, Яккасарой туман ҳокимининг 33бр-сонли фармойишига асосан Толипов Ахад Мелибоевичга берилган.

Низоли уйда қўйидаги қонунийлаштирилган иморатлар мавжуд: «А» ифодали-яшаш уйи, «А-З» ифодали — яшаш уйи, «А-1» ифодали — йўлак, «Г» ифодали — ошхона-омбор.

Шунингдек, ушбу уй-жойда қўйидаги ўзбошимчалик билан курилган иморатлар мавжуд: «А-4» ифодали — яшаш уйи, «А-5» ифодали — яшаш уйи, «А-7» ифодали — ертула, «А-8» ифодали — ертула, «А-6» ифодали — соябон, «З» ифодали — соябон, «И» ифодали — соябон, «Л» ифодали — соябон, «О» ифодали — соябон, «Қ» ифодали — ҳожатхона, «М» ифодали — омборхона, «Н-2» ифодали — омборхона.

Айни пайтда низоли уй девор билан икки қисмга бўлинган бўлиб, ҳар бир қисмда алоҳида кириш дарвозаси мавжуд.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси 23-моддасининг 1-қисмига кўра эр ва хотиннинг никоҳ давомида ортирган мол-мулклари, шунингдек, никоҳ қайд этилгунга қадар бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол қўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргалиқдаги умумий мулки ҳисобланади.

Бундай ҳолатда суд низоли уй тарафларнинг никоҳи давомида қурилиб, ушбу уйга нисбатан А. Толиповнинг эгалик ҳуқуқи белгиланганлигини инобатга олиб,

юқоридаги қонун талабларидан келиб чиққан ҳолда, низоли уй-жой тарафларнинг умумий мулки эканлиги ҳақидаги хуносага келади.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 27-моддасига мувофиқ, эр ва хотиннинг умумий мол-мулкини бўлиш эр ва хотиндан бирининг талабига кўра, улар никоҳда бўлган даврда ҳам, никоҳдан ажралишгандан кейин ҳам, шунингдек кредитор эр ва хотиндан бирининг умумий мол-мулқдаги улушига ундирувни қаратиш учун умумий мол-мулкни бўлиш талаби билан арз қилган ҳолларда амалга оширилиши мумкин.

Оила кодексининг 28-моддасида эр ва хотиннинг умумий мол-мулкини бўлишда ҳамда уларнинг шу мол-мулқдаги улушларини аниқлашда, агар эр ва хотин ўртасида никоҳ шартномасида бошқача ҳол назарда тутилмаган бўлса, эр ва хотиннинг улушлари teng деб ҳисобланади.

Суд вояя етмаган болалар манфаатларидан ва(ёки) эр ва хотиндан бирининг эътиборга лойиқ манфаатини ҳисобга олиб, жумладан, агар эр ёки хотин узурсиз сабабларга кўра даромад олмаган бўлса ёхуд эр ва хотиннинг умумий мол-мулкини оила манфаатларига зарар етказган ҳолда сарфлаган бўлса, эр ва хотиннинг умумий мол-мулқдаги улушлари тенглигидан чекинишига ҳақлидир.

Низоли уйни тарафлар ўртасида бўлишни имконияти мавжуд-мавжуд эмаслигини текшириш мақсадида суд томонидан суд техник-қурилиш экспертизаси ўтказилиши тайинланган.

Суд техник-қурилиш экспертизасининг 2009 йил 29 майдаги 3901/19-сонли хуносасига кўра низоли уйнинг бозор қиймати 16.779.715 сўмни ташкил қиласди.

Шунингдек, экспертилар томонидан низоли уйни иккига бўлиш варианти ҳам таклиф қилинган. Ушбу вариантга кўра бир тарафга «А» ифодали — яшаш уйи, иккинчи тарафга эса «А-3» ифодали — яшаш уйи, «А-1» ифодали — йўлак, «Г» ифодали ошхона, омбор қолдириш таклиф қилинган.

Бундай ҳолатда, суд низоли уйни иккى қисмга бўлишнинг имконияти мавжудлигини инобатга олиб, суд техник-қурилиш экспертиза хуносасидан келиб чиқиб, даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантириб, низоли уйни бўлиб, «А» ифодали-яшаш уйини даъвогар А. Толиповга, «А-3» ифодали — яшаш уйи, «А-1» ифодали-йўлакни, «Г» ифодали ошхона, омборни жавобгар М. Толиповага қолдиришни ҳамда улушлар ўртасидаги фарқ 2.496.252 сўмни М. Толиповадан А. Толиповнинг фойдасига ундиришни лозим деб ҳисоблади.

Суд мажлисида мутахассис сифатида сўралган Яккасарой туман ТЖБКХ вакили А. Алимов Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, А. Нафис қўчасидаги 24-уй Толипов Ахмаджон Мелибоевич номига берилганлиги, уй 4 яшаш хона, йўлак,

бостирма, ошхоналардан иборат бўлганлиги, 1992 йилдаги фармойишга асосан планлаштирилганлиги, бундан ташқари А4, А5 литерлар остидаги ноқонуний қурилмалар, 2 та яшаш уйи, 2 та даҳлиз, равон, А7 ва А8 ертула, А6, З, И, Л ва О литерлардан иборат бешта соябон, Лит К ҳожатхона, Лит М, Н иккита омборхона борлиги, ўзбошимча қурилмалар бўйича мурожаатлар бўлмаганлиги, чизмаларини ҳам чиздиришмаганлиги, ўзбошимча қурилмаларга мулк ҳукуқини олиш учун иморатларни қўрмасдан олдин мурожаат қилиш кераклиги, ҳокимиятга уйда қурилган ноқонуний иморатларига эгаликни белгилаш ҳақидаги ариза билан мурожаат қилишлари мумкинлиги, ўзбошимчалик билан қурилган қурилмани ҳадя қилиш, сотиш ёки бошқа тарзда тасарруф этиш мумкин эмаслиги ҳақида тушунтириш берди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 212-моддасининг 1 ва 2-қисмларига кўра, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қуриш мақсадлари учун ажратилмаган ер участкаларида, шунингдек, иморат қуриш учун зарур рухсатнома олмасдан ёки архитектура ва қурилиш нормалари ҳамда қоидаларини жиддий бузган ҳолда қурилган уй-жой, бошқа бино, иншоот ёки ўзга қўчмас мулк ўзбошимчалик билан қурилган иморат ҳисобланади.

Ўзбошимчалик билан иморат қурган шахс унга мулк ҳукуқини ололмайди. Бу шахс қурган иморатини тасарруф этишга — сотишга, ҳадя этишга, ижарага беришга, иморатга нисбатан бошқа битимлар тузишга ҳақли эмас.

Суд низоли уй-жойда қонуний қурилмалардан ташқари яна ўзбошимчалик билан қурилган қурилмалар ҳам мавжудлигини инобатга олиб, ўзбошимчалик билан қурилган қурилмаларни бўлмасликни лозим ҳисоблади.

Суд иш юзасидан давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилишда Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси 337-моддасининг 1-қисмига мувофиқ, мол-мулкка бўлган мулк ҳукуқи тўғрисидаги, мол-мулкни талаб қилиб олиш тўғрисидаги, мол-мулқдаги улушга бўлган ҳукуқни эътироф этиш тўғрисидаги, умумий мол-мулқдан улуш ажратиш тўғрисидаги ва меросхўрларнинг ўзларига тегишли мол-мулк улушкини талаб қилиб олиш тўғрисидаги даъво аризалари учун давлат божи ушбу мол-мулк ёки унинг улуси қийматидан келиб чиқсан ҳолда тўланиши лозимлиги ҳақидаги талабни раҳбарликка олиб, қўйидаги холосага келади.

Суд, даъвогар даъво аризани тақдим этишда давлат божини тўлашдан озод қилинганини, низоли уй-жой 16.779.715 сўмга баҳоланганини инобатга олиб, жавобгардан 1.677.971 сўм ($16.779.715 : 2 = 8.389.857 \times 20\% = 1.677.971$) давлат божи давлат даромадига ундиришни лозим деб ҳисоблади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 116-моддасининг 1-қисмига мувофиқ ҳал қилув қарори қайси тарафнинг фойдасига чиқарилган бўлса, суд шу тарафга иккинчи тарафдан, гарчи бу тараф давлат даромадига тушадиган суд харажатларини тўлашдан озод этилган бўлса-да, иш бўйича қилинган ҳамма харажатларни ундириб беради.

Даъво талаблари қаноатлантирилиши муносабати билан суд техник-қурилиш экспертизаси ўтказилиши учун тўланиши лозим бўлган 160.000 сўм чиқум даъвогар А. Толипов томонидан тўланганлигини инобатга олиб, шу суд харажатларини даъвогарга жавобгар М. Толиповадан ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Толипов Ахад Мелибоевичнинг жавобгар Толипова Манзура Закировнага нисбатан биргаликдаги мол-мулкни бўлиш ҳақидаги даъво талаблари қаноатлантирилсин.

Тошкент шаҳар, Яkkасарой тумани, Нафис кўчасидаги 24-йўл Толипов Ахад Мелибоевич ва Толипова Манзура Закировналарнинг ўртасида бўлиниб, даъвогар Толипов Ахад Мелибоевичнинг «A» ифодали — яшашуйига нисбатан эгалик ҳуқуки белгилансин. Жавобгар Толипова Манзура Закировнанинг «A-3» ифодали — яшаш уйи, «A-1» ифодали — йўлак, «Г» ифодали — ошхона, омборхонага нисбатан эгалик ҳуқуки белгилансин.

Жавобгар Толипова Манзура Закировнадан даъвогар Толипов Ахад Мелибоевичнинг фойдасига улушлар ўртасидаги фарқ 2.496.252 сўм ундирилсин.

Жавобгар Толипова Манзура Закировнадан даъвогар Толипов Ахад Мелибоевичнинг фойдасига суд техник-қурилиш экспертизаси ўтказилиши учун тўланган 160.000 сўм ундирилсин.

Жавобгар Толипова Манзура Закировнадан давлат даромадига 1.677.971 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун мuddат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

2.7. Үйга эгалик ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услугий тавсиялар

Үйга (хонадонга) мулк ҳуқуқини белгилаш тұғрисидаги ишларни күришда, суд мазкур муносабатлар Фуқаролик кодексининг 112, 164, 187, 210–212, 216–226, 479–488-моддалари, Оила кодексининг 23–25-моддалари билан тартибга солинганligини инобатта олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисміда амал қилинган тегишли қонун нормасини күрсатиши лозим.

Үйга (хонадонга) мулк ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 1999 йил 24 сентябрдаги “Фуқаролик кодексини татбик қылишда суд амалиётида вужудға келадиган айрим масалалар тұғрисида”ғи 16-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2003 йил 19декабрдаги 20-сонли ва 2004 йил 24 сентябрдаги 14-сонли қарорларига асосан кирилтілген ўзгартириши ва күшімчалар билан), 2004 йил 24 сентябрдаги “Якка тартибда қурилған үйга бўлған мулк ҳуқуқи билан боғлиқ низолар бүйича суд амалиёти тұғрисида”ғи 14-сонли қарорларида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисміда Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Олий суд Пленумининг 2004 йил 24 сентябрдаги 14-сонли қароридаги тушунтиришларига кўра, якка тартибда қурилған үйга нисбатан мулк ҳуқуқи белгилаш ҳақидаги ишлар бүйича ФПКнинг 45-моддасига мувофиқ зарур деб топилған ҳолларда, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар сифатида тегишли ҳокимият ишда иштирок этиш учун жалб этилиши лозим.

Шунингдек, уйни қуришда иморат солувчининг оила аъзолари ёки унга ёт шахсларнинг иштирокига асосланған уйнинг бир қисміга нисбатан мулк ҳуқуқини эътироф этиш ҳақидаги низоларни ҳал этишда суд ер участкасини ажратиш ҳақида қарор чиқарған тегишли ҳокимиятни арз қилинган талабга муносабатини аниқлаши ва низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишда иштирок этишга жалб қилиши керак.

Ҳокимиятнинг низо бүйича фикри суд томонидан ишда мавжуд бўлған бошқа далиллар йиғиндиси билан биргаликда баҳоланади. Ушбу фикр билан келишмаган тақдирда суд бунинг сабабини ҳал қилув қарорида асослантириши лозим.

Эр-хотиннинг умумий биргалиқдаги мулки бўлган уйни бўлиш тўғрисида низо келиб чиқсан тақдирда, уйнинг улардан ҳар бирига тегишли улуши миқдори Оила кодексининг 28-моддасига мувофиқ белгиланади. Агар хотин (эр) уйдан ўз улуши учун пул компенсацияси олишга рози бўлса, эрга (хотинга) берилиши ёки уларнинг умумий улушли мулки қилиб қолдирилиши мумкин. Уй умумий улушли мулк қилиб қолдирилган тақдирда, суд ўзининг ҳал қилув қарорида уйнинг эр-хотиндан ҳар бирига тегишли улуши миқдорини кўрсатиши шарт.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган ҳолатлари, ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хуносаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хуносалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Уй-жойга эгалик хуқуқини
белгилашни рад қилиш түғри-
сидаги ҳал құлув қарорининг
намунаси

ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2010 йил июнь ойи 12 куни фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья А.Т. Валиев,

А. Шариповнинг котиблигида, Яккасарой туман прокурори ёрдамчиси Э.А. Қодиров, тарафлар иштироқида, даъвогар Самадова Шоҳида Купайсиновнининг жавобгар “Тошкентлифт” трестига нисбатан эгалик хуқуқини белгилаш түғри- сидаги даъво аризаси юзасидан юритилган фуқаролик ишини қўриб чиқиб, қўйидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Самадова Шоҳида Купайсиновна жавобгар “Тошкентлифт” трестига нисбатан эгалик хуқуқини белгилаш ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Ш. Самадова даъво талабини қувватлаб, Тошкент шаҳар, бошлиқ мавзеси, 5-йи, 165-хонадонда 1993 йилдан бери яшашлиги, уша вақтдан бошлаб барча коммунал тўловларни тўлаб келаётганлиги, мазкур уй унга “Лифт қурилиш” корхонасида 20 йил ишлаганлиги учун берилганлиги, зарурат туфайли у хонадон хужжатларини расмийлаштириш учун “Лифт қурилиш” корхонасиға борганида рад жавобини олганлиги, ҳозирги кунда “Лифт қурилиш” корхонаси тугатилганлиги сабабли, у Тошкент шаҳар Яккасарой туман ҳокимиятига хонадонга нисбатан эгалик хуқуқини бериш учун ариза билан мурожаат этганлиги, лекин унга бу масалада “Лифт қурилиш” ташкилотига ёки судга мурожаат қилиши кераклиги тушунтирилганлиги, даъвогар 1993 йилдан бери ушбу низоли уйдан ўзиники каби ҳалол, узлиksиз, доимий эгалик қилиб келаётганлиги, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 187-моддасида мулқдор бўлмаган, лекин кўчмас мол-мулкка нисбатан ўн беш йил давомида ёки бошқа мол-мулкка нисбатан беш йил давомида ўзиники каби ҳалол, ошкора ва узлиksиз эгалик қилган шахс бу мол-мулкка мулк

хуқуқини олиши мүмкінлиги күрсатылғанлығы, низоли уйда иккі нафар қызы ва вояга етмаган набиралари билан биргә яшаб келаётғанлығы ҳақида күрсатима беріб, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Бошлиқ мавзеси, 5-йй, 165-хонадонга нисбатан әгалик хуқуқини белгилаб беришни сұради.

Суд мажлисларида жавобгар “Тошкентлифт” трестининг ишончли вакили Х. Икрамов даъвогарнинг даъво талабларини тан олмасдан, қурилиш бүйіча нормалар асосида күп қаватли уй-жой хоналари қурилаётған пайтларда лифтларни таъмирлаш учун “Тошкентлифт” трестиға диспетчер ходимлари учун алохіда хизмат хоналари ҳам ажратилиши шарт бўлғанлығи ва олдин мазкур хоналар Тошкент шаҳар территориал коммунал эксплуатация бошқармаси ҳисобида бўлғанлығи, Тошкент шаҳар ҳокимиятининг 28.04.2000 йил 247-сонли қарори билан ушбу диспетчер хизмат хоналари “Тошкентлифт” трести балансига ўтказилғанлығи, фуқаро Ш.К. Самадова ноқонуний равишида ўзбошимчалик билан вақтинча бўш турган “Тошкентлифт” трестининг хизмат диспетчерлик хонасига кириб олиб яшаганлығи ва уларга қарашли хизмат хонасини кейинчалик суднинг қарорига асосан ўзлаштириб олганлығи, ушбу хонага кейинчалик қызы Г.Ф. Самадованинг ҳам боласи билан яшашига рухсат берганлығи, натижада улар фуқаролик ишлари бүйіча Яккасарой туманлараро суднинг қарори устидан кассация шикояти ва Яккасарой туман прокуратураси кассация протести келтирғанлығи ҳамда фуқаролик ишлари бүйіча Тошкент шаҳар суди томонидан Яккасарой туманлараро суднинг қарори бекор қилиниб, бошқатдан кўриб чиқиш учун юборилғанлығи ҳақида тушунириш беріб, даъвогарнинг даъво талабини рад қилишни сұради.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида сўралган Тошкент шаҳар ҳокимиятининг ҳудудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси вакили С. Рамизов даъвогарнинг даъво талабини тан олмасдан, 2000 йилда Тошкент шаҳар ҳокимининг қарорига асосан, ҳар бир 9 қаватли уйнинг тўққизинчи қаватидаги уйдан битта хона лифт корхонаси учун ажратилғанлығи, даъвогар ўзбошимчалик билан “Тошкентлифт” трестиға тегишли бўлған хонадонга кириб олганлығи ҳақида күрсатима беріб, даъвогарнинг даъво талабини рад қилишни сұради.

Суд мажлисида қўшимча жавобгар Тошкент шаҳар ҳокимиятининг ҳудудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси вакили С. Рамизов ариза билан мурожаат қилиб, фуқаролик ишини ўзининг иштирокисиз кўриб чиқишни сұради.

Бундай ҳолатда суд, мазкур фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси ФПҚнинг 174-моддасига асосан, қўшимча жавобгар Тошкент шаҳар ҳокимиятининг

худудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси вакили иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топади.

Суд тарафларнинг тушунтиришларини, гувоҳларнинг кўрсатувларини, Яккасарой туман прокурори ёрдамчиси даъво талабни рад қилиш ҳақидаги фикрини тинглаб, иш хужжатларини таҳлил қилиб, уларга ҳуқуқий баҳо берган ҳолда қўйидаги хulosага келади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга қараганда, Тошкент шаҳар ҳокимиятиning 2000 йил 28 апрелдаги 247-сонли “Уй-жойларни ўрнатилган лифт жиҳозларидан фойдаланиш ва уларни сақлаш учун сарфланадиган харажатларни камайтириш, уй-жой фондини сақлаш ва фойдаланиш маблағларни кўпайтириш мақсадида” чиқарган қарорининг 1-бандига қўра, Тошкент шаҳар ҳокимияти худудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси ҳозирги кунда уй-жойларда лифт хизматига қарашли диспетчерлик пунктлари жойлашган хонадонларни “Тошкентлифт” трестининг эгалигига иловага мувофиқ топширган. Тошкент шаҳар ҳокимиятиning 2000 йил 28 апрелдаги 247-сонли қарорига илова қилинган рўйхатга Яккасарой тумани, Бошлиқ мавзеси, 5-уй, 165-хонадон ҳам киритилган.

Даъвогар Ш.К. Самадова мазкур низоли хонадонда оила аъзолари билан яшаб келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 187-моддасига мувофиқ, мулқдор бўлмаган, лекин кўчмас мол-мулкка ўн беш йил давомида ёки бошқа мол-мулкка беш йил давомида ўзиники каби ҳалол, ошкора ва узликсиз эгалик қилган шахс бу мол-мулкка мулк ҳуқуқини олади (эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат).

Кўчмас ва бошқа мол-мулкка давлат рўйхатидан ўтказилиши шарт бўлган мулк ҳуқуқи ушбу мол-мулкга эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат туфайли олган шахсда ана шундай рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб вужудга келади.

Эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат туфайли мулк ҳуқуқини олганга қадар мол-мулкка ўзиники каби эгалик қилиб турган шахс ўз эгалигини мол-мулкнинг эгалари бўлмаган, шунингдек, қонунда ёки шартномада назарда тутилган бошқа асосларга қўра эгалик қилиш ҳуқуқи бўлмаган учинчи шахслардан ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга.

Эгалик қилиш муддатини важ қилиб келтирадиган шахс ўзи ҳуқуқий вориси бўлган шахснинг бу мол-мулкка эгалик қилиб келган барча вақтини ўзининг эгалик қилиш вақтига қўшиши мумкин.

Шахс ихтиёрида бўлиб, ушбу Кодекснинг 228, 229, 230 ва 232-моддаларига мувофиқ унинг эгалигидан талаб қилиб олиниши мумкин бўлган ашёларга доир

эгалик қилиш хуқуқини вужудга келтирувчи муддат тегишли талаблар бўйича даъво муддати тамом бўлганидан кейин ўта бошлайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1999 йил 24 сентябрдаги "Фуқаролик кодексини татбиқ қилишда суд амалиётида вужудга келадиган айрим масалалар тўғрисида"ги 16-сонли қарорининг 12-бандида, амалда эгалик қилиш муддати асосида ашёга эгалик хуқуқини олиш учун у ҳалол йўл билан эгалланган бўлиши лозимлиги (яъни амалда эгалик қилувчи ўзганинг мулкини мулқдорнинг эрк-хоҳишига зид равиша қасддан эгаллаб олган ўғри ва шу каби шахс бўлмаслиги керак) судларга тушунтирилган. Бундай эгалик қилиш бошқа шахслар учун ошкора ва аниқ кўринадиган бўлиши, шунингдек, эгалик қилувчи тегишли мулкка ўзиники каби муносабатда бўлиши (фақатгина ундан фойдаланибгина қолмай, балки уни лозим даражада саклаш чораларини кўрганини ҳам назарда тутиш) зарур. Эгалик қилиш қонунда белгиланган муддатларда узлуксиз давом этган бўлиши ҳам зарур. Фақатгина кўрсатилган уччала шартларга риоя қилинган тақдирда, эгалик хуқуқини вужудга келтирувчи муддат амалда эгалик қилувчининг мулк хуқуқига асос бўлиши мумкин.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўроқ қилинган Р.Д. Маликов ХУЖМШ раҳбари бўлганлиги, даъвогар беш-олти йилдан бери Яккасарой тумани, Бошлиқ мавзеси, 5-ий, 165-хонадонда оила аъзолари билан бирга яшаб, барча коммунал тўловларни тўлаб келаётганлиги, коммунал тўловлардан қарзлари йўқлиги тўғрисида кўрсатув берди.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўроқ қилинган О.Р. Ганиев даъвогар Самадова Шоҳида Купайсиновнанинг қачондан бери Яккасарой тумани, Бошлиқ мавзеси, 5-ий, 165-хонадонда яшашлигини билмаслиги, эшитиши бўйича у 1992 йилдан бери истиқомат қилишлиги, низоли уй "Лифт Монтаж" қурилиш корхонасига тегишли бўлганлиги, ҳозирда мазкур корхона тугатилганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўроқ қилинган Т.Б. Бокиев Яккасарой тумани, 31-мавзе, 41-йнинг 47-хонадонсида истиқомат қилишлиги, у Яккасарой тумани, Бошлиқ мавзеси, 5-ий, 165-хонадонда 1993 йилдан 1996 йилга қадар яшаганлиги, бу ҳақда ҳоқимият томонидан берилган ордер ҳам мавжуд эканлиги, даъвогарни танимаслиги, 1993 йилда мазкур низоли хонадон хизмат турар-жойи бўлганлиги, уни 1993 йилдан 1996 йилга қадар низоли хизмат турар-жойида яшаганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўроқ қилинган М.Л. Латипов "Тошкентлифт" трестида 2007 йилга қадар ишлаганлиги, у лифтларни тузатиб юрганлиги, шу сабабли диспетчер хона бўлган Яккасарой тумани, Бошлиқ мавзеси, 5-ий,

165-хонадонга кирганида даъвогарни у ерда яшаб юрганлигини кўрганлиги, лекин бу ҳақда “Тошкентлифт” ташкилотига айтмаганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўроқ қилинган, Г.А. Сайдова 2002 йилдан то 2010 йилнинг январь ойига қадар “Тошкентлифт” трестида ишлаганлиги, низоли уй 2007 йилда инвентаризация бўлганлиги, ўша вақтда уйни бир хонаси меҳаникларга, бир хонаси лифтёрларга ажратилганлиги, ўша вақтда уйда ҳеч ким яшамаганлиги, уй ширкат раиси томонидан муҳрланганлиги, кейин улар ширкат раисини чақириб, хонани очганлиги, кейинчалик, 2008 йилда боргандা низоли хонада даъвогар Ш. Самадованинг яшаётганлигини кўрганлиги, ундан уйни ҳужжатини сўраганда, у уйни сотиб олганлигини айтганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Суд мажлисида гувоҳ сифатида сўроқ қилинган И.А. Ибодов 1984 йилдан бери “Тошкентлифт” трестида ишлашлиги, низоли хонадон “Тошкентлифт” трестига тегишли эканлиги, у уйни кўздан кечириш учун 2009 йилда борганида даъвогар Ш. Самадованинг яшаётганлигини кўрганлиги, ўшанда уйни даъвогарнинг қизлари очганлиги, у улардан: “нимага асосан яшаяпсизлар”, деб сўраганида, улар “ордеримиз бор”, деб айтганлиги, шундан сўнг у қайтиб кетганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 57-моддасига кўра ҳар бир тараф ўзининг талаблари ва эътиrozларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт.

Суд мажлиси давомида даъвогар 1993 йилдан бери ушбу низоли уйдан ўзиники каби ҳалол, узлуксиз, доимий эгалик қилиб келаётганлиги, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 187-моддасида мулқдор бўлмаган, лекин қўчмас мол-мулкка нисбатан ўн беш йил давомида ёки бошқа мол-мулкка нисбатан беш йил давомида ўзиники каби ҳалол, ошкора ва узлуксиз эгалик қилган шахс бу мол-мулкка мулк ҳуқуқини олиши мумкинлиги тўғрисида важ келтирган бўлсада, ўзининг мазкур талабарини асослайдиган далилларни судга тақдим эта олмади.

Даъвогар Ш.К. Самадова 1993 йилдан бўён низоли хонадонда яшаб келаётганлигини кўрсатиб, эгаликни белгилаш ҳақидаги даъво ариза билан 2009 йил, яъни 16 йилдан кейин мурожаат қилган. Ваҳоланки, Ўзбекистон Республикаси ФК нинг 187-моддаси 5-бандига мувофиқ, эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат тегишли талаблар бўйича даъво муддати тамом бўлганидан кейин ўта бошлаши белгиланган.

Суд юқорида қайд қилинган ҳолатларни ва Олий суд Пленумининг раҳбарий кўрсатмаларини инобатга олган ҳолда, даъвогарнинг даъво талабарини рад қилиш ҳақидаги хulosага келади.

Суд давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилиб, низоли хонадоннинг инвентар баҳоси 3.200.000 сўмни ташкил этиб, Ш. Самадова даъво аризани тақдим этишда 640.000 сўм давлат божини тўлиқ тўлаганлигини инобатга олади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Самадова Шоҳида Купайсиновнанинг жавобгар “Тошкентлифт” трестига нисбатан эгалик ҳуқуқини белгилаш тўғрисидаги даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун мuddат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Д.Т. Валиев

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Эгалик ҳуқуқини белгилаш
тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2013 йил март ойининг 04 куни фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой туман-лараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья В. Т. Валиев,

З. Бекназарованинг котибалигида, Яккасарой туман прокурори ёрдамчиси С. М. Холиков, адвокат Ш. Б. Каримованинг иштироқида, даъвогар Зокирова Роза Акбаровнанинг жавобгар Яккасарой туман ҳокимиятига нисбатан эгалик ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги даъво аризаси бўйича юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қуидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Р. А. Зокирова жавобгар Яккасарой туман ҳокимиятига нисбатан эгалик ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилиб, унда Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Муруват кўчаси, 12-ўйга эгалик ҳуқуқини белгилашни сўраган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Р. А. Зокирова (айни вақтда мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган Зокирова Наргиза Қобиловнанинг ишончли вакили) ўзининг даъво талабларини қувватлаб, 1972 йил 12 февраль куни Зокиров Қобил Норович билан қонуний никоҳдан ўтиб, оила қурганлиги, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Муруват кўчасидаги турмуш ўртоғининг амакиси Зокиров Нормаматга тегишли бўлган 12-ўйга келин бўлиб тушганлиги, шу вақтдан буён ушбу уйда яшаб келаётганлиги, биргалиқдаги никоҳларидан бир нафар 1978 йил туғилган Зокирова Наргиза Қобиловна исмли фарзандлари борлиги, низоли уйда 1991 йилдан буён рўйхатдан ўтган ҳолда истиқомат қилишини қўшилар ҳам тасдиқлашлари, турмуш ўртоғининг амакиси 1976 йилда вафот этганлиги, Зокиров Нормаматнинг оиласи ва фарзандлари бўлмаганлиги, шу сабабли ужияни Зокиров Қобил Норовични ёшлигидан фарзанд қилиб олганлиги, лекин бу муносабат расмийлаштирилмаганлиги, турмуш ўртоғи билан никоҳдан ажрашгандан кейин ҳам 15 йилдан буён низоли уйда истиқомат

қилаётганды, турмуш ўртоғи эса турмушлари бекор қилингандан сүнг бошқа жойга күчиб кетганды, 2008 йилда эса вафот этганды, юқорида қайд этилган уйда 15 йилдан ортиқ вақт мобайнида, яны 41 йилдан бері яшаб келиб, вақты-вақти билан уйни таъмирлаб, тегишли коммунал хизматлари учун түловларни амалға ошириб ҳамда солиқларни түлаб, амалда әгалик қилиб келгандыгын түшүнтириб, даъвони қаноатлантиришни ва низоли уйга нисбатан әгалик ҳуқуқини белгилашни сүради.

Суд мажлисіда сұралған жавобгар Яккасарой туман ҳокимияти вакиғи Р.Д. Жалолов даъвогарнинг даъво талабарини қысман тан олиб, низоли уй 1940-60 йиллар давомида Зокиров Нормамат томонидан қурилғанды, халқ депутатлари Яккасарой туман совет ижроия құмитасининг 1991 йил 29 августадағи 567/ 17-сонлы қарори билан Тошкент шаҳар, Муруваттагы күчеси, 12-үйға Зокиров Нормаматтинг әгалик ҳуқуқи белгиланғанды, уй-жой давлат рүйхатидан үтказылғанды, низоли уй-жойнинг умумий фойдаланиш майдони 28,50 кв.м. яшаш майдони 23,00 кв.м., 2 та хона тураң жойдан иборат бўлиб, ашёвий баҳоси 379 209 сүмга баҳоланғанды, Н. Зокиров 1977 йил вафот этганды, ушбу низоли уй әгасиз уй сифатида туман ҳокимиятида рүйхатта олинмаганлыги, агар ушбу уй-жойдан даъвогарнинг узоқ йиллар давомида ўз мулки каби очиқдан-очик фойдаланиб келаётганды, ўз тасдиғини топса, туман ҳокимияти даъвогарнинг ушбу уй-жойга әгалик ҳуқуқини белгиланишига эътиrozи йўқлиги ҳақида кўрсатма бериб, низони ҳал қилишни судга ҳавола қилди.

Мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинганды Яккасарой тумани «Бобур» маҳалла фуқаролар йиғини раиси А.Ф. Набиев сайёр суд мажлисіда суралғанда, даъвони тан олиб, 2006 йилнинг ноябрь ойидан бўён маҳалла оқсоқоли лавозимида ишлаётганды, даъвогарнинг низоли уйда яшаб келаётгандыгини билиши, уй дафтарида уч киши, яны даъвогар, унинг қизи ва набираси рүйхатдан үтганды, низоли уйга ҳеч ким даъво қилиб келмаганды, Н. Зокировни танимаганды, даъвогарнинг эрини охирги маротаба қачон кўргандыгини эслай олмаслиги, аҳоли рүйхатини тузганларида низоли уйда фақат даъвогар, қизи ва набираси билан яшаштандыларни аниқланғанды, ушбу низоли уй-жойни маҳалла балансига ўтказиш ҳақида судга мурожаат қилмаганды, сабаби бу уйда даъвогар оиласи билан яшашлиги, ушбу уй-жойга даъвогарнинг әгалиги белгиланишига маҳалла фуқаролар йиғинининг эътиrozи йўқлиги ҳақида кўрсатма бериб, даъвони ҳал қилишни судга ҳавола қилди.

Яккасарой тумани «Бобур» маҳалла фуқаролар йиғини раиси А.Ф. Набиев судга ариза билан мурожаат қилиб, кейинги суд мажлисларини маҳалла фуқаролари

йиғини вакилининг иштирокисиз кўриб чиқишни сўради. Шунга кўра, суд мазкур фуқаролик ишини ФПКнинг 174-моддасига асосан Яккасарой тумани «Бобур» маҳалла фуқаролар йиғини вакилининг иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд, тарафларнинг, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахснинг тушунтиришлари, гувохларнинг қўрсатувлари, Яккасарой туман прокурори ёрдамчисини фикрини тинглаб, иш хужжатларини муҳокама қилиб, тўплланган далилларга ҳуқуқий баҳо бериб, куйидаги хulosага келади.

Фуқаролик иши хужжатларидан кўринишича, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Мурувват кўчасидаги 12-йй халқ депутатлари Яккасарой район Совети Ижроия комитетининг 1991 йил 29 августдаги 567/17 — сонли қарорига асосан Зокиров Нормаматга тегишили.

Яккасарой туман турар жой бинолари ва кадастр хизмати томонидан берилган 1995 йил 25 мартағи кўчмас мулк обьектининг кадастр ишидан кўринишича, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Мурувват кўчаси 12-ййнинг ер участкасининг умумий майдони 153,97 кв. м, қурилиш остидаги участка майдони 58,21 кв.м., умумий фойдаланиш майдони 28,50 кв. м., яшаш майдони 23,00 кв.м., асосий бинолар сони 1та, ёрдамчи иншоотлар сони 3та, яшаш хоналар сони 2та бўлиб, инвентар нархи 4 550 000 сўмни ташкил қиласди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 187-моддасига мувофиқ мулқдор бўлмаган, лекин кўчмас мол-мулкка ўн беш йил давомида ёки бошқа мол-мулкка беш йил давомида ўзиники каби ҳалол, ошкора ва узлуксиз эгалик қилган шахс бу мол-мулкка мулк ҳуқуқини олади (эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат).

Кўчмас ва бошқа мол-мулкка давлат рўйхатидан ўтказилиши шарт бўлган мулк ҳуқуқи ушбу мол-мулкга эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат туфайли олган шахсда ана шундай рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб вужудга келади.

Эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат туфайли мулк ҳуқуқини олганга қадар мол-мулкка ўзиники каби эгалик қилиб турган шахс ўз эгалигини мол-мулкнинг эгалари бўлмаган, шунингдек, қонунда ёки шартномада назарда тутилган бошқа асосларга кўра эгалик қилиш ҳуқуқи бўлмаган учинчи шахслардан ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга.

Эгалик қилиш муддатини важ қилиб келтирадиган шахс ўзи ҳуқуқий вориси бўлган шахснинг бу мол-мулкка эгалик қилиб келган барча вақтини ўзининг эгалик қилиш вақтига қўшиши мумкин.

Шахс ихтиёрида бўлиб, ушбу Кодекснинг 228, 229, 230 ва 232-моддаларига мувофиқ унинг эгалигидан талаб қилиб олиниши мумкин бўлган ашёларга доир

егалик қилиш хуқуқини вужудга келтирувчи муддат тегишли талаблар бўйича даъво муддати тамом бўлганидан кейин ўта бошлайди.

Иш ҳужжатларидан кўринишича, Зокиров Қобил Норович ва Зокирова Роза Акбаровналар ўрталаридағи қонуний никоҳларидан 1991 йил 13 февраль куни ажрашиб, бу ҳақда Россия Федерацияси, Кемерево ФХДЁ бўлимида 22-сон билан далолатнома ёзуви қайд қилинган. Уларнинг ўзаро турмушларидан бир нафар 1978 йилда туғилган Зокирова Наргиза Қобиловна исмли фарзандлари бор.

Зокиров Нормамат 1976 йил 13 июль куни 76 ёшида 3 даражали атеросклероз хасталигидан вафот этган ва бу ҳақда Яккасарой тумани ФХДЁ бўлимида 200-сонли далолатнома ёзуви қайд қилинган.

Зокиров Қобил Норович 2008 йил 12 февраль куни вафот этган ва бу ҳақда Россия Федерацияси, Кемерево ФХДЁ бўлимида 11-сонли далолатнома ёзуви қайд қилинган.

Тошкент шаҳар Яккасарой туман 1-сонли давлат нотариал идорасининг 2013 йил 15 январдаги 13456-сонли маълумотномасига кўра 1976 йилда вафот этган Зокиров Нормаматдан сўнг нотариал идорада 2013 йил 1 январь кунига қадарли мерос иши очилмаган.

Тошкент шаҳар Яккасарой тумани ФХДЁ бўлими томонидан 2012 йил 12 декабрда берилган маълумотномадан кўринишича, Зокиров Нормаматнинг никоҳ ва никоҳдан ажралганлиги ҳақида далолатнома ёзуви Яккасарой туман ва Тошкент шаҳар ФХДЁ архивида мавжуд эмас.

Сайёр мажлисида гувоҳ сифатида сўралган М. Хошимова даъвогар Р.А. Зокированинг қўшниси булиши ва уни 1980 йиллар, яъни Яккасарой туманига қўчиб келганидан буён яхши таниши, даъвогарнинг турмуш ўртоғи анчадан буён низоли хонадонда яшамаслиги, даъвогар қизи ва набираси билан истиқомат қилиб келиши, даъвогар аввал низоли хонадонда эрининг амакиси билан яшаганлиги, амакиси вафот этганига анча вақт бўлганлиги, бу вақт оралиғида Р. А. Зокированинг уйига ҳеч ким даъво қилиб келмаганлиги, Н. Зокировнинг фарзандлари бўлмаганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Сайёр суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган М. Шомуротова Мурувват қўчаси, 3-йида 30 йилдан буён яшаши ва шу вақтдан буён даъвогарни таниши, даъвогарнинг бир нафар қизи борлиги, у эри ва эрининг амакиси билан яшаганлиги, амакисининг вафотидан кейин даъвогарнинг эри кетиб қолганлиги, низоли уйга ҳеч ким даъво қилиб келмаганлиги, амакиларининг фарзандлари йўқлиги, ҳозирги кунда низоли уй яхши ҳолатдалиги, яъни даъвогар томонидан

үйни таъмирлаш ишлари олиб борилғанлиги, низоли уйда даъвогар қизи ва набираси билан истиқомат қилаётғанлиги ҳақида кўрсатув берди.

Сайёр суд мажлисида сўралган гувоҳ С. Абдукаримова даъвогар Р.А. Зокировани кўп йиллардан бери таниши, улар бир-бирларининг уйларига кириб-чиқиб туришлари, низоли уйда даъвогар қизи ҳамда набираси билан яшаши, улар аввал амакилари билан яшаганликлари, амакилари вафот этгандан кейин даъвогарнинг эри кетиб қолғанлиги, шундан бери уни кўрмаганлиги, уй ким томонидан қурилғанлигини билмаслиги, Н. Зокировнинг фарзандлари бўлмаганлиги ва низоли уйга ҳеч ким даъво қилиб келмаганлиги ҳақида кўрсатув берди.

Сайёр суд мажлисида гувоҳ сифатида сўралган Ҳ. Усарова, М. Ходжаева, С. Алимова, И. Қодирова гувоҳлар М. Хошимова, М. Шомуротова ва С. Абдукаримоваларнинг кўрсатувларига ўхшаш кўрсатув бердилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг «Фуқаролик кодексини татбиқ қилишда суд амалиётида вужудга келадиган айрим масалалар тўғрисида»ги 1996 йил 24 сентябрдаги 16-сонли қарорининг 11-бандида тушунтирилишича, ФКнинг 187-моддасига кўра эгалик ҳуқуқини олиш ҳақидағи низоларни ҳал этишда судлар шуни назарда тутишлари лозимки, эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат ўзганинг мулкига амалда асоссиз эгалик қилиб келиш ҳолларига ҳам татбиқ этилади. Мулқорда бирон-бир эгалик қилиш ҳуқуқий асоси мавжудлиги, масалан, узоқ муддатли ижара шартномаси борлиги эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддатларни ҳисоблашни инкор қилади.

Шу Пленум қарорининг 12-бандида тушунтирилишича, амалда эгалик қилиш муддати асосида ашёга эгалик ҳуқуқини олиш учун у ҳалол иўл билан эгалланган бўлиши лозим, (яъни амалда эгалик қилувчи ўзганинг мулкини мулқорнинг эрк-хоҳишига зид равишда қасдан эгаллаб олган ўғри ва шу каби шахс бўлмаслиги керак). Бундай эгалик қилиш бошқа шахслар учун ошкора ва аниқ кўринадиган бўлиши, шунингдек, эгалик қилувчи тегишли мулкка ўзиники каби муносабатда бўлиши (фақатгина ундан фойдаланибина қолмай, балки уни лозим даражада сақлаш чораларини кўрганини ҳам назарда тутиш) зарур. Эгалик қилиш қонунда белгиланган муддатларда узлуксиз давом этган бўлиши ҳам зарур (ФКнинг 187-моддаси 4-қисми талабларига асосан мулкка амалда эгалик қилиш муддатини важ қилиб келтираётган шахснинг ўзи ҳуқуқий вориси бўлган шахс томонидан бу мулкка амалда эгалик қилиб келган барча вақтини қўшиши мумкин, масалан, мерос қолдирувчи ёки юридик шахс таркибидан кейинчалик алоҳида ажralиб чиққан юридик шахс-мулқдор).

Фақатгина кўрсатилган учала шартларга риоя қилинган тақдирда, эгалик ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат амалда эгалик қилувчининг мулк ҳуқуқига асос бўлиши мумкин.

Судда низоли уйнинг мулқдори Н. Зокиров ва даъвогар Р. Зокирова ўртасида ҳеч қандай ижара ёки бошқа турдаги уй-жойдан фойдаланиш шартномаси тузилмаганлиги, низоли уй-жойни даъвогар мулқорнинг эрк-хохишига зид равишда қасддан эгаллаб олмаганлиги, даъвогар низоли уй-жойдан ошкора фойдаланиб, шунингдек, мулкка ўзиники каби муносабатда бўлганлиги, фақатгина ундан фойдаланибгина қолмай, балки низоли уй-жойни лозим даражада саклаш чораларини кўрганлиги гувоҳларнинг кўрсатувлари билан ўз тасдиғини топди.

Бундай ҳолатда, суд даъвогар Р. А. Зокирова Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Муруватт кўчасидаги 12-уйда 1972 йилдан бўён яшаётганлиги, уйнинг мулқори Н. Зокировнинг вафотидан кейин ҳам шу уйда яшаб, уй-жойнинг барча коммунал тўловларини тўлаган ҳолда фойдаланиб келаётганлиги, Н. Зокировнинг вафотидан кейин, яъни 1976 йилдан бўён низоли уй-жой туман ҳокимияти, маҳалла фуқаролар йиғини томонидан эгасиз мулк сифатида рўйхатга олинмаганлиги, туман ҳокимияти вакиллари ва маҳалла фуқаролар йиғини раисига суд томонидан низоли уй-жойни эгасиз деб топиш ҳақидаги қарши даъво келтириш ҳуқуқи тушунтирилган бўлсада, туман ҳокимияти ва маҳалла фуқаролар йиғини томонидан бундай қарши даъво киритилмаганлиги, даъвогар 30 йилдан ортиқ вақт мобайнида низоли уй-жойдан ўзиники каби ҳалол, ошкора ва узлуксиз эгалик қилиб келаётганлигини инобатга олиб, даъво талабини қаноатлантириб, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Муруватт кўчаси, 12-уга нисбатан даъвогар Зокирова Роза Акбаровнанинг эгалик ҳуқуқини белгилашни лозим топди.

Суд, давлат божи ундириш масаласини муҳокама қиласар экан, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 104, 120-модда талабларига асосан, низоли уй-жойнинг инвентар баҳоси 4 550 000 сўмни ташкил қилишлиги, тўланиши лозим бўлган давлат божи (4 550 000 сўмни 15%) 682 500 сўмни ташкил қилиши, даъвогар даъво ариза тақдим қилишда 685 000 сўм давлат божи тўлаганлигини инобатга олади.

Юқоридагиларга биноан ва Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛADI:

Даъвогар Зокирова Роза Акбаровнанинг жавобгар Яккасарой туман ҳокимиятига нисбатан эгалик ҳуқуқини белгилаш ҳақидаги даъво талаби қаноатлантирилсин.

Тошкент шаҳар, Яққасарой тумани, Мурувват кўчасидаги умумий фойдаланиш майдони 28,50 кв. м, яшаш майдони 23,00 кв.м., 3 та ёрдамчи иншоот ва 2 та яшаш хонасидан иборат 12-уй-жойига нисбатан Зокирова Роза Ақбаровнанинг эгалик ҳуқуқи белгилансин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

В.Т. Валиев

3. МЕХНАТ НИЗОЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚИШЛАР БЎЙИЧА

3.1. Ишга тиклаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Ишга тиклаш ҳақидаги ишларни кўришда, суд мазкур муносабатлар Мехнат кодексининг 97–112, 268–275-моддалари билан тартибга солинганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Ишга тиклаш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 1998 йил 17 апрелдаги “Судлар томонидан меҳнат шартномаси (контракти) ни бекор қилишни тартибга солувчи қонунларнинг қўлланилиши ҳақида”ги 12-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2002 йил 14 июнданги 11-сонли, 2002 йил 25 октябрданги 28-сонли, 2003 йил 19 декабрданги 20-сонли ва 2004 йил 24 сентябрданги 15-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) қарорида тушунишилар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунишиларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Юқорида қайд этилган қарорнинг 3-бандига мувофиқ, судья даъво қилиш муддати ўтказиб юборилган деган асос билан даъво аризани қабул қиласликка ҳақли эмас. Суд даъво муддати узрли сабабларга кўра ўтказиб юборилган деб топса, бу муддатни тиклайди. Агар суд ишдаги ҳужжатларни ҳар томонлама текшириб, судга мурожаат қилиш муддати узрсиз сабабларга кўра ўтказиб юборилганлигини аниqlаса, даъвони рад этади.

Даъво муддатини тиклаш ҳақидаги суднинг хуносаси ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида баён этилиши лозим.

Ғайриқонуний меҳнат шартномасини бекор қилиш ёки ходимни ноқонуний бошқа ишга ўтказишни буйруғи билан амалга оширган мансабдор шахсни ишга жавобгар тарафидан учинчи шахс сифатида жалб этиш масаласини одатда судья ишни судда кўришга тайёрлаш босқичида ҳал этади, бу масала ишнинг суд мажлисида кўрилиш жараёнида ҳам ўзечимини топиши мумкин.

Ишга тиклаш ҳақидаги ишларни кўришда юқорида қайд этилган мансабдор шахс мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс

сифатида ишга жалб қилинганида, ҳал қилув қарорининг баён қисмida унинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Агар, жавобгар тарафидан учинчи шахс сифатида ишга жалб этилган мансабдор шахс зиммасига ходимнинг бўш юрган вақти (прогули) учун ўртача иш ҳақи тўлаш билан келтирган зарарни ёки кам ҳақ тўланадиган ишни бажарганлиги туфайли ўртадаги ҳақнинг фарқини қоплаш мажбурияти юкланиши мумкин эмас деган хulosага келса, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмida тегишли асосларни баён этиши керак.

Меҳнат кодексининг 274-моддаси бўйича меҳнат шартномасини ғайриқонуйи бекор қилиш ёки ноқонуйи бошқа ишга ўтказганлик учун моддий жавобгарлик суд томонидан фақат ўзига берилган ваколат доирасида, аммо қонунни очиқ-ойдин бузган ҳолда меҳнат шартномасини бекор қилиш ёки бошқа ишга ўтказиш тўғрисида буйруқ чиқарган мансабдор шахста юклатилиши мумкин.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмida суд томонидан аниқланган ҳолатлари (ходим муайян асос билан ишдан бўшатилганида айнан шу асос бўйича қонун белгиланган тартибга риоя қилинганлиги, масалан, интизомий жазо қўллаш учун белгиланган муддатларга амал қилинганлиги, меҳнат шартномаси иш берувчининг ташабbusи билан бекор қилинганда касаба уюшмаси қўмитасининг олдиндан розилиги олинганлиги, ходимга қўшимча кафолат ва имтиёзлар берилганлиги, бошқа иш таклиф қилинганлиги ва ҳоказо), ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хulosаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хulosалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

Солик кодексининг 329-моддаси 1-бандига мувофиқ, меҳнат ҳуқуқлари муносабатларидан келиб чиқадиган талаблар юзасидан даъвогарлар давлат божини тўлашдан озод қилинишини инобатга олиб, даъво рад қилинганда даъвогардан давлат божи ундирилмаслиги, даъво қаноатлантирилганда давлат божи жавобгардан ундирилиши ҳал қилув қарорининг хulosса қисмida кўрсатилиши лозим.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Ишга тиклаш тұғрисидаги ҳал
қилув қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ Ўзбекистон Республикаси номидан

2013 йил июль ойининг 15 куни фуқаролик ишлари бүйича Зангиота туман-
лараро судининг очик суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Зокиров,

Ф. Шариповнинг котиблигига, Зангиота туман прокурорининг ёрдамчиси
Н. Муротованинг, адвокат Х. Болиев иштирокида даъвогар Содиқов Босит
Сагатовичнинг жавобгар “Бумсаноат” МЧЖга нисбатан буйруқни бекор қилиш,
ишга тиклаш ва мажбурий прогул вақти учун ҳақ ҳамда маънавий зарарни
ундириш ҳақидаги даъво аризаси бўйича юритилган фуқаролик ишини кўриб
чиқиб, қуидагиларни

АНИҚЛАДИ:

Б. Содиқов судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, “Бумсаноат” МЧЖ
ижрочи директори вазифасида ишлаб келганлигини, 2013 йил 26 апрел куни
бетоблиги сабабли ишда бўлмаган вақтда текширув ўтказилиб, унинг иштирокисиз
ўтказилган текширув актига асосан 2013 йил 29 апрелдаги 63-сонли буйруқ
чиқарилиб, вазифасидан озод этилганлигини, бундан ташқари, ишдан бўшатишдан
олдин касаба ўюшмаси қўмитасидан розилик олинмаганлигини, 2013 йил 19
апрелда унга хайфсан эълон қилиш тұғрисидаги 39-сонли буйруқ чиқарилиб,
буйруқ қайси моддага асосан қабул қилингани қўрсатилмай, умумий талабга
жавоб бермаслигини баён этиб, “Бумсаноат” МЧЖ раҳбари томонидан 2013 йил
19 апрелда чиқарилган 39-сонли буйруқни бекор қилиб, ижрочи директор
лавозимига тиклашни, мажбурий прогул вақти учун маошини ҳамда 3 млн. сўм
маънавий зарарни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар Б. Содиқов даъвони қувватлаб, жамиятда 2012 йил
8 ноябрдан бери ижрочи директор лавозимида ишлаб келганлигини, 2013 йил
апрель ойида бош директорни олдига ишлаб чиқарыш масаласида боргандилги
сабабли ўзининг иш жойида бўлмаганлигини, кейинчалик ишдан бўшатилганини
ва ўрнига бошқа одам келганини, аслида у хеч қандай тартибни бузмаганлигини,
унга нисбатан чиқарилган буйруқларни асоссиз деб ҳисоблашини, корхонада

текшириш ўтказилган куни у қасал бўлганлигини баён қилиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида жавобгар “Бумсаноат” МЧЖнинг ишончли вакили Ф. Аскаров даъвони тан олмай, даъвогар 2012 йил ноябрь ойидан Янгийўлдаги ишлаб чиқариш комплексидаги корхонада ижрочи директор лавозимида ишлаб келганлигини, даъвогар раҳбариятни кўрсатмаларига риоя қилиб ишлаши лозим бўлганлигини, ўрама ва тўқиш цехларни таъмирлаш ишларида қатнашганлигини, 2013 йил 26 апрель куни ишлаб чиқариш бўйича ижрочи директор иш жойида бўлмаганлигини, бу ҳақда далолатнома тузилганлигини, 5 ва 6 май кунлари комиссия томонидан иккита буйруқ тузилиб келинганлигини, улардан бири даъвогарга хайфсан эълон қилиш, иккинчиси ишдан бўшатилганлиги ҳақида бўлганлигини, даъвогар ушбу буйруқларга эътиroz билдирганлигини, буйруқларга даъвогар томонидан имзо кўйдирилмаганлигини баён этиб, даъвони рад қилишни сўради.

Суд тарафларнинг баёнотини, адвокатнинг нутқини, прокурорнинг даъвони қаноатлантириш лозимлиги ҳақидаги фикрини тинглаб, даъво талабларини иш хужжатлари билан биргалиқда таҳлил қилиб, қўйидаги асосларга кўра даъвони қисман қаноатлантириши лозим деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг “Судлар томонидан меҳнат шартномаси (контракти) ни бекор қилишни тартибга солувчи қонунларнинг кўлланилиши ҳақида”ги 1998 йил 17 апрелдаги (кейинчалик киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) 12-сонли қарорининг 30-бандига асосан ўз меҳнат вазифаларини бузганлиги учун меҳнат шартномаси бекор қилинган ходимларни ишга тикилаш ҳақидаги ишлар бўйича қонуний ва асосли ҳал қилув қарорлари чиқариш мақсадида қўйидагилар:

- меҳнат шартномасини бекор қилишга асос бўлган меҳнат вазифаларини бузганлик айнан нимадан иборатлигини ва у МК 100-моддаси 2-қисмининг 3 ёки 4-банлари бўйича меҳнат шартномаларини бекор қилиш учун асос бўла олиши мумкин ёки мумкин эмаслиги;
- меҳнат шартномасини бекор қилишда содир қилинган ножўя хатти-ҳаракатнинг оғирлиги, уни содир қилиш ҳолатлари, ходимнинг аввалги иши ва хулқ-атвори иш берувчи томонидан ҳисобга олинган-олинмаганлиги;
- иш берувчи томонидан интизомий жазолар бериш белгиланган муддатлар ва тартибга риоя қилинган-қилинмаганлиги аниқланиши зарур.

Суд ходимга нисбатан интизомий жазо чораси кўлланишини, жумладан, МК 100-моддаси 2-қисмининг 3 ёки 4-банлари бўйича меҳнат шартномасининг бекор қилинишини нафақат иш берувчи томонидан интизомий жазо чораси қўллаш

муддати ва тартибларига риоя қилинмаган ҳолларда, балки ножӯя хатти-ҳаракат ҳақиқатдан ҳам содир этилган, аммо меҳнат шартномасини бекор қилиш содир этилган ножӯя хатти-ҳаракатнинг оғирлик даражаси, хатти-ҳаракат содир этилган ҳолатлар, ходимнинг олдинги хулқ-атвори ва унинг ишга бўлган муносабати ҳисобга олинмаган ҳолда (МК 184-моддаси 2-қисми) бекор қилинган деган хуросага келган тақдирда ҳам ғайриқонуний деб топишга ҳақли.

Суд томонидан аниқланишича, 2012 йил 8 ноябр куни “Бумсаноат” МЧЖнинг директори О. Шодиев ва Б. Содиковлар ўтасида даъвогарни ишлаб чиқариш бўйича ижро директори лавозимига ишга олиш тўғрисида 1145-сонли меҳнат шартномаси имзоланганд.

Иш берувчининг 2013 йил 19 апрелдаги 39-сонли буйруғига асосан даъвогар Б. Содиков узрсиз сабабларга кўра ишга чиқмаганлиги сабабли хайфсан эълон қилиниб, келажакда меҳнат интизомини такроран бузган тақдирда у билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилиниши ҳақида огоҳлантирилган. Бироқ, иш берувчи даъвогар Б. Содиковдан тушунтириш хатини олмаган кўринади.

Ўзбекистон Республикаси МКнинг 182-моддасининг 2-қисмига асосан интизомий жазо қўлланилишидан аввал ходимдан ёзма равиша тушунтириш хати талаб қилиниши лозим. Ходимнинг тушунтириш хати беришдан бош тортиши унинг илгари содир қилган ножӯя хатти-ҳаракати учун жазо қўллашга тўсиқ бўла олмайди.

Суд мажлисидаги Б. Содиковнинг тушунтиришидан кўринишича, 2013 йил 19 апрель куни у ишлаб чиқаришга доир масала билан жамият раҳбари О. Шодиевнинг олдига борган ва шу сабабли ўз меҳнат жойида бўлмаган. Лекин даъвогарнинг 2013 йил 19 апрель куни айнан ишлаб чиқариш билан боғлиқ масалалар юзасидан жамият раҳбарининг қабулида бўлганлиги ҳақидаги важи ишда тўпланган далиллар билан ўз тасдигини топмади.

Тарафлар ўтасида 2012 йил 8 ноябрда тузилган 1145-сонли меҳнат шартномасининг 4.1.8-бандига асосан, иш берувчи, ходим меҳнат вазифаларини тўлиқ ёки маълум даражада бажармаган тақдирда унга амалдаги қонунлар ва Ички меҳнат тартиби қоидаларига асосан интизомий жазо чораларини қўллаш хуқуқига эга.

Шунга асосан, даъвогар Б. Содиковнинг даъво талабларини қаноатлантириш учун асослар мавжуд эмаслиги сабабли суд шу даъво талабини рад қилишни лозим топди.

Иш хужжатларидағи жамиятнинг ишчилари томонидан раҳбар О. Шодиевнинг номига йўлланган аризада, ижрочи директор Б. Содиковнинг буйруғига асосан 2013 йил январдан ҳар куни якшанбадан ташқари 12 соатдан, яъни эрталаб

8-00дан соат 20-00га қадар, кечки сменалар эса соат 20-00дан эрталаб 8-00гача узлуксиз равиша ишлаб келаётганлайлари ва ортиқча ишлаган иш вақты учун ҳозирға қадар ҳеч қандай құшимча иш ҳақи олмаганлайлари сабабли чора күриш сүралған.

Мазкур аризага асосан жамият директорининг күрсатмасига биноан комиссия түзилиб, корхонадаги ишлаб чиқариш интизоми текширилганида, бoshқа камчиликлар билан бир қаторда ижрочи директор Б. Содиқов ҳамда түкүв цехи бошлиғи Б. Мирзаевлар томонидан 2013 йил январдан текширув күніңде қадар 12 соатлық иккі смена ташкил қилингандығын анықланиб, ушбу ҳолат мәхнат қонунчилігінде зид эканлигини далолатномада баён қилинганды.

Иш берувчининг 2013 йил 29 апрелдеги 63-сонли буйруғига асосан даъвогар Б. Содиқов билан 2012 йил 8 ноябрда түзилганды 1145-сонли мәхнат шартномаси Мәхнат кодекси 100-моддасы 2-қисмнинг 3-бандига асосан 2013 йил 29 апрелдан бекор қилинганды.

Ўзбекистон Республикаси Мәхнат кодекси 115-моддасининг 1, 2-қисмларига асосан ходим учун иш вақтнинг нормал муддати ҳафтасига қирқ соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас.

Олти кунлик иш ҳафтасида ҳар қунги ишнинг муддати етти соатдан, беш кунлик иш ҳафтасида эса саккиз соатдан ортиб кетмаслиги лозим.

Қайд этилган қонун нормаси асосида ишчиларнинг иш вақті жавобгар “Бумсаноат” МЧЖнинг жамоат шартномасининг 4.2-бандида хам қайд этилган.

Суд мажлисида сўроқ қилинганды гувоҳлар Д. Ботирова ва Ш. Гапповалар ҳақиқатдан хам уларга раҳбарият томонидан 2013 йилнинг январидан бошлаб 12 соатлик иш вақти белгиланғанды, бироқ меъёридан ортиқ ишлаганлайлари учун ўзларига тегишли бўлган иш ҳақини ололмаётганлайларини маълум қилдилар.

Жамиятнинг касаба уюшмаси билан 2013 йил 15 февралда келишилиб, директор томонидан 2013 йил 18 февралда тасдиқланған ишлаб чиқариш бўйича ижрочи директорнинг мансаб йўриқномасининг 13 ва 18-бандларига асосан, ижрочи директор ўзига биринчирилган ишчи ва хизматчиларни мәхнат фаолиятини Мәхнат қонунчилиги ҳамда жамоат шартномасига биноан ташкил этиши лозим.

Аммо, даъвогар Б. Содиқов ўзининг зиммасига юклатилган мәхнат вазифаларини сидқидиллик билан бажармаганлиги оқибатида унинг қўл остидаги тўкув цехининг ишчилари 2013 йилнинг январидан бошлаб меъёридан ортиқ мәхнат қилиб, ҳозирға қадар ўз иш ҳақларини олмаган.

Шу билан биргага, иш берувчи даъвогар Б. Содиқов ўз меҳнат вазифаларини мунтазам равишда бузганилиги сабабли у билан меҳнат шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги интизомий жазо чорасини асосли қўллаган бўлишига қарамасдан, меҳнат шартномасини бекор қилишда қонун бузилишга йўл қўйган.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси 101-моддасининг 1-қисмига мувофиқ башарти жамоа келишуви ёки жамоа шартномасида меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш учун касаба уюшмаси қўмитаси ёки ходимлар бошқа вакиллик органининг олдиндан розилигини олиш назарда тутилган бўлса, шартномани бундай розиликни олмай туриб бекор қилишга йўл қўйилмайди.

Жамиятнинг жамоа шартномасининг 2.3-бандига асосан иш берувчи ходимнинг манфаатига тегишли қарорни қабул қилишдан аввал касаба уюшмаси қўмитаси билан маслаҳат ўтказиб, унинг розилигини олиши лозимлиги қайд этилган.

“Бумсаноат” МЧЖ касаба уюшмаси қўмитасининг 2013 йил 27 майдаги 03/7-2013-сонли баённомасига асосан, Б. Содиқовга нисбатан ёзилган шикоятхатлари ҳаққоний деб топиб, иш берувчининг ишлаб чиқариш ва умумий масалалар бўйича директор вазифасини бажарувчи ходим Б. Содиқов билан тузилган меҳнат шартномасини бекор қилинишига розилик берилган. Лекин жамият касаба уюшмасининг даъвогар Б. Содиқов билан меҳнат шартномасини бекор қилинишига берган розилиги меҳнат шартномаси бекор қилинганидан сўнг берилганилиги қонун талабига жавоб бермайди.

Қонун талабидан келиб чиқиб, суд жавобгар “Бумсаноат” МЧЖнинг 2013 йил 29 апрелдаги даъвогар Б. Содиқов билан меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳақидаги 63-сонли буйрутини жамиятнинг вакиллик органи, касаба уюшмаси қўмитаси билан келишилмаганлиги сабабли файриқонуний деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси 111-моддасининг 1-қисмига асосан меҳнат шартномаси файриқонуний равишида бекор қилинган ёки ходим файриқонуний равишида бошқа ишга ўтказилган ҳолларда, у иш берувчининг ўзи, суд ёки бошқа ваколатли орган томонидан аввалги ишига тикланиши лозим.

Кодекснинг 112-моддаси 1-қисмига асосан ишга тикланганда иш берувчига ходимга етказилган зарарни қоплаш мажбурияти юклатилади.

Зарарни қоплаш:

мажбурий прогул вақти учун ҳақ тўлаш шартлигидан;

меҳнат шартномаси бекор қилинганилиги ёки ходим бошқа ишга ўтказилганилиги устидан шикоят қилиш билан боғлиқ қўшимча харажатлар (мутахассислардан маслаҳат олиш, иш юритиш учун кетган харажатлар ва бошқалар) учун компенсация тўлашдан; маънавий зарар учун компенсация тўлашдан иборатdir.

Маънавий зарар учун тўланадиган компенсациянинг миқдори иш берувчининг хатти-ҳаракатига берилган баҳони ҳисобга олиб, суд томонидан белгиланади, лекин бу миқдор ходимнинг ойлик иш ҳақидан кам бўлиши мумкин эмас.

Қайд этилганларни инобатга олиб, суд, даъвогар Б. Содиковнинг ишга тиклаш ва мажбурий прогул вақти учун ҳақ ундириш ҳамда маънавий зарар ундириш ҳақидаги даъво талабларини асосли деб ҳисоблаб, қаноатлантиришни лозим топди.

Иш хужжатларида мавжуд “Бумсаноат” МЧЖ томонидан 2013 йил 26 июнда берилган маълумотномага қараганда, даъвогар Б. Содиков 2012 йил ноябрдан 2013 йил май ойига қадар барча мажбурий тўловларни чегириб ташлаганда жами 5.318.126 сўм 89 тийин ойлик иш ҳақи олган. Шунга кўра, унинг ўртача ойлик иш ҳақи 759.732,41 сўмни ($5.318.126 \text{ сўм } 89 \text{ тийин} / 7 = 759.732,41$), кунлик иш ҳақи 31.655,51 сўмни ($759.732,41 / 24 \text{ иш куни} = 31.655,51$) ташкил этади. Даъвогар Б. Содиков 2013 йил 29 апрелдан 2013 йил июлга қадар икки ой 14 кун мажбурий прогулда бўлган ($31.655,51 * 14 \text{ кун} = 443.177,14$). Шу сабабли суд, жавобгар “Бумсаноат” МЧЖдан даъвогар Б. Содиковнинг фойдасига мажбурий прогул учун иш ҳақини $1.962.641,96$ сўм миқдорида ундиришни лозим топди ($759.732,41 * 2 + 1.519.464,82 + 443.177,14 + 1.962.641,96$).

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг “Маънавий зарарни қоплаш ҳақидаги қонунларни қўллашнинг айrim масалалари тўғрисида”ги 2000 йил 28 апрелдаги 7-сонли қарорининг (киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) 6-бандига асосан меҳнат кодексининг 112-моддасига биноан суд меҳнат шартномаси ғайриқонуний равишда бекор қилинганлик ёки ходимни ғайриқонуний равишда бошқа ишга ўтказганлик оқибатида ходимга етказилган маънавий азобларни қоплаш мажбуриятини иш берувчига юклаши мумкин.

Юкори турувчи суднинг раҳбарий қўрсатмаси ҳамда одиллик ва оқилоналиқ принципларидан келиб чиқиб, суд ундирилиши лозим бўлган маънавий зарар учун компенсация даъвогарнинг ўртача иш ҳақидан кам бўлмаслигини инобатга олиб, маънавий зарар суммасини 760.000 сўм миқдорида белгилаб, жавобгардан унинг фойдасига ундиришни лозим топди.

Даъвони қаноатлантириш билан бир қаторда суд, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 120-моддасига асосан жавобгар “Бумсаноат” МЧЖдан давлат даромадига 196.264 сўм 96 тийин миқдорида давлат божини ундиришни лозим топди.

Юкоридагиларни инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206-моддаларига асосан, суд,

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъвогар Содиқов Босит Сагатовичнинг жавобгар “Бумсаноат” МЧЖга нисбатан ишга тиклаш ва мажбурий прогул вақти учун ҳақ ҳамда 3.000.000 (үч миллион) сўм миқдорида маънавий зарар ундириш тўғрисидаги даъвоси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар Содиқов Босит Сагатович “Бумсаноат” МЧЖнинг ишлаб чиқариш бўйича ижрочи директори лавозимига ишга тиклансан.

Жавобгар “Бумсаноат” МЧЖдан даъвогар Содиқов Босит Сагатович фойдасига мажбурий прогул вақти учун 1.962.641 (бир миллион тўқиз юз олтмиш икки минг олти юз қирқ бир) сўм, маънавий зарар компенсацияси учун 760.000 (етти юз олтмиш минг) сўм ҳамда давлат даромадига 236.059 (икки юз ўттиз олти минг эллик тўқиз) сўм миқдорида давлат божи ундирилсин.

Даъвогар Содиқов Босит Сагатовичнинг буйруқни бекор қилиш ҳақидаги даъво талабини қаноатлантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қарорининг ишга тиклаш ҳамда иш ҳақини ундириб бериш тўғрисидаги қисми дарҳол ижрога қаратилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичида шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Зокиров

4. БИТИМЛАР БИЛАН БОГЛИҚИШЛАР БҮЙИЧА

4.1. Битимни ҳақиқий әмас деб топиш ҳақидаги ишлар бүйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услугбий тавсиялар

Битимларни ҳақиқий әмас деб топиш ҳақидаги ишларни күришда, суд ушбу тоифадаги ишлар Фуқаролик кодексининг 9-бобида назарда тутилғанлигини инобатта олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмida амал қилингандеги қонун нормасини күрсатиши лозим.

Битимларни ҳақиқий әмас деб топиш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2006 йил 22 декабрдаги "Суд амалиётида битимларни тартибга солувчи қонунчиллик нормаларини татбиқ қилишда вужудга келадиган айрим масалалар түғрисида"ги 17-сонли қарорида тушунтиришлар берилген бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмida Пленум тушунтиришларини қоида тарикасида күрсатиши лозим бўлади.

Мазкур фуқаролик ишларини күришда, агарда даъво предмети умумий мулк бўлса (масалан, эр-хотиннинг умумий мулки, хусусийлаштирилган уй-жой ва ҳок.), суд барча мулқдорларни ишга жалб қилиши лозим бўлади. Бунда даъво предметининг аввалги мулқдорлари ҳамда битим тузилганидан кейин мулк ҳуқуқини қўлга киритган мулқдорлар ишга жалб қилинади.

Юзорида қайд этилган шахслар мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар сифатида тегишлича даъвогар ёки жавобгар тарафидан ишга жалб қилиниб, ҳал қилув қарорининг баён қисмida уларнинг тушунтиришлари күрсатилиши керак.

Фуқаролик кодекси 113-моддасининг 3-қисмига мувофиқ, ўз-ўзидан ҳақиқий бўлмаган битим ҳақиқий әмаслигининг оқибатларини қўлланиш түғрисидаги талабни ҳар қандай манфаатдор шахс қўйиши мумкин. Суд бундай оқибатларни ўз ташаббуси билан қўллашга ҳақли.

Мазкур қонун талабидан келиб чиқсан ҳолда, суд Фуқаролик процессуал кодексининг 207-моддаси талаблари асосида битимни ҳақиқий әмас деб топганда бунинг оқибатларини қўллаши лозим. Бу борада суд ўзининг хulosаларини ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмida кўрсатиши лозим. Ҳал қилув қарорининг хulosса қисмida эса қўлланилган оқибатларни (яъни, тарафларнинг ҳар бири бошқасига битим бўйича олган ҳамма нарсани қайтариб бериши ва ҳок.) кўрсатиши лозим.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган ҳолатлари (битимни ҳақиқий эмас деб топиш учун ФКнинг 9-бобида белгиланган асослари, битимни шакли ва тузилиши тартиби қоидаларига риоя қилинганлиги ёки қилинмаганлиги), ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хуросаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хуросалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

СУД ҚАРОЛЛАРИ НАМУНАСИ

Олди-сотди шартномасини
ҳақиқий эмас деб топиш түғри-
сидаги ҳал қылув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚЫЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2013 йил июль ойининг 25 куни фуқаролик ишлари бўйича Зангиота туман-
лааро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Зокиров,

Ф. Шукуровнинг котиблигига, Зангиота туман прокурорининг ёрдамчиси
Н. Муминова, адвокатлар Х. Боқиев, Х. Шарипов, тарафлар иштирокида, даъвогар
Абидов Илҳом Учкуновичнинг жавобгарлар Тиллаев Толип Ғофурович ва
Республика кўчмас мулк биржаси Тошкент вилоят филиалига нисбатан олди-сотди
шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъвоси бўйича фуқаролик
ишини кўриб чиқиб, қўйидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар И. Абидов судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, Тошкент
вилояти, Зангиота тумани, "Туркистан" қ. ф. ы., "Истиқлол" маҳалласида жойлашган
қурилиш ости майдони 541,51 кв. метр, фойдаланиш майдони 706,94 кв. метр
бўлган ўзига тегишли ферма биносини жавобгар Т. Тиллаевга Кўчмас мулк
биржаси Тошкент вилоят филиали орқали 2011 йил 29 март куни 127-сонли
олди-сотди шартномаси асосида сотганлигини, шартноманинг 1.4-бандига
кўра, ферма биносига нисбатан мулкий ҳуқуқ шартнома давлат рўйхатида қайд
этилганидан сўнг вужудга келиши, шартноманинг 2.2 ва 3.6-бандларига кўра
шартнома имзоланган кундан бошлаб 30 кун ичida жавобгар пулларни тўлаб
бериши, акс ҳолда тўлов ўтказилган кунлар учун 0,4 фоиз миқдорида, лекин
шартномада белгиланган нархнинг 50 фоизидан ошмаган миқдорда пеня тўлаши
кўрсатилганлигини, жавобгар ферма биноси нархи юзасидан келишилган 17.000
АҚШ долларидан 6.000 АҚШ долларини тилхат асосида бериб, қолган пулларни
беришдан бош тортиб юрганлигини баён этиб, ферма биносининг олди-сотди
шартномасини ҳақиқий эмас деб топишни ва тўлов кечикирилган кунлар учун
жавобгардан 0,4 фоиз пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар И. Абидов даъво талабларини қувватлаб, 2011 йил 29 марта жавобгар Т. Тиллаевга Зангиота тумани, “Туркистон” қ. ф. й., “Истиқол” маҳалласида жойлашган молхона биносини 17.000 АҚШ доллариға сотғанлиги, шундан сүнг жавобгар унга келишилган суммадан бор-йүғи 6.000 АҚШ долларини бериб, қолган 11.000 АҚШ долларини пайсалга солиб бермай келаётғанлигини, уч йил ичидә жавобгарга бир неча маротаба оғзаки мурожаат қылғанлигини, кейинчалик ёзма равишда мурожаат қылғанлигини, олди-сотди шартномасига асосан у молхона биносининг бир қисмини сотғанлигини, лекин у хизмат биносини сотмаган бўлсада, жавобгар молхона атрофини тўсиб олғанлигини, ҳозирда хизмат биносига киролмаётғанлигини, жавобгар билан олди-сотди шартномаси бўйича оғзаки келишган 17.000 АҚШ долларини тўлиқ олмаганлигини баён этиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар Т. Тиллаев даъво талабларини тан олмай, Зангиота тумани, “Туркистон” қ. ф. й., “Истиқол” маҳалласида жой сотилаётғанлигини эшитиб, ўғли билан жойга бориб объектни кўрганлигини, даъвогар унга объектни сотишини айтиб, нархи юзасидан 17.000 АҚШ доллариға келишилғанлигини, келишув гувоҳларсиз бўлиб ўтғанлигини, объектни расмийлаштиришдан олдин жавобгарга жами бўлиб 6.000 АҚШ долларини берганлигини, объектни расмийлаштириш борасида ҳокимиятга анча борганликларини, чунки даъвогар сотган объектнинг ер майдонини 30 сотих қилиб беришинини ваъда қылғанлигини, лекин ҳозирга келиб ер майдони 22 сотих бўлиб қолғанлигини, ваъда қилинган 30 сотихни ҳал қилиб бермаганлигини, шартнома расмийлаштирилганидан кейин даъвогар билан ўрталарида хеч қандай келишмовчилик бўлмаганлигини, 2011 йил 29 марта куни объектни қабул қилиш топшириш далолатномасини имзолаганликларини, даъвогарга аввалига 6.000 АҚШ доллари, кейинчалик 11.000 АҚШ доллари тўлиқ берганлигини, бу тўғрисида даъвогар турмуш ўртоғи билан биргаликда унга тилҳат ёзип берганлигини, ҳозирда объектни ишлатиб келаётғанлигини баён қилиб, даъво талабларини рад қилишни сўради.

Жавобгар “Республика мулк маркази” ЁАЖ ишончли вакили суд мажлисини вақти ва жойи ҳақида тегишли тартибда огохлантирилишига қарамасдан ҳозир бўлмади. Шу сабабли суд, мазкур фуқаролик ишини унинг ишончли вакилисиз Ўзбекистон Республикаси ФПК 174-моддаси 3-қисмига асосан кўришни лозим топди. 2013 йил 25 июль куни “Республика мулк маркази” ЁАЖнинг ишончли вакили А. Ахмедов томонидан берилган аризага асосан, И. Абидов томонидан берилган даъво аризасини уларнинг иштирокисиз кўрилишини, иш бўйича низо жамият фаолиятига даҳлдор эмаслигини, қарор қабул қилишни судга ҳавола

қилишини, 2011 йилда “Республика кўчмас мулк биржаси” ЁАЖ “Республика мулк маркази” ЁАЖга айлантирилганлигини, унинг ҳуқуқий вориси ҳисобланишини, даъво аризада кўрсатилган олди-сотди шартномаси қонун талаблари асосида тузилганлигини баён қилган.

Мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида сўроқ қилинган “Мулк хизмати” МЧЖ директори А. Йўлдошев даъвони тан олмай, “Мулк хизмати” МЧЖ брокерлик идорасида раҳбар бўлиб ишлашини, 2009 йил 29 марта жамият ҳамда “Тохир автосервис” Х. К. брокерлик идоралари иштирокида электрон савдо ташкил этилганлигини, мазкур савдо бўйича кўчмас мулк объекти савдога чиқарилганлигини ва олди-сотди шартномаси савдо баённомасига асосан низоли мулк Т. Тиллаевга сотилганлигини, шартномадаги шартларнинг барчаси тарафлар томонидан белгиланганлигини, 2011 йил 23 июняда Ўзбекистон Республикаси “Риэлторлик фаолияти тўғрисида”ги Қонун кучга киргандан кейин барча брокерлик идоралари ва “Республика кўчмас мулк биржаси”нинг фаолияти тутатилганлиги баён этиб, низони қонуний ҳал қилишни сўради.

Суд тарафларнинг, мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахснинг баёнотларни, адвокатларнинг нутқини, прокурор ёрдамчисининг даъвогар И. Абидовнинг даъво талабларини рад қилиш лозимлиги тўғрисидаги фикрини тинглаб, даъво важларини иш хужжатлари ва йигилган далиллар мажмуаси билан биргалиқда ўрганиб, уларга ҳуқуқий баҳо бериб, қуйидаги асосларга кўра даъво талабларини қаноатлантиришни рад этиш лозим деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 479-моддасига кўра, кўчмас мулкнинг олди-сотди шартномасига (кўчмас мулкни сотиш шартномасига) биноан сотовчи ер участкаси, бино, иншоот, квартира ёки бошқа кўчмас мулкни сотиб олувлчига мулк қилиб топширишни (ушбу Кодекснинг 83-моддаси) ўз зиммасига олади.

Суд томонидан аниқланишича, даъвогар И. Абидов ўзига тегишли бўлган, Тошкент вилояти, Зангиота тумани, “Туркистон” қ. ф. й., “Истиқол” маҳалласида жойлашган, қурилиш ости майдони 541,51 кв. м, фойдаланиш майдони 706,94 кв. м бўлган ферма биносини жавобгар Т. Тиллаевга “Республика кўчмас мулк биржаси” Тошкент вилоят филиали 1-сонли савдо майдони маклери А. Юзбошев орқали 2011 йил 29 март куни 127-сонли олди-сотди шартномаси асосида 31.000.000 сўмга сотган. Кўчмас мулк давлат кадастр хизматидан рўйхатдан ўтказилмаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди “Суд амалиётида битимларни тартибга соловчи қонунчилик нормаларини татбиқ қилишда вужудга келадиган айrim масалалар тўғрисида”ги 2006 йил 22 декабрдаги 17-сонли Пленум қарорининг

15-бандига асосан мажбуриятларнинг айрим турлари, жумладан, гаров, олди-сотди, акцияларни ўзганинг эгалигига ўтказиш тўғрисидаги битимларни ҳақиқий эмас деб топиш билан боғлиқ низоларни қўришда судлар ишни тўғри ҳал қилиш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган битимни ҳақиқий эмас деб топиш асосини аниқлашлари лозим.

Даъвогар И. Абидовнинг важига қараганда, у низоли обьектни 17.000 АҚШ долларига сотишга келишган. Бироқ, жавобгар Т. Тиллаев уч йил мобайнида келишилган пулларини тўлиқ тўламай шартнома шартларини бажармай келмоқда.

Олди-сотди шартномасининг 2.1 ва 2.2.-бандларига асосан обьектнинг сотилиш баҳоси 31.000.000 сўмни ташкил этади.

Объект учун тўловларни сотиб олувчи ушбу олди-сотди шартномаси имзоланган кундан бошлаб 30 банк иш куни ичида сотувчига ўрнатилган тартибда тўлаб беради.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 486-моддасининг 1,2-қисмларига асосан кўчмас мулкнинг сотувчи томонидан топширилиши ва сотиб олувчи томонидан қабул қилиниши тарафлар имзолайдиган топшириш далолатномаси ёки топшириш тўғрисидаги бошқа хужжатга биноан амалга оширилади.

Агар қонунда ёки шартномада бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, сотувчининг кўчмас мулкни сотиб олувчига топшириш мажбурияти бу мулк сотиб олувчига топширилганидан ва топшириш тўғрисидаги тегишли хужжатни тарафлар имзолаганидан кейин бажарилган хисобланади.

Тарафлар ўртасида 2011 йил 29 март куни тузилган топшириш-қабул қилиш далолатномасига асосан шартнома юзасидан келишилган пул қиймати даъвогар И. Абидов томонидан Т. Тиллаевдан тўлиқ олиниб, бир-бирига даъвоси йўқлиги қайд қилиниб, кўчмас мулк жавобгарга топширилган. Далолатнома ҳар икки тараф томонидан тегишлича имзоланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди “Фуқаролик ишларини қўришда судлар томонидан далилларга оид қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида” 2007 йил 2 октябрдаги 11-сонли қарори Пленум қарорининг 7-бандига асосан қонун бўйича ишнинг муайян исботлаш воситалари билан тасдиқланиши лозим бўлган ҳолатларини бошқа ҳеч қандай исботлаш воситалари билан тасдиқлаш мумкин эмас (ФПКнинг 59-моддаси). Бунда низоли ҳуқуқий муносабатларни тартибга соловчи тегишли моддий ҳуқуқ нормаларига асосланмасдан исботлашга йўл қўйилмайди.

Иш хужжатларидан қўринишича, даъвогар И. Абидов алоқа бўлими орқали 2013 йил 23 апрель куни жавобгар Т. Тиллаевга шартнома талаблари асосида мулкнинг қолган қийматини тўлаш ҳақида ёзма талабнома жўнатган. Талабномага

нисбатан берилган санаасиз огохлантириш хатидан кўринишича, жавобгар Т.Тиллаев даъвогар билан келишилган 30 сотих ер майдони ўрнига 22 сотих берилганлиги, агар И. Абидов ушбу ер майдонини нотариал идораси орқали расмийлаштириб берса, олди-сотди битимини 2.2-бандини бажаришга тайёр эканлиги баён қилинган бўлсада, у томонидан имзоланмай, матн компьютерда ёзилган.

Даъвогар И. Абидов ўзининг важини тасдиқлаш учун қонунда кўрсатилган бошқа исботлаш воситасини тақдим қилмади.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 57-моддасига кўра, ҳар бир тараф ўзининг талаблари ва эътиrozларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт.

Шунга кўра, гарчандаъвогар И.Абидов ферма биносини 17.000 АҚШ долларига сотганлиги, ушбу пулдан 6.000 АҚШ долларини жавобгар Т. Тиллаевдан қабул қилиб олганлиги ҳамда қолганини олмаганлиги ҳақида важ келтирган бўлсада, ушбу ҳолатни исботловчи ёзма далилларни судга тақдим этмаган. Айни пайтда, тарафлар имзолаган ва тегишлича расмийлаштирилган шартнома талабларидан ташқарида келишилган мулк баҳоси ушбу олди-сотди шартномасини Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 113–126-моддаларида кўзда тутилган белгиларга кўра ҳақиқий эмас деб топиш учун асос бўла олмайди.

Бундай ҳолатда, суд қайд этилган моддий-процессуал ҳукуқ нормалари талаблари ҳамда юқори турувчи суднинг раҳбарий тушунтиришларидан келиб чиқиб, ишда тўпланган исботлаш воситаларига Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 67-моддаси талаби асосида баҳо бериб, даъвогар И. Абидовнинг жавобгарлар Т. Тиллаев ва Республика кўчмас мулк Биржаси Тошкент вилоят филиалига нисбатан кўчмас мулк олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги даъво талабини асоссиз деб ҳисоблади ва уни рад этишни лозим топди.

Даъвони рад қилиш билан биргалиқда суд, Ўзбекистон Республикаси ФПК 120-моддаси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сонли қарори билан тасдиқланган «Давлат божи ставкалари»нинг а-1)-бандига асосан даъвогар И. Абидовдан давлат даромадига шартнома суммасининг 20 фоизи миқдорида, яъни 6.200.000 сўм миқдорида давлат божини ундиришни лозим топди.

Юқоридагиларни инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПК 203–206 моддаларига асосан, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъвогар Абидов Илҳом Учқуновичнинг жавобгарлар Тиллаев Толип Ғофурович ва Республика кўчмас мулк биржаси Тошкент вилоят филиалига

нисбатан олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъвосини қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар Абидов Илҳом Учқуновичдан давлат даромадига 6.200.000 (олти миллион икки юз минг) сўм миқдорида давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичида шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Зокиров

СУД ҚАРОЛЛАРИ НАМУНАСИ

Олди-сотди шартномасини
ҳақиқий эмас деб топиш түғри-
сидаги ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил апрель ойининг 21 куни фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Тошбеков

Г. Раймовнинг котиблигига, тарафларнинг иштирокида даъвогар Пирназаров Абдулатиф Зокировичнинг жавобгарлар Жалилова Мухтабар Нишоновна, Холиқов Султон Зоирович ва Оҳангарон туман давлат нотариал идорасига нисбатан олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъвоси юзасидан юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қўйидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар А. Пирназаров жавобгарлар М. Жалилова, С. Холиқов ва Оҳангарон туман давлат нотариал идорасига нисбатан олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида даъвогар А. Пирназаров даъво талабларини тўлиқ қувватлаб, жавобгар М. Жалилова билан 1995 йил 28 октябрда куни қонуний никоҳдан ўтиб, турмуш қурганлиги, биргаликдаги турмуши даврида фақат бир ўзи ишлаб пул топганлиги, жавобгар ҳеч қаерда ишламаганлиги, 2005 йилда жавобгарнинг номига «ГАЗ 3102-103» русумли, давлат рақами 10W865EA (аввалги давлат рақами 11Р2278), двигатель рақами 53083328, кузов рақами 31020050148628, шасси рақами X9631020051293458, ранги «айсберг» бўлган автомашинани сотиб олганлиги, 2009 йил 14 декабрдаги суднинг ҳал қилув қарорига асосан жавобгар М. Жалилова билан никоҳдан ажратилганлиги, узрли сабабларга кўра никоҳдан ажратиш ҳақидаги суд жараёнида иштирок эта олмаганлиги, никоҳдан ажрашганидан сўнг жавобгар уни хабардор қилмасдан, ғараз ниятларда у билан қонуний никоҳда бўлганлиги ҳақида белгиси мавжуд бўлган эски фуқаролик паспортнинг ўрнига янги фуқаролик паспорт олиш орқали илгари никоҳда бўлганлиги ҳақида маълумотни йўқ бўлишига эришиб, ўзаро қонуний никоҳ

даврида орттирилган барча мол-мулкларни сота бошлаганлиги, 2012 йил 1 февралда М. Жалилова биргалиқдаги никоҳ даврида орттирилган юқорида күрсатилған автомашинани жавобгар С. Холиқовга ноқонуний равища сотғанлиги ва бундан хабари бўлмаганлигини, чунки, 2009 йил 11 ноябрдан 2012 йил 24 февралгача жазони ижро этиш муассасасида жазони ўтаганлиги, ушбу ноқонуний олди-сотди шартномаси сабабли қонун билан қўриқланадиган манфаатларига жиддий зиён етказилганлигини маълум қилиб, суддан 2012 йил 1 февраль куни М. Жалилова ва С. Холиқовларнинг ўртасида тузилган Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси томонидан тасдиқланган юқорида күрсатилған автомашина олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Жавобгар М. Жалилова тегишли тартибда суд мажлиси тайинланган вақти ва жойи тўғрисида огоҳлантирилган бўлсада, суд мажлисига келмаган ва келмаслик сабаблари ҳақида маълумот бермаган.

Суд мажлисига жавобгар С. Холиқов ва мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс тариқасида иш қўрилишига жалб қилинган Р. Холиқова келмай, судга ариза билан мурожаат қилиб, унда даъво аризани рад этишни ва ишни ўзларининг иштирокисиз қўриб чиқишни сўраган.

Суд мажлисига Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси Д. Рисқиева келмай, судга ариза билан мурожаат қилиб, унда иш бўйича қонуний қарор чиқаришни ва ишни ўзининг иштирокисиз қўриб чиқишни сўраган.

Бундай ҳолатда, суд мазкур фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 174-моддасига асосан Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси, жавобгарлар М. Жалилова ва С. Холиқов, учинчи шахс Р. Холиқовнинг иштирокисиз қўриб чиқишни лозим топади.

Суд даъвогарнинг баёнотини тинглаб, ишхужжатлари билан танишиб, қўйидаги хуласага келади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, даъвогар А. Пирназаров жавобгар М. Жалилова билан 1995 йил 28 октябрь куни қонуний никоҳдан ўтиб, оила қурғанлар ва бу ҳақда Шахрисабз туман ФХДЁ бўлими томонидан 50-сон билан далолатнома ёзуви қайд этилган. Ўрталаридаги турмушларидан 1997 йил 31 март куни туғилган З. Пирназарова, 1998 йил 14 август куни туғилган М. Пирназаров, 2007 йил 4 апрель куни туғилган А. Пирназаров ва 2001 йил 5 январ куни туғилган Б. Пирназаров исмли вояга етмаган тўрт нафар фарзандлари бор. Фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлароро судининг 2009 йил 14 декабрдаги ҳал қилув қарори билан тарафлар никоҳдан ажратилганлар.

Жиноят ишлари бўйича Оҳангарон туман судининг 2010 йил 13 январдаги хукми билан А. Пирназаров Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 168-моддаси 3-қисми «а» бандида назарда тутилган жиноятни содир қўлганлигига айбдор деб топилиб, 6 йил бойлик муддатга озодликдан маҳрум қилиниб, жиноят ишлари бўйича Сирдарё вилояти Гулистон туман судининг 2012 йил 24 февралдаги ажрими билан озодликка чиқарилган. Ўзбекистон Республикаси ИИВ ЖИЭББ томонидан берилган 2012 йил 24 февралдаги 058057-сонли маълумотномасига кўра даъвогар А.Х. Пирназаров 2009 йил 14 ноябрдан 2012 йил 24 февралгача озодликдан маҳрум этиш жойларида жазони ўтаган.

Аниқланишича, тарафларнинг ўзаро турмуши даврида 2005 йилда ишлаб чиқарилган «ГАЗ 3102-103» русумли, давлат рақами 10W865EA (аввалги давлат рақами 11Р2278), двигатель рақами 53083328, кузов рақами 31020050148628, шасси рақами X9631020051293458, ранги «айсберг» бўлган автомашина жавобгар М. Жалилованинг номига сотиб олинган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 23-моддасига кўра эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари, шунингдек, никоҳ қайд этилгунга қадар, бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол қўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргаликдаги умумий мулки ҳисобланади.

Шунга кўра, юкорида қўрсатилган автомашина даъвогар А. Пирназаров ва жавобгар М. Жалиловаларнинг никоҳ давомида сотиб олинганлиги сабабли Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 23-моддасига асосан уларнинг умумий мол-мулки бўлган.

2012 йил 1 февраль куни жавобгар М. Жалилова низоли автомашинани Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси томонидан реестрда 318 рақам билан тасдиқланган олди-сотди шартномасига асосан жавобгар С. Холиқовга 800.000 сўмга сотган. Олди-сотди шартномасини расмийлаштиришда жавобгар М. Жалилова ўз ёзма аризаси билан низоли автомашинани сотишга даъво қилиш ҳуқуқига эга бўлган эри йўқлигини билдирган. Даъвогар А. Пирназаров низоли автомашинани сотилишига ўз розилигини бермаган ва жазони ижро этиш муассасасида жазо муддатини ўтаганлиги сабабли низоли автомашина олди-сотди шартномаси тузилганидан ҳабари бўлмаган.

Даъвогар А. Пирназаров билан ўзаро қонуний никоҳ даврида орттирилган мол-мулкларни сотиб юборганилиги ҳолати юзасидан жавобгар М. Жалиловага нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 229-моддаси ва 228-моддаси 2-қисми «а» банди билан жиноят иши қўзғатилиб, жиноят ишлари

бўйича Чирчиқ шаҳар судининг 2014 йил 14 апрелдаги ажрими билан мазкур жиноят иши Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси Сенатининг 2013 йил 12 декабрдаги «Ўзбекистон Республикаси Конституция қабул қилинганлигининг 21 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги қарорининг 6 бандига мувофиқ иш юритувидан тутатилган.

Дастлабки тергов жараёнида аниқланган ҳолатларга кўра, М. Жалилова турмуш ўртоғи А. Пирназаровнинг қамоққа олинганидан фойдаланиб, ўзи томонидан ишлаб чиқилган жиноий режа асосида дастлаб фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро суди томонидан 2009 йил 14 декабрь куни турмуш ўртоғи А. Пирназаров билан бўлган қонуний никоҳдан ажратишга ва 2010 йил 22 январь куни янги фуқаролик паспорти олиш орқали паспортдаги никоҳ тузилганлиги хақидаги белгини янги фуқаролик паспортга қайд этилмаслигига эришиб, ўзаро қонуний никоҳ даврида орттирилган мол-мулкларни сотиб юборган. Хусусан, М. Жалилова турмуш ўртоғи А. Пирназаров Ўзбекистон Республикаси ИИВ ЖИЭББ УЯ 64/ 61-сонли муассасасида жазони ўтаётганлигидан фойдаланиб, уни хабардор қилмасдан, ўзининг номига расмийлаштирилган «ГАЗ 3102-103» русумли, давлат рақами 10W865EA (аввалги давлат рақами 11Р2278) бўлган автомашинани 2012 йил 1 февраль куни Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси томонидан реестрда 318 рақам билан тасдиқланган олди-сотди шартномасига асосан фуқаро С. Холиқовга 800.000 сўмга сотиб юбориб, пул маблағларини ўз эҳтиёжига сарфлаган. Бунда С. Холиқов М. Жалилованинг турмуш ўртоғи борлигини, автомашинани сотилишига М. Жалилованинг турмуш ўртоғи А. Пирназаровнинг розилиги олинмаганлигини билган.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 24-моддасига кўра, эр ва хотин уларнинг биргалиқдаги умумий мулки бўлган мол-мулкка эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этишда teng ҳуқуқларга эгадир. Эр ва хотиндан бирининг умумий мол-мулкни тасарруф этиши билан боғлиқ битим тузилганда бу ҳаракат бошқасининг розилигига кўра амалга оширилаётганлигини англатади. Эр-хотиндан бирининг умумий мол-мулкни тасарруф этиш юзасидан амалга оширган битими бошқасининг бунга розилиги бўлмаганлиги сабаблигина билдирган талабига биноан ва фақат битимни амалга оширган иккинчи томон амалга оширилган битим юзасидан эр (хотин) рози эмаслигини олдиндан билгани ёки билиши лозим бўлганлиги исботланган ҳолларда суд томонидан ҳақиқий эмас деб топилиши мумкин. Эр (хотин) ўзининг номига расмийлаштирган умумий қўчмас мол-мулкни тасарруф этиш бўйича битим тузиши учун хотин (эр) нинг нотариал тартибда тасдиқланган розилигини олиши лозим. Кўрсатилган битимни

тузишга нотариал тартибда тасдиқланган розилиги олинимаган эр ёки хотин мазкур битим амалга оширилганлигини билган ёки билиши лозим бўлган қундан бошлаб бир йил давомида бу битимни суд тартибида ҳақиқий эмас деб топишни талаб қилишга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 116-моддасига қўра қонун хуҷжатларининг талабларига мувофиқ келмайдиган мазмундаги битим, шунингдек, ҳуқуқ-тартибот ёки ахлоқ асосларига атайн қарши мақсадда тузилган битим ўз-ўзидан ҳақиқий эмасдир.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 114-моддаси 1-қисмига қўра ҳақиқий бўлмаган битим унинг ҳақиқий эмаслиги билан боғлиқ бўлган оқибатлардан ташқари бошқа юридик оқибатларга олиб келмайди ва у тузилган пайтидан бошлаб ҳақиқий эмасдир.

Бундай ҳолатда, суд юқорида қайд этилган қонун талаблари ва иш ҳолатларидан келиб чиқиб, низоли автомашина даъвогар А. Пирназоров ва жавобгар М. Жалиловаларнинг биргалиқдаги никоҳи давомида сотиб олинганлиги ва демак уларнинг умумий мулки эканлиги, жавобгар М. Жалилова низоли автомашинани даъвогар А. Пирназоровнинг розилигисиз сотиб юборганлиги, низоли автомашина олди-сотди шартномаси ҳуқуқ-тартибот ва ахлоқ асосларига атайн қарши мақсадда тузилган битим эканлигини инобатга олиб, 2012 йил 1 февраль куни М. Жалилова ва С. Холиқовларнинг ўртасида тузилган Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси томонидан реестрда 318 рақам билан тасдиқланган низоли автомашина олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топишни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 114-моддаси 2-қисмига қўра битим ҳақиқий бўлмаганида тарафларнинг ҳар бири бошқасига битим бўйича олган ҳамма нарсани қайтариб бериши, олинган нарсани аслича (шу жумладан олинган нарса мол-мулқдан фойдаланиш, бажарилган иш ёки кўрсатилган хизмат билан ифодаланганда) қайтариб бериш мумкин бўлмаганида эса, агар битим ҳақиқий эмаслигининг бошқа оқибатлари қонунда назарда тутилган бўлмаса, унинг қўйиматини пул билан тўлаши шарт.

Шунга кўра, суд олди-сотди шартномасига қўра низоли автомашина жавобгар М. Жалилова томонидан 800.000 сўмга сотилганлигини инобатга олиб, ундан С. Холиқовнинг фойдасига ушбу пулни ундиришни ҳамда тарафларни дастлабки ҳолатга келтиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 116-моддасига қўра ҳал қилув қарори қайси тарафнинг фойдасига чиқарилган бўлса, суд шу

тарафга иккинчи тарафдан, гарчи бу тараф давлат даромадига тушадиган суд харажатларини тўлашдан озод этилган бўлсада, иш бўйича қилинган ҳамма харажатларни ундириб беради.

Бундай ҳолатда, суд жавобгар М. Жалиловадан даъвогар А. Пирназаровнинг фойдасига даъво ариза билан судга мурожаат қилишда тўланган 39.795 сўм давлат божини ундиришни лозим топади.

Суд давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилишда, даъвогар А. Пирназаров томонидан даъво ариза билан судга мурожаат қилишда тўланган 39.795 сўм миқдорида давлат божини ва олди-сотди шартномасига кўра низоли автомашина 800.000 сўмга сотилганилигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 120-моддаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сонли қарорига асосан жавобгар М. Жалиловадан давлат фойдасига 205 сўм ($800.000 \times 5\% - 39795$) миқдорида давлат божини ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларини қуллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Пирназаров Абдулатиф Зокировичнинг жавобгарлар Жалилова Мухтабар Нишоновна, Холиқов Султон Зоирович ва Оҳангарон туман давлат нотариал идорасига нисбатан олди-сотди шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

2012 йил 1 февраль куни Жалилова Мухтабар Нишоновна ва Холиқов Султон Зоировичларнинг ўртасида тузилган Оҳангарон туман давлат нотариал идораси давлат нотариуси томонидан реестрда 318 рақам билан тасдиқланган 2005 йилда ишлаб чиқарилган «ГАЗ 3102-103» русумли, давлат рақами 10W865EA (аввалги давлат рақами 11Р2278), двигатель рақами 53083328, кузов рақами 31020050148628, шасси рақами X9631020051293458, ранги «айсберг» бўлган автомашина олди-сотди шартномаси ҳақиқий эмас деб топилсин.

Олди-сотди шартномаси тарафлари дастлабки ҳолатга келтирилсин.

Жавобгар Жалилова Мухтабар Нишоновнадан Холиқов Султон Зоировичнинг фойдасига 800.000 сўм ундирилсин.

Жавобгар Жалилова Мухтабар Нишоновнадан даъвогар Пирназаров Абдулатиф Зокирович фойдасига даъво ариза билан судга мурожаат қилишда тўланган 39.795 сўм давлат божи ундирилсин.

Жавобгар Жалилова Мухтабар Нишоновнадан давлат фойдасига 205 сўм миқдорида давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичида шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Тошбеков

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Гаров шартномасини ҳақиқий
эмас деб топиш тұғрисидаги
хал қилув қарорининг
намунаси

ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2015 йил июнь ойининг 26 куни фуқаролик ишлари бүйича Оҳангарон туман-
ларапо судининг, очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Тошбеков

Г. Раймовнинг котиблигига, тарафларнинг иштирокида даъвогарлар Қодирова
Хуршида Кабировна ва Икромова Нодира Джаконовнанинг жавобгарлар «PROM
NICE BIZNES» МЧЖ, ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиали, Тошкент вилоят адлия
бошқармаси ва Юсупов Жасур Джаконовичларга нисбатан гаров шартномасини
ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъвоси юзасидан юритилган фуқаролик
ишини кўриб чиқиб, қуйидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогарлар Х. Қодирова ва Н. Икромова жавобгарлар «PROM NICE BIZNES»
МЧЖ, ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиали, Тошкент вилоят адлия бошқармаси
ва Ж. Юсовларга нисбатан гаров шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш
ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида даъвогарлар Х. Қодирова ва Н. Икромоваларнинг ишончли
вакили Н. Турсунова даъво аризани қувватлаб, ҳозирги кунда даъвогарлар оила
аъзолари билан бирга Тошкент вилояти, Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-йда
яшаб келаётганилиги, илгари ушбу уй 2008 йил 29 март куни Оҳангарон тумани
давлат нотариал идораси томонидан реестрда 23-326 рақам билан тасдиқланган
қонун бўйича ворислик ҳақида гувоҳномага асосан тенг улушларда Ж. Юсов,
С. Юсупова, Н. Икромова ва С. Шоназароваларга тегишли бўлганлиги, ТИФ Миллий
банки Оҳангарон филиали ва «PROM NICE BIZNES» МЧЖ ўртасида 2008 йил
26 декабрь куни имзоланган 1035-сонли кредит шартномасига асосан банк
маблағлари ҳисобидан 36 ой муддатга йиллик 20% миқдорида устама ҳақ тўлаш
шарти билан шифер чиқариш технологик линиясини сотиб олиш мақсадида
банк томонидан «PROM NICE BIZNES» МЧЖга 470 миллион сўм миқдорида кредит

маблағи ажратилғанлиги, кредит таъминоти сифатида Оҳангарон туман хусусий нотариуси Н. Болиев томонидан 2008 йил 28 май куни реестрда Г-70 рақам билан тасдиқланган гаров шартномасига ва 2008 йил 30 декабрь куни реестрда Г-195 рақам билан тасдиқланган ушбу гаров шартномаси қўшимчасига асосан юқорида қайд этиган уй гаровга қўйилғанлиги, «PROM NICE BIZNES» МЧЖ ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиалидан олган кредитни қайтара олмаганлиги сабабли Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси ТИФ Миллий банки манфаатида даъво ариза билан судга мурожаат қилиб, кредит қарздорликни ундириш ва ундирувни гаров мулкига қаратишни сўраганлигини, фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро судининг 2011 йил 2 декабрдаги ҳал қилув қарорига асосан кредит қарздорлик ундирилғанлиги ва ундирув юқорида қайд этилган уйга қаратилғанлиги, гаров шартномалари даъвогарларнинг розилигисиз тузилғанлиги оқибатида уларнинг мазкур уй-жойда яшаш ҳуқуқлари қўпол равишида бузилғанлиги ва бунинг натижасида эса улар вояга етмаган беш нафар фарзандлари билан бирга кўчада қолиб кетгандиги, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2010 йил 30 март куни 2090-сон билан рўйхатга олинган «Нотариуслар томонидан нотариал ҳаракатларни амалга ошириш тартиби тўғрисида»ги йўриқноманинг 125-бандига қўра, ипотека шартномасини тасдиқлаш учун нотариус ипотекага қўювчи ва ипотекага олувчидан, агарда ипотекага қўйилаётган турар жойда доимий рўйхатга қўйилған шахслар вояга етмаган, муомалага лаёқатсиз ёки муомала лаёқати чекланган бўлса, тегишлича уларнинг қонуний вакиллари ёки васийлик ва ҳомийлик органларининг ёзма розилигини талаб қилиши белгиланғанлиги, бироқ Оҳангарон туман хусусий нотариуси Н. Болиев томонидан бундай ҳаракатлар амалга оширилмаганлиги, шунингдек, юқорида қайд этилган гаров шартномаларида даъвогар Н. Икромова номидан қўйилған имзо унга тегишли эмаслиги, даъвогар Н. Икромова гаров шартномалари тузилғанлигидан хабари бўлмаганлигини маълум қилиб, 2008 йил 28 майдаги гаров шартномасини ва 2008 йил 30 декабрдаги ушбу гаров шартномасига қўшимчани ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Суд мажлисида жавобгар Ж. Юсуповнинг ишончли вакили Ш. Зуфаров даъво талабларини тан олиб, даъвогар Х. Қодирова унинг турмуш ўртоғи, даъвогар Н. Икромова эса — синглиси эканлиги, низолашаётган гаров шартномаларини расмийлаштириш тартиби бузилғанлиги, ҳуқуқий билимга эга бўлмаганлиги учун ҳам ўша вақтда бунга эътибор бермаганлиги, фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро судининг 2011 йил 2 декабрдаги ҳал қилув қарорига асосан кредит бўйича ундирув Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-уйга қаратилғанлиги, гаров

шартномаларидағи имзо Н. Икромовага тегишли эмаслигини маълум қилиб, суддан даъво аризани қаноатлантиришни сўраган.

Суд мажлисида ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиалининг ишончли вакиллари Ж. Мирзаев ва Б. Аллаяров даъво аризани тан олмай, юқорида қайд этилган гаров шартномалари қонун талаблари асосида расмийлаштирилганлиги, даъвогарлар Х. Қодирова ва Н. Икромова шахсан ўзлари нотариал идорага борганликлари ва гаров шартномаларига ҳам ўзлари нотариус олдида имзо қўйганликларини маълум қилиб, суддан даъво аризаларни рад этишни сўраганлар.

Суд мажлисида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс Ф. Ортиқов даъво аризани тан олмай, фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро судининг 2013 йил 11 сентябрдаги ҳал қилув қарорига асосан унинг жавобгар Ж. Юсуповга нисбатан Оҳангарон тумани, Иқбол қўчаси, 34-йдан кўчириш ҳақидағи даъво аризаси қаноатлантирилганлиги, даъвогарлар Х. Қодирова ва Н. Икромова ишни чўзиш мақсадида турли хил баҳоналар билан судга даъво ариза киритаётганликлари, даъвогарлар шахсан ўзлари бориб гаров шартномаларига имзо қўйганликлари бошқа суд жараёнларида ҳам ўз тасдигини топганлиги, лекин шунга қарамасдан жавобгар Ж. Юсупов ва унинг оила аъзолари атайнин юқорида қайд этилган уйдан чиқмаслик мақсадида турли хил баҳоналар топиб келаётганлиги, мазкур уйни 2012 йил 22 май куни бўлиб ўтган очиқ аукцион савдосида сотиб олганлиги ва ўша вақтдан бери жавобгар Ж. Юсупов ва унинг оила аъзоларини ушбу уйдан чиқара олмаётганлигини маълум қилиб, суддан даъво аризани рад этишни сўраган.

Хозирги кунда «PROM NICE BIZNES» МЧЖ тутатилганлиги, ҳуқуқий вориси йўқлиги инобатга олинди.

Суд мажлисига тегишли тартибда чақирилган Тошкент вилоят адлия бошқармаси вакили судга номаълум сабабларга кўра келмаганлиги туфайли суд мазкур фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 174-моддасига асосан Тошкент шаҳар адлия бошқармаси вакилининг иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топади.

Суд тарафлар, учинчи шахснинг кўрсатмасини эшитиб, иш материаллари билан танишиб, қўйидаги хулосага келади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, Тошкент вилояти, Оҳангарон тумани, Иқбол қўчаси, 34-йилгари 2008 йил 29 март куни Оҳангарон тумани давлат нотариал идораси томонидан реестрда 23-326 рақам билан тасдиқланган қонун бўйича ворислик ҳақида гувоҳномага асосан тенг улушларда Ж. Юсупов, С. Юсупова, Н. Икромова ва С. Шоназароваларга тегишли бўлган.

ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиали ва «PROM NICE BIZNES» МЧЖ ўртасида 2008 йил 26 декабр куни имзоланган 1035-сонли кредит шартномасига асосан банк маблағлари ҳисобидан 36 ой муддатга йиллик 20% миқдорида устама ҳақ тўлаш шарти билан шифер ишлаб чиқариш технологик линиясини сотиб олиш мақсадида банк томонидан «PROM NICE BIZNES» МЧЖга 470 миллион сўм миқдорида кредит маблағи ажратилган.

Кредит таъминоти сифатида Оҳангарон туман хусусий нотариуси Н. Болиев томонидан 2008 йил 28 май куни реестрда Г-70 рақам билан тасдиқланган гаров шартномасига ва 2008 йил 30 декабр куни реестрда Г-195 рақам билан тасдиқланган ушбу гаров шартномаси кўшимчасига асосан Ж. Юсупов, С. Юсупова, Н. Икромова ва С. Шоназароваларга тегишли тарафлар келишувига биноан 270 миллион сўмга баҳоланганд Тошкент вилояти, Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-й гаровга қўйилган.

Ушбу уйга нисбатан 2008 йил 28 май куни Оҳангарон туман хусусий нотариуси Н. Болиев томонидан тақиқ қўйилган.

Гарчанд юқорида қайд этилган кредит шартномаси шартларига асосан ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиали шартнома бўйича ўз мажбуриятларини лозим дараҷада бажарган бўлсада, бироқ «PROM NICE BIZNES» МЧЖ кредитни қайтариш жадвалига асосан кредитни тўлиқ ва вақтида қайтариш мажбуриятини бажармасдан келган. Натижада Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси ТИФ Миллий банки манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилишга мажбур бўлган.

Фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро судининг 2011 йил 2 декабрдаги ҳал қилув қарори билан даъвогар Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатасининг ТИФ Миллий банки манфаатида жавобгарлар «PROM NICE BIZNES» МЧЖ, Ж. Юсупов, С. Юсупова, Н. Икромова, С. Шоназарова ва Н. Рашидовга нисбатан кредит қарздорлигини ундириш ва ундирувни кредит таъминотига қаратиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилиб, барча жавобгарлардан солидар тартибида ТИФ Миллий банкнинг фойдасига 2008 йил 26 декабрдаги 1035-сонли кредит шартномаси бўйича 345.882.054,79 сўм миқдорида қарздорлик ундирилган.

Ундирув гаровдаги Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-уйга қаратилган.

Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судининг 2012 йил 21 февралдаги ажрими билан суд қарори тўлдирилиб, Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-уйнинг бошлангич сотув нархи 375.000.000 сўм деб белгиланган.

Фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманлараро судининг 2011 йил 2 декабрдаги ҳал қилув қарори 2012 йил 21 февраль куни қонуний қучга кириб,

ижрода қаратылған. Мазкур ҳал қилув қарорининг ижросини таъминлаш мақсадида Оҳангарон туман суд ижроғилари бўлими томонидан низоли уй қонунда белгиланган тартибда очиқ аукцион савдосига қўйилган.

2012 йил 22 май куни «REALTOR GARANT BUSINESS» МЧЖ томонидан икки нафар харидор С. Ашурев ва Ф. Ортиқовлар иштирокида Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-уйнинг очиқ аукцион савдоси ўтказилиб, унда ушбу уй 390 миллион сўмга очиқ аукцион савдоси ғолиби Ф. Ортиқовга сотилган ва бу ҳақда 22.05.2012 йилдаги 014-сонли баённома тузилган. Кейинчалик, Оҳангарон туман ер тузиш ва кўчмас мулк кадастри хизмати томонидан 2012 йил 1 июнь куни берилган ТА 1508004 сонли гувоҳномага асосан юқорида қайд этилган уй ҳозирги мулқдори Ф. Ортиқовнинг эгалигига ўтган.

Фуқаролик ишлари бўйича Оҳангарон туманларо судининг 2013 йил 11 сентябрдаги ҳал қилув қарори билан даъвогар Ф. Ортиқовнинг жавобгар Ж. Юсуповга нисбатан турар жойдан кўчириш ва уй-жойдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилиб, жавобгарлар Ж. Юсупов, Х. Қодирова, Н. Икромова вояга етмаган оила аъзолари билан Оҳангарон тумани, Иқбол кўчаси, 34-уйдан фойдаланиш ҳуқуқини йўқотган деб топилиб, бошқа турар жой бермасдан мажбурий кўчирилганлар.

Мазкур суд қарори қонуний кучга кирган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2006 йил 22 декабрдаги 17 сонли «Суд амалиётида битимларни тартиба солувчи қонунчилик нормаларини татбиқ қилишда вужудга келадиган айрим масалалар тўғрисида»ги қарорининг 6-бандига кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 9 боби 113–126 моддаларида кўзда тутилган битимларнинг ҳақиқий эмаслигини тартиба солувчи нормаларда баён этилган асослар бўйича шартномаларнинг ҳақиқий эмас деб топилишига йўл қўйилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2006 йил 22 декабрдаги 17 сонли «Суд амалиётида битимларни тартиба солувчи қонунчилик нормаларини татбиқ қилишда вужудга келадиган айрим масалалар тўғрисида»ги қарорининг 9-бандига кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 9 бобида қайд этилган қонидалар битимларни ҳақиқий эмас деб топишнинг қатъий асослари ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2010 йил 30 март куни 2090-сон билан рўйхатга олинган «Нотариуслар томонидан нотариал ҳаракатларни амалга ошириш тартиби тўғрисида»ги йўриқноманинг 125-бандига кўра, ипотека шартномасини тасдиқлаш учун нотариус ипотекага қўювчи ва ипотекага оловчидан, агарда ипотекага қўйилаётган турар жойда доимий прописка қилинган

шахслар вояга етмаган, муомалага лаёқатсиз ёки муомала лаёқати чекланган бўлса, тегишича уларнинг қонуний вакиллари ёки васийлик ва ҳомийлик органларининг ёзма розилигини талаб қиласди.

Суд томонидан даъвогар Н. Икромованинг важларини текшириш мақсадида суд хатшунослик экспертизаси тайинланиб, уни ўтказиш X. Сулайманова номидаги Республика суд экспертиза маркази эксперталрига юклатилган. Ўтказилган суд хатшунослик экспертизасининг 2015 йил 17 июндаги 3767/1 сонли хulosасига асосан Оҳангарон туман хусусий нотариуси Н. Болиев томонидан 2008 йил 28 май куни реестрда Г-70 рақам билан тасдиқланган гаров шартномасига ҳамда 2008 йил 30 декабрь куни реестрда Г-195 рақам билан тасдиқланган ушбу гаров шартномаси қўшимчасига Н. Икромова шахсан ўзи имзо қўйганлиги аниқланган.

Бундай ҳолатда, суд юқорида қайд этилган қонун талаблари ва иш ҳолатларидан келиб чиқиб, мазкур фуқароликиши юзасидан ўтказилган суд хатшунослик экспертизаси билан юқорида қайд этилган гаров шартномаларига даъвогар Н. Икромова шахсан ўзи имзо қўйганлиги аниқланганлиги, даъвогарлар X. Қодирова ва Н. Икромовалар ўз фарзандларининг қонуний вакили бўла туриб, низолашаётган гаров шартномаларга ўз имзоларини қўйганлиги, Оҳангарон тумани, Иқбол қўчаси, 34-йини гаровга қўйилишига ёзма розиликларинги билдирганлигининг тасдиғи эканлиги, низолашаётган гаров шартномалари Оҳангарон туман хусусий нотариуси Н. Болиев томонидан тасдиқланганлигини инобатга олиб, низолашаётган гаров шартномаларини ҳақиқий эмас деб топишга ҳеч қандай асос йўқлиги ҳақидаги хulosага келиб, даъво аризани асоссиз деб, қаноатлантирилишини рад этишни лозим топади.

Суд давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилишда, даъвогарлар кам таъминланган оила сифатида маҳалла қўмитасида рўйхатда туришлигини, кўчмас мулк ёки бошқа қимматбаҳо мулкка эга эмаслигини, қарамоғида вояга етмаган фарзандлари борлигини инобатга олиб, Фуқаролик процессуал кодексининг 111-моддасини кўллаб, даъво ариза билан судга мурожаат қилишда тўланган 200.000 сўм миқдоридаги давлат божи билан чегараланиб қолишни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларини кўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогарлар Қодирова Хуршида Кабировна ва Икромова Нодира Джаконовнанинг жавобгарлар «PROM NICE BIZNES» МЧЖ, ТИФ Миллий банки Оҳангарон филиали, Тошкент вилоят адлия бошқармаси ва Юсупов Жасур

Джахоновичларга нисбатан гаров шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъво аризасини қоноатлантириш рад этилсин.

Даъвогарлар Қодирова Хуршида Кабировна ва Икромова Нодира Джахоновна томонидан тўланган 200.000 сўм давлат божи билан чекланиб, давлат божининг қолган миқдорини тўлашдан озод қилинсилар.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Тошбеков

4.2. Ҳадя шартномасини низолашиши ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Ҳадя шартномасини бекор қилиш ҳақидаги ишларни кўришда, суд ушбу тоифадаги ишлар Фуқаролик кодексининг 502–511-моддаларида назарда тутилганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Мазкур фуқаролик ишларини кўришда, агарда даъво предмети умумий мулк бўлса (масалан, эр-хотиннинг умумий мулки, хусусийлаштирилган уй-жой ва ҳок.), суд барча мулкдорларни ишга жалб қилиши лозим бўлади.

Юқорида қайд этилган шахслар мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахслар сифатида ишга жалб қилиниб, ҳал қилув қарорининг баён қисмида уларнинг тушунтиришлари кўрсатилиши керак.

Ҳадя олувчи ҳадя қилувчининг, унинг оила аъзолари ёки яқин қариндошларининг ҳаёти ёки соғлиғига қарши атайлаб жиноят содир қилган ҳолларда ҳадяни бекор қилишга суд тартибида йўл қўйилади.

Ҳадя олувчи ҳадя қилувчини қасдан ўлдирган тақдирда ҳадя қилувчининг ворислари судда ҳадяни бекор қилишни талаб этиш хуқуқига эга.

Агар ҳадя олувчининг ҳадя қилувчи учун катта номулкий қийматга эга бўлган ҳадя буюмга нисбатан муомаласи унинг бутунлай йўқ бўлиб кетиши хавфини солса, ҳадя қилувчи ҳадя бекор этилишини суд тартибида талаб қилишга ҳақли.

Манфаатдор шахснинг талабига биноан суд якка тадбиркор ёки юридик шахснинг банкротлик тўғрисидаги қонун хужжатлари қоидаларини бузиб, банкрот деб эълон қилинишидан олдинги бир йил ичидаги тадбиркорлик

фаолияти билан боғлиқ маблағлар ҳисобидан қилган ҳадясини бекор қилиши мүмкін.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган ҳолатлари (507-моддада белгиланган асослар), ишнинг ҳолатлари тұғрисидаги суд хulosаларига асос бўлган далиллар, суд уёки бу далилни рад қилишда асосланган хulosалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

Хадя шартномасига оид низоларни қўришда шартномани ҳақиқий эмас деб топиш ва шартномани бекор қилиш тушунчаларини бир-биридан фарқлаш лозим. Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 9-боби 113–126-моддаларида кўзда тутилган битимларнинг ҳақиқий эмаслигини тартибга солувчи нормаларда баён этилган асослар бўйича шартномани ҳақиқий эмас деб топилишига йўл қўйилади.

Шартномани бекор қилиш эса тўлиқ ёки қисман бажарилмаган шартномани ва унинг оқибатида вужудга келган тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини келгусида бекор қилишга қаратилган ҳаракатдир.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Хадя шартномасини ҳақиқий
эмас деб топиш тұғрисидаги
хал қилув қарорининг
намунаси

ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил декабрь ойининг 10 қуни фуқаролик ишлари бўйича Яккасарой туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Олимов,

Ф. Шариповнинг котиблигига, адвокат Р. Муслимов, тарафларнинг иштирокида даъвогарлар Солиева Мухаббат Шокировна, Солиева Матлюба Ботировна, Обидова Малика Шокировна ва Солиева Комилаларнинг жавобгарлар Солиев Шокир, Солиев Шукур ва Яккасарой туман 1-сонли давлат нотариал идорасига нисбатан уйнинг хадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъвоси юзасидан юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қуидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогарлар М. Солиева, М. Солиева, М. Обидова ва К. Солиевалар жавобгарлар Ш. Солиев, Ш. Солиев ва Яккасарой туман 1-сонли давлат нотариал идорасига нисбатан уйнинг хадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида даъвогар М. Солиева даъво аризани тўлиқ қувватлаб, жавобгар Ш. Солиев унинг отаси, даъвогар М. Солиева — онаси, даъвогарлар М. Обидова ва К. Солиевалар эса опа-синглиси бўлишилигини, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Янгибод 5-тор кўчаси, 26-уй илгари жавобгар Ш. Солиевга тегишли бўлганлиги, жавобгар Ш. Солиев ушбу уйни 2011 йил 28 апрель куни Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2500 рақам билан тасдиқланган хадя шартномасига асосан жавобгар Шукур. Солиевга (яъни амакисига) хадя қилганлиги, хадя шартномаси расмийлаштириш вақтида у низоли уйнинг доимий рўйхатида турган бўлсада, бироқ Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 225 моддаси талабларига зид равишда унинг уйни хадя қилинишига розилиги олинмаганлиги, отаси 10 йилдан бери сурункали равишда спиртли ичимликлар

истеъмол қилиб келаётганлиги ҳамда беш маротаба руҳий касаллар шифохонасида уч – тўрт ойлаб ётиб даволаниб чиқсанлиги, жавобгар Ш. Солиев отасининг бу ҳолатидан фойдаланиб, онаси, опа-синглиси ва унга нисбатан отасини қарши қўйиб, жавобгарларнинг қўрқитуви ва тазиёки остида қолган даъвогарлар (яъни онаси ва опа-синглиси) низоли уйни ҳадя қилинишига розилик бергандилари, бу ҳолатлар эса низоли уйнинг ҳадя шартномаси ноқонуний тузилганлигини тасдиги эканлигини маълум қилиб, суддан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 225 ва 507 моддаларига асосан 2011 йил 28 апрель куни жавобгарлар Ш. Солиев ва Ш. Солиевлар ўртасида тузилган ва Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2500 рақам билан тасдиқланган ҳадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Суд мажлисида даъвогарлар М. Обидова ва К. Солиева ҳамда барча даъвогарларнинг ишончли вакили Р. Муслимов даъво аризани тўлиқ қувватлаб, даъвогар М. Солиеванинг қўрсатмаларига ўхшаш қўрсатмалар бериб, суддан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 225 ва 507-моддаларига асосан 2011 йил 28 апрель куни жавобгарлар Ш. Солиев ва Ш. Солиев ўртасида тузилган ва Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2500 рақам билан тасдиқланган ҳадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топишни сўраганлар.

Суд мажлисида жавобгар Шукур Солиевнинг ишончли вакили З. Солиева даъво аризани тан олмай, жавобгарнинг турмуш ўртоғи эканлиги, низоли уйнинг ҳадя шартномаси тўғри ва қонуний расмийлаштирилганлиги ва уни ҳақиқий эмас деб топилишига ҳеч қандай асос йўқлиги, жавобгар Шокир Солиев ўз иродаси ва ҳоҳишига биноан низоли уйни жавобгар Шукур Солиевга ҳадя қилганлигини маълум қилиб, суддан даъво аризани рад этишни сўраган.

Суд мажлисига жавобгар Шокир Солиев ҳозир бўлмади. Судга ариза билан мурожаат қилиб, суддан даъво муддатини қўллаб, даъво аризани рад этишни ва ишни ўзининг иштирокисиз кўриб чиқишни сўраган.

Суд мажлисига Яккасарой туман 1-сонли давлат нотариал идорасининг ишончли вакили Э. Шодмонова ҳозир бўлмади. Судга ариза билан мурожаат қилиб, ишни ўзининг иштирокисиз кўриб чиқиб, қонуний ҳал этишни сўраган.

Бундай ҳолатда, суд мазкур фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 174-моддасига асосан жавобгар Ш. Солиев ва Яккасарой туман 1-сонли давлат нотариал идорасининг ишончли вакили Э. Шодмонованинг иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд тарафларнинг вакилларнинг кўрсатмасини эшитиб, иш материаллари билан танишиб, қуйидаги хуносага келади.

Суд томонидан аниқланган ҳолатларга кўра, Солиев Шокир Нигманович ва Солиева Матлюба Ботировна 1984 йил 25 август куни қонуний никоҳдан ўтиб, оила қурғанлар ва бу ҳақда Тошкент шаҳар 2-сон Ниқоҳ уйи томонидан 2748-сон билан далолатнома ёзуви қайд этилган.

Биргалиқдаги турмушларидан 1986 йил 25 июль куни туғилган Обидова Малика Шокировна, 1989 йил 30 январь куни туғилган Солиева Мухаббат Шокировна ва 1996 йил 30 октябрь куни туғилган Солиева Комила Шокир қизи исмли уч нафар вояга етган фарзандлари бор.

Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Янгиобод 5-тор қўчаси, 26-уй 1984 йил 1 декабрь куни Тошкент шаҳар 1-сонли давлат нотариал идораси томонидан реестрда 2-3082 рақам билан тасдиқланган ҳадя шартномасига асосан Солиев Шокир Нигмановичга тегишли бўлган.

Мазкур уй 2011 йил 28 апрел куни Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2500 рақам билан тасдиқланган ҳадя шартномасига асосан Солиев Шокир Нигмановичдан укаси Солиев Шукур Нигмановичнинг эгалигига ўтган. Ушбу ҳадя шартномасини расмийлаштиришга Тошкент шаҳар Яккасарой тумани «Яккабоғ» маҳалла фуқаролар йиғинининг 2011 йил 14 апрелдаги 320-сонли маълумотномаси асос бўлган.

Даъвогар К. Солиева 2011 йил 28 апрель куни Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2499 рақам билан қайд этилган аризаси билан низоли уйни жавобгар Ш. Солиевга ҳадя қилинишига ўз розилигини билдирган.

Даъвогар М. Обидова 2011 йил 15 апрел куни Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2188 рақам билан қайд этилган аризаси билан низоли уйни жавобгар Ш. Солиевга ҳадя қилинишига ўз розилигини билдирган.

Даъвогар М. Солиева 2011 йил 28 апрел куни Тошкент шаҳар Яккасарой тумани 1-сонли давлат нотариал идорасининг давлат нотариуси томонидан реестрда 8-2497 рақам билан қайд этилган аризаси билан низоли уйни жавобгар Ш. Солиевга ҳадя қилинишига ўз розилигини билдирган.

Ҳадя шартномасини расмийлаштириш вақтида даъвогар М. Солиева низоли уйнинг доимий рўйхатида турган бўлсада, бироқ Тошкент шаҳар Яккасарой тумани «Яккабоғ» маҳалла фуқаролар йиғинининг 2011 йил 14 апрелдаги 320

сонли маълумотномасида уйнинг яшовчиси сифатида кўрсатилмаганлиги сабабли низоли уйни ҳадя қилинишига унинг розилиги олинмаган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 225-моддасига кўра, агар биргалиқдаги мулк иштирокчилари ўртасидаги келишув билан бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, улар умумий мулкка биргалашиб эгалик қиласидар ва ундан фойдаланадилар. Биргалиқдаги мулк бўлган мол-мулк барча иштирокчиларнинг розилиги билан тасарруф этилади, мол-мулкни тасарруф этиш хусусидаги битим иштирокчилардан қайси бири томонидан тузилаётган бўлишидан қатъий назар, бундай розилик талаб қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 164-моддасига асосан мулк хукуқи шахснинг ўзига қарашли мол-мулкка ўз хоҳиши билан ва ўз манфаатларини кўзлаб эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш, шунингдек, ўзининг мулк хукуқини, ким томонидан бўлмасин, ҳар қандай бузишни бартараф этишини талаб қилиш хукуқидан иборатдир.

Суд юқорида қайд этилган қонун талаблари ва иш ҳолатларидан келиб чиқиб, жавобгар Ш. Солиев ҳадя тариқасида мулк хукуқини қўлга киритиб, низоли хонадоннинг ягона мулқдори сифатида уни ўзи ҳоҳлаган шартларда тасарруф этишига ҳақли эканлиги, ишни кўриш жараёнида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 113–126-моддаларида кўрсатилган ҳолатлар аниқланмаганлиги ва демак низоли уйнинг ҳадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топишга асос йўклиги, даъвогар М. Солиева низоли уйнинг мулқдори эмас балки фойдаланувчиси эканлиги, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 225-моддаси талаблари фақатгина биргалиқдаги мулк иштирокчиларига тааллуқли эканлиги ва ушбу моддага кўра даъвогар М. Солиеванинг низоли уйни ҳадя қилинишига розилиги талаб қилинмаслиги, даъвогарларнинг жавобгар Ш. Солиев 10 йилдан бери сурункали равишда спиртли ичимликлар истеъмол қилиб келаётганлиги ҳамда беш маротаба руҳий қасаллар шифохонасида уч – тўрт ойлаб ётиб даволаниб чиққангандиги, шунингдек жавобгар Ш. Солиевнинг қўрқитуви ва жавобгар Ш. Солиевнинг тазиёки остида низоли уйни ҳадя қилинишига розилик берганликлари ҳақидаги важлари ўз исботини топмаганлиги уйнинг ҳадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топишга асос бўла олмаслигини инобатга олиб, даъво аризани рад этишини лозим топади.

Суд давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилишда Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 104-моддаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сонли қарорига асосланиб, Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, Янгиобод

5-тор қўчаси, 26-йининг инвентар баҳоси 5.588.925 сўм эканлигини инобатга олиб, даъвогарлар даъво ариза билан судга мурожаат қилишда тўлаган 838.400 сўм микдорида давлат божи билан чегараланиб қолишни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларини қуллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогарлар Солиева Мухаббат Шокировна, Солиева Матлюба Ботировна, Обидова Малика Шокировна ва Солиева Комилаларнинг жавобгарлар Солиев Шокир, Солиев Шукур ва Яккасарой туман 1-сонли давлат нотариал идорасига нисбатан уйнинг ҳадя шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги даъво аризасини қоноатлантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичида шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Олимов

4.3. Қарз ундириш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услубий тавсиялар

Қарз ундириш ҳақидаги ишларни кўришда, суд мазкур низолар Фуқаролик кодексининг 322, 324, 348, 732–738-моддалари билан тартибга солинганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Қарз ундириш ҳақидаги низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 1999 йил 24 сентябрдаги “Фуқаролик кодексини татбик қилишда суд амалиётида вужудга келадиган айрим масалалар тўғрисида”ги 16-сонли (Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2003 йил 19 декабрдаги 20-сонли ва 2004 йил 24 сентябрдаги 14-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) қарорида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Юқорида қайд әтилган қарорда тушунтирилишича, ФКнинг 733-моддаси 1-қисмига биноан қарз берувчи юридик шахс бўлганида ёки фуқаролар ўртасида тузилган қарз шартномасининг суммаси энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ортиқ бўлган ҳолларда қарз шартномасини оддий ёзма шаклда тузилиши талаб қилинади. Судлар қарз шартномасининг оддий ёзма шаклига риоя қиласлик унинг ҳақиқий эмаслигига олиб келмаслигини назарда тутишлари лозим.

ФКнинг 109-моддаси 1 ва 2-қисмларига мувофиқ бундай ҳолларда тарафларни қарз шартномасининг тузилганлигини ва унинг шартларини гувоҳларнинг кўрсатувлари билан тасдиқлаш ҳуқуқидан маҳрум қилади, лекин бу уларни ёзма ва бошқа далиллар келтириш имкониятидан маҳрум қилмайди.

Агар пул ёки ашё олганлик факти инкор әтилмаса, у ҳолда уни ёзма далиллар билан тасдиқлаш талаб қилинмайди, ҳар бир тараф ўз талабларини асослаш учун келтираётган ҳолатларни исботлашга мажбур.

Шунга кўра, бир тараф пул ёки ашёни қарз учун берганини тасдиқлаб, иккинчи тараф уни олганини инкор қиласдан бу пул ёки ашё қарзга эмас, балки ҳадя тариқасида берган деб тасдиқласа, суд пул ёки ашё олган тарафдан қарз эмас, балки ҳадя шартномаси бўлганлигини тасдиқловчи далилларни талаб қилиб олиши ва шу асосга кўра низони ҳал қилиши лозим.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган ҳолатлари (қарз шартномаси тузилганлиги ёки тузилмаганлиги), ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хulosаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хulosалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Қарз ундириш тұғрисидеги ҳал
қилув қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2012 йил август ойининг 14 куни фуқаролик ишлари бўйича Учтепа туман-
лааро судининг очик суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Зокиров

Ф. Шукуровнинг котиблигига, тарафлар иштирокида, даъвогар Рazzаков
Хамид Рустамовичнинг жавобгар Ёқубов Жаббор Турсуновичга нисбатан қарзни
ундириш ҳақидаги даъвоси юзасидан юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб,
қўйидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар X. Рazzаков судга жавобгар Ж. Ёқубовга нисбатан даъво билан
мурожаат этиб, 2010 йил август ойида жавобгарга 200 АҚШ доллари берганлигини
кўрсатиб, ушбу қарзни ундириб беришни сўраган.

Суд мажлисида жавобгар Ж. Ёқубов даъвогардан қарзга фоизга 100 АҚШ доллари
ва 100.000 сўм олганлигини, даъвогар тилхатда 200 АҚШ доллар деб ёзишни талаб
қилганлиги сабабли шу суммани ёзиб берганлиги, кейинчалик даъвогарга 400 АҚШ
доллари, 200.000 сўм, тилла занжир “трос”, зирақ, 3 қоп шакар берганлигини, олган
қарзини тўлиқ тўлаб бериб, ҳеч қандай қарзи йўқлиги кўрсатди.

Суд тарафларнинг баёнотларини тинглаб, иш материалларини ўрганиб ва
таҳлил қилиб чиқиб, қўйидаги асосларга қўра даъвони қаноатлантириш лозим
деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 364-моддасига биноан,
агар тарафлар ўртасида шартноманинг барча муҳим шартлари юзасидан шундай
ҳолларда талаб қилинадиган шаклда келишувга эришилган бўлса, шартнома
тузилган ҳисобланади.

Мазкур Кодекснинг 733-моддасига қўра, фуқаролар ўртасида қарз шартномаси,
агар бу қарзнинг суммаси энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ортиқ бўлса, шартнома
оддий ёзма шаклда тузилиши шарт.

Судда аниқланган ҳолатларга қўра, тарафлар ўртасида 2010 йил 21 августда
қарз шартномаси тузилиб, унга қўра Ж. Ёқубов X. Рazzаковдан 200 АҚШ долларини 2

ой муддатга, яъни 2010 йил 21 октябрга қадар қарзга олган. Мазкур шартнома ёзма равишда тузилиб, тарафлар томонидан имзоланган. Судда жавобгар шартномага ўзи имзо чекканлигини кўрсатди.

Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 57-моддаси 1-қисмига асосан, ҳар бир тараф ўзининг талаблари ва эътиrozларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг “Фуқаролик ишларини кўришда судлар томонидан далилларга оид қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида”ги 2007 йил 2 октябрдаги 11-сонли Пленум қарорининг 7-бандига асосан, қонун бўйича ишнинг муайян исботлаш воситалари билан тасдиқланиши лозим бўлган ҳолатларини бошқа ҳеч қандай исботлаш воситалари билан тасдиқлаш мумкин эмас (ФПКнинг 59-моддаси). Бунда низоли ҳуқуқий муносабатларни тартибга солувчи тегишли моддий ҳуқуқ нормаларига асослан-масдан исботлашга йўл қўйилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг “Суднинг ҳал қилув қарори ҳақида”ги 1998 йил 17 апрелдаги 13-сонли Пленум қарорининг 3-бандига асосан, суд иш бўйича ҳақиқатни аниқлаш учун қонунда кўрсатилган барча чораларни кўришга мажбур, ҳал қилув қарорида ишнинг ҳолатлари ҳақида баён этилган суднинг хulosалари, тарафларнинг ҳақиқий ўзаро муносабатларига тўғри келиши лозим. Ҳал қилув қарорида иш учун ҳуқуқий аҳамиятга эга бўлган ҳамма ҳолатлар баён этилган, тегишли далиллар келтирилган ва иш бўйича аниқланган ҳолатлар ҳамда тарафларнинг ҳуқуқ ва бурчлари бўйича тўғри хulosага келинган тақдирдагина, у асосли бўлиб ҳисобланади. Ишнинг ҳақиқий ҳолатлари тўғрисидаги суднинг хulosаси ҳал қилув қарорида ФПКнинг 56-моддасида кўзда тутилган исботлаш воситаларига кўра асослантирилади. Ҳал қилув қарори ФПКнинг 58, 59-моддадарида белгиланган далилларнинг дахлдорлиги ва исботлаш воситаларига йўл қўйилиши ҳақидаги қоидалар эътиборга олинган ҳолда асослантирилади.

Гарчанд, жавобгар Ж. Ёкубов қарзга олган пул суммасини пул ва мулк сифатида тўлиқ қайтариб берганлигини ва мажбуриятларини бажарганлигини кўрсатсада, важларини тасдиқловчи йўл қўйиладиган исботлаш воситаларини тақдим этмади.

Кодекснинг 257-моддасига мувофиқ, кредитор мажбуриятнинг бажарилишини қабул қилиб олган вақтида, қарздорнинг талаби билан унга мажбуриятнинг тўла ёки қисман бажарилишини қабул қилиб олганлиги ҳақида тилхат бериши шарт.

Агар қарздор мажбуриятни тасдиқлаш юзасидан кредиторга қарз ҳужжати берган бўлса, кредитор ижрони қабул қилиб олаётган вақтида ушбу ҳужжатни қайтариб бериши, қайтариб беришнинг имкони бўлмаганида эса, буни ўзи

бераётган тилхатда кўрсатиши керак. Тилхат ўрнига қайтариб берилаётган қарз ҳужжатига устхат ёзилиши мумкин. Қарз ҳужжатининг қарздорда бўлиши, бошқа бир ҳол исботланмагунча, мажбуриятнинг бекор бўлганини тасдиқлайди.

Баён этилганларга кўра, суд X. Рazzakovning қарзни ундириш ҳақидаги даъво талабарини асосли деб ҳисоблади.

Суд, Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги сўмлиги, сўм ёзиб қўйилган қиймати бўйича қабул қилиниши шарт бўлган қонуний тўлов воситасили тўғрисидаги Фуқаролик кодексининг 94-моддаси талабаридан келиб чиқиб, қарз суммасини суд қарори чиқариладиган кундаги банк курси бўйича сўмда, яъни 380.980 сўм (1904, 90 * 200) ундиришни лозим топади.

Даъвони қаноатлантириш билан бир қаторда суд, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 120-моддасига асосан жавобгар Ж. Ёкубовдан давлат даромадига 19049 сўм миқдорида давлат божини ундиришни лозим топди.

Бинобарин юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларини қуллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛADI:

Даъвогар Рazzakov Хамид Рустамовичнинг жавобгар Ёкубов Жаббор Турсуновичга нисбатан қарзни ундириш ҳақидаги даъвоси қаноатлантирилсин.

Жавобгар Ёкубов Жаббор Турсуновичдан даъвогар Рazzakov Хамид Рустамовичнинг фойдасига 380.980 сўм ундирилсин.

Жавобгар Ёкубов Жаббор Турсуновичдан давлат даромадига 19.049 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун мuddат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Зокиров

5. МЕРОС ҲУҚУҚИ БИЛАН БОҒЛИҚИШЛАР БҮЙИЧА

5.1. Меросхўр деб топиш, мерос улушини белгилаш ҳақидаги ишлар бўйича қарорларни тайёрлаш юзасидан услугбий тавсиялар

Мерос ҳуқуқи билан боғлиқ ишларни кўришда, суд ушбу тоифадаги ишлар Фуқаролик кодексининг 1112–1157-моддалари билан тартиба солинганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Мерос ҳуқуқи билан боғлиқ низолар юзасидан Олий суд Пленумининг 2011 йил 20 июлдаги “Судлар томонидан мерос ҳуқуқига оид қонунчиликнинг қўлланилиши тўғрисида”ти (2014 йил 2 октябрдаги 16-сонли қарор билан киритилган ўзгартиришлар билан) 05-сонли қарорида тушуниришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушуниришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Мазкур фуқаролик ишларини кўришда, суд даъво аризасида тарафлар сифатида кўрсатилган ёки кўрсатилмаганилигидан қатъий назар барча меросхўрларни ишга жалб қилиши лозим бўлади.

Юқорида қайд этилган шахслар мустақил талаблар билан арз қилмайдиганучинчи шахслар сифатида ишга жалб қилиниб, ҳал қилув қарорининг баён қисмида уларнинг тушуниришлари кўрсатилиши керак.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган ҳолатлари (мерос таркиби, меросхўрлар таркиби, қонун ёки васиятнома бўйича ворислик, мажбурий улуш, тақдим қилиш ҳуқуқи бўйича ворислик, мерос трансмиссияси тартибида ворислик ва ҳок.), ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хulosаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хulosалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

Меросхўрлар ўртасида ворислик ҳуқуқини белгилаш билан боғлиқ низоларни ҳал этишда, суд қонун талабидан келиб чиққан ҳолда ҳар бир меросхўрнинг улушкини белгилаши лозим бўлганлиги сабабли, иш бўйича ҳал қилув қарорида мазкур улушлар фоиз қўринишида эмас, балки каср қўринишида (масалан, 1/4, 1/3, 1/2 ва ҳок.) ифодаланиши керак.

Шуни назарда тутишки керакки, Солиқ кодексининг 337-моддасига мувофиқ, суд мол-мулкни мерос қилиб олиш ҳуқуқи тўғрисида ҳал қилув

қарори қабул қилган тақдирда, давлат божи мол-мulkнинг умумий қийматидан келиб чиққан ҳолда суд томонидан ҳисоблаб чиқарилади ва ҳар бир меросхўрдан унинг улушкига мутаносиб равишда ундирилади.

Бу борада Олий суд Пленумининг 2009 йил 24 ноябрдаги “Фуқаролик ишлари бўйича суд харажатларини ундириш амалиёти тўғрисидаги 14-сонли қарорининг 22-бандидаги тушунтиришларига кўра, мулкка нисбатан ворислик ҳуқуқи тўғрисида ҳал қилув қарори чиқарилганда, давлат божи суд томонидан мол-мulkнинг умумий қийматидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади ва ворисларнинг ҳар биридан унинг улушкига мутаносиб равишда ундирилади.

Бунда мол-мulkнинг умумий қийматига қуидагилар кирмайди:

- шахсий ва мулкий суғурта шартномлари бўйича суғурта суммаси;
- Ўзбекистон Республикасининг кредит муассасаларида сақланаётган облигациялар ва омонатлар;
- даромад суммалари (мехнат ҳақлари), муллифлик ҳақлари;
- васиятнома ва ҳадя шартномалари бўйича давлат ва юридик шахсларга ўтаётган мол-мulk қиймати:
 - Ватанини химоя қилиш, давлат ёки жамият олдидаги бошқа мажбуриятларни бажариш муносабати билан ёки инсон ҳаётини, давлат мулкини ва ҳуқуқ тартиботни сақлаш бўйича фуқаролик бурчини бажариш пайтида вафот этган шахслар мол-мулки;
 - уй-жой (квартира) ёки уй-жой қурилиш ширкатидаги пай, башарти ворислар шу уй-жой (квартира) да мерос қолдирувчи билан бирга яшаб келишган, у вафот этган кунга қадар рўйхатдан (пропискадан) ўтишган ва мерос қолдирувчи вафотидан сўнг ҳам яашини давом эттиришаётган бўлсалар.

СУД ҚАРОЛЛАРИ НАМУНАСИ

Меросхўр деб топиш ва мерос
улушини белгилаш тўғри-
сидаги ҳал қилув қарорининг
намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ **Ўзбекистон Республикаси номидан**

2014 йил август ойининг 14 қуни фуқаролик ишлари бўйича Учтепа туман-
лааро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Зокиров

Ф. Шукуровнинг котиблигида, адвокатлар Ф. Алимова, А. Мухамедов, тарафларнинг
иштирокида даъвогар Фахриева Дилноза Носировнанинг жавобгар Фахриева
Дилором Хамидовнага нисбатан меросхўр деб топиш ва мерос улушкини белгилаш
ҳақидаги даъвоси юзасидан юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, қийидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Дилноза Фахриева жавобгар Дилором Фахриевага нисбатан судга
даъво билан мурожаат этиб, жавобгар унинг келини бўлишини, ўғли Т. Фахриев
билан қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлигини, уларнинг 2 нафар 2004й.
т. Н. Фахриева ва 2009й. т. С. Фахриев исмли фарзандлари борлигини, 2010 йил
30 сентябрь қуни даъвогарнинг ўғли Т. Фахриев юрак қон томирлари ўткир бузилиши
оқибатида вафот этганлигини, унинг вафотидан кейин мерос бўлиб Чилонзор тумани,
25-мавзе, 1-йй, 9-хонадон мерос бўлиб қолганлигини, мазкур хонадон 2007 йил 12
апрелдаги олди-сотди шартномасига асосан келини Дилором Фахриевага тегишли-
лигини, хонадонни даъвогар ўз пулларига сотиб олиб, фақатгина келинининг
номига расмийлаштирганлигини, ҳозирда жавобгар уй ҳужжатларини беришни
рад қилаётганлиги сабабли даъвогар нотариал идора орқали мерос мулкини
расмийлаштириб ололмаётганлигини кўрсатиб, юқорида кўрсатилган хонадонга
нисбатан меросхўр деб топишни ва мерос улушкини белгилаб беришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар Д. Фахриева, даъво талабларини қувватлаб, даъво
аризасида баён этилган ҳолатларни билдириди.

Жавобгар Д. Фахриева (бир вақтда вояга етмаган фарзандларининг қонуний
вакили сифатида ҳам) даъвога норози бўлиб, даъвогарнинг ўғли билан 2003 йил
қонуний никоҳдан ўтиб турмуш қурганлигини, ўзаро турмушларидан 2 нафар

фарзанди борлигини, турмуш ўртоғи 2010 йил 30 сентябрь куни вафот этганигини, никоҳ давомида уй олишганлигини ва унинг номига расмийлаштиришганлигини, уйни эри ўз пулига олганлигини, коммунал тұловларини ўзи тұлаб келишини, еридан башқа мол-мұлк қолмаганлигини күрсатди.

Суд тарафларнинг баёнотларини, адвокатларнинг фикрини тинглаб, иш материалларини ўрганиб ва таҳлил қилиб чиқиб, қуидаги асосларга құра даъвони қаноатлантириш лозим деб топади.

Судда аниқланишича, низоли бўлган Тошкент шаҳар, Чилонзор тумани, 25-мавзе, 1-уй, 9-хонадон 12.04.2007й. даги олди-сотди шартномасига асосан жавобгар Д. Фахриевага мулк ҳуқуқи асосида тегишли. Мазкур олди-сотди шартномаси нотариал тартибда расмийлаштирилиб, Чилонзор ТЖБКХ бўлимида рўйхатдан ўтган.

Жавобгар Д. Фахриева даъвогарнинг ўғли К. Фахриев билан 10.07.2003й. куни қонуний никоҳ тузиб, турмуш қуришган, ўрталарида 2 нафар 2004 ва 2009 йилда түгилган Санжар ва Нигора исмли фарзандлари бор.

К. Фахриев 2010 йил 30 сентябрда вафот этиб, унинг вафотидан сўнг биринчи навбатдаги меросхўрлари қаторига онаси Д. Фахриева, хотини Д. Фахриева ва 2 нафар фарзандлари киради.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 23-моддасига асосан эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мұлклари, шунингдек, никоҳ қайд этилгунга қадар, бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мұлклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол кўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргалиқдаги умумий мулки ҳисобланади. Шунингдек, Кодекснинг 28-моддасига қура, эр ва хотиннинг умумий мол-мұлкини бўлишда ҳамда уларнинг шу мол-мұлқдаги улушларини аниқлашда, агар эр ва хотин ўртасидаги никоҳ шартномасида бошқача ҳол назарда тутилмаган бўлса, эр ва хотиннинг улушлари тенг деб ҳисобланади.

Бундай ҳолатда, низоли бўлган Чилонзор тумани, 25-мавзе, 1-уй, 9-хонадонда мархум К. Фахриевнинг хонадоннинг $\frac{1}{2}$ қисмiga мулк ҳуқуқи мавжуд бўлиб, унинг ўлимидан сўнг мазкур $\frac{1}{2}$ қисмга мерос очилган.

Юқорида қайд этилганидек, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1135-моддасига асосан К. Фахриевнинг вафотидан сўнг унинг фарзандлари, хотини ва онаси биринчи навбатдаги меросхўрлар бўлишади ва уларнинг хонадондаги улушлари қуидагича бўлади: хотини Д. Фахриеванинг улуши $5/8$ ($1/2 + 1/8$), онаси Д. Фахриева, фарзандлари С. Фахриев ва Н. Фахриеваларнинг ҳар бирининг улуши уйнинг $1/8$ қисмини ташкил этади.

Суд Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 207-моддасини қўллаб, Чилонзор тумани, 25-мавзе, 1-уй, 9-хонадонга нисбатан барча меросхўрларнинг улушларини белгилашни лозим топади.

Олий суд Пленумининг 2009 йил 24 ноябрдаги “Фуқаролик ишлари бўйича суд харажатларини ундириш амалиёти тўғрисидаги 14-сонли қарорининг 22-бандидаги тушунтиришларига кўра, мулкка нисбатан ворислик ҳукуки тўғрисида ҳал қилув қарори чиқарилганда, давлат божи суд томонидан мол-мулкнинг умумий қийматидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади ва ворисларнинг ҳар биридан унинг улушкига мутаносиб равишда ундирилади.

Бунда мол-мулкнинг умумий қийматига, хусусан, уй-жой (квартира) ёки уй-жой қурилиш ширкатидаги пай, башарти ворислар шу уй-жой (квартира) да мерос қолдирувчи билан бирга яшаб келишган, у вафот этган кунга қадар рўйхатдан (пропискадан) ўтишган ва мерос қолдирувчи вафотидан сўнг ҳам яшашни давом эттиришаётган бўлсалар кирмайди.

Суд барча меросхўрлар низоли уй-жойда мерос қолдирувчи К. Фахриев билан бирга рўйхатдан ўтган ҳолда яшаб келишганлигини ва унинг вафотидан сўнг ҳам яшашни давом эттиришаётганлигини инобатга олиб, тарафларни давлат божини тўлашдан озод қилишни лозим топади.

Бинобарин юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Д. Фахриеванинг даъвоси қаноатлантирилсин.

Даъвогар Фахриева Дилноза Носировна, жавобгар Фахриева Дилором Хамидовна, Фахриев Санжар Қодир ўғли, Фахриева Нигора Қодир қизи Тошкент шаҳар, Чилонзор тумани, 25-мавзе, 1-уй, 9-хонадоннинг $\frac{1}{2}$ қисмига меросхўр деб топилсинлар.

Мазкур хонадонда Фахриева Дилором Хамидовнанинг улуши $\frac{5}{8}$ қисм миқдорида, Фахриев Санжар Қодир ўғли, Фахриева Нигора Қодир қизи ва Фахриева Дилноза Носировна ҳар бирининг улуши $\frac{1}{8}$ қисм миқдорида белгилансин.

Тарафлар давлат божини тўлашдан озод қилинсинлар.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичida шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Зокиров

6. ЗАРАР ЕТКАЗИШДАН КЕЛИБ ЧИҚАДИГАН МАЖБУРИЯТЛАР БИЛАН БОҒЛИҚИШЛАР БҮЙИЧА ҚАРОРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ ЮЗАСИДАН УСЛУБИЙ ТАВСИЯЛАР

Зарар етказишидан келиб чиқадиган мажбуриятлар билан боғлиқ ишларни кўришда, суд ушбу тоифадаги ишлар Фуқаролик кодексининг 985–1022-моддаларида назарда тутилганлигини инобатга олиб, ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида амал қилинган тегишли қонун нормасини кўрсатиши лозим.

Мазкур фуқаролик ишларини кўришда, агарда учинчи шахс томонидан етказилган зарарни ундириш масаласи қўйилган бўлса, суд ушбу шахсни мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишга жалб қилиш масаласини ҳал этиши лозим.

Юқорида қайд этилган шахсларнинг тушунтиришлари ҳал қилув қарорининг баён қисмида кўрсатилиши керак.

Шунингдек, маънавий зарар учун компенсация ундириш ҳақидаги низолар Фуқаролик кодексининг 1021–1022-моддалари, Мехнат кодексининг 112, 187-моддалари, бошқа қонун хужжатлари (масалан) асосида ҳал этилади.

Мазкур низолар бўйича Олий суд Пленумининг 2000 йил 28 апрелдаги “Маънавий зарарни қоплаш ҳақидаги қонунларни қўллашнинг айrim масалалари тўғрисида” (Олий суди Пленумининг 2003 йил 19 декабрдаги 20-сонли ва 2006 йил 3 февралдаги 5-сонли қарорларига асосан киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) 7-сонли қарорида тушунтиришлар берилган бўлиб, суд ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида Пленум тушунтиришларини қоида тариқасида кўрсатиши лозим бўлади.

Суд тарафларнинг ўзаро муносабатлари характеристини ва бу ҳуқуқий муносабатга маънавий зарарни қоплаш бўйича қонунни қўллашга йўл қўйилиши мумкинлиги, агар қонунда бундай жавобгарлик белгиланган бўлса, маънавий зарарни қоплаш тартиби ва шартларини назарда тутган қонуннинг қачон кучга кирганини, шунингдек, маънавий зарарни келтириб чиқарган ҳаракатлар қачон содир бўлганлигини текшириши ва муҳокама қилиб баҳо бериши лозим.

Шунингдек, суд жабрланувчига жисмоний ва маънавий азоблар етказилгани факти нима билан тасдиқланиши, у қандай ҳолатларда ва қандай ҳаракатлар (ҳаракатсизлик) билан етказилганлиги, зарар етказув-

чининг айб даражаси, жабрланувчи қандай маънавий ва жисмоний азоблар тортгани, уни қоплашни қандай миқдорда баҳолаши ва низони ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатларни аниқлаши зарур.

Ҳал қилув қарорининг асослантирувчи қисмида суд томонидан аниқланган ҳолатлари, ишнинг ҳолатлари тўғрисидаги суд хуносаларига асос бўлган далиллар, суд у ёки бу далилни рад қилишда асосланган хуносалар, суд амал қилган моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари кўрсатилади.

СУД ҚАРОРЛАРИ НАМУНАСИ

Моддий ва маънавий зарарни
ундириш тўғрисидаги ҳал қилув
қарорининг намунаси

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ Ўзбекистон Республикаси номидан

2015 йил февраль ойининг 18 куни фуқаролик ишлари бўйича Мирзо Улуғбек туманлараро судининг очиқ суд мажлиси ўз биносида бўлиб,

Раислик этувчи судья Б. Олимов

Ф. Шариповнинг котиблигига, тарафларнинг иштирокида даъвогар Ибодов Ботир Жўраевичнинг жавобгар Азимова Мунира Файратовнага нисбатан моддий ва маънавий зарарни ундириш ҳақидаги даъвоси юзасидан юритилган фуқаролик ишини кўриб чиқиб, куйидагиларни,

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Б. Ибодов жавобгар М. Азимовага нисбатан моддий ва маънавий зарарни ундириш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Суд мажлисида даъвогар Б. Ибодов даъво талабларини тўлиқ қувватлаб, 2012 йил 4 сентябрь куни соат 07:30ларда жавобгар М. Азимова "Матиз" русумли давлат белгиси 01L412GA бўлган автоуловини бошқарётганида унинг бошқарувидағи "Тико" русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловига тўқнашув содир қилганлиги, тўқнашув натижасида "Тико" русумли автоуловига 3.085.000 сўм миқдорида моддий зарар етказилганлиги ва ушбу зарарни баҳолатиш учун 60.000 сўм тўланганлиги, тўқнашув вақтида "Тико" русумли автоулови Бухоро вилояти, Қоракўл тумани, Човли КФЙдаги "Илфор-98" хусусий савдо ва ишлаб чиқариш фирмасига тегишил бўлганлиги, "Тико" русумли автоуловига етказилган моддий зарар унинг томонидан "Илфор-98" ХСИЧ фирмасига тўлиқ тўланганлиги, суднинг қарори билан жавобгар М. Азимова содир бўлган тўқнашувда айбдор деб топилганлиги, М. Азимова "Тико" русумли автоуловига етказилган моддий зарарни қоплашдан бош тортиб келаётганлигини маълум қилиб, жавобгардан ўзининг фойдасига 3.145.500 сўм миқдорида моддий ва 1.500.000 сўм миқдорида маънавий зарарни ундириб беришни сўраган.

Суд мажлисига мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган "Илфор-98" ХСИЧ фирмаси раҳбари А. Бобоев ҳозир

бўлмай, судга ариза билан мурожаат қилиб, даъвогар Б. Ибодов томонидан 3.085.000 сўм миқдорида моддий зарар фирмага тўлиқ қопланганлигини маълум қилиб, суддан ишни ўзининг иштирокисиз кўриб чиқишни ва даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни сўраган.

Суд мажлисида жавобгар М. Азимова даъво аризани тан олмай, ҳақиқатдан ҳам 2012 йил 4 сентябрь соат 07:30 ларда унинг бошқарувидағи “Матиз” русумли давлат белгиси 01L412GA бўлган ва даъвогар Б. Ибодовнинг бошқарувидағи “Тико” русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловилари ўртасида тўқнашув содир бўлганлиги, тўқнашув содир бўлишига айбор эмаслиги, тўқнашув содир бўлган вақтда “Матиз” русумли давлат белгиси 01L412GA бўлган автоулови отаси А. Иргашевга тегишли бўлганлигини маълум қилиб, суддан даъво аризани рад этишини сўраган.

Суд мажлисига мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишга жалб қилинган А. Иргашев ҳозир бўлмай, судга ариза билан мурожаат қилиб, унда ишни ўзининг иштирокисиз кўриб чиқишни сўраган.

Мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган “Ўзагросуғурта” ДАСК ишончли вакили М. Жуманов даъво аризани қувватлаб, “Ўзагросуғурта” ДАСК томонидан жавобгарлар М. Азимова ва А. Иргашевларнинг фуқаролик жавобгарлиги UA 1841938 сонли суғурта полиси билан 2011 йил 29 декабрдан 2012 йил 28 декабргача мажбурий суғурталанганилиги, бироқ 2012 йил 16 февраль куни жавобгар А. Иргашев томонидан жабрланувчи Р. Рузиевга ўйл транспорт ҳодисаси натижасида етказилган моддий зарар “Ўзагросуғурта” ДАСК томонидан қопланганлиги ва шундан сўнг амалдаги қонунчиликка мувофиқ жавобгар А. Иргашев “Ўзагросуғурта” ДАСКга суғурта суммасини қайта тўламаганлиги сабабли жавобгар М. Азимова томонидан даъвогарлар Б. Ибодов ва “Илғор–98” ХСИЧ фирмасига 3.085.000 сўм миқдорида етказилган моддий зарар “Ўзагросуғурта” ДАСК томонидан қопланмаганлигини маълум қилиб, суддан даъво аризани қонуний ҳал этишини сўраган.

Суд мазкур фуқаролик ишини Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 174-моддасига асосан “Илғор–98” ХСИЧ фирмаси раҳбари А. Бобоев ва А. Иргашевнинг иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд тарафлар, учинчи шахснинг кўрсатмасини тинглаб, иш ҳужжатлари билан танишиб, қўйидаги хulosага келади.

Фуқаролик иши бўйича тўпланган ҳужжатларига кўра, 2012 йил 4 сентябрь соат 07:30ларда жавобгар М. Азимова ўзига ишончнома орқали тегишли бўлган “Матиз” русумли давлат белгиси 01L412GA бўлган автоуловини бир ўзи юксиз ва

йўловчисиз бошқариб, Олмазор тумани Кичик ҳалқа йўли бўйлаб, Собир Раҳимов қўчаси томонидан О. Бобожонова қўчаси томонига ҳаракатланиши давомида “Эъзоз” кафеси қаршисидаги қайрилиб олиш жойида орқага қайрилиб олиш учун тўхтаб, қарама-қарши йўналишдаги транспорт воситаларининг тўлиқ ўтиб бўлғанлигига ишонч ҳосил қилмай ҳаракатни 20–30 км/ соат тезлиқда бошлаб қайрилиб олаётганида ўзига нисбатан ўнг томонидан яъни 50–60 км/ соат тезлиқда бир нафар йўловчиси билан ҳаракатланиб келаётган Тико русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловинининг ҳайдовчиси Б. Ибодов қайрилиб қолган Матиз” русумли автоуловини кўриб охирги зарурат ҳолатида кескин тормоз бериб, автоулови рулини чапга буриб тўхтаганида бир йўналишда унга нисбатан орқа чап қатордан ҳаракатланиб келаётган ҳайдовчи Ш. Рискулов бошқарувидаги “Матиз” русумли давлат белгиси 01S699JA бўлган автоулови дастлаб Тико русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловига тўқнашиб, шундан сўнг “Матиз” русумли давлат белгиси 01L412GA бўлган автоуловига тўқнашиб тўхтаган.

“JB Partners” МЧЖнинг баҳолаш ҳисботига кўра, тўқнашув натижасида “Тико” русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловга 3.085.500 сўм миқдорида моддий зарар етказилган ва ушбу заарни баҳолаш учун 60.000 сўм тўланган.

Тўқнашув содир бўлган вақтда “Тико” русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоулов 14.02.2009 йилдаги AAC 1652340 сонли транспорт воситасини қайд этиш гувоҳномасига асосан “Илфор–98” хусусий савдо ва ишлаб чиқариш фирмасига, Матиз русумли давлат белгиси 01L412GA бўлган автоулов эса 21.12.2011 йилдаги AAC 3382883 сонли транспорт воситасини қайд этиш гувоҳномасига асосан А. Иргашевга тегишли бўлган.

Жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар, Олмазор туман судининг 2013 йил 25 январдаги қарори билан М. Азимова Ўзбекистон Республикаси МЖтКнинг 133-моддасида назарда тутилган ҳуқуқбузарликни содир қилганлиқда айбдор деб топилган ва Ўзбекистон Республикаси МЖтКнинг 36-моддасига асосан у маъмурий жавобгарликдан озод этилиб, унга нисбатан юритилган маъмурий иш Ўзбекистон Республикаси МЖтКнинг 271-моддаси 7 бандига асосан тугатилган.

Ҳозирги кунда жавобгар М. Азимова томонидан етказилган 3.085.500 сўм миқдорида моддий зарар ва ушбу заарни баҳолаш учун кетган 60.000 сўм миқдорида сарф-харажат қопланмаган.

“Тико” русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловга етказилган моддий зарар Б. Ибодов томонидан “Илфор–98” хусусий савдо ва ишлаб чиқариш фирмасига тўлиқ қопланган ва улар ўртасида фирмага тегишли бўлган талаб қилиш ҳуқуқи Б. Ибодовга ўтказилиши тўғрисида 04.12.2012 йилда битим тузилган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2007 йил 2 октябрдаги “Фуқаролик ишларини кўриша судлар томонидан далилларга оид қонун нормаларини кўплашнинг айрим масалалари тўғрисида”ги қарорининг 4-бандига кўра, маъмурий ҳукуқбузарлик иши бўйича суднинг қонуний кучга кирган қарори ҳамда жиноят ишини реабилитация асосларисиз тугатиш ҳақидаги тергов органи ва суд ажримида қайд этилган ҳолатлар шу билан боғлиқ фуқаролик иши кўриб чиқилишида қайта исботлашни талаб қилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 985-моддасига кўра, ғайрико-нний ҳаракат (ҳаракатсизлик) туфайли фуқаронинг шахсига ёки мол-мулкига етказилган зарар, шунингдек, юридик шахсга етказилган зарар, шу жумладан, бой берилган фойда зарарни етказган шахс томонидан тўлиқ ҳажмда қопланиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 999-моддасига кўра, фаолияти теварак-атрофдагиларга ошиқча хавф тұғдирадиган юридик шахслар ва фуқаролар (транспорт ташкilotлари, саноат корхоналари, қурилишлар, транспорт воситаларининг эгалари ва бошқалар) ошиқча хавф манбаи етказган зарарни, агар зарар бартараф қилиб бўлмайдиган куч ёки жабрланувчининг қасдан қилган ҳаракати оқибатида юзага келганини исботлай олмасалар, тўлашлари шарт. Зарарни тўлаш мажбурияти ошиқча хавф манбаига мулк ҳукуқи, хўжалик юритиши ҳукуқи ёки оператив бошқарув ҳукуқи ёхуд бошқа ҳар қандай қонуний асосда (мулкий ижара шартномаси, транспорт воситасини бошқариш ҳукуқини берадиган ишончнома, тегишли органнинг унга ортиқча хавф манбани топшириш тўғрисидаги фармойишига кўра ва ҳоказо) эгалик қилувчи юридик шахс ёки фуқарога юкланди. Ошиқча хавф манбаларининг эгалари бу манбаларнинг бир бирига таъсири (транспорт воситаларининг тўқнашуви ва ҳоказо) натижасида учинчи шахсларга етказилган зарар учун солидар жавобгар бўладилар.

Фуқаролик кодекси 313-моддасининг 1-қисмига кўра, мажбурият асосида кредиторга тегишли бўлган ҳукуқ (талаб) унинг томонидан битим бўйича бошқа шахсга ўтказилиши (талабдан бошқа шахс фойдасига воз кечиш) ёки қонун асосида бошқа шахсга ўтиши мумкин.

Бундай ҳолатда, суд юқорида қайд этилган қонун талаблари ва иш ҳолатларидан келиб чиқиб, “Тико” русумли давлат белгиси 20АН688 бўлган автоуловга етказилган моддий зарар Б.Ибодов томонидан “Илгор-98” хусусий савдо ва ишлаб чиқариш фирмасига тўлиқ қопланганлигини, фирма билан Б.Ибодов ўртасида битим тузилиб, фирманинг талаб қилиш ҳукуқи Б.Ибодовга ўтганлигини инобатга олиб, жавобгар М. Азимовадан даъвогар Б.Ибодовнинг фойдасига етказилган 3.145.500 сўм микдорида моддий зарарни ундиришни лозим топади.

Шу билан бирга суд қуидаги асосларга кўра даъвогарнинг маънавий зарар ундириш ҳақидаги талабини рад қилишни лозим топди.

Олий суд Пленумининг 2000 йил 28 апрелдаги “Маънавий зарарни қоплаш ҳақидаги қонунларни қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида” (киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар билан) 7-сонли қарорининг 2-бандидаги тушунтиришларига кўра, маънавий зарар деганда жабрланувчига қарши содир этилган ҳуқуқбузарлик ҳаракати (ҳаракатсизлик) оқибатида у бошидан кечирган (ўтказган) маънавий ва жисмоний (камситиш, жисмоний оғриқ, зарар кўриш, ноқулайлик ва бошқа) азоблар тушунилади.

Файриқонуний ҳаракатлар (ҳаракатсизлик) нинг обьекти бўлиб фуқарога туғилган вақтидан бўён ва қонунга мувофиқ тегишли бўлган номоддий манфатлари, (хаёти, соғлиги, шахснинг қадр-киммати, ишчанлик обрў-этибори, шахсий ҳаётнинг дахлсизлиги, шахсий ва оиласири сири), шахсий номулкий ҳуқуқлари (ўз номидан фойдаланиш ҳуқуқи, муаллифлик ҳуқуқи ва бошқа номулкий ҳуқуқларнинг интеллектуал фаолият натижаларини қонунларга кўра ҳуқуқий муҳофаза қилиш) ва мулкий ҳуқуқлари (ўй-жой даҳлсизлиги, мулк ҳуқуқи ва бошқалар) ни бузилиши бўлиши мумкин.

Иш ҳолатларидан кўринишича, йўл ҳаракати қоидаларини бузиш оқибатида юридик шахсга тегишли бўлган мулкка шикаст етказилган. Даъвогар Б. Ибодовнинг шахсий ёки мулкий ҳуқуқлари бузилмаган ва жавобгар М. Азимованинг даъвогар олдидаги маънавий зарарни қоплаш тўғрисидаги мажбуриятлари вужудга келмаган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 116-моддасига кўра, ҳал қилув қарори қайси тарафнинг фойдасига чиқарилган бўлса, суд шу тарафга иккинчи тарафдан, гарчи бу тараф давлат даромадига тушадиган суд ҳаражатларини тўлашдан озод этилган бўлса-да, иш бўйича қилинган ҳамма ҳаражатларни ундириб беради.

Шунга кўра, суд жавобгар М. Азимовадан даъвогар Б. Ибодовнинг фойдасига даъво ариза билан судга мурожаат қилишида тўланган 50.000 сўм миқдорида давлат божини ҳам ундиришни лозим топади.

Суд давлат божини ундириш масаласини муҳокама қилишда, Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 120-моддаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Давлат божи ставкалари ҳақида»ги 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сонли қарорига асоссан, даъвогар Б. Ибодов даъво ариза билан судга мурожаат қилишида тўлаган 50.000 сўм миқдорида давлат божини инобатга олиб, жавобгар М. Азимовадан давлат фойдасига 264.550 сўм ($3.145.500 \times 10\% - 50.000$ сўм) миқдорида давлат божи ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 203–206 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Ибодов Ботир Жўраевичнинг жавобгар Азимова Мунира Ғайратовнага нисбатан моддий ва маънавий зарарни ундириш ҳақидаги даъоси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар Азимова Мунира Ғайратовнадан даъвогар Ибодов Ботир Жўраевичнинг фойдасига етказилган 3.145.500 сўм миқдорида моддий зарар ва судга даъво ариза билан мурожаат қилишда тўланган 50.000 сўм миқдорида давлат божи, жами бўлиб 3.195.500 сўм ундирилсин.

Даъвогар Ибодов Ботир Жўраевичнинг маънавий зарар ундириш ҳақидаги даъво талабларини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар Азимова Мунира Ғайратовнадан давлат даромадига 264.550 сўм миқдорида давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф 20 кун муддат ичидаги шу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар судига апелляция тартибида шикоят бериши, прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик этувчи:

имзо

Б. Олимов

Ўзбекистон Республикаси Олий суди
СУДНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИНИ ТУЗИШ БҮЙИЧА
АМАЛИЙ ҚҰЛЛАНМА

Х. Ёдгоров, М. Гуломова, Г. Парпиева

Мұхаррір: Д.Таирова

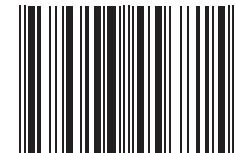
Нашриёт лицензияси АI № 263 от 31.12.2014
Босишига рухсат этилди 12.04.2016 г. Бичими 60 x 90 1/16.
«Myriad Pro» гарнитураси. Офсет босма усулида босилди.
Босма табоғи 12,2.
Адади 400 нұсха

«BAKTRIA PRESS» МЧЖ Нашриёт уйи
100000, Ташкент, Буюк Ипак Йўли мавзеси, 15-25
тел.: +998 (71) 233-23-84

«Mega Basim» босмахонасида чоп этилди

ISBN 978-9943-4568-1-5

ISBN: 978-9943-4568-1-5

A standard linear barcode representing the ISBN number 978-9943-4568-1-5.

9 789943 456815